

Digitales Brandenburg

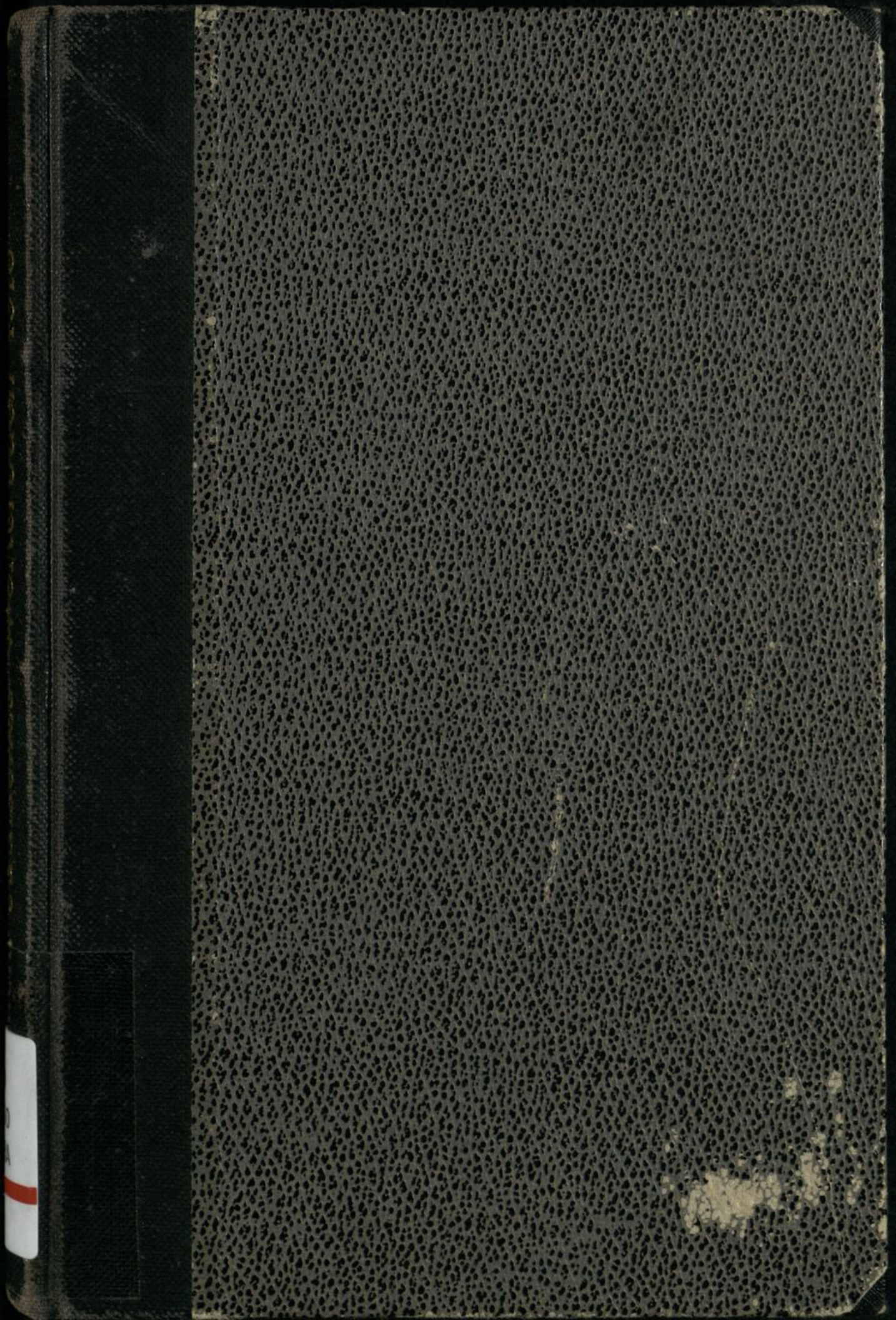
hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

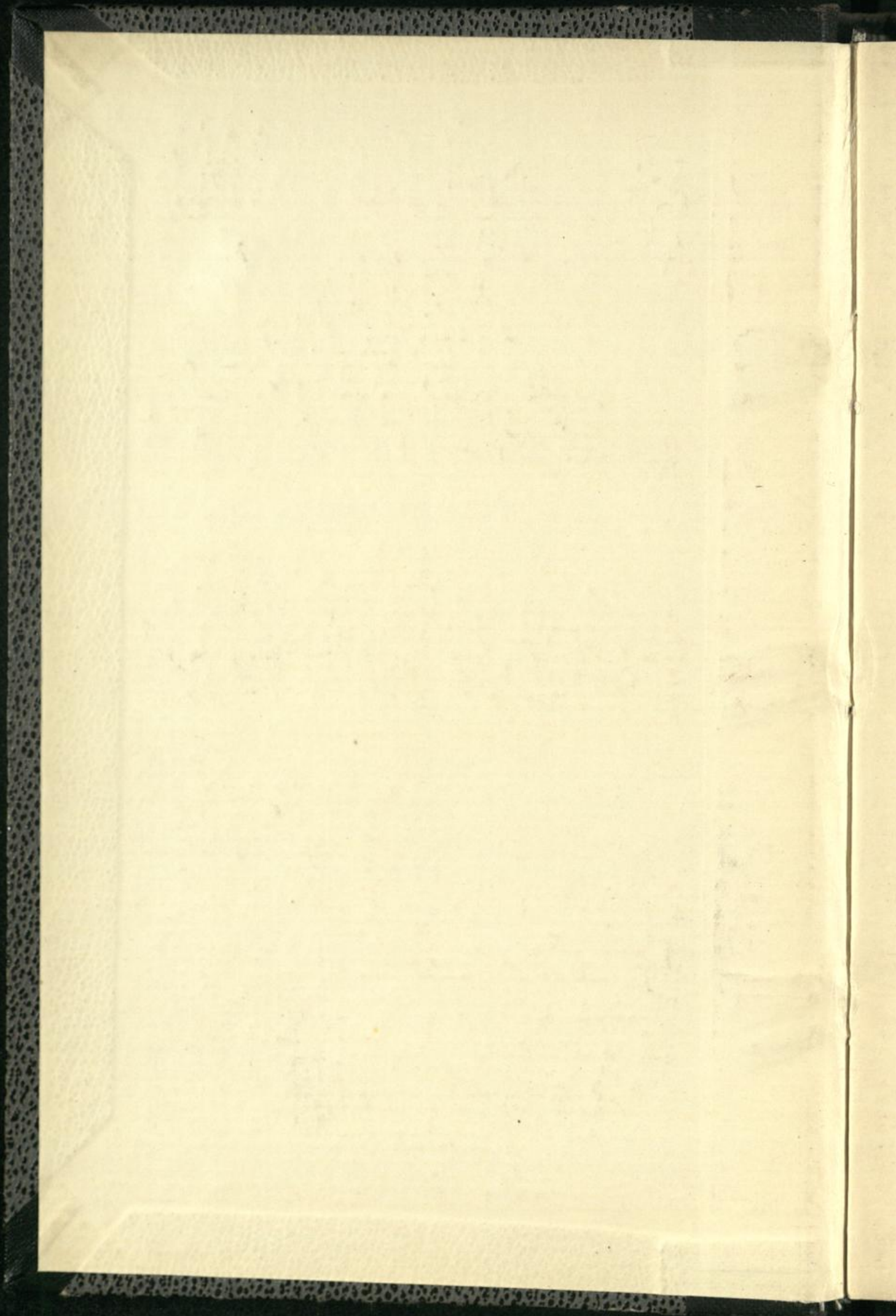
Jüdisches Wörterbuch

Strack, Hermann L.

Leipzig, 1916

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-5840

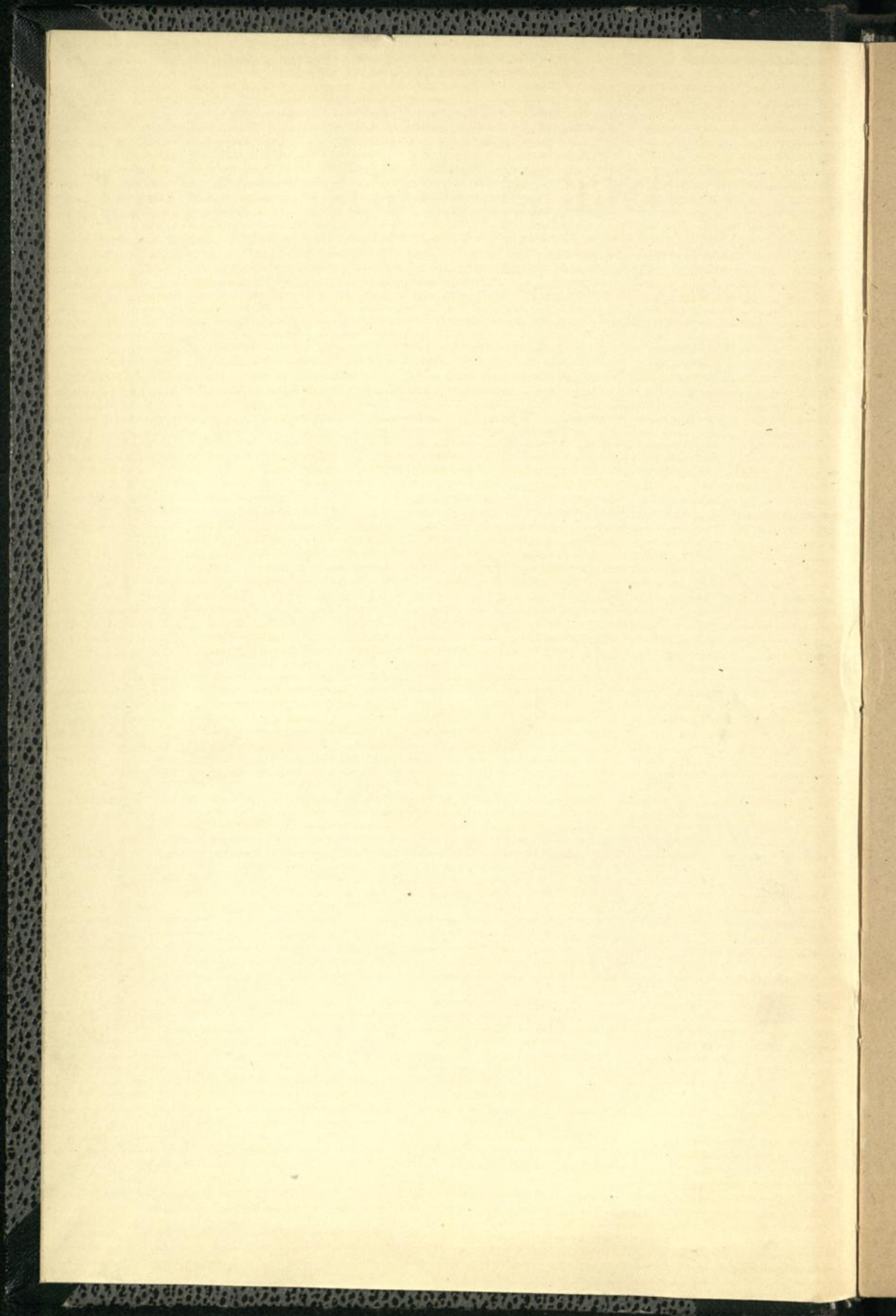

30

Inventar general

de los bienes de la
Caja de Pensiones

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 101

JÜDISCHES WÖRTERBUCH

MIT BESONDERER BERÜCKSICHTIGUNG

DER

GEGENWÄRTIG IN POLEN ÜBLICHEN AUSDRÜCKE

VON

D. DR. **HERMANN L. STRACK**

PROFESSOR DER THEOLOGIE IN BERLIN, GEH. KONSISTORIALRAT

LEIPZIG

J. C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1916

JÜDISCHES WÖRTERBUCH

AUF BESONDERER BEACHTUNG DER

DER

GEGENWÄRTIG IN POLLEN ERSCHEINEN AUSGABE

Alle Rechte, insbesondere das der Übersetzung, sind vorbehalten.

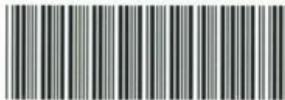
Copyright 1916 by J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung in Leipzig.

1001

Universitäts-
bibliothek

Inventarnr.

06009094

Druck von August Pries in Leipzig.

Einleitung.

I. Die Besetzung von Kongreßpolen, Litauen und Kurland durch Deutschland und Österreich-Ungarn im Verlaufe des noch immer tobenden Weltkrieges und die fürchterlichen Leiden, welchen die „östlichen Juden“ seitens der Russen ausgesetzt waren und, soweit die Macht Rußlands reicht, noch jetzt ausgesetzt sind, haben die Aufmerksamkeit in hohem Grade wieder auf diese Juden gerichtet.

Ihre Sprache, [das „Jiddische“] ist die Muttersprache von 6 Millionen Menschen; von einer noch weit größeren Zahl wird sie verstanden. Die junge Literatur, bisher größtenteils belletristisch und erbaulich, wächst schnell auch an innerer Bedeutung.

Das Jüdische, meist für ein verderbtes Deutsch gehalten, kann auf den Namen einer „Sprache“ mit mindestens demselben Rechte Anspruch erheben wie das Englische; denn die deutsche Grundlage in ihr ist viel deutlicher als die germanische im Englischen. Allerdings ist dies deutsche Element mit zahlreichen hebräischen und, in neuerer Zeit, slawischen, besonders polnischen, Bestandteilen durchsetzt; aber es fehlt keineswegs an festen sprachlichen Gesetzen, und die Fähigkeit zu neuen Bildungen ist sehr groß.

Für das Verständnis dieser Sprache gibt es kein brauchbares Hilfsmittel. Und doch ist ein solches für alle Deutschen, welche als Beamte, Soldaten, Kaufleute oder sonst in den betreffenden Gebieten zu wirken haben, von größter Wichtigkeit; nützlich auch für Sprachforscher (besonders Germanisten) und für Arbeiter auf dem Gebiete der Volkskunde. Auch den nach Erweiterung ihres Wissens hungernden östlichen Juden wird es willkommen sein.

Alles Jüdisch ist und wird mit hebräischen Buchstaben geschrieben und von rechts nach links gelesen; daher mußte der Stoff nach dem hebräischen Alphabet gedruckt werden. Anordnung nach irgendeiner Umschreibung war auch wegen der verschiedenen Aussprache der meisten Vokale in den verschiedenen Teilen des Gebiets der jüdischen Sprache unmöglich. Aber mit Hilfe der Alphabete S. IV ff. lernt auch der des Hebräischen Unkundige leicht das Lesen jüdischer Texte.

II. Jüdisches Alphabet.

א	Aleph	wird nicht gesprochen, sondern dient als Vokalträger 1 stets bei <i>a, â, o</i> :
א		<i>a</i> : (kurz) אַנדערש anders, באַנד, Band'
א		<i>â</i> : (voll) אָדער âder, Ader'; באַרד bârd, Bart'
א		<i>o</i> (kurz): אָפּט oft'; קאָפּ kopp, Kopf'; גאָלד, Gold'. 2 am Anfang jeder Silbe, also auch jedes Wortes, wenn ein anderer Selbstlauter (außer <i>e</i> ע) beginnt, also: אַיבער über, über'; אינדיק indik, Truthahn'; איין, ein'; איך eich, eich'; אונטער, unter'; אויס, aus'; אויבען oben, oben'. 3 nach <i>w</i> וו, wenn <i>u, au</i> oder <i>ô</i> folgt, also: וואונש, Wunsch'; וואוינען wônen, wohnen'.
ב	Bêth	<i>b</i> : באַב bob, Bohne'
ג	Gimel	<i>g</i> : גאַל gall, Galle'
ד	Dâleth	<i>d</i> : דאַר darr, dürr'
ה	Hê	<i>h</i> : הוהן huhn, Henne'
ו	Wâw	<i>w</i> (weich, in nichthebräischen Wörtern stets וו) <i>u</i> : בוך, Buch'; vor וו wird <i>u</i> durch ו bezeichnet: צוואקסען zuwaksen, heranwachsen'
ז	Zâjin	<i>z</i> (weich, wie französ. <i>z</i> und <i>j</i> in jein): זוהן zuhn, Sohn'
ח	Hêth	<i>ch</i> (hart, nicht in deutschen Wörtern): חאָר, Chor'
ט	Têth	<i>t</i> : טאַטע tate, Vater'
י	Jôd	<i>j</i> (weich): יויך jauch, Suppe' <i>i</i> : ניט nit, nicht' <i>ii</i> : ליגען, lügen'; שיטען šitten, schütten'
י		<i>ei, eu, äu</i> : וויין, wein'; פריידע freide, Freude'; לויקענען, leugnen'; הויזער, Häuser'.
		<i>au, ô</i> : פרוי, Frau', grôss, groß'
כ	(ך) Kaph	<i>ch</i> : כוליגאַן chuligan, Strolch'; בוך, Buch'
ל	Lâmed	<i>l</i> : לילעך leilech, Betttuch'
מ	(ם) Mêm	<i>m</i> : מאַמע mame, Mutter'; סם, Gift'
נ	(ן) Nûn	<i>n</i> : נאַר, Narr'; נוצען, Nutzen'
ס	Sâmekh	<i>s</i> : (scharf): סאַס sos, Sauce'
ע	'Ajin	im Deutschen fehlender semitischer Kehllaut <i>e, ä</i> : ענדע, Ende'; עפּעל eppel, Äpfel'; בער, Bär' <i>ö</i> : שען, schön'; קעפּ kepp, Köpfe' <i>eu</i> (selten): פּרעהען frehen, freuen' (auch פּרייען)
פ	Pê	<i>p</i> : פאַסטוך pastuch, Hirt'

פ (ף) Phē	<i>f</i> : פָּהָן fāhn ‚Fahne‘; פֶּאָטער ‚Vater‘; פִּיפּה ‚Pfeife‘
צ (ץ) Ḥādē	<i>ḥ</i> wie deutsches <i>z</i> : צעבער <i>zeber</i> ‚Zuber‘; קלאָץ ‚Klotz‘
ק Kōph	<i>k</i> : קרענק <i>krenk</i> ‚Krankheit, Leiden‘
ר Rēš	<i>r</i> : רייהרען ‚rühren‘
ש Šin	<i>sch</i> (<i>š</i>): שישקע <i>šiške</i> ‚(Tannen-)Zapfen‘
ת Tau	nur in hebr. u. aramäischen Wörtern: תַּלְוִי <i>tālūj</i> ‚gehenkt‘.

Die Buchstaben כ, מ, נ, פ, צ haben am Wortende die Formen: כֵּ, מֵ, נֵ, פֵ, צֵ (פ bleibt unverändert).

Verdoppelung von Konsonanten bleibt, außer bei Zusammensetzungen, ohne schriftlichen Ausdruck: גאָט ‚Gott‘; קומען ‚kommen‘. Ausnahme: בעטטען ‚Betten‘, zur Unterscheidung von בעטען ‚bitten‘.

Vokallänge wird seltener als im Schriftdeutschen durch *h* (ה) oder *e* (ע) bezeichnet, zB: ליעבען ‚lieben‘; פיהלען ‚fühlen‘; שטאַהל *štāhl* ‚Stahl‘ (aber: שטאַל *štāl* ‚Stall‘).

Leseübung. (*p* = polnisch)

- 1 לעג ניט אָב אויף מאָרגען וואָס דו קענסט היינט בעזאָרגען;
- 2 ניט אויטליכער וואָס זיצט אויבען-אָן איז אַ פּאַן;
- 3 דאָס אויג דערצעהלט וואָס דאָס האַרץ מיינט;
- 4 ער לויפט אַרום און זוכט זיין ריפּ;
- 5 אַרײַן איז אַלע מאָל גרינגער ווי אַרײַס;
- 6 אַרעם און רײך ליגען אין דער ערד ביידע גלײַך;
- 7 אויף אַ פּרעמדער באָרד איז גוט זיך צו לערנען שערען;
- 8 פאַר געלד בעקומט מען אַלעס נאָר ניט טאַטע-מאַמע;
- 9 ביסט דו הונגעריג לעק-זשע זאַלץ וועט דיך דאַרשטען;

1 Leg nit ab [verschiebe nicht] auf morgen, wås du kennst [kannst] heint [heut] besorgen. / 2 nit itlicher [Jeder], wås zizt ôbenân, iz [ist] a pan [*p*, Herr]. / 3 dås aug (d)erzehl wås dås harz meint. / 4 Er lauft arum [herum] un zucht zein ripp [Rippe, d. i. Eva]. / 5 arein [hinein] iz alle mäl gringer [leichter] wi araus. / 6 ârem [Arm] un reich ligen in der erd beide gleich. / 7 auf a fremder bârd [Bart] iz gut zich zu lernen šeren. / 8 far [für] geld bekommt men [man] alles, nor [nur] nit tate-mame [Vater und Mutter]. / 9 Bist du hungerig, leck she [*p*, doch] zalz, wett [wird] dich daršten [dürsten]

III. Zur Grammatik der jüdischen Sprache.

1. Hauptwort. Oft abweichende Bildung der Mehrzahl. *er*: baumer, šteiner, derner ‚Dornen‘, grub griber ‚Gruben‘, riter ‚Ruten‘, gärten gertner ‚Gärten‘. | *s*: wolkens, zeichens. | *en*: stuhlen, pelzen.

Verkleinerungsformen auf *el* sind sehr häufig: kopp ‚Kopf‘ keppel, füss fissel, hauz heizel. Bei auslautendem *n* wird *d* eingeschoben: bein beindel, štern šterndel. | Bei auslautendem *el* wird nur *e* angefügt: nägel ‚Nagel‘ negele. Bei anderen Wörtern auf *l* sagt man: maul ‚Mund‘ meilchel, קול (hebr.) ‚Stimme‘ kōlchel. — || Mehrzahl: *lech*, zB fisselech, meilchelech.

2. Zeitwort. Statt des deutschen Präteritums (Imperfektums) steht das Perfektum mit *haben*, bezw. *sein*.

Ausdruck der Zukunft mit Infinitiv: ich well, du west, er (zi) wett; mir wellen, ihr wett, zeï wellen; זיי וועלען געהען ‚sie werden gehn‘.

Die Leideform aber lautet in der Gegenwart: ich wer ge-trägen, du werst, er wert, mir weren, ihr wert, zeï weren.

Das erste Mittelwort (aktives Partizipium) wird gern mit der Endung *dig* gebildet: šreiendig. Dieselbe Form steht sehr oft für Sätze, die wir mit „indem“ einleiten: gehendig ‚indem er (sie) ging(en)‘.

Aus fast jedem hebr. Mittelwort wird durch Verbindung mit *sein* ein neues Zeitwort gebildet, zB מקבר *mēkabbēr* ‚begrabend‘. Gegenwart: ich bin m. ‚ich begrabe‘, du bist m., er iz m.; mir zenen *mēkaber*, ihr zeit m., zeï zenen m.

Beim starken Verbum ist bemerkenswert besonders die Nichtanwendung des Umlauts im Präsens: Ich träge, du trägst, er trägt; ich nehme, du nimmst, er nimmt. — Das zweite Mittelwort wird nicht selten abweichend vom Deutschen gebildet: wargen und wergen ‚würgen‘, geworgen; anzinden, angezunden; kriegen, gekrogen, zuweilen: gekriegen; treten, getroten; mesten ‚messen‘ gemosten.

Einzelnes: ich weiss, er weissט ווייסט; mir wissen; Inf. wissen. Dagegen: er טויג taug ‚taugt‘ und oft: er brauch, er gehēr ‚gehört‘.

IV. Hebräisches Alphabet und Anleitung zum Lesen.

a. Mitlauter.

Zahlwert	Gestalt	Name	Umschrift und Aussprache
1	א	Aleph	' , vgl. Spiritus lenis
2	ב	Bēth	<i>b</i>
3	ג	Gimel	<i>g</i>
4	ד	Dāleth	<i>d</i>
5	ה	Hē	<i>h</i> . Am Wortende unausgesprochener Ersatz für einen weggefallenen Mitlauter: מצוה <i>mizwā</i> ,Gebot' (Grundform: <i>mizwath</i>). Hörbares ה wird am Wortende ח geschrieben
6	ו	Wāw	<i>w</i> (weich wie engl. <i>w</i>)
7	ז	Zájin	<i>z</i> (weich wie franz. <i>z</i> und deutsches <i>j</i> in <i>jein</i>)
8	ח	Hēth	<i>h</i> (hart, nicht in deutschen Wörtern)
9	ט	Tēth	<i>t</i> (hart)
10	י	Jōd	<i>j</i> (weich)
20	כ, ך	Kaph	<i>k</i> , <i>kh</i>
30	ל	Lāmed	<i>l</i>
40	מ, ם	Mēm	<i>m</i>
50	נ, ן	Nūn	<i>n</i>
60	ס	Sāmekh	<i>s</i> (scharf)
70	ע	'Ajin	' , eigentüml. Kehllaut
80	פ, ף	Pē	<i>p</i> , <i>f</i>
90	צ, ץ	Ẓādē	<i>z</i> , wie deutsches <i>z</i>
100	ק	Kōph	<i>k</i> , <i>q</i>
200	ר	Rēš	<i>r</i>
300	שׁ, שׂ	Šin	<i>ś</i> (scharf, fast wie <i>o</i>)
	שׂ, שׁ	Šin	<i>š</i> (<i>sch</i>)
400	ת	Tāw	<i>t</i> , <i>th</i> (wie engl. <i>th</i> in <i>thing</i>)

b. Selbstlauter und andre Zeichen.

1. מָ ā Kāmeḅ
- מַ a Páthah
- מֶ ě und è Segōl
- מֶ ē Šērē (oft מִי geschrieben)
- מִ i Hīreḅ, in betonten und in offenen Silben ī (oft מִי geschrieben); in unbetonten geschlossenen Silben ĭ
- מִ ū Šūreḅ
- מִ ũ Kibbuḅ
- מֻ ō Hōlem. Wenn der o-punkt mit ׀ zus.trifft, wird er entweder auf die leere Spitze gesetzt: שֹׁמֵר šōmēr ‚Wächter‘, תַּפְּחֹס tāphōs, oder, wenn er unmittelbar neben dem unterscheidenden Punkte des ׀ stehen würde, ganz weggelassen: שׁוֹנֵי šōnē ‚Feind‘, מֹשֵׁל mōšēl ‚herrschend‘. — Oft מֻ geschrieben.
- מֻ ō Kāmeḅ ḥaṭūph, meist in geschlossener Silbe.

2. Páthah furtivum heißt der Hilfsvokal, der vor wort-schließendem ה, ח, ע sich eindrängt, wenn ein anderer Vokal als a (ā) vorhergeht: רוּחַ rūah ‚Geist, Wind‘; מָשִׁיחַ mašīah ‚Gesalbter‘.

3. Jede Silbe beginnt mit Einem Selbstlauter. Diesem folgt entweder ein Vokal: קָטַל ká-ṭal ‚er hat getötet‘ oder hörbares Šewā (Š. mobile), kürzester e-Laut, als Ersatz für ausgefallenen Vokal: שְׁמִי š‘mī ‚mein Name‘ von שֵׁם ‚Name‘; קָטְלָה ká-ṭlā ‚sie hat getötet‘.

Die Kehllaute א, ה, ח, ע haben statt des einfachen Šewā ein durch א, e, ö, gefärbtes Šewā (Ḥaṭēph): אֲנִי ‘anī ‚ich‘, אֲדוֹם ‘adōm ‚Edom‘, אֲחִי ‘aḥī ‚Bruder‘.

4. In geschlossener Silbe, der noch ein Konsonant folgt, wird die Vokallosigkeit durch ruhendes Šewā (Š. quiescens) bezeichnet: יִקְטֹל yiqṭōl ‚er wird töten‘. Dieses Zeichen steht auch in vokallosem בָּרַךְ barakh ‚gesegnet, gebenedeit‘ und, wenn zwei Konsonanten das Wort schließen: קָטַלְתָּ qataltā ‚du w hast getötet‘.

5. Die Buchstaben ב, ג, ד, כ, פ, ת haben doppelte Aussprache: eine härtere, welche durch eingesetzten Punkt, Dāgēš lene bezeichnet wird (Verschlußlaute): בּ, גּ, דּ, כּ, פּ, תּ; eine weichere

(als Spiranten, ‚Reibelaute‘). Für uns sind am leichtesten zu unterscheiden פ *f* und פ *p*. Die weichere Aussprache findet statt, nur wenn ein Vokal (lautbares Šewa, Hāṭēph) oder eine lose geschlossene Silbe (s. Gr. § 12 *p, q, r*) unmittelbar vorhergeht: כָּתַבְתִּי ‚ich habe geschrieben‘ (תּ und בּ), יִכְתֹּב ‚er wird schreiben‘ (כּ und בּ).

6. Dāgēš forte (dem D. lene äußerlich gleich, aber nur nach vollem Vokal!) ist Zeichen der geschärften Aussprache (Verdoppelung) des Konsonanten: קָטַל kittēl ‚er hat gemordet‘.

7. Der Ton ruht gewöhnlich auf der letzten Silbe; auf der vorletzten nur bei einigen Flexionsendungen, zB קִדְּשָׁנִי kiddēšānū ‚er hat uns geheiligt‘, oder wenn der folgende Vokal ein zur Vermeidung doppelkonsonantigen Schlusses eingeschobener Hilfsvokal ist: זָכַר zēkher ‚Gedächtnis‘.

V. Zur hebräischen Grammatik.

1. Der Artikel lautet הּ mit folgendem Dageš forte: מֶלֶךְ ‚König‘, הַמֶּלֶךְ; vor Kehllauten הַחֹדֶשׁ ‚der Monat‘, bzw. הַזֶּה ‚der Zeuge‘.

2. Persönliches Fürwort: אֲנִי ‚ich‘; אַתָּה ‚du‘ *m*, אָנֹכִי *w*; הוא er, היא sie; אֲנַחְנוּ ‚wir‘; אַתֶּם ‚ihr‘ *m*, אַתְּנָה *w*; הם ‚sie‘ *m*, הֵן und הֵנָּה *w*.

3. Hauptwort. Einzahl *w* meist הַ: מִצְוָה ‚Gebot‘, vor Genetiv הַ: מִצְוַת הַמֶּלֶךְ ‚das G. des Königs‘ | Mz *m* עֲדִים ‚Zeugen‘, vor Gen.: עֲדֵי הַמֶּלֶךְ ‚die Z. des K.‘; *w* חַי: מִצְוֹת miṣwōth.

Das besitzanzeigende Fürwort ist mit dem Hauptwort zu Einem Worte verschmolzen: עָדִי mein Zeuge; עָדְךָ dein Z. *m*, עָדְךָ dein Z. *w*; עָדוֹ sein Z., עָדְהָ ihr Z.; עָדֵנוּ unser Z.; עָדְכֶם euer Z. *m*, עָדְכֶן euer *w*, עָדְם ihr Z. *m*, עָדְוֹ ihr Z. *w*. || Mz: עָדֵי unsre Z., עָדֶיךָ deine *m*, עָדֶיךָ *w*; עָדָיו seine, עָדֶיהָ ihre *w*; עָדֵינוּ unsre; עָדֵיכֶם eure *m*, עָדֵיכֶן *w*; עָדֵיהֶם ihre *m*, עָדֵיהֶן *w*.

4. Zeitwort. Zwei Zeiten: Vergangenheit (Perfektum): *kāṭal* ‚er hat getötet‘ und Zukunft (Futurum): *jiktōl* ‚er wird töten‘. Dem Ausdruck der Gegenwart dient oft das Mittelwort (Partizipium). Die 3. Person gilt als Grundform, hat daher keine Personalendung.

	Perfektum		Futurum
Einz. 3	<i>m</i> קָטַל er hat g.		יִקְטֹל er wird t.
	<i>w</i> קָטְלָה sie hat g.		תִּקְטֹל sie wird t.
2	<i>m</i> קָטַלְתָּ du hast g.		תִּקְטֹל du wirst t.
	<i>w</i> קָטַלְתְּ du hast g.		תִּקְטֹלִי du wirst t.
1	קָטַלְתִּי ich habe g.		אֶקְטֹל ich werde t.
Mz. 3	קָטְלוּ sie haben g.	<i>m</i>	יִקְטְלוּ sie werden t. <i>m</i>
		<i>w</i>	תִּקְטְלוּ sie werden t. <i>w</i>
2	<i>m</i> קָטַלְתֶּם ihr habt g.		תִּקְטְלוּ ihr werdet t.
	<i>w</i> קָטַלְתֶּן ihr habt g.		תִּקְטְלוּ ihr werdet t.
1	קָטַלְנוּ wir haben g.		נִקְטֹל wir werden t.

Mittelwort קָטַל, קוֹטֵל, 'tötend'.

Abgeleitete Verbalstämme:

- נִקְטַל er ist getötet worden, Fut. יִקְטֹל, Mw נִקְטָל
 { קָטַל er hat gemordet, Fut. יִקְטֹל, Mw מִקְטָל
 { קָטַל er ist gemordet worden, Fut. יִקְטֹל, Mw מִקְטָל
 { הִקְטִיל er hat töten lassen, Fut. יִקְטִיל, Mw מִקְטִיל
 { הִקְטִיל er ist getötet worden, Fut. יִקְטֹל, Mw מִקְטָל
 הִתְקַטַּל (Passiv oder medial), Fut. יִתְקַטֵּל, Mw מִתְקַטָּל

Für Weiteres vgl. meine „Hebr. Grammatik mit Übungsbuch“ 11. Aufl., München, C. H. Beck 1911, geb. 4 Mk.

VI. Polnisches Alphabet.

Die russischen Wörter sind im Wtb. mit liegenden lateinischen Buchstaben gedruckt.

1. Selbstlauter

au = אָוּר: האָוּרֶקען *haukać*, 'bellen'.

i = י. i fällt vor e oft weg (besonders in Ostpolen): ווּעוּוּעַרְקַע *wieworka*, 'Eichhörnchen', ווּעוּוּעַ ווּעוּוּעַ *wiosna*, 'Frühling', פּוּעוּוּעַ *und* פּוּעַ, 'Fußvolk'; selten sonst: טשאַנג *ciąg*, 'Luftzug'. || Einschlebung von i oft nach l: לַיֶּאָדַע *lada*, 'irgendeiner', קלֶאַצַּשׁ *klacz*, 'Stute', קאַלֶעצֶשׁ *kaleczyć*, 'verstümmeln'.

y = י: בּוּק *byk*, 'Stier', בּוּקֶעוּען *brykać*, 'nach hinten ausschlagen'.

a = אָ = לאָנקע ląka ,Wiese', בלאַנדז(ש)ען blądzić ,umherirren',
vor b = אָמ = דאָמב dab ,Eiche'. Zuweilen noch anders: זאַיעץ
zajac ,Hase', זשערנע żądny ,begierig, erpicht'.

ę = עַ = פענטען pętać ,fesseln, binden', ווענגרעס węgry ,Finnen';
vor b: אָמ = גאַמבע gęba ,Maul'.

c = צ = צאַקע cacka ,Spielzeug', פראַצע praca ,Arbeit, Mühe'. |
Mehrfach טט, wenn auf c ein i folgt: טשערפען cierpić ,erdulden',
פלאַטשענקע płóciénko ,feine Leinwand'. Ebenso באַלאַמרטשען
balamucić ,schwätzen'.

ć = טש = ווילגאַסס wilgoć ,feuchtes Wetter'.

cz = טש = גראַטש gracz ,tüchtiger Kerl', דאָקוטשען dokuczać
,jmdm zusetzen, lästig fallen'. | Selten = צ = פאַרעצקע porzeczka
,Johannisbeere'.

s = ס = סיעניק sien(n)ik ,Heusack, Strohsack'.

sz = ש = דיסעל dyszel ,Deichsel', שאַבלע szabla ,Säbel'. |
Selten = ס = ברוסניצע brusznica ,Preiselbeere'.

szcz = שטש = יאַשטשערקע jaszczurka ,Eidechse'.

st = סט = סטאַדע stado ,Herde'.

ś = ס = סלינע ślina ,Speichel', מאַסליאַנקע maślanka ,Butter-
milch'. | Zuweilen = ש = שלאַד ślad ,Spur'; סמעטענע und 'שמ'
śmietana ,Sahne'.

śc = סט = סציערווע, סטערווע ścierw ,Aas'.

z = ז = זאַראַזע zaraza ,Seuche, Pest'. | Nach r = זש = יאַרזשינע
jarzyna ,Gemüse'.

dz = זד = דזיקע dziki ,wild'. Mehrfach auch דזשען: דזשען
,umherstreifen, waten', בלאַנדז(ש)ען. | Selten ז: דזידע dziad ,Groß-
vater'(?), מלאַזיווע młodziwo ,erste Milch (nach dem Kalben)'.

ż = זש = זשאַבע żaba ,Frosch', זשע że ,nun, doch' (beim Im-
perativ). | Selten = ז: זאַראַווקע żarówka ,Glühlampe'.

Nach r wird z oft weggelassen (nach ruthenischer Aus-
sprache): בריטווע brzytwa ,Rasiermesser', פריטוליען przytulic
,(sanft) an sich drücken', קריוודע krzywda ,Beeinträchtigung',
קאָלניער kołnierz ,Kragen'.

ch = ח = חאַטש choć ,wenigstens, obgleich', חאַפען chapać
,nach etwas greifen'. | Oft = כ = כאַרט chart ,Windhund'.

Statt g, besonders vor r, manchmal (nach dem Ostpolnischen)

ה: הרַאָבֶל(ר)ע: grablie ‚Rechen, Harke‘, הרודע oder גרודע gruda ‚(Erd-)Scholle‘.

r nach einem andren Konsonanten und vor z wird nicht selten weggelassen, zB פּאָגזשעב pogrzeb ‚Begräbnis‘, פּשיטולעק neben פּרוזי przytułek ‚Asyl, Obdach‘.

Der Ton ruht im Polnischen gewöhnlich auf der vorletzten Silbe. In den aus dem Slawischen stammenden Infinitiven mit der deutschen Endung *en* aber ist diese Endung deutlich zu betonen.

Die Umschreibung der meisten „jüdischen“ Wörter (außer den Stichwörtern) in dem folgenden Buche soll nicht die Aussprache anzeigen, sondern nur die Benutzung erleichtern. Der Leser kann aus ihr sehr leicht ersehn, wie jedes Wort, gleichviel welcher Abstammung, mit hebräischen Buchstaben geschrieben wird; die Aussprache richtet sich dann nach der in Betracht kommenden Gegend.

VII. Datumbezeichnungen.

Am Anfang vieler jüdischer Briefe und Zeitungen wird die Zeit des Schreibens (des Erscheinens) bezeichnet durch Angabe nicht nur des Tages, des Monats und des Jahres, sondern auch des in derselben Woche verlesenen Pentateuchabschnitts. Daher hier zur Erläuterung Folgendes.

Das jüdisch-religiöse Jahr ist ein Mondjahr. Die Namen der Monate sind:

- 1 Nisān נִיסָן; 15.—22. Passahfest פֶּסַח.
- 2 Ijār אֵיָר; 18. der 33. Tag der ‘Ömerzählung (s. S. 91 b).
- 3 Siwān סִיוָן; 6. 7. Wochenfest שְׁבִיעוֹת.
- 4 Tammūz תַּמּוּז.
- 5 Ab אָב (מְנַחֵם אָב, ‚Tröster‘); 9. Zerstörung des Tempels.
- 6 Elul אֱלּוּל. Bußzeit.
- 7 Tišri תִּשְׁרִי; 1. (bürgerliches) Neujahr רֵאשׁ הַשָּׁנָה; 10. Ver-söhnungstag יוֹם כִּפּוּר; 15.—21. Laubhüttenfest סֻכּוֹת mit 22. 23. Schlußfest עֲצֻרַת שְׁמִינִי עֲצֻרַת.
- 8 Hešwan הֶשְׁוָן.
- 9 Kislew כִּסְלוֹ; 25. K.—2. Tebēth Tempelweihfest הַחֲנּוּכָה.
- 10 Tebēth טֵבֶת.

11 Šebat שבט.

12 Adar אדר; 13. Fasten Esther; 14. 15 Purim פורים.

Zur Ausgleichung mit dem Sonnenjahr wird von Zeit zu Zeit ein Schaltmonat, zweiter Adar אדר שני, eingeschoben. Da das Schaltjahr 54 Sabbate haben kann, ist der ganze Pentateuch in 54 Perikopen (פרשה, abgekürzt 'פ) eingeteilt, von denen in kürzeren Jahren je nach Bedarf zwei an Einem Sabbat gelesen werden, so daß die gottesdienstliche Verlesung der ganzen Tora stets innerhalb eines Jahres vollendet ist und man am Sabbat nach dem Laubhüttenfest wieder mit Gen. 1, 1 beginnt.

Die Jahre werden gewöhnlich „nach Erschaffung der Welt“ (3760 v. Chr.) gezählt. Der 1. Tišri des Jahres 5677 (ה'תרע"ז) ist gleich dem 28. Sept. 1916. $ה$ rechts = 5000, $ה$ = 400, $ר$ = 200, $ע$ = 70, $ז$ = 7

Beispiel: Parasche hukḵath 28. Siwan 5676' = 29. Juni 1916.

Alphabetisches Verzeichnis der Sabbatparaschen:

Lev 16—18 (29) אַחֲרֵי מוֹת	Gen 27 ¹⁰ —32 ³ (7) וַיַּצֵּא
Lev 21—24 (31) אֲמֹר	Ex 35—38 ²⁰ (22) וַיִּקְהַל
Ex 10—13 ¹⁶ (15) בֵּא	Lev 1—5 (24) וַיִּקְרָא
Num 8—12 (36) בְּהַעֲלוֹתָהּ	Gen 18—22 (4) וַיֵּרָא
Lev 25—26 ² (32) בְּהַר	Gen 37—40 (9) וַיָּשָׁב
Lev 26 ³ —27 (33) בְּחַקְתִּי	Gen 32 ⁴ —36 (8) וַיִּשְׁלַח
Num 22 ² —25 ⁹ (40) בְּלֶקַח	Gen 23—25 ¹⁸ (5) חַיֵּי שְׂרָה
Num 1—4 ²⁰ (34) בְּמִדְבָּר	Num 19—22 ¹ (39) חֻקַּת
Gen 1—6 ⁸ (1) בְּרֵאשִׁית	Ex 18—20 (17) וַיַּחֲרִי
Ex 13 ¹⁷ —17 (16) בְּשַׁלַּח	Dt 26—29 ⁸ (50) כִּי תָבוֹא
Dt 1—3 ²² (44) דְּבָרִים	Dt 21 ¹⁰ —25 (49) כִּי תֵצֵא
Dt 32 (53) הַאֲזִינוּ	Ex 30 ¹¹ —34 (21) כִּי תִשָּׂא
Ex 6 ² —9 (14) וַאֲרָא	Gen. 12—17 (3) לֵבְ-לֵה
Dt 3 ²³ —7 ¹¹ (45) וַאֲתַחֲנֶן	Num 30 ² —32 (42) מִטּוֹת
Dt 33. 34 (54) וַזָּאת הַבְּרָכָה	Num 33—36 (43) מִסְעֵי
Gen 44 ¹⁸ —47 ²⁷ (11) וַיַּגֵּשׁ	Lev 14. 15 (28) מִצֻּרְע
Gen 41—44 ¹⁷ (10) וַיְהִי מִקְצֵ	Gen 41—44 ¹⁷ (10) מִקְצֵ
Gen 47 ²⁸ —50 (12) וַיְהִי	Ex 21—24 (18) מִשְׁפָּטִים
Dt 31 (52) וַיִּלְכָּד	Gen 6 ⁹ —11 (2) נֹחַ

Dt 29 ⁹ —30 (51) נְצַבִּים	Dt 16 ¹⁸ —21 ⁹ (48) שׁוֹפְטִים
Num 4 ²¹ —7 (35) נְשָׂא	Num 13—15 (37) שְׁלַח-לֵהָ
Dt 7 ¹² —11 ²⁵ (46) יַעֲקֹב	Ex 1—6 ¹ (13) שְׁמוֹת
Num 25 ¹⁰ —30 ¹ (41) פִּינְחָס	Lev 6—11 (26) שְׁמִינִי
Ex 38 ²¹ —40 (23) פְּקֻדֵי	Gen 25 ¹⁹ —28 ⁹ (6) תּוֹלְדוֹת
Lev 6—8 (25) צוֹ	Lev 12. 13 (27) תְּזַרִיעַ
Lev 19. 20 (30) קְדוּשִׁים	Ex 27 ²⁰ —30 ¹⁰ (20) תְּצַנֶּה
Num 16—18 (38) קָרָה	Ex 25—27 ¹⁹ (19) תְּרוּמָה
Dt 11 ²⁶ —16 ¹⁷ (47) רָאָה	

VIII. Literatur.

(Nur einige Bücher aus meiner ziemlich reichhaltigen Sammlung können hier genannt werden.)

1. Alex. Harkavy, Yiddish-English Dictionary, 6. Aufl. New York (XVI, 364 S. gr. 8) ohne Jahr [enthält größtenteils rein deutsche Wörter; fast unveränderter Abdruck von den Platten der ersten Auflage, nur S. 346—360 Zusätze]. Die 6. Aufl. des English-Jewish Dictionary (VIII, 759 S.) (Vorwort 18. Jan. 1910) dagegen ist erheblich vermehrt.

C. D. Spivak and Sol. Bloomgarden, Yiddish Dictionary containing all the Hebrew and Chaldaic elements of the Yiddish language, New York 1911 (XXXI, 340 S.) [fleißig und nützlich].

G. E. Golomb, מְלִים בְּלִשׁוֹנֵי, hebreïš-idišes werterbuch, Wilna 1910 (448 S.)

Jacob Gerzon, Die jüdisch-deutsche Sprache. Eine grammatisch-lexikalische Untersuchung ihres deutschen Grundbestandes. Frankfurt a. M. 1902. (133 S.) [Leider ist die Umschreibung der jüdischen Wörter sehr mangelhaft].

Leo Wiener, The History of Jiddish literature, New York 1899. (XV, 402 S.)

M. Pines, Di gešichte fun der judiſer litteratur biz'n jãhr 1890. zwei Bände, Warschau 1911 (234 u. 210 S.)

Theod. Zlocisti Von jüdisch-deutscher Sprache und jüdisch-deutscher Literatur. Impressionen. Berlin 1910 (73 S.)

Heinr. Löwe, Die jüdischdeutsche Sprache der Ostjuden. Berlin 1915 (25. S. Folio). — Weitere Literaturangaben daselbst S. 23—25 und in M. Pinès, Histoire de la littérature judéo-allemande, Paris 1911, S. 509—572.

Übersetzte Texte. J. L. Perez, Ausgewählte Erzählungen und Skizzen. Übersetzt von M. Acher, Berlin 1905 (271 S.), J. L. Perez, Volkstümliche Geschichten, Heiligen- und Wunderlegenden, Berlin 1913 (139 S.). Vgl. ל. ל. פּרִיץ, alle werk, Warschau. | Scholem Alejchem, Die verlorene Schlacht. Humoristische Erzählungen, Berlin 1914 (140 S.) Vgl. Š. Rabinowitš (שלום עליכם) alle werk, Warschau. | Schalom Asch, Im Lande der Väter,

Berlin 1913 (111 S.) Vgl. Šalōm Aš, ארץ ישראל, Wilna, Kležkin 117 S. | Sch. Gorelik, Die liebe Provinz, aus der russisch-jüdischen Kleinstadt, Berlin 1913 (141 S.) Vgl. Š. G., Di liebe provinž, Wilna, Kležkin 145 S. | David Pinski, Eisik Scheftel ein jüdisches Arbeiterdrama, Übertragung von M. Buber, Berlin [1905] 103 S. Vgl. D. P., אייזיק שעפטל, New York, 81 S.

IX. Da mir vor allem daran lag, den gegenwärtigen Bestand der in Polen üblichen Sprache der Juden festzustellen, habe ich fast den ganzen Stoff aus Zeitungen und den besten Literaturwerken auf vielen Tausenden von Zetteln selbst gesammelt. Für oft gegebene Auskunft sage ich Herrn B. W. Segel, dem Hauptbearbeiter des sachlich und sprachlich wertvollen von Ignaz Bernstein herausgegebenen Werkes „Jüdische Sprichwörter und Redensarten“, 2. Aufl. Warschau 1908, 723 S., auch hier warmen Dank; außer ihm haben die Herren Dr. Heinr. Löwe-Berlin, cand. th. Ehrh. Bosse (zur Zeit in Warschau) und st. hist. Salmon Rubascheff mir manchen schätzbaren Wink gegeben.

Kenntnis unsres jetzigen deutschen Sprachgebrauchs ist vorausgesetzt; daher hat das mit ihm völlig Übereinstimmende keine Aufnahme gefunden. Absichtlich habe ich auch die „Gau-nersprache“ beiseite gelassen: wer sie kennen lernen will, vergleiche die fleißige Arbeit von Friedr. Christian Ben. Avé-Lallemant, Das deutsche Gaunerthum, Band 3. 4. Leipzig 1862. Drittens habe ich auch die zahlreichen Anglicismen, welche in New York und in London eingedrungen sind (wie *baby*, *boss*, *business*), mit ganz wenigen Ausnahmen ausgeschlossen: sie sind keine Zierde für die jüdische Sprache.

Manches Jahr des Sammelns und zwölf Monate angestrengten, teilweise recht öden Arbeitens sind auf dies Wörterbuch verwendet worden. Mein Lohn ist das Bewußtsein, meinem lieben deutschen Vaterlande gedient, die Wissenschaft gefördert und ein wenig bekanntes (trotz allem in den letzten Jahren über es Gedruckten wenig bekanntes) Volk den Deutschen und allen, die lernen wollen, geistig näher gebracht zu haben.

Ein kurzes Lesebuch hoffe ich in nicht ferner Zeit folgen lassen zu können.

Berlin-Lichterfelde West, 15. Aug. 1816.

Hermann L. Strack.

Inhalt der Einleitung.

	Seite
I. Vorbemerkungen	III
II. Jüdisches Alphabet	IV
III. Zur Grammatik der jüdischen Sprache	VI
IV. Hebräisches Alphabet und Anleitung zum Lesen	VII
V. Zur hebräischen Grammatik	IX
VI. Polnisches Alphabet	X
VII. Datumbezeichnungen	XII
VIII. Literatur	XIV

Abkürzungen.

- h* hebräisch (Altes Test.)
t talmudisch (neuhebräisch u. aramäisch).
hd hebräisch-deutsch (*h* oder *t* mit deutschen Vorsilben, bezw. Endungen).
p polnisch.
r russisch (fast nur solchen Wörtern beigelegt, die im Polnischen selten oder gar nicht gebraucht werden).
m = männlich; *w* = weiblich; *s* = sächlich.
Einz.: Einzahl; Mz: Mehrzahl | Ztw: Zeitwort; Mw: Mittelwort. | Hptw: Hauptwort. | Eigw: Eigenschaftswort. | Umstw: Umstandswort. | Verhw: Verhältnisswort.

אב בית דין = אב"ד
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ = אה"א
 ,unser Gott und Gott unsrer
 Väter. [Land'.
אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה = אה"ק
 ,unsre Brüder die Kinder Israel'.
אִם יִרְצֶה ה' = אה"ה
 ,wenn Gott will'.
א Vorschlagsilbe: **אֲדַאֵן**, 'Dank!';
 aheim, ahin, aher, **אָוַעַק**, 'weg';
אֶקְעָגַעַן, 'gegen(über)'; **אָחַרְקַן** *hd*
 ,außer'.
א (oft mit dem folgenden Wort
 zus.geschrieben), vor Voka-
 len **אן**, unbestimmter Artikel:
אָ נַאֲכַט u. **אָ נַאֲכַט**, 'eine Nacht';
אָן אַבְמַאָד, 'ein Segen',
אָן אַבְמַאָד, 'ein Abkommen'.
אז ניט, abgekürzt aus **אז ניט**
 ,wenn nicht'.
אב Vorsilbe (selten **אפ**), 'ab'; oft
 = *r ot, p od, zB* ablegen ,auf-
 schieben', *p odkladać*.
אב *h*, 'Vater', *Mz* **אבות**, vor
 Genet. **אָבִי** u. **אָבוֹת**, *zB* **אָבִי**
 ,V. der Waisen', Gott.
אב בית דין *t*, 'Vorsitzender des
 Gerichtshofes'.

Strack, Jüd. Wörterbuch.

אבאז, Train'. *p r*
אבארָאנע, Abwehr'. *r*
אב־בייזערן זיך, sehr ärgerlich
 werden, schelten'.
אבבייטען, 'abwechseln', im Dienst
 ,ablösen'.
אבבריהען, 'verbrühen, verbren-
 nen', zich a fuss.
אבברעכען, 'sich brechen'.
אב־גאַלען, 'abscheren' das Haupt-
 haar.
אבגלייכען, 'gleichmachen'. *Mw*
אבגעגלייכט.
אבגעבען, **אָב־בֹּד**, 'Ehre erweisen'.
אבגעטאַקט, 'glatt' gemacht, 'Decke'.
אבגעלאָזען, 'nachlässig, indolent'.
אב־געניצען, 'gähnen'.
אבגעשוואָגען, '(ab)gewaschen' und
 gekämmt.
אבגעשוואַכט, 'ohnmächtig'.
אב־גריוזען, 'abnagen'.
אב־ה, 'Verlust; Verlorenes'.
אבגערייניגטער הייט, 'in gereinig-
 tem Zustande'.
אב־דיכען, 'Atem schöpfen'.
אבדעקען, 'enthüllen' Statue.
אב־דראַפען, 'abkratzen'.
אב־האַקען, 'unterbrechen' die Rede.
 zi hakkt ihm äb.

- אָבֵהִיטען ,behüten' Kind; ,be-
wahren' jmdn vor Unglück;
,beobachten, halten' Gebot. |
אָבֵגֵהִיט זײַן ,vorsichtig sein'.
אָבֵהִיטעכץ ,das Beobachten' v.
Geboten.
- אָבֵהֵענדיג ,mutlos'.
אָבֵהֵענדיגקײט ,Mutlosigkeit'.
אָבֵוואַרפֿען ,ablehnen, verwerfen'
Antrag.
- אָבזאָגען 1 ,entlassen' Beamte |
2 ,sich weigern'; fun ,ver-
zichten auf . . , zurücktreten
אָבזױפֿען ,aufseufzen'. [von' . .
אָבֵטֵרֵחִים *h* ,Melonen'.
אָבֵטראַגען זיך ,sich rasch ent-
fernen, rasch weggehn'. tråg
זיך אָב ,mach dich von dannen'
אָבֵטרױסלעך ,abschütteln'.
אָבֵטרעטען ,zurücktreten, wei-
chen' far'n שױנאַ ,vor dem
Feinde'; Mw אָבֵגעטראַטען .
אָבֵטשעפֿען ,abhaken' einen Wa-
gen vom Zuge.
- אָבֵי ,wenn nur; damit'. abi wer
,irgend jemand' (Gegensatz:
ein Vornehmer, Geachteter).
p aby.
- אָבֵיאַווען ,erklären, bekannt ma-
chen' אָבֵיִן *h* ,arm'; Mz. [chen' *p*
אָבֵיצױע ,Tapete', Mz ס. *p*
אָבֵיר לֵב *h* ,hartherzig'.
אָבֵל *h* ,trauernd, leidtragend',
w אָבֵלָה .
אָבֵלִית *t* ,Trauer'.
אָבֵלאַווען Kesseltreiben, Treib-
jagen. *p* obława.
- אָבֵלאַזען ,ablassen' vom Preis;
dem šiddūch ,auflösen'. der
frost hāt āgelāzt ,nachge-
lassen'.
אָבֵלױבען ,kräftig, sehr loben'.
אָבֵלױגאַצױע ,Obligation', Mz ס.
אָבֵלױגעניש ,Ablegnung'.
אָבֵלױדיגען ,אָבלע', ,leer machen'.
אָבֵלעבען ,aufleben'. di štädt
lebt āb.
אָבֵלעגען ,aufschieben, vertagen';
auf nāch ,bis nach'.
אָבֵלעקען a beindel (Knochen)
,etwas genießen'. [loschen'.
אָבֵלעשען ,Mw אָבֵגעלאַשען ,er-
אָבמאַגען 1 ,abmagern'; 2 ,ma-
ger machen'.
אָבמאַך ,Abkommen, Abmachung',
Mz ען .
אָבֵמולדען ,ab-reiben, -schleifen'
vom Wasser.
אָבמױנטערן ,aufmuntern, wieder
zum Bewußtsein bringen'
einen Ohnmächtigen.
אָבֵמעקען ,auslöschen, tilgen'.
אָבֵן *h* ,Stein'. אָ בֵּוִיחַן ,א' ,Prüf-
stein'; א' טױב ,Edelstein' übr.:
,geistvolles, treffendes Wort';
א' פֿנֵה ,א' ,Eckstein'; א' הֵעֵזֶר
(,Stein der Hilfe' 1 Sam. 7, 12)
der dritte Band des Sulhan
'Arūkh.
אָבֵנאַרען ,täuschen, betrügen'.
אָבסורד *m* ,Absurdität'.
אָבֵסטראַשען ,abtrotzen'.
אָבֵעטהעמען ,aufatmen'.
אָבֵענר ,Abend', Mz ען .

אַב-ענטפערן ,als Antwort geben, antworten'.

אַב-עסען ,speisen, tafeln'; Mw אַבגעעסען ,nachdem er gegessen hatte'.

אַב-עקען ,e. Ende machen'.

אַב-פֿטר'ן *hd* ,jmdn loswerden', ,abfertigen' Kunden, ,erledigen' Arbeit.

אַבפֿרירען er hāt zich di fīss אַב-gefroren ,erfrozen'.

אַבפֿרעמדען ,fremd werden'.

אַבצאָהל ,Zahlung', auf hind ,Hundesteuer'; mitglieds-אַבצ. ,Beitrag', Mz אַבצאָהלונגען.

אַבצאָס ,Absatz' (am Stiefel). *p*

אַבצוויינגען ,Zange'.

אַבצוימען ,abzäunen, abgrenzen'.

אַבקאַלען ,kalken, weißen'.

אַבקומען 1,herunterkommen',arm werden. | 2 ,leiden' Strafe.

אַבקלויבען ,erwählen'.

אַבקנייפען a rôz ,abbrechen'; Mw אַבגעקנייפען.

אַבקנעפֿלען זיך ,sich (die Kleider) aufknöpfen'.

אַבקעלבען זיך ,kalben'.

אַבקרעכצען ,seufzen'.

אַבֿר *t* ,Glieder' des Körpers. Der menschliche K. hat אַבֿרים רמ"ח ,248 Glieder'.

אַבראַטעווען ,erretten'.

אַבראַק , (trocknes) Futter'. *p*

אַברוהען ,ausruhen'.

אַברוימען ,ausräumen' Wohnung.

אַברעדעניש ,Verabredung" Mz ען.

אַבשאַצען ,abschätzen'.

אַבשאַקלען ,abschütteln'; zich di malbušim fun'n šnei ,sich den Schnee von den Kleidern'.

אַבשוואַכען ,schwach machen'.

אַב-שח־רען *hd* ,bestechen'.

אַבשטויסען an אַנגריף ,zurückweisen, abschlagen'.

אַבשטעל ,Halten, Haltmachen' eines Zuges.

אַבשטעלען ,(jmdn) anhalten, zum Halten veranlassen'; a zeitung ,verbieten'. || א. zich ,Halt machen', vom Fuhrmann ,einkehren'. die ferbindung hāt zich אַבגעשטעלט ,hat aufgehört'.

אַבשיטען ,überschütten' mit Schmähungen.

אַבשיי ,Achtung, Ehrfurcht'.

אַבשייד ,Abschied'.

אַבשיידען זיך fun ,sich trennen von'; Mw אַבגעשיידט.

אַבשיילען ,abschälen' Äpfel.

אַבשיין ,Widerschein, Spiegelbild'.

אַבשלאַגען dermâhn mich, well ich dir א. ,erinnere mich, dann werde ich dir's abrechnen'.

אַב-שמ־רען *hd* ,(durch die Taufe) zum Abtrünnigen machen'.

אַב-שמועס *m hd* ,Abrede'.

אַבשמייסען אַבגעשמיסענע ,abgegriffene, veraltete'.

אַבשפּאַרען ,ersparen'.

אַבשפּרעכען ,besprechen' ein durch bösen Blick hervorgerufenes Leiden.

אַבשרייבען ,(gerichtlich) auf-

schreiben; aufnehmen' Vermögen.

אָנאַנעק (*p* Schwanz) ,Reihe auf Einlaß Wartender, Queue', Mz נקעס.

אָנב *t* ,im Vorbeigehen, beiläufig; auch'.

אָנדה = הַגְדָּה.

אָנדה *t* ,Verband, Verein', Mz ות. אַנול u. אַנולניק ,in Bausch und Bogen'. *p* ogólem.

אָניער Hengst. *p* ogier.

אָנעגען ,entgegen'.

אָנראָד ,Garten', Mz ען. *p*

אָנראָדניק ,Gärtner'. *p*

אָנרעס ,Stachelbeere'.

אָנרת *h* ,Brief'. [dem R. ']

אָדאַנק ,Dank dem rabbiner 'א'

אָדון *h* ,Herr', Mz אָדונים.

אָדון ,Herr der Welt' Gott.

אָדוק *t* [festhaltend], Mz אָדוקים ,sehr Fromme, Fanatiker'.

אָדיעזדנע ,Abschiedsgeschenk' insbes. an Dienstboten. *p*

אָדם *h* ,Mensch'. א' הָרֵאשׁוֹן ,der erste Mensch'.

אָדערענע גילדערענע ,Hämorrhoiden'.

אָדעריוודען ,Juden, die an H. leiden'.

אָדער .. אָדער ,entweder.. oder'.

אָדערבא *t* ,im Gegenteil'.

אָהבה *h* ,Liebe'. אָהבת נֶפֶשׁ ,innige Liebe'.

אָהיים ,heim'. [wohin'.

וּרְאוּ .. אָהיון ,dahin'; אָהינצו ,אָהיון

אָהינטער ,hinter'.

אָהל ,Ahle' des Schusters, Mz ען.

אָהל *h* ,Zelt'; auch von den gemauerten Betstübchen der Chasidim auf den Friedhöfen.

אָהנ־פּראָצענטיוג ,zinsfrei' Darzahnlos'. [lehen.

אָהער ,hierher'.

אָהרען ,אָהרען ihr ahrt es nit ,es macht ihr nichts aus'.

אָה, gew. אָהן ,und'.

אָהערקע ,Gurke', Mz ס.

אָהנאָי *t* ,gewiß, sicherlich'.

אָההב *h* ,Liebhaber, Freund'.

א' וְשָׂרָאֵל ,Freund Israels'.

אָהוואַזשענען ,אָהוואַזשען ,berücksichtigen, beachten'. *p*

אָהוואַזשען *h*; er iz 'א' ב' אָהוואַזשען ,er hält seine Hand fest über..'

אָהוואַזשען Eigw ,selbständig, autonom'.

אָהוואַזשען ,Stadtteil'. *r*

א' אָהוואַזשען 1 ,ob'; 2 ,wenn'.

א' אָהוואַזשען ,wenn das der Fall ist'. er ôb wer ,er wenn irgendeiner'.

אָהוואַזשען ,Obst'.

אָהוואַזשען [Obolus] goldene Schaumünze, als Schmuck getragen. אָהוואַזשען ,oben'. ô. dermähnt ,oben erwähnt'.

אָהוואַזשען ,obenan'. auf'n ô. stehn ,obenan sein, Vorrang haben'.

אָהוואַזשען ,Ober, Dame' Karte.

אָהוואַזשען ,Oberhaupt'.

אָהוואַזשען *hd* tückischer ,Kunstgriff' zum Schaden eines andren.

אָהוואַזשען ,oberst', auch von

Zweien: di ô-e lipp. Der Ô-er: Gott.
 אויגעלע, Mz ען. Vk ,Auge',
 Mz אויג(ע)לעך u. 'אוי'.
 אויורען, Ofen', Mz ס.
 אויס', aus'.
 אויסאַרבייטונג, Mz ען. Milch-א'
 ,Milchpräparat'.
 אויסבאַדען, ausgebädene junglech
 ,die gebadet haben'.
 אויס-בַטל'ען *hd* men hât zu zein
 kopp ausgebatelt alle beize
 halômôth ,man hat alle Flüche
 auf ihn gehäuft', wörtl.: alle
 bösen Träume zunichte ge-
 macht.
 אויסבייטען, umwechseln' e. Geld-
 stück; vertauschen' altes auf
 neies, Mw אויסגעבייטען.
 אויסבעטען [ausbetten] di štivel
 mit futer ,die Stiefel mit Pelz
 ausfüttern'. [anstalt'.
 אויסבעסערונגס-הויז, Besserungs-
 (mit Steinen) אויס-ברוקירען
 pflastern'.
 אויסברוהען, ausbrüten'.
 אויסברעכען feier (Feuer) hât
 ausgebrochen.
 אויסברענגען, verschwenden'.
 אויסגוס, Ausfluß, Mündung' eines
 Flusses.
 אויסגלייכען di beiner ,aus-
 strecken'. er hât zich mit alle
 ausgegleicht ,mit allen sich
 verglichen, Ausgleich ge-
 schlossen'. [ten'.
 אויסגעבען e. Tochter, verheira-

אויסגעהען ,unter-, ver-gehn' vor
 Hunger. [scön'.
 אויסגעלאַזען ,ausschweifend; ob-
 אויסגעלונקען ,ausgerenkt' Hand.
 אויסגעמאַטערט ,ermattet'.
 אויסגע-פאַשעט ,wohlgenährt'.
 אויסגע-פֿאַר'ט *hd* ,verendet, kre-
 piert' v. Tieren. [arbeitet'.
 אויסגע-פּראַצעוועט ,mühsam er-
 אויסגעפּאַלען ,außergewöhnlich'.
 אויסגעצוואַשען ,gewaschen'.
 אויסגעצויגען ,ausgestreckt' auf'n
 grâz liegen.
 אויסגעקוואַרט ,ausgedörft, ausge-
 trocknet', Menschen, Bäume.
 אויסגע-קוילעכדיגט ,rund (ge-
 macht)'.
 אויסגעקרימטע *šich* [krumm] ,aus-
 getretene Schuhe'.
 אויסגערעכענט ,di aus-e anstalten
 ,die aufgezählten, genannten'.
 אויסגע-שטשירעטע *zeihn* ,ge-
 fletschte Zähne'.
 אויסגעשריין, Herausschreien', Mz
 ען ,Ausrufe'; im Parlament:
 ,Zwischenrufe'. [tzen.
 אויס-גראַבלען aus-scharren, -kra-
 אויסדעמפען זיך ,verdampfen'.
 אויסדרוק, Ausdruck'(Wort), Mz ען.
 אויסדריקען ,ausdrücken'.
 אויסדרעהען זיך fun ,sich los-
 machen, sich entwinden'.
 אויס-האַדעווען , (ernähren und)
 aufziehen'. [nung.
 אויסהאַלטעוודיג ,haltbar' Mei-
 אויסהויהלען ,aushöhlen'.
 אויסוואַרצלען ,ausrotten'.

- אויסווייזען. wi's weizt aus, wie es sich zeigt, wie ersichtlich'.
 zi hât ausgewizen wi a kind, sah aus wie . . ., machte den Eindruck eines Kindes'.
- אויסוויילען, auswählen'.
- אויסווייקען, einweichen' Wäsche; ,durchweichen' Kleider durch den Regen.
- אויסוועניג, auswendig'; etliche momenten, äußerliche (das Äußerliche betreffende)'.
 אויסזידלען, ausschelten, schimpfen'.
- אויסזיפן, entreißen; vorwegnehmen'. er hât mir ausgechapt dâs wort aus'n maul, vom Munde weggenommen'.
- אויסזייטשען, auslegen, deuten'.
- אויסטענה'ן, *hd* 'א' zich, die Diskussion (die gegenseitigen Einwände) zu Ende bringen'.
- אויסטערליש, außerordentlich, außergewöhnlich'. zeï haben außergelebt, durchlebt'.
- אויסטראַכטען, ersinnen, erdenken'. Mw אויסגעטראַכטען.
- אויסטראַטען. Mw אויסגעטראַטען, ausgetreten' Weg.
- אויסלאַזען זיך, aufhören, sich enden'. der gâlûth lâzt zich nit aus; Mw אויסגעלאַזטען.
- אויסלאַכען זיך fun, lachen über'.
- אויסליידגען, ausleeren' ein Haus.
- אויסלינקען, verrenken' ein Glied; Mw אויסגעלונקען.
- אויסלעגען 1 deuten'; 2 ,orthographisch schreiben'.
- אויסלעגעכען. a modne 'א', sonderbare Rechtschreibung'.
- אויסלערנען, gründlich lehren'.
- אויסלעשען u. זיך 'א', erlöschen'.
- אויסמוסר'ן *hd* ,jmdm Moral predigen'.
- אויסמיידען, vermeiden'; di štráf, der Strafe entgehn'. Mw ausgemeidt, ausgemiten.
- אויסמישען, zusammen-, durcheinander- mischen.
- אויסמעקען, auslöschen, tilgen'.
- אויסנאָהמליך Eigw, andersartig, besonders'.
- אויסנאַרען, durch List gewinnen' die Erstgeburt; ,jmdn überlisten'.
- אויסנעהמען. der ganzer plan hât nit ausgenummen bei di gest, hat den Gästen nicht gefallen'.
- אויסנעצען, naß machen'.
- אויס-סמאָליקען (den Ofen), ausbrennen lassen'.
- אויס-סמאַרקען, sich schneuzen'. *p*
- אויסען זיין, auf etwas aus sein, im Sinn haben'. in dem bin ich aꝓund nist 'א'; er iz ništ 'א' kein רוּח, ist nicht auf Gewinn aus'.
- אויסערליך, von außen kommend'.
- אויסערליך, א-ע הַלְוָאָה, auswärtige Anleihe'. [Äußeren'.
- אויסערן-מיניסטער, Minister des
- אויס-פאליקען (den Ofen), ausbrennen lassen'.

אויספועל'ן *hd* [פֿעל] ,auswirken,
 durchsetzen'.
 אויספֿלעטען ,verlosen'.
 אויספֿארשונג , (gerichtliche) Un-
 tersuchung'.
 אויספיהר 1, Ausführung'. 'א'-organ
 (v. der Polizei). | 2 ,Ergebnis'.
 er kummt zum 'א'.
 אויספיינען זיך 1 ,sich als fein
 (gut) hinstellen'. | 2 ,empor-
 kommen, ein Vermögen er-
 werben'.
 אויספיינערן ,verbessern' den Zu-
 stand der Straßen; זיך 'א' ,sich
 vervollkommen' in Künsten.
 אויסצוג ,Auszug', aus Akten, Mz ען זיך.
 אויסציעהען זיך ,sich (empor)-
 recken'.
 אויסקוילען 1 ,abschlachten, nie-
 derhauen'; 2 ,erschießen'.
 אויסקומען ,zum Judentum zu-
 rücktreten' von Getauften.
 אויסקיהלען ,א' zich ,kalt werden';
 übtr. ,sich beruhigen'.
 אויסקירעווען ,umdrehen' den
 Wagen zur Heimfahrt.
 אויסקלייבען ,auswählen', Mw
 אויסגעקלייבען.
 אויסקעמפפען ,erkämpfen, in Be-
 sitz nehmen'.
 אויסקריעכען ,di hâr zenen aus-
 gekrochen ,sind (allmählich)
 ausgefallen'.
 אויסרוימען ,ausräumen, leer ma-
 chen'.
 אויסרוקען ,vorrücken' v. Truppen.
 אויסרויסען er hât die hand fun

di gelenken ausgerissen ,ge-
 brochen'.
 אויסרעדען ,sich selbst (beim Be-
 ten) durch e. profanes Wort
 unterbrechen'.
 אויסשאַרפען dem ôwen ,den Ofen
 auskratzen, gründlich reinigen'.
 אויסשטרייכען ,ausstreichen', Mw
 אויסגעשטראַכען.
 אויסגעשאַטען Mw אויסשטען mit
 ,überschüttet mit'.
 אויסשיכען ,beschuhen, mit Schu-
 hen versehen' Arme.
 אויסשיסען [losschießen] ,(plötz-
 lich) laut ausrufen'. a gelech-
 ter 'א' ,in ein G. ausbrechen'.
 אויסשפורער ,Kundschafter'.
 אויסשפרייטען ,ausbreiten'.
 אויסשרייבען ,sich etw. ver-
 schreiben, bestellen'.
 אויעזד ,Kreis' Teil eines Gou-
 vernements. r [arzt'.
 אויעזדנע ,der u-r doktor ,Kreis-
 אויער ,Ohr', Mz ן; ,Henkel', Vk
 אויערל]. אויעררינגלעך ,Ohrringe'.
 אויף ,auf'; auf zu ,um zu'.
 אויפגערוימטקייט (ראַמטקייט)
 ,Aufgeräumtheit, gute Stim-
 mung'.
 אויפֿהאַדעווען ,großziehen, auf-
 ziehen' e. Kind.
 אויפֿהאַלטען ,aufrechterhalten'
 dem frieden, di alte zitten.
 אויפֿהויכען ,erheben'; זיך 'א'.
 אויפֿוואַרפען ,vorwerfen' jmdm,
 az ,daß'.
 אויפֿזאַץ ,Aufsatz', Mz ען.

אויפֿהאַפּען ,aufgreifen'. jeder
gespreech wert aufgechapt
(von Auflaurern); א' זיך ,sich
aufraffen, sich erheben' aus
dem Schlafe.

אויפֿטהו ,Hervortreten' mit Lei-
stung oder Gedanken. zein
erster א' iz gewen ,sein erstes
Tun, erste Maßnahme'.

אויפֿטהו ,etwas anfangen, unter-
nehmen'.

אויפֿטרויסלעך ,erzittern machen'
die Luft durch den Donner
der Geschütze; ,aufrütteln'
die Menschheit.

אויפֿלאַגע ,Auflage, Abgabe' Mz.
אויפֿלעבען ,aufleben machen,
(wieder) ins Leben rufen'.

אויפֿמאַהנען ,dem lichtabzähl ,die
Lichtsteuer einnehmen, ein-
treiben'.

אויפֿפלאַקערן ,entflammen' a שרפה
,e. Feuersbrunst'.

אויפֿ- ,emporkommen';
געקומענער ,Emporkömmling'.

אויפֿרודערן ,in Erregung ver-
setzen' die Muhammedaner.

אויפֿרויסען ,platzen, explodieren'
v. Bomben.

אויפֿרויסונג ,Explosion'.
אויפֿשווימען der gedank iz auf-
geswummen ,aufgetaucht'.

אויפֿשרויפען ,auf-, empor-schrau-
ben' den Preis.

מאַרען-א' [griech.], Luft'.
אַריר' ,übel riechen'.

אַריר' h ,vielleicht'.

אומ־ Vorsilbe: 1 ,um'-; 2 oft ,un'-.
אומבויט ,Veränderung'.

אומבויטען ,umwechseln, verän-
dern' die Herzen; Mw אומגע-
ביטען.

אומבעקאַנט ,unbekannt'.

אומגליק ,Unglück', Mz ען ,Un-
glücksfälle'.

אומגליקליך ,unglücklich'. [den'.
אומגעאַנדערשט ,anders gewor-
ען אומגעגאַנגען ,ohne gegangen zu
sein'.

אומגעגעסען ,ohne gegessen zu
haben, nüchtern'.

אומגעדרולד ,Ungeduld'.

אומגעדרולדיג ,ungeduldig'.

אומגעזונד ,ungesund'.

אומגעלומפערט ,ungeheuerlich,
übertrieben'. er hāt u. grösse
fiss.

אומגעקונצעלט ,kunstlos'.

אומגערוכט ,ohne daß man sich
darauf gerichtet hat, uner-
wartet'.

אומגעזעכט er iz u. ,hat Unrecht'.

אומגעזען [ungern] ,ohne es zu
wollen, unabsichtlich'.

אומגעשיקט ,ungeschickt'.

אומזיכער ,unsicher'.

אומזיסט ,umsonst'; auch Eigw-
u-e billeten ,Freibillets'.

אומ'הן 1 [הן] hd ,Unschönheit';
2 ,unfreundliche Gesinnung'.

אומטויש fun di ferheltnißen, Ver-
änderung'.

אומישלענע ,אמ', אומישנע
sichtlich'. p umyslly.

אומ-פּבּוּד *hd*, Entehrung, Schande' אוממעגליך, unmöglich'.
 אומעדריג [vgl. אומעט], ,traurig, trüb'; auch Wetter u. Töne.
 אומעטום [um und um], überall'.
 אומעטיגקייט [Unmut] u. אומעטיג, Schwermut, Melancholie'.
 אומעטיג, ,traurig, melancholisch'.
 u-e neies, ,traurige Neuigkeiten'.
 אומעטיגליך. mir iz u. auf dem harzen, trüb'.
 אומפלייט, אומפ' 1, Unflat, Schmutz; 2, Ungeziefer'.
 אומצייטיג, ,unreif'.
 זיך אומקוקען, ,sich umsehn'.
 אומקעהרען, ,zurück-, wiedergeben', di kosten, ,erstatten'; u. zich, ,sich umwenden', zich aheim u. ,nach Hause zurückkehren'.
 אומקרױט, Unkraut'.
 אומר ךַּעֲשֵׂה *t* (er sagt u. tut), ,gesagt getan'.
 אומרוה, Unruhe'; אומרוהיג, ,unrein'.
 אומרעכט, Unrecht'.
 אומשולדיג, ,unschuldig'.
 אומשטאַנד, Umstand', Mz ען.
 אומשטיינס-געזאַגט [dem Steine sei's gesagt', geklagt], ,leider'.
 מ'ש, מיש, אימ'ש, Auch.
 אונבעהאַלפּען, ,ohne Hülfe, hilflos'.
 אונבעוואוסט, ,unbekannt'.
 אונבעקאַנטערהייט, ,ohne (ihn, sie) zu kennen'.

אונ-פּרֶהֶמְנוּת'דיג *hd*, ,unbarmherzig'. [senheit'.
 אונבעשלאַסענקייט, Unentschlossenheit'.
 אונגעהויער, ,ungeheuer'.
 אונגעלומפערט s. אומג'.
 אונגעריכט, ,unerwartet'.
 אונגעריכטערהייט Umstw.
 אונגערעכט = אומג'.
 אונזיכערקייט, Unsicherheit'.
 אונטער 1, ,unter'; 2 א' der štadt, ,auf der andern Seite, außerhalb'.
 אונטער als Vorsilbe oft = *rp* pod, ,heimlich, versteckt'.
 אונטער, Unter, Bube' Karte.
 אונטער-באַמקען, ,jmdm leise zuzurufen'. *p* (brummen, summen).
 אונטערגעהען, ,heranrücken'.
 אונטערדרעמלען, ,ein wenig schlafen'.
 אונטערהאַלטען 1, ,unterhalten'; 2, ,aufrechterhalten, stützen'; e. Nachricht, ,bestätigen'.
 אונטערהאַקען, di fiss, ,abhauen'.
 אונטערהעצען, ,aufhetzen'.
 אונטערהערען, ,belauschen'.
 אונטערוואַקסען, ,heranwachsen, größer werden'. [stern.
 אונטערזאָגען, ,vorsagen, zufließen'.
 אונטערהאַפּען 1, ,auffangen' einen Ball, von unten angreifen, erwischen; mit di hend, ,halten, stützen'. | 2 di red, ,unterbrechen'. [ben'.
 אונטערהתמ'ען *hd*, ,unterschreiben'.
 אונטערטהאַן, Untertan' Mz טעהענער'.

אונטערטראַגען, (stützend, auf sich nehmend) tragen'.

אונטערלויפֿען, jmdm ein Bein stellen'.

אונטערעסען, etwas essen'.

אונטער-פליהען, niedrig (dicht über der Erde) fliegen'.

אונטערצינדען, in Brand stecken, anzünden', Mw אונטערגעצונדען.

אונטערקויפֿען, erkaufen, bestechen'.

אונטערשווענקען, der teich hât untergeſwenkt di ôwens, der Fluß hat die Öfen unterspült'.

אונטערשט, unterst', auch von zweien: di u-e lipp, Unterlippe'.

אונטערשטעליג, u-e rates, rückständige Teilzahlungen'.

אונטערשטרייכען, nachdrücklich hervorheben, betonen', auch mündlich.

אונטערשייד, Unterschied'.

אונטערשיידען, unterscheiden', Mw שיידט'.

אונטערשניידען, abschneiden' [Ähren.

אונטערשאַרען, stützen, tragen (e. Last)'; di zeil (Säule') ſparrt unter dem dach.

אונטערשולענדיג, ohne zu fühlen'.

אונטערשמעגליך, Eigw, ohne Vermögen'.

אונטערשמעגליכקייט, Vermögens- [losigkeit'.
1, Mißtrauen, Argwohn'; 2, Unzuverlässigkeit' fun di beamte.

אונטערשוועגיקייט, Unruhe'.

אוסטאַור, Statut' eines Vereins, Mz ען. r

אוספאַקאַיען, beruhigen'. p אַוועק, אַוועג, hinweg'. Oft Vorsilbe: ,weg'-.

אַוועגגעהען, weggehn'.

אַוועגפֿאַרן, jmdn (von sich) entfernen'. [Fuße.

אַוועגקאַפֿען, wegstoßen' mit dem אַווענד, Abend', Mz ען.

אַוועק, in Anrede an Mehrere: אַוועקט fun mir!

אַוועקוואַלגערן, wegwälzen'.

אַוועקלאַזען זיך, sich fortbegeben'. zei hâben zich awekgelâzt.

אַוועקאַרע, Verwaltung' einer Stadt. r [ten'. r

אַוועקוואַלגערן, verwalten, leiten, zuw. = אויף; heib uf!

אַוועקלויפֿען, in Zorn geraten'.

אַוועק, Art, Weise'. auf aza 'א', auf solche Art'.

אַוועק, אַוועק, machen an u. weglassen, entfliehen'. p

אַוועק, Schatz', Mz רת. h

אַוועק, Umstw, schräg, überzwerch'. p ukosem.

אַוועק, Eigw.

אַוועק, heißes Wasser'. p

אַוועק, Licht'. h

אַוועק, Hinterhalt'. h

אַוועק, Wanderer, Durchreisender', Mz אַוועק.

אַוועק, Tür-zapfen, -angel'. p

אַוועק, Zeichen', Mz רת. h

אַוועק, Buchstab', Mz אַוועק.

אז ,daß; als; wenn'.
 אזא ,so ein, ein solcher'.
 אזהרה *t* ,Warnung', Mz זח.
 אזוי ,so', a. gerufen ,so genannt';
 wi azô? ,wieso?'.
 אזוינער ,so einer'.
 אזערע ,אזערע ,See'. *r*
 אזנים *h* ,Ohren'.
 אזעלכער ,solcher'.
 אזש 1 ,sogar'; 2 ,bis'. *p* az.
 אזשענוצע ,Brombeere', Mz ט.
 אחד ,Einer', das letzte Wort
 in Deut. 6, 4, dem Glaubens-
 bekenntnis der Israeliten.
 אחדות *t* ,Einigkeit'.
 אחוץ *hd* ,außer' = חוץ.
 אחינו אתה *h* ,unser Bruder את
 bist du'.
 אחר *h* ,nach'; אחרון *h* ,letzter'.
 אחראנא ,אכ', Sicherheitspoli-
 zei'. *r*
 אחראנא(ק)ע ,אכ', Bewahrung', bes.
 ,Bewahranstalt' für Kinder. *p*
 אחריותה *t* ,Verantwortlichkeit,
 Haftbarkeit'.
 אט 1 ,hier, da'; 2 Ausruf: ,sieh!
 nun!'. אט .. אט ,bald .. bald;
 jetzt .. jetzt'. *p* ot
 אטרוך ,Erholung, Ruhe'. *p*
 אטרויטען ,sich erholen, aus-
 ruhen'. *p* oddychać.
 אטסטאווקע ,Entlassung' aus
 dem Dienst, ,Abschied'. *r*
 אט(ה)עם ,Atem'.
 אט(ה)עמען ,atmen'.
 אטפוסק ,Urlaub'. *r*
 אטפראווען ,abfertigen, erledig-

gen'; o. zich ,sich auf den
 Weg begeben, abreisen'. *r*
 אטקאז ,Verweigerung, Abwei-
 sung'. *r*
 אטרויאד ,Detachment, Abtei-
 lung'. *r*
 אטרעמבעס ,Kleie'. *p* otręby.
 אטשערעד ,Reihenfolge' zeı stehen
 in 'א. *r*.
 אטשערעדען ,in Reihe stehn'.
 אי .. אי ,sowohl .. als auch'. *p*
 אי אי ,na und ob!' *p* ojoj.
 איבער ,über'. || als Vorsilbe oft
 = *r* pere, *p* prze.
 איבעראיילען ,übereilen'. Mw
 איבערגעאיילט ,übereilt' Wort.
 איבער-בייטען ,verändern'. di
 bemihungen kennen ,(können')
 nit i. di lage. | i. zich ,sich ver-
 ändern, wechseln'. di dekorazje
 hât zich איבערבייטען.
 איבערבייסען ,ein wenig essen,
 Imbiß nehmen'.
 איבערבלייבעניש ,Überbleibsel'.
 איבערבעטען ,abbitten'.
 איבערגעבען ,berichten'. di zei-
 tung git iber.
 איבערגעבען Eigw ,ergeben'.
 איבערגעהענד ,vorübergehend'.
 איבערדייבערען ,jmdn durch Zu-
 reden zu etwas bewegen'.
 איבערדערצעהלען ,wiedererzäh-
 len' etwas Gelesenes.
 איבערהאקען ,unterbrechen' e.
 Erzählung, jmdn beim Reden:
 er hakkt ihm iber.
 איבערהויפט 1 ,überhaupt'; 2 ,ins-

besondre': di befolkerung, i. di judiše.
 איבערהיפערן ,überspringen' beim Zählen.
 איבערוואַרגען ,erwürgen', Mw א-געוואַרגען. [schöpfen'.
 איבערהאַפּען dem äthem ,Atem hd ,wiederholen'.
 איבער-ה'ת'ן hd ,wiederholen'.
 איבער-הלאַנגען hd [חלה] ,sehr schwach machen' das Herz durch Fasten. [kleiden.
 איבער-טהון(ט-האָן) זיך ,sich um-
 איבערטראַגען 1 ,ertragen'; 2 i. zich ,die Wohnung wechseln, umziehen' fun.. auf ,von.. nach'.
 איבער-יאָהר ,Schaltjahr' (Volks-etymologie für עביר).
 איבערלאַזען. ich lãz zich iber däs recht ,ich behalte mir das Recht vor'.
 איבערלעבען ,erleben, durch-
 leben' šrekkliche teg. Mw איבערגעלעבט.
 איבערלעבונג ,Erlebnis', Mz ען.
 איבערמאַכען ,umgestalten, ver-
 ändern' e. Gesetz, ein Vergnügungslokal in ein Theater.
 איבער-ניצעווען ,wenden' ein Kleid zu neuer Benutzung.
 איבערפּאַהרען er iz B iberge-
 fähren ,hat B(mit dem Wagen) überfahren'.
 איבערפּיהרער ,Fährmann'.
 איבערציהען זיך ,verziehen' nach einer andern Wohnung; er hät zich ibergezögen auf..
 איבערצייטיג ,überreif'.

איבער-צ'למ'ען זיך hd ,sich be-
 kreuzen'. [beruhigen'.
 איבערקאָכען. es wet zich 'א ,sich
 איבער-קוליען זיך ,e. Purzelbaum
 schlagen'.
 איבערקומען ,überstehn'e. Gefahr.
 איבערקוקען זיך mit ,Blicke wech-
 seln mit..'.
 איבערקלויבען ,sichten'.
 איבערקלויבען זיך ,umziehen' in
 e. andre Wohnung.
 איבערקעהרען 1 ,umkehren, um-
 wälzen (הפּף h); 2 i. zich ,die
 Religion wechseln, sich tau-
 fen lassen'.
 איבערקעהרעניש ,Umkehrung, Um-
 wälzung' des Bestehenden.
 איבעררייסען ,ab-, auseinander-
 reißen' e. Brücke, alle Be-
 ziehungen mit jmdm; unzer-
 šmu'es (Unterhaltung) iz iber-
 gerissen geworen ,unterbro-
 chen'; di štimm iberreisst
 zich ,überschlägt sich'.
 איבערשווענקען ,übergießen'; an
 ibergešwenkte jauch ,wäs-
 serige, verlängerte Suppe'.
 איבערשלאַגען ,unterbrechen' die
 Rede jmds.
 איבערשפיצען ,übertrumpfen'
 durch Schlaueit. Mw iber-
 gešpižt ,allzu klug'.
 איבערשרייבען 1 ,abschreiben';
 2 ,umschreiben' Eigentum auf
 einen andren Namen.
 איב(ע)ריג ,übrig; überflüssig;
 überschüssig; übermäßig'.

איד Jude; Vk אידעלע איד.
 אידלויאק ,schlechter Jude'.
 אידענע ,Jüdin'.
 אידעליק און פורכטליך h [Hab. 1, 7], schrecklich und furchtbar'.
 אידעלע מיטשק ,Mietskutscher'. r
 אידעלעס ,jeder'.
 אידעלע w Ei; Mz אידעלעך.
 אידעלע ,ewig'; gefengeniš ,lebenslänglich'; ort ,Friedhof'.
 אידעלע 1 ,derselbe'. dās eigene was ich zāg | 2 ,eigentlich' mir zenen di eigene merders ,die eigentlichen Mörder' | 3 eigener ,Verwandter'.
 אידעלע 1 ,edel'; 2 ,höflich' auf'n eidelen אויפן (Art), zB hat man widersprochen.
 אידעלע געסונגע ,edle Gesinnung, edles Wesen'.
 אידעם ,Eidam', Mz אידעם u. אידעם.
 אידער 1 ,als', nach Komparativ | 2 ,ehe, bevor', gew. אידער נישט.
 אידעלע ,Esel', Mz אידעלען ,עזעל', אידעלען [eisen. Vk אידעלען].
 אידעלע ,Eisen', Mz אידעלען ,עזעל', אידעלען ,Euter'.
 אידעלע (עטהער) ,Äther'.
 אידעלע ,Eichel, Treff Karte.
 אידעלע ,Elle', Mz אידעלען.
 אידעלע (על, עהל) ,Öl'.
 אידעלע (אוילבאום) ,Ölbaum'.
 אידעלע ,Eile'.
 אידעלע 1 ,einig', kein ein großen
 2 ,allein, nur': di rāben eine allein hāben gekraket (gekrächzt).

אידעלען ,einrichten' die bekerei iz šlecht eingeordnet; lekzies ,Vorlesungen veranstalten'.
 אידעלע ברודיגעט ,Mw אידעלע ברודיגעט ,schmutzig (geworden)'.
 אידעלען ,gelingen'. Der שוין hat sich ništ eingegeben ,der Feind hatte keinen Erfolg'.
 אידעלע גלויבט in ,voll Glaubens, Vertrauens zu jmdm'.
 אידעלע-הויקערט ,gekrümmt' wegen der Kälte geht der Wächter.
 אידעלע-טשאדעט .ich bin 'א ,betäubt' durch den Ofendunst.
 אידעלע-פינען .men hat 'א ,eingewendet'. [sinnig'.
 אידעלע-שפארט ,hartnäckig, eigen-lich an sich halten': zich ništ 'א kennen ,sich nicht enthalten können'.
 אידעלע-ערען זיך zu ,jmdm (genau) zuhören'.
 אידעלע-זאפען ,einziehen, einsaugen' den Duft, das Wasser.
 אידעלע-האן .laut'n 'א fun ,nach dem Für-gut-halten des...'
 אידעלע-טוליקן ,an-, hinein-drücken'.
 אידעלע-טוליקעט ,Mw אידעלע-טוליקעט ,das ferd hat dem weidele 'א unter zich ,den Schweif zwischen die Beine gedrückt'; di kinder zizzen 'א ,aneinandergedrängt'; 'א in fatšeiles ,in Tücher gehüllt'.

- אייניקלעך, Enkel', Mz
איינלעגען 1, niederreißen' e.
Mauer; 2, einsetzen' im Spiel.
איינלעשען, löschen' e. Feuer.
איינגעלאשען Mw.
אייננאָדזשען זיך [p] ,sich einnisten'.
איינפאל, Einfall', Mz ען.
איינפלוס, Einfluß' Mz ען.
איינצאָרנען, zornig machen'.
איינציג Eigw, einzeln', אַז hei-
זער, Häuser'.
איינציגרווייז Umstw, einzeln, ei-
ner nach dem andern'.
איינצייטיג, gleichzeitig'.
איינקאַרטשען זיך, sich zus.rol-
len' vor Kälte.
איינקומפט Einkommen, Mz ען
,Einkünfte'.
איינרוימען, zuflüstern, zuraunen'.
איינריכטען, (übel) zurichten', dās
tištuch, schmutzig machen'.
איינרעדעניש, was man sich ein-
geredet hat'.
איינשטילען, still, ruhig machen';
'א זיך, still, ruhig werden'.
איינשטימונג, Übereinstimmung'.
איינשטעהען 1, wohnen, logieren';
2, standhalten, Widerstand
leisten'.
איינשטעל, Eintreten (für etwas),
Wagnis'.
איינשטעלען, einrichten, in Gang
bringen' dem ferkehr.
איינשטעלען זיך far, für jmdn
(verteidigend) eintreten'; zich
[Dativ] dās leben 'א, sein Le-
ben daran wagen'.
- איינשטעלעניש, das Eintreten' für
jmdn.
איינשכורן hd, trunken machen'.
איינשלעפען, einschläfern'.
איינשמועסען, das fôgele, ein-
reden auf., zu bereden suchen'.
איינשפאָרען זיך, sich [Dativ] er-
sparen'.
איינשפאָרען זיך, sich versteifen
auf, bestehn auf', אַז, darauf
daß'.
איינערנעכטיג, ehgestrig.
איינערנעכטען, vorgestern'.
איינה h 1 das alttestl. Buch
der Klagelieder, benannt nach
dem ersten Worte, ach wie!' |
2 Klagelied, Mz איכות..
איינה t, Beschaffenheit, Qua-
lität'. [Mz ס.
איינזייע, Einbildung, Illusion',
איינה h, Schrecken', באַימה
וּבַיִרָאָה, mit Schr. und Furcht'.
איינה'דיג hd, fürchterlich, Furcht
erregend'.
איימיגראַציע, Einwanderung'.
איימיצער (עמ'), irgendjemand'.
איימפעט, Lebhaftigkeit, Eifer,
Schnelligkeit. p impet
איימשיינס-געזאַנט s. אומש'.
איינ h in enger Verbindung mit
einem folgenden Worte
איינ, es ist nicht'. | איין לי, ich habe
nicht(s)', sagt der zahlungsun-
fähige Schuldner. | איין לָנִי, wir
haben nicht, wir können
nicht' | איין לָהֶם, sie haben
nicht' | איין יוצא ראַיין בָּא, kei-

ner geht (ging) und keiner kommt (kam)'.
 איין לישער *t*, nicht abzuschätzen, ungeheuer'. [rechnet).
 אינאוונעם, 'zusammen' (zus.ge-
 אינאר אדצע, fremdbürtig', Mz ס. *r*
 אינגאנצען, 'ganz und gar, ganz'.
 er iz i. aufmerksam.
 אינגבער, 'Ingwer'.
 אינגיכען, 'in Kürze, bald'.
 אינגעל(ע), 'Junge, Jüngel'.
 אינדיק, 'Truthahn'.
 אינדע, 'Woge', Mz *ן*.
 אינורעניג, 'inwendig'.
 אינורעניגסט, der i-er mechanizm
 ,der im Innern befindliche';
 די i-e, 'das Innere (Eingeweide)'
 eines Tieres.
 אינטימקייט, 'Traulichkeit'.
 אינטערעסאנט 1, 'interessant'; 2
 ,Interessent'.
 אינטרויגע, Mz ס, 'Ränke'.
 איניציאטאר, 'Urheber' eines Plans,
 Mz ען.
 אינצידענט, 'Zwischenfall', Mz ען.
 איספוזשען, 'erschrecken'. *r*
 איסק, '(vor Gericht gemachte)
 Forderung'. *r*
 איצט, 'jetzt'.
 איצטריג, 'jetzig'; איצטיג
 געס מאל, 'diesmal'.
 איקען זיך, 'stottern'. *r p*
 איש *h*, 'Mann'; א' אלהים, 'Gottes-
 mann'; א' חיל, 'Kriegsmann';
 א' מפי א', 'Fußsoldat'; א' רגלי
 ,einer vom (Mundedes) andren,
 durch mündliche Überliefe-

rung' | Mz אנשים, vor Genet.
 אנשי.
 אד-בראש *t*, 'anmaßender Mensch,
 der obenan (ראש) Kopf) stehn
 will'. Richtiger: עקברוש.
 אדק *h* u. אדקייט'דיג *hd*, 'grau-
 sam'. [samkeit'.
 אדקייט *h* u. א-קייט *hd*, 'Grau-
 אדילה *h*, 'Essen, Speise'.
 אדל'ען *hd*, '(tüchtig) essen'.
 אדסנה *t* [griech.], 'Wirtshaus,
 Herberge', Mz ורת.
 אדא s. 'אח'.
 אל, 'all', אל-דאס-גוטס, 'alles Gute'.
 Dativ: allemen. ich bin heint
 nit mit allemen, 'heut nicht
 ganz wohl'.
 אל *h*, 'Gott'. אל מלא רחמים,
 'Gott, der voll Erbarmens',
 Anfang eines Gebets zum Andenken
 an Verstorbene.
 אלא *t*, 'nur, außer, sondern',
 gew. nach einer Verneinung;
 א' wäs?, 'was denn?'.
 אלאמירען, 'alarmieren'.
 אלהים *h*, 'Gott'.
 אלטוראג, 'altes Zeug, Lumpen';
 knaul a. 'Lumpenbündel'.
 אלטיטשק 1, 'alt', an a-e, 'alte
 Frau'; 2, 'altertümlich' Haus.
 אלטקייט, 'Alter'.
 אלווע, 'Eller, Erle'. *r*
 אלכסון *t*, 'schräg, schief'.
 אלמאי *t* [על-מה], 'wozu?'.
 אלמן *h*, 'Witwer'.
 אלמנה *h*, 'Witwe', Mz ור.
 אלמער, 'Schränk'.

אלענפאלס ,jedenfalls'.

אלף *h* ,tausend'. א' השש' ,das 6. Tausend' der jüd. Zeitrechnung nach der Schöpfung. 5001 = 1241 n. Chr.

אלף Aleph, erster Buchstab des hebr. Alphabets. fun der a. anheiben ,von Anfang an'.

אלץ [alles] ,völlig, ganz'; immer. di freg (Frage) iz all; ernster geworen.

אלקיר ,Alkoven, Nebenstübchen', Mz אלקערלעך. *p* alkierz

אם ,Amme'.

אם *h* ,wenn'. אם ירצה השם ,wenn Gott will' (Jak. 4, 15). | אם כן ,wenn das so ist'.

אמאל 1 ,ehemals, einst' | 2 ,dann und wann, manchmal'.

אמאליג ,ehemalig'.

אמביציע ,Ehrgeiz', Mz א.

אמה *h* ,Elle'. ארבע אמות ,vier Ellen': 1 der eigne, wenn auch beschränkte Raum; 2 geringer Raum, beschränkte Wirksamkeit.

אמה *h* ,Volk', Vk *hd* לע' אמה' | אמות (die V. der Welt) die nichtjüdischen Völker.

אמונה *h* ,Glaube'.

אמוניציע ,Munition'.

אמט ,Amt, Behörde', Mz א.

אמורא *t* jüdischer Gelehrter vom Anfang des 3. bis Ende des 5. Jahrh. n. Chr.

אמישנע s. 'ארמ'.

אמפערן זיך ,sich streiten'.

א מעהר [mehr] a. well ich es nit thun ,lieber nicht'; a. zägt es ihm ,sagt es ihm lieber'. | mit abgeschwächter Bdtg: a. far wäs geht er nit? ,warum geht er denn nicht?'

אמפערניש ,das Streiten'.

אמר לאלהים *h* ,sagt es Gott' spottend für weggeworfene Worte.

אמת *m. h* (*w*) ,Wahrheit' Mz bittere אמת' זאגן. || Eigw an אמת'ער freind ,ächt, wahr'.

אמת'דיג *hd* ,der Wahrheit entsprechend'.

אן unbestimmter Artikel, vor Vokal (א vor Konsonant).

אן Vorsilbe bei rückbezüglichen Verben (mit זיך) oft = ,reichlich, übergenuß'.

אנאנד(ער) ,einander'.

אנבאטען ,anbieten'.

אנבארגען ,viel borgen'.

אנבייזערן זיך auf ,ärgerlich werden, schelten auf'.

אנבייסען ,Frühstück'; Ztw ,frühstücken'.

אנבילען ,anbellen, kläffen'.

אנבלאזען. & .זיך 1 ,sich aufblasen, stolz werden'; 2 ,verdrießlich werden'.

אנבעטען ,bitten, einladen'.

אנבעקומען ,erhalten, bekommen'.

אנברוג'זן זיך *hd* [ר'גז] ,zich erzürnen'.

אנגייסען ,anfüllen' zich mit bron-

fen. Mw di augen angegossen
 ,mit Tränen gefüllt'.
 אנגסט ,Angst', Mz ען.
 אנגעבלאזען 1 ,aufgeblasen, stolz';
 2 ,verdrießlich, übel gelaunt'.
 אנגעברוגזטע pänimer ,ärgerliche,
 zornige Gesichter'.
 אנגעברייט ,bereit'.
 אנגע-הארעוועט ,müde von der
 Arbeit, abgearbeitet'.
 אנגעהען ,herankommen', אן geht
 J. ,da kommt Joseph!'
 אנגעהען זיך ,viel gehn, sich müde
 gehn'. [Frage.
 אנגע-וועהטאנט ,schmerzlich', zB
 אנגע-קוועלט ,erfreut'.
 אנגעשטרענגט a-e bezihungen ,ge-
 spannte'.
 אנ-גריוזשען ,knabbern, nagen an'. p
 אנ-גרייטען ,zubereiten' Mw אנ-
 גערייט ,bereit(et)'.
 אנ-דאסען ,sich entleeren'.
 אנ-דודלען ,zum Narren haben,
 täuschen'.
 אנ-דולען dem kopp ,jmdm den
 Kopf wirr machen'.
 אנ-דערש ,anders'.
 אנ-דערשען ,ändern' e. Kleid.
 אנ-דרימעלט weren ,einschlafen'.
 אנ-הארעווען ,erarbeiten'.
 אנ-הויב ,Anfang'; fun א.
 biz'nsoph ,von A. bis zu Ende'.
 אנ-הויבען ,auch זיך אנ-
 ,anfangen'. di limmudim wel-
 len zich א. ,der Unterricht
 wird anf.'.
 אנ-וואליען ,aufhäufen'.
 Strack, Jüd. Wörterbuch.

אנ-ווארטען זיך ,lange warten'.
 אנ-ווייזען ,hinweisen'. es wert an-
 gewizen az ,es wird darauf
 hingewiesen daß'.
 אנ-ומעלט ,einst, vor
 einiger Zeit'.
 אנ-וסים h ,gezwungen', Mz
 bes. die zur Verleugnung der
 jüd. Religion Gezwungenen.
 אנ-ווערען [ohne etwas werden]
 ,verlieren'. ihr hät dem räd
 angeworen ,ihr habt das Rad
 verloren'. [pen'. p
 אנ-ווע ,אנ-וועשע ,אנ-ווע
 אנ-וועשען . Mw אנ-וועשעט ,א.
 mit lebenskräften ,der sich voll-
 gesaugt hat, angefüllt'.
 אנ-וועפען זיך ,sich füllen' mit einer
 Flüssigkeit, auch von Bienen:
 mit Blumensaft. [schnauzen'.
 אנ-זידלען ,(grob) schimpfen, an-
 אנ-זיכטיג ,ansehnlich', א. un gröss.
 אנ-זעהעוודיג ,ansehnlich, bedeu-
 tend'. נישט-א' ,unansehnlich,
 unscheinbar'.
 אנ-זעטיגען ,(ganz) sättigen'.
 אנ-זעצען ,Bankrutt machen'. zeine
 אנ-זעלי חובות א. ,seinen Gläu-
 bigern nicht zahlen'.
 אנ-זעץ ,Bankrutt', Mz ען.
 אנ-האפען ,anpacken, ergreifen';
 materialen wäs können leicht
 א. zich ,können leicht Feuer
 fangen'.
 אנ-הלאפאטשען זיך ,sich sehr an-
 strengen'. r chlopotati
 אנ-הראקען ,(viel) spucken'. p
 2

אנט Vorsilbe, zuweilen ענט
 אַנטהױן anziehen, bekleiden;
 Mw אַנגעטהױן ‚bekleidet‘.
 אַנטהױן *s*, ‚Kleidung‘.
 אַנטהױלען ‚austeilen, geben‘.
 אַנטוויקלונג ‚Entwicklung‘.
 אַנטלויפֿען ‚weglaufen, fliehen‘,
 Mw אַנטלאָפֿען. [baren‘.
 אַנטפלעקען (אַנפֿ) ‚enthüllen, offen-
 entgegen‘.
 אַנטרויען ‚anvertrauen‘ jmdm
 etwas zu tun.
 אַנטרױנען ‚entrinnen‘.
 אַנטרױנקען ‚zu trinken geben,
 tränken‘ Pferd. | אַ. zich ‚reichl.
 trinken‘ fun a frißen quall.
 אַנטשוויגען ‚weren ‚still werden,
 verstummen‘, zB nicht mehr
 weinen.
 אַנטשלאָפֿען ‚einschlafen‘.
 אַנטשטעפֿען ‚anhaken, befestigen‘;
 אַ. zich ‚sich an jmdn anhaken,
 Streit anfangen‘. *p*
 אַנטשעסען זיך ‚sich erfreuen an
 etwas‘. *p*
 אַני *h*, ‚ich‘; אַני מאַמױן ‚ich glaube‘.
 אַניאַגען ‚verjagen, einholen‘.
 אַנידער ‚nieder, hernieder‘.
 אַניט (אַ ניט) ‚wenn nicht‘.
 אַניצע ‚Fußlappen‘. *p*
 אַנלױענען זיך ‚sehr viel lesen‘.
 אַנלױפֿען (etw. (ankleben‘; אַ.
 zich, fest zu jmdm (an etwas)
 halten‘. *p* przylepić
 אַנלעבען זיך lange (zu eignem
 Genügen, vgl. Gen. 25, 8 ‚le-
 bensatt‘) leben‘.

אַנמאַטערן ‚ermatten, ermü-
 den‘; אַ. zich ‚sich ermüden,
 leiden‘.
 אַנמרטשען ‚quälen, peinigen‘; אַ.
 zich ‚sich sehr quälen‘.
 אַנמלאַכען *hd* [מלאַכה] ‚Geschäft‘
 ‚sich entleeren‘.
 אַנמעסטען ‚messen, anmessen‘,
 Mw אַנגעמאַסטען | אַ זיך ‚sich
 anmaßen, sich herausnehmen‘.
 אַנסטרױען ‚zurechtmachen, zu-
 bereiten‘; Instrument ‚stim-
 men‘. *p* nastroić
 אַנסטרױשען ‚bedrohen‘. *r*
 אַנעסען זיך. gew. mit זאָט
 ‚reichlich (zur Sättigung)
 essen‘.
 אַנעקסירען ‚annektieren‘ ein Land.
 אַנפֿאַטשען ‚jmdm (schallende)
 Ohrfeigen geben‘.
 אַנפֿאַטשקען ‚schmutzigmachen‘. *p*
 אַנפֿאַיען ‚zu trinken geben‘. *p*
 אַנפֿאַסקודזשען 1 ‚besudeln‘; 2
 ‚sich entleeren‘.
 אַנפֿאַרען 1 ‚durch Dampf (*para*)
 erwärmen‘; 2 mit D. füllen‘.
 אַנפֿאַשען ‚mästen‘. *p* pasić
 אַנפֿלאַנטערן 1 ‚verwirren‘; 2 ‚Un-
 sinn schwatzen‘.
 אַנפֿאַל ‚Angriff, Überfall‘, Mz ען
 אַנפֿאַלען ‚angreifen‘.
 אַנפֿיהרונג Leitung, Vorsitz‘ einer
 Kommission.
 אַנפֿיהרען mit der arbeit ‚leiten,
 vorstehen‘.
 אַנפֿױפֿען 1 ‚pfeifen‘; 2 ‚hinter-
 gehen, anführen, betrügen‘.

- אנפלקונג, אנטפ' Enthüllung, Offenbarung.
 אנפלקען, אנטפ', enthüllen'.
 אנצוהערעניש, was man anhören muß, Wink, Warnung'.
 אנצונדען, anzünden', Mw אנגע- צונדען.
 אנקארמען, füttern, nähren'. *p*
 אנקומען, ankommen', *zu*, *zu* jmdm (bittend) gehn müssen'.
 אנקוועלען, sich sehr freuen'.
 אנקלאגע, Anklage', Mz ס.
 אנקלייבען, ansammeln'.
 אנקניפען, anknüpfen'.
 אנקעטע, enquête, Rundfrage'.
 אנקראכמאלען, stärken' Wäsche. *p*
 אנרויכע(ר), mit Rauch füllen' e. Stube. [jmdm sagen'.
 אנרופען זיך, ausrufen', *zu*, *zu*
 אנרוקען, heranrücken' etw.; א. zich, sich nähern, vorrücken'.
 אנרעדען 1, einreden auf jmdn, überreden'; א. auf, Böses reden über jmdn', א. zich, sich gründlich ausreden'. [schrapen'.
 אנשאבען, schälen, abschaben,
 אנשטויסען זיך, verstehen'.
 אנשטעל, Anspruch'. ihr fihrt dem א. weiter, ihr besteht weiter darauf'.
 אנשטראפען, (jmdn) rügen'.
 אנשטרענגען, di bezihungen zenen angeštrengt, gespannt'.
 אנשים *h*, Männer' (Mz v. איש), vor Genet. אנשי.
 אנשיקעניש, Schickung', insbes. Mißgeschick, Unglück'.
- אנשכור'ען *hd*, trunken machen'; א. zich, sich betrinken'.
 אנשלאגען, vorschlagen, antragen' jmdm ein Geschäft.
 אנשלאפען זיך, ausschlafen'.
 אנשמעקען, riechen'. Mw er iz angešmekkt mit, angesteckt von' Ketzerei.
 אנשפארען, andrücken' den Kopf auf die Hand; es šparrt ihm אן, es drückt ihn, er ist ungeduldig'. | א. zich, sich lehnen' an einen Zaun, sich stützen'.
 אנשפיליען, anstecken' mit e. Nadel špilka; zuknöpfen'.
 אנשרויפען, anschrauben'.
 אסאבע, Person, Persönlichkeit'. *p*
 אסור *t* 1, verboten'. א' קזיר, verboten wie Schwein', d. h. 'Un-sinn!' | 2, wahrlich nicht' (es soll mir verboten sein).
 אסור *t*, Verbot', Mz ים.
 אסטראג, Blockhaus, Gefängnis'. *r* [note'. *p*
 אסיגנאציע, Papiergeld, Bank-
 אסיגנירען, anweisen' zur Bezahlung, bewilligen'.
 אסימילאטאר, jemand der sich andren in Sprache, Lebensweise usw. angleicht, Mz ען.
 אסימילאטארקע *w*, Mz ס
 אסינע, Espe'. *p*
 אסיען, Herbst'. *rp*
 אסיפה *t*, Versammlung'.
 אסרף תג (Ps. 118, 27) der Tag nach Passah, Wochenfest, Laubhüttenfest.

אסר'ען *hd* ,für verboten erklären'.

אסר'ען *Estherfasten* s. 'ח.
אסר'ען Vorsilbe = אב, zB אסר'ען אסר'ען אסר'ען.

אסר'ען *Verband* der Wunde,
Mz נקעס. *p*

אסר'ען *t* [griech.], *Vormund*'.
אסר'ען *Vormundschaft*'.

אסר'ען *fun* ,sich lustig machen über, bespötteln', vgl. חוץ.

אסר'ען *Apotheke*'.

אסר'ען *Apotheker*-'; a. watte ,Verbandwatte'.

אסר'ען *Vormundschaft*' . *p*

אסר'ען *t* [griech.], *Jubellied* mit feierlichem Umzuge nach dem Passahmahl.

אסר'ען *t* [griech.], *Freigeist, Ketzer* , Mz אסר'ען.

אסר'ען *hd* ,ketzerisch'.

אסר'ען *t* ,das Gegenteil wird richtig befunden'. an i. m. jud ,der stets das Gegenteil behauptet'.

אסר'ען *auf špeter* ,jmdn auf spätere Zeit vertragen, hinhalten'.

אסר'ען ,ableugnen'.

אסר'ען ,abwischen, auslöschen' die Sünde. [haben'.

אסר'ען ,täuschen, zum besten

אסר'ען *hd* ,wie es aussieht, ersichtlich'.

אסר'ען *Vormund* , Beschützer' zB von Armen. *r*

אסר'ען zuw. = אויה. af'n kopp.

אסר'ען ,abspenstig machen' jmdm die Kunden.

אסר'ען ,oft'; offer, öfter' | Eigw: an offer gast ,ein häufiger Gast'.

אסר'ען ,hervor'. a. nehmen zich ,sich vornehmen'.

אסר'ען *t* ,sogar'.

אסר'ען offen.

אסר'ען *Umstw* ,öffentlich'.

אסר'ען ,Offenheit'.

אסר'ען ,zuerst, vorher' vor etwas andrem.

אסר'ען *t* ,möglich; vielleicht'.

אסר'ען *h* ,Finger', א' אלהים (Exod. 8, 15) ,F. Gottes' Wunder.

אסר'ען ,jetzt'.

אסר'ען (Um-)Gegend. *p*

אסר'ען 1 ,Graben mit Wall, Schützengraben' | 2 übh. ,Graben'.

אסר'ען ,nur, soeben'.

אסר'ען *t* ,zum Anfang', Anfang eines Liedes zur Verherrlichung Gottes am Wochenfest.

אסר'ען ,Hai'. *r*

אסר'ען ,Barsch'. *p*

אסר'ען ,Hebamme'.

אסר'ען ,Schauspieler'.

אסר'ען ,Ochs'; Vk אסר'ען u. עק'. *r*

אסר'ען ,Schulter', Mz אסר'ען (gew. פלייצעס).

אסר'ען ,gegen, entgegen'.

אסר'ען ,Kreis, Bezirk'. *r*

אסר'ען ,Kreisgericht'. *r*

אסר'ען ,Kuchenkrümel' beim Zuckerbäcker. *p*

אָקרויסקע ,Topfdeckel'. *p*
אָקרענט ,Schiff, Fahrzeug'. *p*
אַראַב ,herab', häufig Vorsilbe.
אַראַב-טרויסלען ,abschütteln'.
אַראַבלאַזען dem kopp, di nāz
,senken' aus Scham.
אַראַבנידערן ,hinab-, hinunter-
kommen' in eine Grube.
אַראַב-פֿטרין *hd* fun zich dem עול
,das Joch abwerfen, ab-
schütteln'.
אַראַבקאַלערן זיך ,herunterrol-
len'. der nāmen kollert zich
glattik fun der zung.
אַראַבקוילען זיך [kollern] ,her-
unterrollen' Träne über die
Backen.
אַראַבקוילען ,herabwälzen'.
אַראַב-שכל'ען זיך fun *hd* ,sich
durch Klugheit שְׁכַל frei ma-
chen von'.
אַראַבשווענקען (שוויי) ,herabwa-
schen' etwas von einem Felsen.
אַראַמאַט ,Aroma, Duft'.
אַרבייטען (אַרבע) ,arbeiten'.
אַרבייטערין ,Arbeiterin' Mz ס.
אַרבע פֿנפֿות *t* (Jes. 11, 12 ,vier
Ecken') viereckiges Tuch mit
einem Loch in der Mitte, durch
das der Kopf gesteckt wird;
an den Ecken die זיזית; von
den Männern getragen.
אַרבעל ,Ärmel'.
אַרבען ,erben'.
אַרבעס ,Erbsen'.
אַרג ,schlecht, gering'; ערגער
,schlechter' zB Sorte Brot.

אַרדינאַט ,Majoratsherr'. *p*
אַרדינאַציע ,1, Majorat'; 2 wahl-o.
,Wahlreglement'.
אַרויס ,heraus', häufig Vorsilbe.
אַרויס-גַנב'ען *hd* a. zich ,sich hin-
ausstehlen, sich heimlich ent-
fernen'.
אַרויסגע-העשעט ,ausgesucht'.
אַרויסדרינגען ,folgern'.
אַרויס-דרעהען זיך ,sich entwir-
den, sich frei machen' aus
einer Gefahr. [chen'.
אַרויס-זאָגען זיך ,sich ausspre-
אַרויס-האַפען ,entreißen, mit Ge-
walt wegnehmen'.
אַרויס-האַרלען ,hervorröcheln,
röchelnd sprechen. *p* charchač.
אַרויס-טרעטען ,hervortreten'. er
iz arausgetroten (טראָ) ,er hat
sich geäußert'.
אַרויסטרעטונג 1 ,Äußerung' einer
Ansicht; 2 ,Vorstoß, Vor-
marsch, Offensive'; 3 ,Aus-
schreitung' gegen Juden. Mz ען.
אַרויס-נאַרען ,herauslocken'. der
wind hāt ihm trehren araus-
genarrt ,Tränen entlockt'.
אַרויס-סטאַרטשען ,heraus-, her-
vor-ragen' aus dem Schnee. *p*
אַרויס-פֿטרין *hd* ,jmdn entfernen'
den man loswerden will. a.
zich ,sich losmachen'.
אַרויספֿוהר *m* ,Ausfuhr'.
אַרויס-פֿליה ,das Ausfliegen'
Schwärmen der Bienen.
אַרויס-קלײבען זיך ,sich entfer-
nen, sich fortmachen'.

אַרויסשווימען di frage iz araus-
gešwummen ‚aufgetaucht‘.
אַרויף, ‚herauf‘, häufig Vorsilbe.
אַרויפֿבאַרג, ‚bergauf‘.
אַרויפֿדראַפּען זיך, ‚sich hinauf-
arbeiten‘. p
אַרויפֿוואַלגערן, ‚heraufwälzen‘.
אַרויפֿקאַפּען, ‚aufetwastropfen‘. p
אַרום, ‚herum‘, häufig Vorsilbe.
in einige teg a. ‚(von jetzt
an) nach einigen Tagen‘.
אַרום־הוליקן, ‚bummeln‘. p
אַרום־וואַגלען, ‚unstät sein, um-
herschweifen‘. [waschen‘.
אַרום־וואַסען, (jmdn) gründlich
אַרום־האַפּען, (etwas) umfassen,
(jmdn) umarmen‘; ‚rings er-
greifen‘, vom Feuer.
אַרום־יג Eigw, ‚herum befindlich‘
di a-e felder.
אַרום־נעהמען, ‚umklammern, um-
fassen‘; zi zizzen ‚rumgenum-
men, in Umarmung‘.
אַרום־דעדען di fragen fun'm fer-
ein, ‚besprechen‘.
אַרום־שלעפּען זיך, ‚sich herum-
treiben‘.
אַרום־שמעקען, ‚herum-riechen,
-schnuppern‘.
אַרום־שפּרווען, ‚mit großen Schrit-
ten umhergehn‘.
אַרום־רינגלען, ‚rings umgeben‘; e.
Festung, ‚einschließen‘.
אַרוך h 1 Lade; א' הַקָּדָשׁ, ‚die
heilige Lade‘ mit den Ge-
setzesrollen | 2, ‚Sarg‘.
אַרונטער, ‚herunter‘.

אַרְחַּה הַיָּיִם h [‚Pfad des Lebens‘
Psalm 16, 11] der erste Band
des Šulḥan ‘Arūkh.
אַרט s 1 ‚Ort‘; 2 ‚Platz, Stelle‘.
o. machen ‚Platz machen‘; auf'n
o. ‚auf der Stelle, sofort‘.
אַרט־יג am Ort befindlich; o-e
קאַמפּפּען, ‚örtliche Kämpfe‘.
אַרט־יקעל, ‚Aufsatz, Artikel‘ in
einer Zeitschrift. Mz קלען.
אַריבער 1 ‚herüber, hinüber‘;
2 ‚vorüber‘.
אַריבערפּאַהר m, ‚Überfahrt‘.
אַריבערשטייגען, ‚übertreffen‘.
אַריין, ‚herein‘, auch Vorsilbe.
אַריין־האַפּען זיך, ‚hinein-gehn,
-dringen‘. [ses.
אַריינפּאַל, ‚Mündung‘ eines Flus-
אַריינפּוהר, ‚Einfuhr‘ von Kohlen;
a.-port, ‚Einfuhrhafen‘.
אַריינ־רייסען זיך, ‚sich hinein-
drängen, hineindringen‘.
אַריינ־שפּאַרען, ‚hinein-stecken,
-drücken‘ Geld in die Hand.
אַרייכ־יח t, ‚Ausführlichkeit‘, בָּאָ
in A., ‚ausführlich‘.
אַרעם (אַרעם), ‚arm‘, אַרעם
, ‚ärmer‘.
אַרעם־מאַן (אַרעם־מאַן) אַרימאַן;
Mz אַרעמע לייט.
אַרעם, ‚Arm‘, Mz אַרעמס, אַרעם |
אַרעם־באַנד, ‚Armband; Armbinde‘.
אַרעם־קייט, ‚Armut‘.
אַרעם־אַ קאַרפּוס, ‚Armee‘.
אַרעם־קאָרפּוס, ‚Armee‘, Mz ען.
אַרען, אַ(ה)רען, ‚stören, küm-
mern‘. ihm art ništ wäs er

iz hungerig ,es macht ihm nichts aus, daß . . ‘
 אַרענדע ,Pacht, Pachtzins‘. *p*
 אַרענדירען ,pachten‘.
 אַרענדאָטאַר ,Pächter‘.
 אַרענטליך ,ordentlich‘.
 אַרעסט ,Haft‘ als Strafe.
 אַרעסטירען ,verhaften‘.
 אַרץ ישׂראל ,das Land Israel‘.
 א' ר' פעדיים ,Altweibersommer‘,
 Spinnweben im Herbstanfang.
 אַרציביסקופ ,Erzbischof‘.
 אַרשין ,russ. Elle‘ 1 M=1,45 A.
 אַש ,Asche‘.
 אַש *h* ,Feuer‘; אַש לָהָבָה ,Feuerflamme‘ (Jes. 4, 5), adverbiall: ,in heftigem Zorne‘.
 אַשה *h* ,Weib‘, Mz נָשִׁים; vor Genet. אֲשֵׁת.
 אַשוסט ,Betrüger‘ als Schimpfwort. *p* oszust
 אַשפּאַנז ,Deutschland‘ (s. Gen. 10, 3).
 אַשפּאַנזים die deutschen Juden und die J. mit deutschem Ritus.
 אַשְׁמַנִּי *h* ,wir haben uns verschuldet‘, Anfang eines Sündenbekenntnisses.
 אַשֶׁר יָצַר ,der geschaffen hat‘ den Körper mit seinen Gliedern, eine zB nach Leibesöffnung gesprochene Lob-sagung. Daher פּאַפִּיר א' י' ,Klosettpapier‘.
 אַשְׁרֵי ,Heil denen‘, Anfangswort von Psalm 84, 5; 144, 15, die zusammen mit Ps. 145 im

täglichen Gebet dreimal ge-sagt werden. [früher‘.
 אַשְׁתָּקֵד *t* ,im vergangnen Jahre,
 אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ ,du hast uns er-wählt‘, in Festgebeten.
 אַתָּה הָרְצִיתָ ,du hast zu sehn bekommen‘ Deut. 4, 35 Anfang eines Pentateuchabschnittes, der am Tage der Gesetzesfreude vorgelesen wird.
 אַתְרוֹג *t* ,Paradiesapfel‘ beim Laubhüttenfest gebraucht.
 בְּרוּךְ הַשֵּׁם = ב"ה.
 בְּסֵף הַכֹּל = בס"ה ,alles zus.ge-rechnet, im Ganzen‘.
 בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם = בעז"ה ,mit Gottes Hülfe‘. [herr‘.
 בַּעַל הַבַּיִת = בעה"ב ,der Haus-b *h* ,in, mit‘, nur in Zusammen-setzungen: בְּאַמָּת ,בְּכֵל usw.
 באַשְׁטִימַט = בע = Vorsilbe = bestimmt‘, באַנייט ,erneu(er)t‘.
 באַב (türkische) ,Bohne‘, Mz באַבעלעך *p*
 באַבע ,altes Mütterchen, Groß-mutter‘, באַבקע ,באבינקע ,
 באַבעניו || Hebamme (gew. א). *p*
 באַבסקע ,einer alten Frau eigen‘.
 ב' רפואות ,Hausmittel‘.
 באַבקע e. Gebäck. *p*
 באַבר ,Biber‘. *p*
 באַברען זיך mit ,herumwühlen in, sich eifrig zu tun machen mit‘; *p* babrać się
 באַנאַזש ,Gepäck‘; b-ne kwittel ,Gepäckschein‘.

באגנעט, Bajonett' Mz ען. *p*
 באד Bad.
 באדאָי, o daß; daß doch; wenn'. *p*
 באדנער, gew. באַנדער.
 באדען, baden'; Mw געבאָדען.
 באַהבה *h*, in אהבה Liebe'.
 באַוועל, Baumwolle'.
 באַוועלען baumwollen'.
 באַווען זיך, sich vergnügen'. *p*
 באַויר *t*, Erklärung, Kommentar';
 bes. von den Erklärungen in
 der Mendelssohnschen Über-
 setzung des A. Test.
 באַויר'ס *t*, an eben jenem
 Tage'. [genblick'.
 באַויר'ס *t*, in demselben Au-
 באַזניר *h*, mit meinen eig-
 nen Ohren habe ich gehört'.
 באַט, a bot thun, ein Angebot
 machen'.
 באַט(ש)ווינט 1, weißer Mangold,
 Beißkohl'; 2, Suppe aus B.' *p*
 באַיבאק, Nichtsteuer'. *r*
 באַיזן אופֿן *t*, auf keine Weise'.
 באַלאַנאָן, Jahrmarktsbude'. *r*
 באַלאַמוטשען, faseln, schwatzen'. *p*
 באַלאַקען, schwatzen'. *p*
 באַלד 1, bald'; 2, gleich'.
 באַלוואָן, Klotz, Tölpel' (Schimpf-
 wort). *p*
 באַלטאַיען, schwatzen, plappern'. *r*
 באַליץ, Zuber'. *p* balia
 באַליץווען, in Saus und Braus
 leben'. *p*
 באַלעבאָטשען 1, plappern; 2
 schwerfällig, undeutlich re-
 den'.

באַלען, Ball, Zeugnisnummer'. *p*
 באַלקען 1, Balken'; 2, (Zimmer-)
 Decke'. [nicht'.
 באַם *t*, wenn'; באַם לֹא, wenn
 באַמוינה שלי *t*, auf mein Ehren-
 wort'. [ben'.
 באַמוינה שלימה *h* mit vollem Glau-
 באַמקען, das (religiöse) Singen
 mit der Silbe *bom* begleiten'.
 באַמֿות *h*, in אמת Wirklichkeit,
 in der Tat'.
 באַן, Gutschein, Bon'; Mz עס.
 באַנד, Band'; Mz בענדער, Bände'
 (Bücher).
 באַנדע, Bande' (Menschen) Mz ס.
 באַנדער, Böttcher', übtr., roher,
 grober Mensch'. *p* bednarz
 באַניץ, Kürbis'. *p* bania (eigentl.:
 Zuber).
 באַנק, Bank'; Mz בענק; Vk בענ-
 קעלע, Banken': benk, banken.
 באַנק־בעטעל, Schlafbank'.
 באַנקע, Schröpfkopf'; Mz ס. *p*
 באַס(ר)אַק, (Barfüßiger), Strolch'. *p*
 באַסאַקעס, (billige) Schuhe'. *p*
 באַפען [puffen?], schlafen', ver-
 ächtlich, bes. von Betrunkenen.
 באַציאָן, Storch'. *p* bocian
 באַק, Backe', Mz ען; Vk בעקעל,
 Mz בעקעלעך.
 באַק. di zun hât ângelhoben a
 bakk zu thun = zu backen,
 zu wärmen.
 באַק, Seite, Flanke'. er geht di
 hend in di באַקעס; vgl. פֿאַד. *p*
 באַקאַליינט קלויט, Kolonialwaren-
 laden'. *p*

באָקסער [Bockshorn], Frucht des Johannesbrotbaums'.

באַראַבאַן, Trommel'. *r*

באַר(אַוּ)ען זיך, ringen'. *r*

באַר, באַרן, Birne'.

באַראַן, Hammel'. *pr baran*

באַרג, Berg'; Mz בערג; Vk בערגעל.

באַרגען 1, leihen'; 2, borgen'.

באַרד *w*, Bart'; Mz בערד.

באַרפּיסע פּיס, barfuß'. באַרפּיסע פּיס, bloße Füße'.

באַרכאַט Barchent, *p* [špenzer.

באַרכען, aus Barchent'; a b-er

באַרן, באַר, Birne', Mz באַרנעס u.

באַרען; Vk באַרעלעך.

באַרשט, Bürste'; Vk בערשטעל.

באַרשטען, באַרשטען, bürsten'.

באַרשט, Suppe von roten Rüben (oder Sauerampfer)'. *r*

באַשער *h*, weil'. באַן, wegen.. also; weil.. also' (ב' deutet

kurz an, daß die Einzelheiten angeführt worden sind).

בבאַ-מעשה [מ' *h*], Ammenmärchen'; Mz בבאַ-מעשיות.

בבאַל-סחורה *t*, (verlegene) wertlose Ware'.

בבּגד *h*, Kleid'; Mz בבגדים; auch von den Totenkleidern.

בבגדי שבת *h*, sabbatliche, festliche Kleider'.

בבגליפּין *t*, heiter, aufgeräumter Stimmung'; ב'דיג, angeheitert, betrunken'. [Hochzeiten.

בבדחן *t*, Lustigmacher', bes. auf

בבדעה *h*, in רעה Absicht' haben = beabsichtigen.

בדק'ענען, בדק'עווען *hd*, untersuchen' (das Innere geschlechteter Tiere).

בדרכך *h*, im Wege דרך von; nach Art'. ב' פּבּוד, auf anständige Weise' (zB verdienen).

בבהיות *t*, in Anbetracht dessen daß; gew. היות.

בבהלה *h*, Schrecken, Bestürzung'.

בבהמה *h*, Vieh'; Mz בהמות. Gotts בהמה'לע, dummer Mensch; Schäfchen' (in Anrede).

בבהן שלי *t*, auf mein הן Ja; auf mein Wort!'

בבהסתה הדעת *t* [mit Entschwinden aus dem Denken], ohne daß man daran denkt'.

בבהסכּם (בה') *t* [סכּם], in Übereinstimmung mit'.

בבהקפה *t* [ה' das Umhergehen], auf Kredit, auf Borg'.

בבהרהבה *t*, mit Bequemlichkeit, mit Behaglichkeit'.

בבוגד *h* [Mw v. בגד], Verräter', Mz בוגדים.

בבוודאי *t*, gewiß, sicherlich' = אונדאאי.

בבודק *t* [Mw v. בדק], Untersucher', s. בדק'ענען.

בוהוי, Bulle'. *p* buhaj

בוזעם (בוזים), Busen'.

בוהר *h* [Mw v. בחר]; b. zein בוטעל, Flasche'. [wählen'.

בוואי בשלום *h*, Komm in Frieden! Willkommen!' (aus dem Sabbatliede דודי רעה).

בוואן, Raufbold'. *p*

בויען, beugen'; b. zich.
 בויען, Bogen'; Mz ס' u. בויען.
 בויד, Wagen mit Halbverdeck'
 (mit Zelttuch überspannt). *p*
 בוידעם, Boden' (Heuboden usw.).
 בויד *w*, Bauch'; Mz בויער; Vk
 בויעל.
 בויד-פאסען, Leibbinden'.
 בוים, Baum'; Mz בויער (בויעער);
 Vk בויעל, Mz בויעל.
 בויםאוויל, [Baumöl], Oliven-
 öhl'.
 בויםוואל, Baumwolle'.
 בויעס, Bohnen'.
 בוך, Buch'; Vk בויעל.
 בולבע, Kartoffel'; Mz ס. *p*
 בולט *t* [Mw v. בלט], hervor-
 ragend'. auf'n b-n öfän, auf
 besondere Weise'. es hät zich
 noch b-er arausgewizen, noch
 deutlicher gezeigt'.
 בולקע, Weißbrot, Semmel'. *p r*
 בונד, Einband' (eines Buches).
 בונדע, Mantel' aus grobem Tuch,
 bes. für Fuhrleute.
 בונה *h* [Mw v. בנה], bauend';
 Mz בונים, Bauleute'.
 בונט, Bund', bes. ,unerlaubter:
 Meuterei, Verschwörung'; Mz
 ען. ganze bunten licht, Bündel'.
p bunt
 בונטאווטשיק, Aufrührer'.
 בונטעווען, aufhetzen'. *p*
 בועל *h* [Mw v. בעל]; b. zein, als
 Mann (geschlechtlich mit
 einem Weibe) verkehren'.
 בוועקען זיך, dick tun, prahlen'. *p*

בויען זיך, sich bücken'.
 בויר *t*, unwissender Mensch'.
 בוירא *h* [Mw v. ברא], Schöpfer'. Oft
 in liturgischen Lobsprüchen:
 ב' מאורי האש, der die Licht-
 strahlen schafft'; מיני מזונות,
 die Arten der Speisen'; נפשות,
 die Seelen'; פרי הגפן, die
 Frucht des Weinstocks'.
 בויראק, Runkelrübe'. *p* borak
 בוירטשען, verdrießlich knurren'. *p*
 בוירלאק, grober, ungeschliffener
 Mensch'. *r*
 בוירע 1, Sturm, Unwetter'; 2, Lärm,
 Getöse'. *r* *búrja*
 בוירר *t* [Mw v. ברר]. b. zein
 ,wählen' (bes. von Streitenden,
 welche Schiedsrichter wählen).
 בויררות *t* Schiedmannsamt'.
 בוירשה *h*, Schande; das Sich-schä-
 men'.
 בוירעווען, toben, lärmern, heulen',
 vom Sturm. *r* [chin. *r*
 בוירעל, Storch'; בוירעליכע, Stör-
 chendruckend, also'.
 בוירען *t*, mit diesen Aus-
 drücken, also'.
 בוירי *h* [בוירען verachten], verachtet'.
 בויריך *h*, Verachtung, Schande'.
 בזול *t*, billig'; בזול הויל, aufs
 allerbilligste'.
 בזוכה *t*, durch זוכה das Ver-
 dienst des . . ; um . . willen'.
 בזמן הזה *h*, in dieser Zeit'.
 בזמן קריב *t*, in kurzer Zeit;
 demnächst' ironisch gebraucht.
 בחר *h*, junger Mensch, Jung-
 gesell'; Mz בחירים.

בְּחֹר'וֹרִיז *hd*, als Junggesell'.
 בְּחֹשׁ *t* [חֹשׁ], deutlich, klar',
 fühlen usw.
 בְּחִירָה *t*, Erwahlung'.
 בְּחִנּוּט *hd* [חֵן], anmutig'.
 בְּחִנּוּם *h*, umsonst, vergebens'.
 בְּחִצֵי חָפֶם *t*, halb umsonst'.
 בְּחִרָם *h*, unter Androhung des
 חָרֶם Bannes' fragen.
 בְּטֹיָה *h*, zu dem man Vertrauen
 haben kann, zuverlässig'.
 בְּטוּחַת *t*, Sicherheit, Garantie'.
 בְּטוּל *t*, Geringschätzung'.
 בְּטָחוֹן *h*, Vertrauen'.
 בְּטֹל *h*, zunichte geworden'; b.
 weren, zunichte werden, auf-
 hören'. ב' בְּשֵׁשׁים (Verbotenes)
 das (als solches) nichtig wird
 (aufhört verboten zu sein)
 durch 60' (durch Vermischtsein
 mit 60 Teilen von Unverbote-
 nen); ב' בְּמַעוֹט; V. das nichtig
 wird (sogar wenn) in einer ge-
 ringen Quantität (befindlich)'.
 Vgl. מְבַטֵּל.
 בְּטָלָן *t*, Müßiger, Müßiggänger';
 bes. von den 10 Männern,
 welche gegen Bezahlung wäh-
 rend der Gottesdienstzeit in
 der Synagoge sind, damit die
 Zehnzahl מִנְיָן voll sei. | Zuw.
 = ,weltunkundig, weltfremd'.
 בִּיאָה *t*, Beiwohnung'.
 בִּיבּוּלְקֵה *t*, Zigarettenpapier'.
 בְּיַד רָמָה *h*, mit hoher יָד Hand,
 in Frevelmut'.
 בִּידֵעַ *p*, Unglück, Ungemach'.

בִּידֵנֵעַ *p*, arm, elend'.
 בִּיעֵן *p*, Biene', gew.
 בִּיּוּרְזֶשֶׁט *p*, Budget'; Mz
 בִּיּוּרֶס 1, Büro'; Mz
 בִּיּוּרֶס שְׂעֵהָן *p*, Bürostunden. |
 2, Schreibtisch' mit Fächern.
 בִּיּוּרֶס 1, Schreibtisch'; 2, Laden-
 tisch'.
 בִּיּוֹשׁ *t*, Schande, Beschimpfung'.
 בִּיז *p*, bis'; ב' אֶהְיֶה *p*, bisher';
 ב' גָּאָר *p*, gar sehr'; Bdw, bis'.
 בִּיז-אִיזְטִיג *p*, bisherig'.
 בִּיטֵעַ *p*, Bitte, Gesuch'; Mz
 בִּיזְגֶעַל *p*, Bretzel, Beugel'; Mz
 בִּיזְגֶעַל *p*, Hüttchen' Vk v.
 בִּיזְגֶעַל *p*, in, behilflich bei'.
 בִּיזְעֵרִיג *p*, [böse]
 בִּיזְעֵרִיג *p*, heftig, zornig'; Umstw
 זֵעֵרִיג *p* [den, schelten'.
 בִּיזְעֵרִיג *p*, gew. b. zich, böse wer-
 den, das Böse-sein'.
 בִּיזְעֵל *p*, Beet', Mz
 בִּיזְעֵל *p*, am Tage statt-
 findend' Unterricht usw.
 בִּיזְעֵל *p*, Beutel', Vk
 בִּיזְעֵן *p*, verändern'
 Namen, Wohnung; ,vertau-
 schen, wechseln' Geld; ma-
 chen a beit, wechseln'. || b. zich
 ,sich verändern'. ,di lage beit
 zich; tåg mit nacht beiten
 zich, wechseln miteinander';
 mit di erter, die Plätze wech-
 seln'. [בִּיזְעֵלְעֵךְ].
 בִּיזְשֶׁ *p*, Peitsche', Mz
 בִּיזְשֶׁ *p*, bauchig; rundlich', Pfir-
 [sichkern].

בייל, Beule'.
 בויים, Bäumchen', v. בויים. בוימעל
 [Bein], Knochen; Kern (vom
 Obst)'. biz'n b. ,bis auf die
 Knochen'. Mz ער auch ,Beine'. ||
 Vk ביינדעל. a fetten b. 'ab-
 lecken ,etwas Gutes zu essen
 bekommen'.
 ביינערן, ביינערדיג, בייניג
 ,kno- chig, knöchern', Hände.
 ביינקען ,sich sehnen', gew. 'בע'.
 בייסען ,beißen', auch vom In-
 sektenstich.
 בייקומען ,überwinden'.
 ביישטידעל ,Pfosten' der Tür.
 בייכֹּוֹלֶת t [h יכל ,kann'] b. zein
 ,im stande sein'.
 בילכער [billiger' d. i. mit mehr
 Recht] ,der nächste dazu, der
 zuerst daran ist'.
 בילע. a b. wer ,irgend jemand'.
 p byle ,irgend'.
 בילעט ,Billet', Mz ען.
 בילען ,bellen'. er bilt, Mw ge-
 bilt. a ביל geben ,bellen'.
 בימבלען [bimmeln] ,läuten'.
 בימה t 1 ,Rednertribüne'; 2 ,er-
 höhter Platz in der Mitte der
 Synagoge'.
 בין h ,zwischen'; ל . . בין ,zw...
 und' || בין כֶּף וּבֵין כֶּף ,während
 dessen, mittlerweile'.
 בין הַשְּׁמֵשׁוֹת t ,Abends' zwischen
 Minḥa u. Ma'arib (eine Zeit
 zum Beten). [weile'.
 בינו לבינו t ,inzwischen, mittler-
 בונטעל, Vk v. בונט ,Bündel' Holz.

ביסלעכווייז ,bei kleinem, all-
 mählich'. [ביסעלעך].
 ביסעלע ,Wenig, Bißchen', Mz
 ביסקאפ ,Bischof'.
 ביעלדלאַ ,weiße Schminke'. p
 ביען ,Biene', Mz ען.
 ביענשטאָק ,Bienenstock', Mz ען.
 ביעזים h Ei, Mz ביעזים.
 ביק ,Stier'. p byk
 בוקס ,Büchse' (Gewehr), Mz ען.
 בוקען ,bücken, gew. בוקען.
 בירוז(ש)ע ,Börse' (für Kaufleute). r
 בירשעה h ,durch ירשעה Erb-
 schaft'.
 בית h ,Haus', Mz בתיים (ā); vor
 Genetiv: בית, Mz בתי.
 בית הדין t , (rabbinischer) Ge-
 richtshof'.
 בית הגלגלה t ,Schlund'.
 בית החולים t ,Krankenhaus'.
 בית היום t ,Friedhof'.
 בית הכנסת t ,Synagoge', Mz
 בתי כנסיות.
 בית הכסא t ,Abort, Abtritt'.
 בית המדרש t ,Lehrhaus, Syna-
 goge', Mz בתי מדרשים.
 בית המקדש t ,Tempel' (in Jeru-
 salem).
 בית עולם h [ewiges Haus] u.
 בית עלמין t ,Friedhof'.
 בית צמענטא(רז)ש , (christlicher)
 Friedhof. p cmentarz
 בית הקברות t [Haus der Grä-
 ber] ,Friedhof', Mz ין.
 בְּכָבוֹד h ,mit כבוד Ehre'. Eigw:
 a b-e rettung ,Ehrenrettung'.
 a בכבוד יגע ,gestalt, würdevoll'.

בְּכָרִי [דִּי] *t*, damit'; b. zu, um . . zu'.
בְּכוּוֹן *t*, mit כוּוֹן Absicht, ab-
sichtlich'.

בְּכוֹר *h*, Erstgeborener', Mz ים.

בְּכוּרָה *h*, Erstgeburt(srecht)'.

בְּכוּרִים *h*, Erstlinge'.

בְּכַח *h*, mit כַּח Kraft'. b. zein
,im stande sein'.

בְּכֹסוֹ בְּכִיסוֹ בְּכַסּוֹ *t*, an seinem
כֹּס Becher (Trinken), am כִּיס
Beutel (Geld), am כַּסּ Zorn'
erkennt man den Menschen.

בְּכָל *t*, im allgemeinen'. בְּפָרֵט
im besondren'.

בְּכֵן *t*, also, demgemäß'. [lich'.
בְּכֶתֶב *h*, in כְּתָב Schrift, schrift-
בְּלֹא *h*, ohne'.

בְּלֹא, blau', Mz בְּלֹאָה,
בְּלֹאוֹרֵע, בְּלֹאָהע.

בְּלֹאָ, a b. thun, blasen; wehen'.

בְּלֹאָזֶזֶק, Blasebalg'.

בְּלֹאָזֶן, blasen'. m'bläzt zich
,man ist ärgerlich'.

בְּלֹאָטֵע, Sumpf, Pfütze; Straßen-
kot', Mz ס. *p* błoto

בְּלֹאָטֵער, Blatter, Geschwür'.

בְּלֹאָנְרוֹז(ש)ען, umherirren, sich
verirren'. *p* [-schweifen'. *p*

בְּלֹאָנְקֵען. arum-b. ,umher-irren,
בְּלֹאָנְקֵען, blinken'. [Mz ים.

בְּלֹבּוּל *t*, falsche Beschuldigung',
בְּלוֹרִי, blau'. Vk a בְּלוֹרִיאִינְקֵע שִׁסֶּל,
,eine blaue Schüssel'.

בְּלוֹרִידיך, bläulich'.

בְּלוֹרִי, bloß'. b-e עֲצוּחַ, bloße
Ratschläge (ohne tatsächliche
Hilfe)'. b-e baumer, blätterlos'.

בְּלִי *h*, ohne'. ב' מְסַקְנָא, ohne Re-
sultat' u. ב' נָדָר, ohne Gelübde'
bei Zusagen, durch die man
nicht unbedingt gebunden sein
will. ב' סַפֵּק, ohne Zweifel'.

בְּלִיָּה *t*, Morschsein', s. קְרוּעָה.

בְּלוֹהוֹנְסִיִּיט, Blütezeit'.

בְּלוֹהֶעכֶךְ, die Blüten'.

בְּלוֹזֶנֶע, Narbe'. *p* blizna

בְּלוֹי, Blei'. Eigw בְּלוֹיֵען, bleiern'
(zB Himmel). [glänzen'.

בְּלוֹינְעֵען, 1 blinzeln'; 2, blinken,
בְּלוֹינְעֵעס, (flache) Pfannkuchen,
Fladen'. *r*

בְּלוֹישְטֵשְען, blitzen, glänzen'. *p*
blyszczeć. Subst. בְּלוֹישְטֵש.

בְּלוֹישְטֵשְעֶנְרִיג, funkelnd', Augen.

בְּלֵעֵז *t*, in fremder Sprache'.

בְּלֵעֵטֶרִיג. b-e baumer, Laub-
bäume'.

בְּלֵעֵךְ 1, Blech'; 2, Blechgefäß',
Mz ען u. ער.

בְּלֵעֵכֶער, Klempner'.

בְּמֵזִיד *t*, in Frevelmut, absicht-
lich'.

בְּמֵזִמֵּן, בְּמֵזִמֵּיִם *t*, in bar' s. מֵזִמֵּן.
בְּמֵחִילָה *t*, mit Erlaubnis (ge-
sagt), sit venia verbo'.

בְּמֵעֵמֵד *t*, in Anwesenheit'.

בְּמֵקוֹם *h*, an Stelle von'; der b.
,der Stellvertreter'.

בְּמֵשֶׁךְ *t*, im Verlauf von'.

בֶּן *h*, Sohn', Mz בְּנִים; vor Gene-
tiv בְּן־ u. בְּנִי. Vk *hd* בעל.

בְּן־אָדָם *h*, Menschenkind, Mensch'|
בְּן־בֵּית *h*, Hausgenosse' | בְּן־

- בְּרִיָּה *t*, Bundesangehöriger, Jude |
 בְּרִיָּה *t*, Altersgenosse. |
 בְּרִיָּה זְקֵנִים [Sohn des Alters], den
 Eltern in hohem A. geboren' |
 בְּרִיָּה חֵירוֹן [Sohn Freier], freier
 Mann' | בְּרִיָּה יְחִיד, einziger
 Sohn' | בְּרִיָּה יִשְׂרָאֵל, Israelit' |
 בְּרִיָּה מוֹת, dem Tode verfallen' |
 בְּרִיָּה מֶלֶךְ, Prinz' | בְּרִיָּה נֶחֱדָה *h*, Nach-
 komme Noahs' | בְּרִיָּה וּמִוְרָה
 (Deut. 21, 18), widerspenstiger
 Sohn' | בְּרִיָּה עִיר *h*, derselben
 Stadt angehörig, Landsmann'.
 בְּרִיָּה תוֹרָה *t*, (in תורה, jüdischer
 Wissenschaft) Gelehrter'.
 בְּרִיָּה מְנוּחָה *t*, in 'נ', wahrlich'.
 בְּרִיָּה נִגְעָה *t* [נָגַע], in Betreff, in Be-
 zug auf. *h*, Gebäude'.
 בְּרִיָּה נִמְצָא *t*, häufig zu finden, nicht
 selten'.
 בְּרִיָּה נְעִימוּת *t* u. *hd* בְּנֵימֹת דִּיג, in
 בְּנֵימֹת, sanft, gemütlich, be-
 haglich'.
 בְּרִיָּה סוֹד *h* [סוֹד, Geheimnis], im
 Geheimen'; ב' halten, geheim
 h'. בְּרִיָּה סוֹדוֹת, im tiefsten G'.
 בְּרִיָּה סוּמָה *t*, in Summa, im Ganzen'.
 בְּרִיָּה סִתּוּר *h*, im Verborgenen'.
 בְּרִיָּה עֵבֶכְעֵס 1, Gedärme'; 2, Lum-
 pen, geringe Habseligkeiten'.
p bebechy
 בְּרִיָּה עֵבֶקֶס 1, Pilz'; 2, Geringwer-
 tiges': nit werth kein b.
 בְּרִיָּה עֵשָׂן [גָּאֵלֶען], geschoren, ra-
 siert'.
 בְּרִיָּה עֵשָׂן, Begabung'.
- בעגולט, vergoldet'.
 בעגזל'ען *hd* [גָּזַל], berauben'.
 בעגונען, früher Morgen'.
 בעגלא *t*, in Bälde'. [מהימן].
 בעגלויבט, vertrauenswürdig' (*t*).
 בעגנבען *hd* [גָּנַב], bestehlen'.
 בעגעהען זיך 1 mit: ,mit jmdm
 verfahren, sich zu jmdm ver-
 halten'; 2 ohne: ,sich behelfen,
 sich einrichten, auskommen
 ohne'.
 בעגראבען, vergraben'. | ohne'.
 בעגריניצען, begrenzen'; begreni-
 zet weren fun, ausgeschlossen,
 ferngehalten werden von'.
 בעגראפען, müssen, verpflichtet
 sein'; er bedarf kein מוֹרָא nit
 haben, braucht keine Furcht
 zu haben'.
 בעדינג *m*, Bedingung'.
 בעדינגען זיך, (etwas) abmachen'.
 בעדנער, Böttcher', s. באַנדער.
 בעדער, Bademeister'.
 בעדערפעניש, Bedürfnis', Mz.
 בעהאַלטען, verstecken'. Mw
 בעהאַלטען, *zi iz a b-e*, eine
 verschlossene' (nicht offen sich
 aussprechende). [nen].
 בעהאַלטענערהייט, im Verborge-
 בעהאַרועט, bewandert, bekannt
 mit etwas'.
 בעהויליגונג, Einweihung' zB
 eines Friedhofes (*h* חֲנֻכָּה).
 בעהילפיג, behülflich'.
 בעהעלטעניש, Hinterhalt, Ver-
 steck', Mz.
 בעהעלפער, בעלפער, Schuldiener,
 Gehilfe des Melammed'.

בעהעפטען זיך ,sich eng anschließen an' [*h* דבק].
 בעוואהרענען ,sicher stellen, Fürsorge treffen (gegen).
 בעוואוסט ,bekannt, berühmt.
 בעוואוסטזיניג ,mit Bewußtsein'; b-e menshen ,klar denkende'.
 בעווארפען ,belasten' (mit Arbeit).
 בעווייזען ,zei haben nißt bewi-zen anzukommen in der ge-heriger zeit ,haben es nicht erreicht' | b. zich ,sich zeigen'.
 בעוונותיני הרבים *h* ,um unsrer vielen Sünden willen'.
 בעז ,zornig', s. בייז.
 בעז ,Flieder'. *p* bez
 בעזדועטניק ,ein Kinderloser'. *p*
 בעזדועטניצע ,eine Kinderlose'. *p*
 בעזיצען ,besitzen'. *di* pôliše šprach b. ,kennen, inne haben'.
 בעזעם ,Besen' Mz ער; Vk בעזעמעלען.
 בעזעצען זיך ,sich niederlassen, Wohnung nehmen'.
 בעזעטשנע ,unbesorgt, sorglos'. *p*
 בעזעטשנעקייט ,Unbesorgtheit'.
 בעזערה השם *t* ,mit Gottes Hülfe'.
 בעט ,Bett'; Vk בעטעלע , Mz בעטלעך.
 בעטגעוואנט ,Bettzeug'.
 בעטציכען ,Bettbezüge'.
 בעטוויבען ,betäuben, übertäuben'.
 בעטוויטען ,bedeuten'.
 בעטעמעלע *hd* ,wohlschmeckend'.
 בעטען ,bitten'. 'שלום ב' ,um Frieden'. ich bet, men bet; Mw בעטענדיג ,bittend'. | gebeten.

בעטראכטען .a prozess b. ,verhandeln'. Mw בעטראכטען.
 בעטרעפען .di ausgaben b. mit 1000 rubel ,betragen'.
 בעוואהרענט ,bejaht'.
 בעיני ראיתי *h* ,mit meinen eigenen Augen habe ich's gesehen'.
 בעל-כרחי *t* [כרחי] ,gegen meinen Willen'.
 בעל פה *t* ,mündlich'.
 בעל *h* ,Herr, Besitzer'; auch vom Träger einer Eigenschaft. Mz בעלים ,vor Genetiv בעלי.
 בעל אכסניא *t* ,Inhaber eines Gasthauses, Wirt'. | בעל בטיחה ,vertrauenswürdig', bes.: ,zahlungsfähig'.
 בעל הבית ,Hausbesitzer, Hausherr', auch: ,Gastgeber; Arbeitgeber'; Mz (a) בעלי בתים | בעל-הבית'טע *hd* ,Haus-herrin, -frau', Mz ס. | בעל-הבית'עווען *hd* ,als (Haus-)Herr auftreten, befehlen'.
 בעל-הבית'שקייט ,Hausrat, Wirtschaft' (Möbel, Geschirr usw).
 בעל-גארה ,hochmütiger Mensch'. || ב' דרשן | ב' דין ,Prozeßgegner' | ב' דין ,Wanderprediger'. || 1 ב' הוב ,Gläubiger'; 2 gew. ,Schuldner'. || טאקסע ב' ,Pächter einer Fleischbank'. | ב' טובה | u. טובה'ניק ,ב' ,Wohltäter'. || ב' וסורים ,Leidender', bes. ,Kranker'. || ב' מגירה [נגיה] ,Korrektor' von Handschriften u.

Drucksachen. | מחבר [ב' חבר] | 'Verfasser' | מלאכה | 'Handwerker; Künstler', Mz בעלי | 'Kriegsmann'. | מלאכות | 'Kabbalist'. | ב' מקבל | 'Wundertäter'. || בעל נס | 'Fuhrmann'. | בעסק | 'Geschäftsmann'. | עסקן | 'eifrig tätig'. | עצה | 'Ratgeber'. || בקרון | 'bei dem etwas deponiert ist'.
 ב' צדקה | 'Wohltäter, freigebig'.
 ב' רחמים | 'barmherzig'.
 ב' שמה | 'Gastgeber'.
 בעל שם | 'Wunderrabbi', der mit den heiligen Namen Gottes Wunder tut; bes. berühmt ist Israel aus Miedziboz 1700—1760 (ב' שם טוב oder Bescht).
 ב' הגאון | 'gie- rig'. | ב' תוקע | 'u. ב' תוקע', der das Horn שופר (insbes. beim Neujahrsfest) in der Synagoge bläst. | ב' תפלה | 'Vorbeter' in der Synagoge. | ב' תשובה | 'der Buße tut'.
 בעלי תוספות | 'Verfasser der Tosa- photh' (Erläuterungen zum babylon. Talmud).
 בעליונוג | [Belohnung] 'Entschä- digung', zB für etwas in Be- schlag Genommenes.
 בעליוטען | 'begleiten'. | לויטען | 'beleuchten' Mw בע- | 'dünnes Häutchen', auch von dünner Eisdecke. p bielmo |

Mz בעלמעס | 'Star', Augen- leiden. [Liebhaber'.
 בעל t | 'der Lust zu etwas hat, בעלעגערן | 'belagern'.
 בעלעמער | 'der erhöhte Platz in der Mitte der Synagoge, auf dem die Tora vorgelesen wird'.
 בעהעלפער = בעלפער | 'בעהעלפער', (den Boden) 'düngen'. [machen'.
 בענארטשען זיך | 'sich zum Narren
 בענוגען זיך | 'sich begnügen'.
 בענוצען זיך | 'mit ,benutzen, ge- brauchen'.
 בענייען | 'erneuern'.
 בענייאונג | 'Erneuerung'.
 בענקען (זיך) | 'sich sehnen'.
 בענקשאפט u. בענקעניש | 'Sehnen, Sehnsucht'.
 בעננטשען [benedicere] (Gotte) | 'lobsagen'; zB nach dem Essen, am Freitag Abend (seitens der Frau) wegen der angezündeten Lichte, daher בענש-ליכט.
 בעסמענטשאפט | 'christlicher Fried- hof' s. ביה.
 בע-ען'לען | 'jmdm Unrecht tun'.
 בעפאלען | 'anfallen, überfallen, angreifen'. | בע-ען | 'sie haben überfallen'.
 בעפוי | 'Befehl', Mz ען.
 בעפרידיגונג | 'Entschädigung, Vergütung' für Mühe.
 בעציהען זיך | 'zu: ,sich verhalten (im Benehmen oder Tun) zu jmdm'.
 בעצירטענס | 'beizeiten'.

בְּעָצָם *t*, in Wirklichkeit, eigentlich'.

בְּעָצְמוֹ *t* [עָצָם], er selbst'.

בְּעַקְלֵעַ Mz Vk v. בָּאָק, Bock'.

בְּעַקְלֵרֵעַ, bedenken, erwägen (etwas); nachdenken'.

בְּעַקְעֻנָּעַן (בְּעַקָּא), bekannt machen'; oft: b. zich mit ..

בְּעַקְעֵר, Bäcker', Mz ס.

בְּעַר, Bär', Vk בְּעַרְעֵלֵעַ u. בְּעַר-טְשִׁיקֵעַל.

בְּעַרְבֵּאָבְעוּוּעַן, rauben', etwas.

בְּעַרְאָטְס בְּעַרְאָטְס אַוּיָּה גָּאָטְס בְּעַרְאָטְס, wie Gott führen wird', wenn man erklärt, jmdn der göttlichen Führung zu überlassen.

בְּעַרְדּוּיָּג, bärtig'.

בְּעַרְדֵּעַל, Bärtchen' s. בְּאָרְד.

בְּעַרְאָזֵעַ, Birke'. *p* brzoza

בְּעַרְוּיָּה־מַעַר, der sich rühmt, Prahlhans'.

בְּעַרְרָה *t* ungefähr.

בְּעַרְעֻזְאוּוּעַ, Birken-', zB b.-holz.

בְּעַרְעֻדֵּעַן, verleumden'.

בְּעַרְשְׁטֵעַל, Bürstchen'.

בְּעַרְשְׁטֵעַן, bürsten'.

בְּעַרְשְׁאָפֵּעַן, (er)schaffen'.

בְּעַרְשׁוּכְט, beschuht'.

בְּעַרְשְׁטֵעַהֶעַן, bestehn'. di familie iz beštannen fun 6 perzon. | zein štettel b. s. שְׁטֵעַרְטֵעַל.

בְּעַרְשִׁיטֵעַן, be-, über-schütten' mit Kugeln, mit Bitten. | elfenbein בְּעַרְשְׁאָטֵעַן mit perl, mit Perlen bedeckt'; Mw auch בְּעַרְשִׁיט.

בְּעַרְשִׁידֵּעַן dem חֶלּוּם, Bescheid
Strack, Jüd. Wörterbuch.

geben über den Traum, ihn deuten'.

בְּעַרְשִׁיטֵעַן זיך, sich selbst bespiegeln, sich für gut halten'.

בְּעַרְשִׁיטֵעַרְלִיךְ [scheinbarlich], offenbar, augenscheinlich'.

בְּעַרְשֵׁנְקֵעַן, beschenken', Mw שְׁאָנְקֵעַן.

בְּעַרְשִׁלוּס, Beschluß', Mz עַן.

בְּעַרְשִׁיסֵּעַן זיך, sich entschließen'.

בְּעַרְשֵׁפֵּעַנִישׁ, Geschöpf', Mz עַן.

בְּעַרְשֵׁפֵּעַר, Schöpfer'.

בְּעַרְה' גַּעַשְׁפֵּרֵעַךְ *h*, in der Zeit', während des G.'

בְּעַרְה מֵעַשְׂהָ, während das geschah, während dessen'.

בְּעַרְה אֶחָד *h*, mit Einem Munde, einstimmig'.

בְּעַרְה קָהַל וְעַדָּה *h*, vor Versammlung u. Gemeinde, öffentlich'.

בְּעַרְה מִמַּשׁ *t*, wirklich, in der Tat'.

בְּעַרְה *t*, im Auftrage, im Dienste', fun gott. [deutlich'.

בְּעַרְה [פֵּרִישׁ] *t*, ausdrücklich,

בְּעַרְה *t*, im [פֵּרִישׁ] Besondren, speziell'.

בְּעַרְה *t*, in צְבִיּוֹר der Gemeinde', bes. b. dawnen, zu Zehn beten' s. מִנְיָן.

בְּעַרְה הַבְּרִיאָה u. בְּעַרְה הַבְּרִיאָה *t*, in gutem Gesundheitszustande', gew. mit Verneinungswort.

בְּעַרְה חוֹלִים *t*, das Besuchen Kranker'.

בְּעַרְה *t*, sachkundig, bewandert'.

בְּעַרְה *t*, Sachkunde'.

בְּעַרְה *t*, in Kürze, kurz'.

בְּקָשָׁה *t*, Bitte, Ansuchen'; bes.
v. der Zahlung an den Wan-
derprediger. Mz רת.

בֵּר *t*, Sohn'.

בֵּר מִיַּיִן *t* der von uns Getrennte,
'der Verstorbene', Mz *hd*
בר מיננס.

בֵּר מִצְוָה *t*, Sohn des Gebots'.
Mit 13 Jahren wird der israe-
litische Knabe zum Halten
aller dem Erwachsenen gel-
tenden Gebote verpflichtet.

בראגזען, 'klirren, rasseln' von
Ketten.

בראגע, 'Maische'.

בראדאווקע, 'Warze', Mz *s. p*

בראדזשען 1, 'umherstreifen'; 2
,waten'. *p* brodzić

בראווארניק, 'Brauer'. *p*

בראווקייט, 'Bravheit, Tapferkeit'

בראט, 'Bruder'. *p*

בראטען, 'braten'; di zun

בראך, 'Bruch', Mz ברעד. *a* broch
thun mit di hend, 'die Hände
ringen'.

בראנזשע, 'Branche', Fach oder
Zweig einer Tätigkeit.

בראנע, 'Egge'. *p* brona

בראנעווען, 'eggen'.

בראנפען, 'Branntwein'.

בראק, 'Mangel', Mz *s. p*

בראק, 'Brocken', Mz *ען*.

בראקען, 'in Stücke brechen, zer-
bröckeln'. [Spitze'.

בראש *h* mit Herrn *N b.*, 'an der

בראָז *h*, 'in רָזָז Zorn'. *b.* | *a*
ברוגז'דיג, 'ein zorniger'.

zornig, ärgerlich'. | ברוגז'ן זיך
,ärgerlich, verdrießlich wer-
den'.

[schöpfe'.

בראָאָים *h* [בראָאָ schaffen], 'Ge-
schöpf'. *p*

ברוד, 'Schmutz'.

ברודיג, 'schmutzig'.

ברודנע, 'schmutzig'.

ברויט, 'Brot, Brotgetreide', Mz

ברויטעלע *ען*; *Vk*

ברויט *h* von Gott: ב' אָתָה, 'ge-
benedeit seist Du'. | ב' הוּאָ

, 'g. sei der Name! Gott sei Dank!' |

ב' הַשֵּׁם, 'g. sei der die

Toten lebendig macht' (2. Lob-

spruch im 18-Gebet) | ב' שְׁפָטֵרְנִי

, 'g. sei der mich befreit hat'

von Verantwortlichkeit.

ברויט *h* von Menschen: ב' הַבָּא, 'ge-
segnet sei der Kommende!'

übliche Begrüßung (Antwort:

ב' הַנִּמְצָא, 'g. sei der Anwe-

sende!'). Daher: mir hāt der 'ה'

, 'die Begrüßung' nit gefallen.

ברומען, *a* brum thun, auch von
Bär, Kūh, Schwein: ,brüllen,

schreien'.

ברונעם, 'Brunnen'.

ברוס, 'behauener Balken', Mz *עס. p*

ברוסניצע, 'Preiselbeere, Krons-

beere'. *p* brusznica

ברוק, '(Straßen-)Pflaster'. erdener

b., 'Estrich'. *p* bruk

ברוקירען u. ברוקעווען, 'pflastern'. *p*

ברוקוע, 'Kohlrübe'. *p*

ברחבוות'דיג *hd*, 'behaglich, be-
quem'.

בר *t*, 'gewiß' (Ausdruck fester Überzeugung). ב' ל' ,es ist mir gewiß'.

בריא *t*, 'Erschaffung'. בריאת *t*, 'E. der Welt'.

בריא *t*, 'Geschöpf'. In der Bedeutung 'tüchtiger Mensch' gew. ברית oder ברית ge-sprochen.

ברית *hd* 'Tüchtigkeit', bes. 'Mut'.

ברית *p*, 'Ekel haben'. ברית *p*, 'Stiefmütterchen'.

ברית *1*, 'brühen, abbrühen'; er hat sich gebrüht die hend ,verbrannt'. | *2*, 'brüten'.

ברית *t*, 'Brutzeit'.

ברית *Vk* zu ברית ,Brief', *Mz* ברית.

ברית *[Mz ס.]*, 'Klapper', ברית (Kinder-) ,Bulldogge, bissiger Hund', Schimpfwort. *p*

ברית *p*, 'Rasiermesser'.

ברית *b*, 'breit'. er lebt *b*, 'auf großem Fuß'; *a* breiter menš: kein Knauser | Vom Ausdruck: ,freundlich, behaglich'. *a* breiten gut'n äwend eich.

ברית *t*, 'breitbeinig'.

ברית *t*, 'Breite'.

ברית *s*, 'bringen'.

ברית *t*, 'tatkräftige Frau'; B.K. Hauptgestalt einer Komödie von Abr. Goldfaden.

ברית *1* 'brauen'; *2*, 'lang hinziehen', jmdn mit Reden: ich well eich ništ lang *b*.

ברית *t*, 'brüllen'.

ברית *t*, 'Mützenschirm'.

ברית *p*, 'nach hinten ausschlagen (von Tieren), löcken'.

ברית *t*, 'Wahl'. ב' ,ohne Wahl, notgedrungen'.

ברית *h*, 'Bund'. ב' *u.* einfach 'ב', 'Beschneidungsfeier'. | ב' der B. mit den Vätern | ב' ,der Neue Bund'.

ברית *h 1*, 'Segen, Segnung'; *2*, 'Benediktion'. *b*, 'machen, die vorgeschriebenen Benediktionen aussprechen'. ב' ,unnütz gesprochene Lobsagung', daher: ,unnütze, vergebliche Arbeit'. *Mz* ברית; vor Genet. ברית *u.* ברית *u.* ברית.

ברית *t*, 'Weißbrot für den Sabbat' (verstümmelt aus: Berchtas Brot). [Anspielung'.

ברית *t*, 'mit einem Winke, einer Ufer, Rand', *Mz* ברית. ohn *a* 'ב', 'uferlos'. *pr*

ברית *w*, 'Brett'.

ברית *di* hend, mit *di* hend ,die Hände ringen'.

ברית; gew. *Mz* ברית ,Brauen; Augenlider; Wimpern'.

ברית ,das Brennen, die Glut'.

ברית ,Zündschnur'.

ברית ,bringen'.

ברית ,brennen', *Mw* ברית.

ברית ,brennend', auch übtr: *a* *b-e* freg ,brennende Frage'.

ברית ,Bröckchen'.

- בְּרִשׁוּת *t*, mit רְשׁוּת Erlaubnis'.
 בְּשׂוּרָה *h*, (frohe) Botschaft'.
 בְּשָׂמִים *h*, Gewürze, Wohlriechendes'.
 בֶּשֶׂר *h*, Fleisch'. ב' וְדָם, Fleisch und Blut, sterblicher Mensch'; Mz ב' וְדָמ'ס.
- בְּשׂוּגָה *t*, irrtümlich, ohne Absicht'.
 בְּשׂוּם אֹפֶן *t*, auf irgendeine Weise'; stets mit Verneinung, zB 'א ב' א' ništ, auf keine Weise'.
 בְּשָׁלוֹם *h*, in שָׁלוֹם Frieden, friedlich'. [vollständig'.
 בְּשִׁלְמוּת *t*, in Vollständigkeit,
 בְּשֵׁם *h*, im שֵׁם Namen von'.
 בְּשַׁעַת oder בְּשַׁעַת, in der Zeit [בְּשַׁעַת, Stunde'] von, während';
 ב' מַעֲשֵׂה, während das geschah'.
 בְּשִׁפְעָה *h*, in שִׁפְעָה Reichlichkeit, reichlich'.
 בְּשִׁת פְּנִים [בְּשִׁת Scham, Schande] ,schamhafter, schüchterner Mensch'.
 בְּשִׁתִּיקָה *t*, in Schweigen'.
 בְּשִׁתְּפוּת *t*, in Genossenschaft, gemeinsam'; Eigw בְּדוּג.
- בַּת *h*, Tochter'; Mz בְּנוֹת, vor Genetiv בַּת יְהוּדָה |, einzige Tochter'; בַּת יִשְׂרָאֵל, T. eines Israeliten'; בַּת כֹּהֵן, T. eines Priesters' (Levit. 21, 9).
 בַּת קוֹל *t*, Stimme von oben, göttliche Stimme'.
 בְּתוּלָה *h*, Jungfrau'; Mz רַת.
 בְּתוּרָה, in der Weise von, als'.
 בְּזָדָקָה (Wohltat) zoll men ge-
- ben ב' הַלְוָאָה, wie ein Darlehen'.
 בְּתִים (*ā*) *h*, Häuser' s. בֵּית.
 בְּתִנָּאִי *t*, unter תנאי der Bedingung'.
 בְּתוּבָה, Wohl-
 תָּתִיב = גַּמ"ה, ג"ה, Wohl-
 tätigkeit'.
 בְּתוּבָה מֵאֵגֶל, Getränk aus Eiern und Rum; übtr: Gemisch von unzusammenhängenden Dingen oder Reden.
 בְּתוּבָה *h*, Hochmut'.
 בְּתוּבָה דְּדוּג *hd*, hochmütig'.
 בְּתוּבָה *t*, Exzellenz' Ehrentitel hervorragender Gelehrter zB des Elia Wilna († 1797).
 בְּתוּבָה *hd*, großartig', g-e einfallen, gr. Einfälle'.
 בְּתוּבָה, Plauderei', humoristische Erzählung. *p*
 בְּתוּבָה, Gas'.
 בְּתוּבָה, Gasanstalt'.
 בְּתוּבָה, Zeitung'.
 בְּתוּבָה, Gott'; גַּאֲטַעֲנִי, lieber Gott!'
 בְּתוּבָה, גַּאֲטוּרַעַס, Unterhosen'. *p*
 בְּתוּבָה, Galle'.
 בְּתוּבָה, kahl' vom Kopf. *p*
 בְּתוּבָה *h*, er hat erlöst'.
 בְּתוּבָה, Haupt'. *r* שְׂטָד־טַג', Stadthaupt'.
 בְּתוּבָה, Lump(enkerl)'. *p*
 בְּתוּבָה *h*, Erlösung'.
 בְּתוּבָה, rasieren'. *p* golić
 בְּתוּבָה, Rasierer'. [knopf. *p*
 בְּתוּבָה 1, Stimmkugel; 2, Stock-
 בְּתוּבָה, ballotieren'.

גאמבע Maul'. *p* gēba
 גאמ(ב)קע Schwamm'. *p*
 גאמעלקע Quarkkäse' mit
 Kümmel u. Senf zubereitet. *p*
 גאנג Reihe od. Anzahl zusammen-
 gehöriger Sachen; a g. גמרוח
 ,Talmud'.
 גאנז Gans', Mz גענז; Vk גענזלעך.
 גאנטע (Dach-)Schindel', Mz ס. *p*
 גאניק Gang, Galerie' (die Vor-
 derhaus mit Hinterhaus ver-
 bindet), langer Balkon. *p*
 גאנער Gänserrich'. [sund'.
 גאניק 1 ganz'; 2, unverletzt, ge-
 große Flasche'. *p*
 גאס [Gasse], Straße', Mz עך; Vk
 געסעל.
 גאס Guß'. zich a g. thun ,sich
 ergießen' (auch von Tönen).
 גאסט Gast', Mz געסט.
 גאספאדין Herr', auch in Anrede. *r*
 גאספאדיניק Hausherrin'. *r*
 גאפע Gimpel, Tölpel'. *p* gap
 גאפע Krähe'. *p* gapa
 גאפעל Gabel', Mz גאפעלען; Vk
 געפעלעך.
 גאר ganz', steht bei Zeitw u.
 Eigw vor dem Artikel: gār
 a guter topp ,ein sehr guter
 Topf'. [lizist'. *r*
 גאראדאוואי [Stadtwächter], Po-
 גאראטשקע hitziges Fieber; Fie-
 berhitze, Heftigkeit'. *p*
 גאראלניק Branntweinbrenne-
 rei'. *p* gorzelnia
 גארב Buckel, Höcker'. *p*
 גארבען ,gerben'.

גארגעל *m* ,Gurgel'.
 גארטעל Gürtel', Mz גארטלען.
 גארטען Garten', Mz גערטנער,
 selten גארטענס u. גערטען;
 Gärtnerey'.
 גארטשיצע 1 ,Senf'; 2 ,Senfpfla-
 ster'. *p* gorczyca
 גארלע Kehle', *p* gardlo
 גארנירקע Garniererin', Mz ס.
 גארסעט Korsett, Schnürleib-
 chen'. *p* gorset
 גארען ,begehren', Mw געגארט.
 גארען Stockwerk, Etage'. *p*
 גארענדיג ,drei Stockwerke
 habend'.
 גבאוח *t* ,Vorsteherschaft'.
 גבאי *t* 1 ,Vorsteher' einer
 Synagoge oder Wohltätig-
 keitsanstalt; 2 ,Steuerein-
 nehmer'. || גבאי'טע *hd* ,Vor-
 steherin'.
 גבול *h* ,Grenze, Gebiet'.
 גבור *h* ,Held', Mz ים.
 גבירה *h* ,Stärke'.
 גבור *h* ,Reicher, Vornehmer'.
 גבור'יש *hd* ,vornehm'.
 גהרפס *h* ,Hohnreden'.
 גדלה *h* ,Größe'.
 גדלה *t* 1 ,Größe'; 2 ,zur Schau
 getragene Würde, Hochmut'.
 גדלן *t* ,hochmütiger Mensch'.
 גואל *h* [Mw v. גאל] ,Erlöser'.
 ג'ך *g'* ,der rechte Erlöser'.
 גוראלד 1 (געור) ,Gewalt, Gewalt-
 tat'; 2 ,Gewalt! (Hilferuf),
 Hilfeschrei'; Mz ען.
 גוראלדיג ,gewaltig'.

גווארדיע, Garde'. *p*
 ג'פאלק, Garderegiment'.
 גווארדיסט, Gardist'.
 גובערנאטאר, Gouverneur'.
 גובערניע *w*, Gouvernement'.
 גוֹבֵר [Mw v. גָּבַר *h*] *g. zein*, beherrschen, überwinden'.
 גוֹזֵר *h* [Mw v. גָּזַר], *g. zein*, bestimmen, anordnen', ein Fasten.
 גוטסקייט, Güte'.
 גוטער אָרט, Friedhof'.
 גוטער יאהר u. גוטער י' *s. יאהר*.
 גוטער יוד, Wunderrabbi' der Chasidim, Mz גוטע יודען.
 גוֹי *h* 1, Nichtjude' | 2 im Gegensatz zum Gutsbesitzer (Pariš) der 'einfache Mann' | 3, Unwissender' in bezug auf jüdisch Religiöses. Mz גוֹיִם | שְׂפַת־גוֹי der christliche Diener, der am Sabbat die Juden verbotenen Arbeiten macht.
 גוֹיִשׁ *t*, גוֹיִשׁ *hd*, Nichtjüdin'.
 גוֹיִשׁ, nach nichtjüdischer Art'.
 גוֹדֵר [in Österreich: Goder] *t*, Kropf', zB der Gans.
 גולדען, גוֹלדען, Gulden', Münze.
 גוֹלֵל *t*, Grabstein' vor der Grabhöhle.
 גוֹלָם *t* (vgl. Psalm 139, 16), plumper, unbeholfener Mensch, Tölpatsch'; verstärkend: a leimener *g*.
 גוֹמֵל *h* [Mw v. גָּמַל], 'er hat erwiesen', *g. benšen*, Dem, der Gutes erweist, lob sagen' nach

überstandener Krankheit oder Gefahr.
 גומענע רעדער, Gummi'.
 גומיראָדער, Gummiräder'.
 גומען, Gaumen'.
 גומען גוס' *gossudarstwennaja duma*, die Reichsduma'. *r*
 גוסט, Geschmack', auch übertr.; *p*
 גוֹסֵס *t* [Mw v. גָּסַס], im Totenkampf, in Agonie liegend'.
 Davon als Verbum: גוסס'ן, גוסס'ענען, גוסס'ען u. als Eigw: גוסס'דיג. [per'.
 גוֹיִשׁ *h*, Leib, (menschlicher) Körper'.
 גוֹיִשׁ *t*, selbst, an und für sich'.
 גוֹיִשׁ *g.*; di ich winš dir wäs mir *g.*; di freg *g. dint* als grund.
 ג'וואַרפען, גוֹרֵל *h*, Los, Geschick';
 גוֹרֵל *h*, Losziehen'.
 גוֹרֵם *t* [Mw v. גָּרַם]. *g. zein*, veranlassen, verursachen'.
 גוֹרֵם *t* *g. zein* 1, e. Lesart haben';
 2, Zustimmung geben'.
 גוֹרֵם *hd* [גָּזַל *h*], rauben'.
 גוֹרֵם *h*, Räuberei'.
 גוֹרֵם *t*, Räuber'.
 גוֹרֵם *t* 1, Übertreibung', Mz גוֹרֵם;
 2, sehr viel', *zi hāt gešrieben* a *g. zachen*.
 גוֹרֵם *t*, Entscheidung' bes. im üblen Sinne *g' דין*, Urteil', bes. des himmlischen Gerichts.
 גוֹרֵם *t*, Verordnung', bes. judenfeindliche. || גוֹרֵם *g'*, Schluß aus Wortgleichheit' auf sachliche Ähnlichkeit (eine tal-mudische Auslegungsnorm).
 גוֹרֵם *t*, Scheidebrief', Mz גוֹרֵם.

ג'ט'ען *hd*, 'scheiden' גע'נט, ge-schieden'.

גי zuweilen Vorsilbe für גע, zB געשרוי = גישרוי [Hölle'.

גי'הנם *t* [*h*] גי'הנם Tal Hinnoms] גייער (Geher), 'Austräger' v. Waren.

גיד [jach], 'schnell' אויך גייער, bald' אויך דער גיד, bald'.

גייד, 'Schnelligkeit'.

גילד(ר)ע, 'Gilde'.

גילדען (גר), 'Gulden', 1 poln. G. = 15 Kopeken, Mz ס.

גילדען (גאלדען), 'golden'; auch גילדערנע קרוין, 'guldene Krone', גילדערנער לויב, 'guldener Löwe'.

גילדענע אדער, 'Hämorrhoiden'.

גילזע, 'Hülse, Zigarettenpapier', Mz ן u. ס.

גילטען, 'gelten'.

גילטיג, 'gültig', Passierschein.

גימנאזיסט, 'Gymnasiast'. גימנאזיסטין, 'Gymnasiastin'.

גינגאלד, 'feines Gold' [*h*] גינגאלדען Eigw.

גינגאלדען Eigw.

גימטריא *t* [griech.] e. talmudische Ausdeutungsnorm (nach dem Zahlenwert der Buchstaben, auch durch Geheimalphabet).

גלאז, 'Glas', Mz גלעזער; Vk גלעזעל.

גלאט Umstw, 'einfach, nur, schlichtweg, nichts als'.

גלאטיג eppes iz nit g., 'nicht in Ordnung, nicht wie es sein sollte'.

גלאטליך, 'glatt', Eigw.

גלאנציג, 'glänzend'.

גלאצען [glotzen], 'stieren, starr wohin blicken'.

גלאקעל, 'Glocke'; Vk גלאקעל.

גלאגל *h*, 'Rad; ה'חומר Planet'.

גלאגל *t* 1, 'Seelenwanderung'; 2, 'Wandlung oder Wechsel des Geschicks'; Mz ים.

גלאה *t*, 'geschoren' der sich gegen jüdische Sitte den Bart hat scheren lassen, Mz גלאהים.

גלאהי עריות *t*, 'Blutschande'.

גלויבונג, 'Überzeugung'.

גלויביג, 'gläubig'.

גלויבען, 'glauben'; דאס גלויבט זיך nit, 'ist ungläubig'.

גלויבען, 'Glaubensbekenntnis', Mz ס.

גלוסט, 'Gelüst'.

גלוסטען, 'gelüsten, verlangen'. es glust zich mir, 'mich verlangt'.

גלושען, 'betäuben' durch e. Hieb. גלוח *m, h*, 'Exil, Vertriebenesein'; Mz גליות.

גלוח *t* [גלוח], 'scheren', wegen der Tonsur] römisch-katholischer Geistlicher, Priester oder Mönch; Mz ים.

גליון *t*, '(der unbedruckte) Rand' (eines Buches); Mz גליונות von Talmudausgaben mit breitem Rande.

גליווערן [gelieren] a blut gliw- wernde angst, 'das Blut erstarren machende Angst'.

גליטש [glitschig], 'Eisbahn'.

- גליטשען זיך, gleiten; auf dem Eise laufen'.
- גלייך, als ob'.
- גלייך, gleich'; gerade' (in di augen kukken); gleicher שׂכָּל, gesunder, gerader Verstand', gleiches geld, entsprechendes Geld' (nicht zu teuer): in gleichen geld kaufen. || גלייכער, besser, richtiger', g. ništ gebören weren.
- גלייכער, vergleichen'.
- גלייך-וואָרט, Sprichwort; Witz'.
- גלייך-ווערטעל, Witz.
- גלייכווערטלעך, Witze machen'.
- גליק, Glück'. di אָסופּה (Versammlung) brengt גליקען, Vor- [teile'.
- גלעזער, Glaser'.
- גלעטען, streicheln'. a גלעט in bekkel geben.
- גלענצענדיג, glänzend'.
- גלעקעלע, Glockenblume'.
- גם, auch'. גם זי ל'טוֹבָה, auch dieses (scheinbare Unglück) ist zum Guten'.
- גמיר, vollkommen'. ג' צדיק, ein ganz Gerechter'.
- גמילות, Wohlthätigkeit, Wohlthat'; auch: ,Gefälligkeit', Darlehen'.
- גמינע, Gemeinde'. p gmina
- גמרא, Gemara', jüngerer Teil des Talmuds (Erläuterung der Mišna). | קעפעל, Talmud-kopf' der an scharfes Denken (über den Talmud usw.) gewöhnt ist.
- גן-עֵדֶן h, Garten Edens, Paradies'; auch ,jene Welt'.
- גן-עֵדֶן'דיג hd, paradiesisch'.
- גנאי, Schande'. t גנאי, גנב h, Dieb; Mz רים.
- גנבה h, Diebstahl' Mz רת.
- גנבה'ש hd [diebisch], ,nach Art eines Diebes, verschmitzt, listig' blinzeln.
- גנב'ענען, גנב'ען hd [גנב], ,stehlen'. גנידע, Läuseei' (in den Haaren). p gnida (Schimpfwort).
- גָסִיסָה t [גָסס], Todeskampf, Agonie'.
- געאייולעניש, das Eilen'.
- געבאָרען-טאָג, Geburtstag'.
- געבוירען, der tåg fun זייער g. ,ihr Geburtstag'.
- געביידע, Gebäude'; Mz ס.
- געבילעריי, Gebell'.
- געבען, geben' ich gib, du gist, er git, mir giben, ihr git.
- געבעקס, Gebackenes, Backwaren'.
- געבליטען [Geblüt] Mz, Leidenschaften'.
- געגאָלט, glatt rasiert'.
- געגילדעט, goldig', zB g-e felder.
- געגלייזט, glasiert'.
- געגלייזטע טהירלעך, Glastüren'.
- געגלייכער, gleich, vergleichbar'.
- געדאַכט [gedacht]. ništ g. far mir ,das treffe mich nicht' (לאַ עֲלוֹכוּ h).
- געדולד s, Geduld'.
- געדושעכץ, gedünstetes' Fleisch.
- געדריכט, dicht', Wald, Nacht.

געדעכטניש, Gedächtnis', געהארכזאם, gehorsam'.
 געהארכזאמקייט, Gehorsam'.
 געהויט, vorsichtig'.
 געהילך, Hallen, Schallen'.
 געהען auch: ,näher kommen'. der winter geht.
 געהערען, gehören'; wi es gehert zu zein ,wie es sich gehört'.
 געוואהר, wi di zeitung NN wert g. ,wie sie erfährt'.
 געוואלד, Hülfegefrei' s. גור'.
 געוואלדעווען, um Hilfe schreien'.
 געוואלדיג, gewaltsam'. dās g-e einnehmen fun . . ,die Eroberung von . .'
 געוואנט, Tuch, Stoff'.
 געוויינטליך, געוועהנ', gewöhnlich'.
 געוויינען, געוועהנען, sich gewöhnen'; Mw געוואוינט.
 געווינט, Gewinn' (in der Lotterrie); Mz ען.
 געווינען, gebären'; Mw געוואונען.
 געווינערין, eine Gebärende'.
 געוויסענהאפט'ig, gewissenhaft'.
 געוויקסען, Gewächse' s. געוועקס.
 געוויקעלט, a g. kind ,ein durchtriebener Mensch'.
 געוועהנהייט, Gewohnheit'.
 געוועהנטליך, s. געוויינטליך.
 געוועהר, s. die Waffen'.
 געוועט, das Wetten' in a g. gehen ,wetten'.
 געוועלב, [Gewölbe], Kaufmannsladen'; Mz ען u. ער.
 געוועלט'יגען, walten, herrschen'.
 געוועקס, Gewächs' Mz ען.

געווערען, wahren, dauern'.
 געזאנג, Gesang', Mz ען.
 געזונד, s. נט, Gesundheit'.
 געזונד, gesund'. der g-r kern; zei mir g. ,lebe wohl!'; dās wollt far alle g-er gewen ,wäre besser gewesen'.
 געזונטלעך, gesund'.
 געזונדערהייט, in Gesundheit'.
 געזימט, Gesims', Mz ען.
 געזינד, Familie, Hausgenossenschaft'. Vk געזינדעל auch = ,Schar': 'אקטיארען-ג', Schauspielertuppe'.
 זיך געזעגענען זיך, Abschied nehmen'.
 געזעמל, Ansammlung'.
 געטאקט, s. טאקען.
 געטליך, [göttlich]. g-er menš ,Gottesmann' zB Prophet.
 געטראנק, Getränk', Mz ען.
 געטררויען, anvertrauen'.
 געטררוישאפט, Treue'.
 געיעג, das Jagen'; der לויב Löwe geht auf g.
 גע-כתיבה'ט [כתב h schreiben] ,in Kursivschrift)geschrieben'.
 Ggsatz: Quadratschrift wie im gedruckten A. Test.
 געל 1 ,gelb'; 2 ,rothaarig'. Solche gelten als listig u. gerissen.
 געלבעל, Eigelb'.
 געלויפ'יג, geläufig'.
 געליטען, der gelitten hat'.
 מלחמה-געליטענע, die durch den Krieg gelitten haben'.
 געלעגען, g. weren ,gebären'.
 געלעגער 1 ,Bettstatt, Lager-

stätte', Mz ס; 2 ,Krankheit, bei der man liegen muß'.
 ג-עלעכטער *m* ,Gelächter; Vk על-ג.
 געלעכען ,Eigelb', Mz כער'.
 געמאך [gemächlich] ,in Ruhe'.
 låz mich *g*.
 געמבע ,Maul' s. גא'.
 געמאסטען [מעסטען] ,gemessen'.
 געמויזעכץ , (bewachsenes) Sumpfland, Röhricht'.
 געמישעכץ ,Gemisch'.
 געמעל ,Gemälde, Bild', Mz ער.
 געמארק [Mark] ,Grenze'.
 גענויגט ,geneigt'.
 גענויט ,genötigt'.
 גענויט יוגען זיך ,in ,nötig haben'.
 גענויקייט ,Genauigkeit'.
 גענויגט ,genügend'.
 גענויט (גענויהט) ,erfahren, praktisch, tüchtig'.
 גענויט פאך-גענויטקייט ,Fachkenntnis'.
 גענויטשאפט ,Erfahrung'.
 גענויט *g-e* zachen ,gebrauchte' (zB beim Zoll). [Schreiben.
 גענויע פען ,Gänsefeder' zum
 גענויען (גענויען) ,gähnen'.
 גענויען , *a g-e* pauze ,Pause in der man gähnt'.
 גענויען ,das Gähnen'.
 געסט *s* ,Gastzimmer'.
 געסטאטקעוועט ,gesetzt' vom Benehmen. *p* *ustatkowany*
 גע-סך-הה [סרה] *hd* ,Gestank, verpestete Luft'.
 געפולדער ,Gepolter, Lärm'.
 געפאלען ,fallen' (sich ereignen): es gefällt auf'n dritten tåg.

געפאלען ,heruntergekommen, verarmt'.
 געפאלענקייט ,Gefallensein, Gesunkensein'.
 געפיהל *m* ,Gefühl', Mz ען.
 געפינען ,finden'; *g*. zich ,sich befinden, vorhanden sein'; Mw געפינען *u* . געפינען [fallen'.
 געפעלען ,gefallend'; *g*. weren ,gelingen'.
 געפרוירען *štähl* ,erstarrt'.
 געפרעגטערהייט ,ništ *g*. ,ohne gefragt zu sein'.
 געצאצקעט 1 ,verziert'; 2 ,verhätschelt'.
 געצוואגען ,gewaschen', gew. *u* . gekämmt.
 געצוואונגען . *a g-e* ferwaltung ,Zwangsverwaltung'.
 געצויג [Gezeug] ,Handwerksgesetz'. [Sichel.
 געצויהנדעלט ,gezahnt, gezähnel't'
 געצעהלטע ,wenige'. einer fundi *g*.
 געקעכץ (כטס) ,Gekochtes'.
 געקריג ,Gezänk, Streit, Hader'.
 געקנייטשט ,runzlig', Stirn.
 געראטען ,gelingen'; Mw von Menschen: ,wohl geraten'.
 גערבארע מארקעט ,Stempelmarken'. *r* [Lärm'.
 גערודער ,unruhige Bewegung,
 גערויטעלט ,gerötet' Nase.
 געריום ,geräumig'; *v*. der Zeit: ,geraum'.
 גערויש ,Geräusch'.
 גערייכט *w* ,Gericht' (Speise), Mz ען.
 גערעטעניש , *a g*. auf häber ,eine gute Haferernte'.

גערעכט ,im Recht befindlich'. du bist g. ,du hast Recht'.
 גערעכטיג ,gerecht' regieren.
 גער־רעש *hd*, Getöse' von Menschen.
 גערשטען ,Gerste'.
 געשאַטען ,geschüttet'.
 געשאַנק *m* ,Geschenk'.
 געשווילעכץ ,Geschwulst'.
 (געשווישטש (ערוי) ,Gezwitscher'.
 געשטאַפט a. g-e ganz ,gefüllte'.
 געשטופ ,Gestöße, Gedränge'.
 געשטופעלט 1 ,stopplig'; 2 ,blatternarbig' Gesicht.
 געשיקטקייט ,Geschicklichkeit'.
 געשלידער ,Zubehör'.
 געשלעג ,Schlägerei'.
 געשמאַרטע האַלז *hd* [שָׁמַד] 1 ,Prasser, Schlemmer' | 2 ,frecher, gottloser Kerl!' Schimpfwort.
 געשמאַק ,wohlschmeckend' fiš; übh. ,angenehm'. a g-er ריח (Geruch'). | tüchtig: er hāt g. gešläfen; a g-er hakk ,kräftiger Hieb'.
 געשעפּט ,Geschäft', Mz ען.
 (געשיר) געשער [Geschirr] ,Handwerkszeug,-gerät'.
 געשריובעכץ ,Geschriebenes', Ggsatz: Gedrucktes.
 געשריפטס *s* ,Inschrift', auch auf Münzen.
 גר *t* 1 ,Proselyt'; 2 ,Ausländer, Fremdling', Mz ים.
 גראַב 1 ,dick' Bauch; g-er finger ,Daumen' | 2 ,unwissend, ungebildet', bes. grober jung.

גראַבליק ,Rechen, Harke'. *p*
 גראַבלען ,grabbeln, scharren, kratzen'.
 גראַבעל ,Kratz, Schramme'.
 גראַבען ,Graben', Mz ס.
 גראַבקייט ,Grobheit'.
 גראַגער ,Schnarre, knarrendes Instrument'. Mz גרעגערס; Vk Mz גרויגערלעך.
 גראַגערן (mit dem g.) ,knarren'.
 גראַדאָנאַטשאַלניק ,Stadthauptmann'. *r*
 גראַדקע 1 ,Wandbort, Etagère' | 2 ,Tritt' tragbar mit einigen Stufen.
 גראַה ,grau', Mz גרוי (גראַ), גרויחע ,grau', Vk גרויאיק ,a g. fōgele.
 גרעזעלע *p* ,Gras', Mz ען; Vk גרעזעלע.
 גראַהאווינע ,Erbsenstroh'. *p*
 גראַטע ,Gitter' am Fenster oder Garten = קראַטע , Mz ס.
 גראַטקע ,leichter Gewinn'. *p*
 גראַטש ,tüchtiger Kerl'. *p*
 גראַם [Gereim] ,Reim', a g. zuchen גו . .
 גראַם־זאָגער ,Reimschmied'.
 גראַם־שטראַם ,einfältige Reime'.
 גראַפּין ,Karaffe'.
 גראַשען (polnischer) Groschen.
 גראַשענדיג Eigw a g. lichtel.
 גראַגל *h* ,Gurgel'.
 גרוב ,Grube', Mz גרובער; Vk גרובעל v. Bergwerken: zal;gr.
 גרוביאַן ,Grobian, grober, ungeschliffener Kerl'; *w* קע'.

- גרודזיקן ,Dezember'. *p*
 גרודע ,harte Scholle'. *p*. Übr:
 er geht auf grudes ,stolpernd'
 aus Mangel an Kenntnissen.
 גרוים ,geräumig'.
 גרוים 1 ,groß', גרעסער ,größer' |
 2 *w* ,Größe'.
 גרויסקוויט ,Größe'.
 גרויסקוויט ,Grausein, trübe Stim-
 mung'.
 גרונד ,Grund', Mz ען.
 גרונטאָוונע ,gründlich' Gelehrter.
 גרונטיג ,gründlich' Überlegung.
 גרוס ,Gruß', Mz ען.
 גרופע ,Gruppe', Mz ס.
 גַרוּשׁ *t* ,geschiedener Mann'.
 גַרוּשָׁה *t* ,geschiedene Frau'.
 גַרוּשׁ *t* ,Vertreibung' g. Lodz
 ,Vertr. aus Lodz', Mz ים.
 גרזווקע ,Ponnytolle', die kurz
 in die Stirn herunterhengen-
 den Haare. *p* grzywka ,Mähne'.
 Vgl. גרווע.
 גריבעל ,zieh a g. thun ,grübeln'.
 גריבענעס u. גרווען ,Grieben'.
 גריבער 1 Gräben, 'שוך-ג', Schüt-
 zengräben' | 2 ,Gräber'.
 גרווע ,Mähne'. *p* grzywa
 גרוואַסע ,Kummer, Herzeleid'. *p*
 גרויז(ש)ען ,nagen, kauen'. *p*
 גראַגער Vk Mz v. גראַגערלעך.
 גרויז ,Fehler' in Wort oder
 Schrift.
 גרויזען e. ,Fehler machen'.
 גרויזלען ,kräuseln' die Locken;
 ,wellenförmig bewegen' der
 Wind die Gräser.
- גרויזעל ,Locke', 'קר', Mz זלען.
 גרויט ,bereit'.
 גרויטען ,bereiten'.
 גרויטקוויט ,Bereithheit'.
 גרויטען ,reichen'. g. zu ,jmdn er-
 reichen, zu jmdm kommen'.
 גרויליך (לעך) ,greulich'.
 גרויים ,גראַם. zum g. ,des Reimes
 wegen'.
 גרויצער ,Korkzieher'. *p*
 גרוילצען ,Töne von sich geben'
 vom lauten Schreien der
 Krähen. a גרוילק thun, vom
 Summen der Mücken.
 גרוימען ,grimmen' vom Winde:
 ,grimmig sein'. es grimmt ihm
 in beichele ,er hat Bauch-
 grimmen'.
 גרוימאַרן ,starker Zorn'.
 גרוין 1 ,grün', Vk גרויניק | 2 ,kin-
 disch ,unausgebildet', שַׁקֵּל Ver-
 stand.
 גרוין ,Grün, Pik' Karte.
 גרוינג ,leicht' zu tragen oder zu
 tun. g. wi a feder; es iz ge-
 gangen gringer.
 גרוינדעל [Grind] ,Schorf'.
 גרוינס 1 ,Grünes'. men pużt di
 štub mit grinsen. 2 ,Gemüse'.
 גרוינסען ,Grünzeug' (Grünes, Ge-
 müse usw.) [unreif'.
 גרוינערהויט ,im grünen Zustande,
 גרויץ ,Grütze'.
 גרויקע ,Buchweizen'. *p* gryka
 גרעבן ,das Rülpsen, Auf-
 stoßen'.
 גרעבעצען ,rülpsen'.

גרעט [Gerät], (Leinen-)Wäsche.
 גרעטעניש (ע) 1, wohlgeratener
 Mensch; 2, gute Ernte.
 גרעניץ, גרעניצע, Grenze, Mz ען.
 גַשְׁמִי, körperlich, materiell.
 גַשְׁמִיּוּת t, Materielles, Körper-
 liches; 2, Materialismus.
 גַּמְרוֹת 'ד t [אַרְבַּע אַמְרוֹת] vier El-
 len], kleiner eigener Platz.
 דאַבאַווקע, Hinzufügung, Zu-
 gabe. r
 דאַברווען, erreichen, erlangen;
 d. di leber, jmdm zusetzen,
 bis aufs Blut ärgern.
 דאַבראַטשינאַשן, Wohltätigkeit. p
 דאַגאַדווען, gefallen, befriedigen. p
 דאַגאַה [gespr.: dage] h, Sorge, Be-
 kümmernis, Mz דאַגאַה.
 דאַגאַה'ן hd, besorgt sein; d. zich
 ,sich sorgen, sich kümmern'.
 דאַוואָד, Beweis. p dowod
 דאַוונען [latein. *devovere*], beten.
 דאַזאַר, (Schul-, Synagogen-)Vor-
 steher' (גַּבְּאִי), Mz עס.
 דאַזיג [dasig], der erwähnte,
 dieser'.
 דאַטשע, Sommerwohnung, Mz ס. r
 דאַיניצע, Eimer, Melkeimer. p
 דאַך m, Dach; Vk דעכעל.
 דאַכאַווקע, Dachziegel. p
 דאַכט. es dacht zich, man denkt
 sich, es scheint; mir dacht
 zich, mich dünkt; לאַמִּיד
 דאַכטען, ich lasse mich dün-
 ken; es hāt zich mir geducht.
 Vgl. דוכט.
 דאַכטענדריג, indem er (man) dachte'.

דאַלאַניע, דלאַניע, flache Hand,
 Handteller. p
 דאַלובאַג, Wollte es Gott! ,Bei
 Gott! Ausruf und Schwur. p
 דאַלעטע, דלוטע, Meißel. p
 דאַלשע, weiter! weg! r
 דאַמאַל(ס)ט, dann' nach diesem,
 auch auf die Zukunft bezüg-
 lich; ,damals'.
 דאַמאַלסדיג, damalig'.
 דאַמב, Eiche, Mz דעמבעס. p
 דאַמבע w, Damm, Deich; r
 דאַמקע Eigw., Damen-. p špilen
 in damkes, Dame spielen'.
 דאַנאַס, Anzeige, Denunziation'. r
 דאַנאַסעווען, denunzieren, anzei-
 gen'. [ziant'.
 דאַנאַשטיק, Angeber, Denun-
 דאַסען [„Das'tun], sich entleeren'.
 דאַפּראָס, (gerichtliches) Verhör'. r
 דאַקוטשען, jmdm zusetzen, lästig
 fallen. p dokuczac
 דאַקלאָד, (amtlicher) Bericht. r
 דאַר, dürr, vertrocknet'. Vk
 דאַרינקע hend.
 דאַרמאַיגער(ניק) Schmarotzer'. p
 דאַרן (דאַרען), Dorn', Mz דערנער.
 דאַרען [דאַר] dem kopp, den
 Kopf sorgenvoll u. schwer
 machen'.
 דאַרפען. 1, bedürfen, nötig haben'.
 gezunde dürfen nit kein medi-
 zin; ich darf noch ništ zu kein
 menshen, bedarf noch keines
 M.' | 2, verpflichtet sein'.
 דאַרפיש. d-e meidlech, Dorf-
 mädchen'.

- דארשט, Durst'. (דו')
 דארשטיג, durstig'.
 דארשטען, dursten'. mich daršt.
 דאשעק, Mützenschirm', Mz
 דאשקעס *p*
 דבוק *t*, böser, unsaubrer Geist'.
 דבור *t*, das Sprechen'. Mz ים
 ,Worte, Rede'.
 דבקות *t*, Hingegebenheit' des
 Menschen an Gott, religiöse
 ,Begeisterung'.
 דבר *h*, Wort, Sache, Angelegen-
 heit'. Mz דברים, vor Genet.
 דבר u. דברי | אחר', andre
 Sache', etwas was man nicht
 nennen will, zB Schwein.
 דברי, Nichtiges'. דברים בטלים
 ,Worte des leben-
 digen Gottes'.
 דברין *hd*, reden'. [heißt'.
 דהיינו *t*, nämlich, das ist, das
 דוואריאנין, Edelmann'. *r*
 דוואריאנסטווא, Adel'. *r*
 דווארניק, Hausknecht'. *r* [sack'.
 דודק, Sackpfeife, Dudel-
 דוהע, Bogen, Halbkreis'. *p* duga,
 duha, Bügel über dem Pferde-
 kummet'.
 דוהה *h* [דוהה]. d. zein, weg-
 stoßen, zurückweisen'.
 דוכט, ducht zich, es scheint, es
 schien' oft eingeschoben; s
 ducht zich aus, es machte den
 Eindruck'. Vgl. דאכט.
 דול-הויז, Irrenhaus'.
 דולען, wirr machen' er hât mir
 gedult mein kopp.
- דונער, Donner'.
 דונערן, donnern'.
 דונער-קלאפ, Donnerschlag'.
 דויקן *t* der Standort in der Syna-
 goge, von dem aus die Prie-
 ster den Segen (Num. 6, 24 ff.)
 über das Volk sprechen.
 דוכניען *hd*, den Priestersegen
 sprechen'.
 דומפויג, dumpf' (Luft).
 דופען, hoffen, vertrauen' auf
 Wechsel der Umstände. *p*
 דופק *t*, Puls'.
 דוקא *t*, genau'. er gefällt mir,
 d. wi er šteht un geht.
 דור *h*, Generation, Geschlecht',
 Mz דור המבול | דורות'.
 דור השלמה, die G. der Völkerteilung'.
 דוראק, Dummkopf' *r p*.
 דורכעדורונגען, durchdrungen' mit
 dem gefühl. [Passant'.
 דורכעהער, Vorübergehender,
 דורכעטריבען [durchtrieben], ver-
 schlagen'.
 דורכדעם, dadurch'.
 דורכוויקען, durchweichen'.
 דורכזאפען, ganz Pölen iz durch-
 gezappet mit blut, durch-
 tränkt, getränkt'. *p* zapić
 דורכזיפען, durchsieben'.
 דורכנעצען, durchnässen'.
 דורען, Narr, Einfältiger'. *p*
 דארען dem kopp = דארען
 דורכפאל, (militär.) Niederlage'
 Mz ען. [halten'.
 דורכשמועסען זיך *hd*, sich unter-

זיך ,sich durchdrängen'.
 דושנע ,beklemmend, erstickend',
 Luft in einem Raume. *p*
 דושען ,ersticken'; ihr dušet mich
 (durch Küssen).
 דזידע ,Lanze'. *p* dzida
 דזיעגיץ ,Teer'. *p*
 דזיעלניק ,Verteiler' milder Gaben. *p*
 דזיקע ,wild'. *p* *r*
 דזשובען ,picken' mit dem Schnabel. *p*
 דזשיאד ,alter (armer) Mann'. *p*
 דזשעלניצע ,Stadtteil'. *p*
 דזק *t* ,Mangel, Not', in geld.
 דזקוקה *t* ,Bedrängnis, Mangel'.
 די *h* ,genug', דינינו ,genug für uns',
 די *h* (Exod. 36, 7) ,genug und darüber'.
 דייוויזיע ,Division'.
 דייוז(ש)ע ,Teig-trog-mulde'. *p*
 דייטשיש ,deutsch'.
 דיך ,Dickbein'. *p* dych.
 דיכען ,atmen'. *p*
 דימיסיע ,Dimission, Amtsniederlegung'.
 דימענט ,Diamant'.
 דיין ,dünn'.
 דין *h* ,Gesetz' Mz דינים ,דין תורה.
 דיין תורה ,Prozeß nach mosaischem Recht.
 דיין ון חשבון ,âfgeben ,Rechen-
 schaft und Rechnung geben'.
 דיין *h* ,Richter', bes. jüdischer.
 דינגען ,mieten'; d. zich ,um den
 Preis handeln'. [Preis'.
 דינגעניש ,das Dingen um den

ען 1 ,Dienst'; 2 ,Magd', Mz דינסט
 דיניע ,Melonenkürbis'. *p*
 דיגעלע ,Sache, Angelegenheit',
 bes. Gerichtssache. *r*
 דיקטעווען ,diktieren.
 דיירה *t* ,(Miets-)Wohnung', Mz די
 dirā-geld ,Mietspreis'.
 דישעל ,Deichsel'. *p* dyszel
 די *h* ,arm', Mz דינים [Arme'.
 די *t* 1 ,Armut, Elend'; 2 ,der
 די *(א)* ,Handfläche'. *p*
 דלובען ,aushöhlen'. *p*
 דלפון 1 Name eines Sohnes Ha-
 mans | 2 ,armer Schlucker'
 (wegen des Anklangs an די).
 דאלעטע ,Meißel'. *p*
 דלויטיק ,דלויטיק ,דלוטע
 די *h* ,Einbildung; Phantasie'.
 דנא ,Boden, Grund' eines Ge-
 fäßes. *p* dno
 דיניאורקע ,Rast eines Tages'. *p*
 די *h* ,Meinung, Ansicht'. nit
 ein d. haben ,verschiedner
 Ansicht sein'; די *h* haben
 zich zuteilt ,sind auseinander-
 gegangen'; (jmdm) a d. zâgen
 ,die Meinung sagen', schelten;
 kein d. ništ haben in der
 štädt ,kein Ansehen, keine
 Stimme haben'.
 די *m* ,Wahlspruch'.
 דעזאינפעקצירען ,desinfizieren'.
 דעכאווירטשנע ,asthmatisch'. *p*
 דעליע (polnischer) Oberrock. *p*
 דעלעגיאט ,Delegierter'.
 דעמאלט (דעמילט) ,dann, damals';
 fun d. ân ,seit jener Zeit';
 auch von der Zukunft: ,dann'.

דעמאלסדיג, *damalig*‘.
 דעמבאָווע, *Eichen-*‘, d. baum.
 דעמבעס, *Eichen*‘, Mz von דאַמב.
 דענגי, *Geld*‘. r
 דענסטמאַל = דעמאַלט.
 דענערווירט, *nervös*, aufgeregt‘.
 דעסאַנט־פּרובע [franz.: *descente*]
 ,Landungsversuch‘.
 דעפוטאַט, *Deputierter*‘.
 דעק, *Boden*‘ einer Grube.
 דעקאַבער, *Dezember*‘. r
 דעקטוך, das seidene Tuch, mit
 dem das Gesicht der Braut
 auf dem Gang zum Trau-
 baldachin verhüllt wird.
 דער Vorsilbe oft gleich ,er-‘ zB
 דערוואַרטען.
 דערבאַרמיגקייט, *Erbarmen*‘.
 דערבייזערן, *böse*, zornig machen‘.
 דערבייאַג, *dabei befindlich*‘. d.
 gessel, *benachbarte Straße*‘.
 דערגעהן 1, einer Sache nach-
 gehn, etwas zu ermitteln
 suchen‘ | 2 zu der polizei iz
 dergangen az ,durchgedrun-
 gen, bekannt geworden, daß‘.
 דערגרונטעווען, *ergründen*‘.
 דערגרויכען, *erreichen*‘.
 דערדושען, *ersticken*‘ einen Auf-
 stand.
 דערדיענען, *erdienen*‘, auch: zich
 d. zu georgi-kreizen ,Georgs-
 kreuze (im Kriege) sich er-
 werben‘.
 דערדע e. Kartenspiel.
 דערהויבען, *erheben*‘.

דערהויפט 1 überhaupt‘; 2 ,ins-
 besondere, namentlich‘.
 דערהויכען (דערהוי) ,erhöhen‘.
 דערהעכערן ,erhöhen‘; ,Stimme
 laut machen‘. [ten‘.
 דערהרג (ענ)ען *hd* ,erschlagen, tö-
 den‘. דערוואַרגען s. ‘דערווע‘.
 דערוואַרמען ,erwärmen‘.
 דערווייטען. *š* stehen fun d. ,weit-
 ab, fern stehen‘.
 דערווייטערן ,entfernen‘; d. zich
 ,sich entf.‘
 דערווייל es helft nor auf d. ,nur
 auf kurze Zeit‘.
 דערווייליג ,zeitweilig, interimi-
 stisch‘ ברויך ,Brücke‘.
 דערוויסען זיך ,*(durch Erkun-
 digung) erfahren*‘.
 דערוועגען זיך ,*wagen*‘.
 דערווערגען ,*erwürgen*‘; d. zich
 ,ersticken‘ (intrans.), bei zus-
 gepreßter Gurgel; Mw דער-
 וואַרגען. [sehn‘.
 דערזעהען ,*ersehen*; etwas genau
 דערטאַפען fassen, greifen, er-
 wischen‘.
 דערטראַכטען ,*ausdenken*, durch
 Denken finden‘, Mw דערטראַכט.
 דערטרונקען *ertränken*; zi hât
 dâs šiff dertrunken ,*versenkt*‘.
 דערטרונקען ,*ertrinken*‘;
 er hât zich dertrunken ,*er ist
 ertrunken*‘.
 דערטרוינקען ,*ertränken*‘.
 דערוואַגען (nachlaufend) ,*ein-
 holen*‘.
 דעריבער ,*deshalb*‘.

דערלאַבען ,laben, erquicken'.
 דערלאַזען ,zulassen'.
 דערלאַנגען ,verabreichen', a štoch ,einen Stich versetzen', a kukk auf ,einen Blick richten auf', a gešrei ,ausstoßen', a bitte ,einreichen'.
 דערלויזען ,erlösen'.
 דערלעגען [erlegen] ,bezahlen'.
 דערמאָהנען 1 ,erwähnen | 2 mir dürfen zich d. ,wir müssen uns erinnern'.
 דערמיט ,damit' (mit dem).
 דערנאָכדעם ,nach dem, danach'.
 דערנעהנטערן זיך ,sich nähern'.
 דערנעהרען ,ernähren'.
 דערנער Mz von דאָרן ,Dorn'.
 דערעסען 1 ,zur Genüge essen'; 2 ,sich überessen', daher ,überdrüssig werden'. ihr derēst dās špielen.
 דערעסען Eigw. der alter d-er pizmōn, die alte, abgestandene, langweilige Litanei'.
 דערפאַר ,dafür'.
 דערפיהלען ,fühlen, empfinden' zB Freundschaft. [frieren'.
 דערפרוירען (דאָרען) weren ,er-
 דערפרעהען (ייען) ,erfreuen'; auch: d. zich.
 דערצו ,dazu, außerdem, überdies'.
 דערצעהלען ,erzählen'.
 דערצערנען ,erzürnen'.
 דער-קוטשען (דאָק) ,belästigen'. p
 דערקוויקען ,erquicken'.
 דערקלערען 1 ,erklären' | 2 d. zich ,sich überlegen, nachdenken'.
 Strack, Jüd. Wörterbuch.

דערקענען ,erkennen'.
 דער-רגז'ענען *hd* ,erzürnen'.
 דעררעדען ,durch Reden erwirken'; d. zich ,durch Aussprache zu e. Einvernehmen gelangen'.
 דערשטיקען ,ersticken'.
 דערשטיקעניש . wās zižt ihr in engšaft un d. ,in Enge und erstickender Luft'.
 דערשלאַגען 1 di arbeiter haben zich (im Bergwerk) d. zu ,sich durchgeschlagen, sich durchgearbeitet zu . .'; d. zich zu a kapital ,sich ein K. erringen' | 2 ,durchsetzen', bes. ,für sich': er deršlägt zich dās fertrauen.
 דערשלעפען ,(fort-)schleppen'.
 דערשמעקען ,wittern, ahnen, vorausmerken'.
 דערשרייבען ,aufschreiben'.
 דעה *h* ,Erkenntnis; Erkennen; Meinung'.
 דה *t* ,Blatt' eines Buches.
 דפוס [griechisch] (Buch-)Druck.
 דקדוק *t* ,Genauigkeit' des Ausdrucks; ,Grammatik'.
 דראַב ,roher Kerl'. p
 דראַב(יסק)ע ,eßbares) Gekröse, Klein', Mz ס. p drobki
 דראַבנע 1 ,zart, dünn, klein' Wel-
 len, Hände. 2 ,Kleingeld'. p
 דראַזשקאַרזש ,Droschkenkut-
 scher', Mz עס.
 דראַט ,Draht', Mz ען. ohn d. ,drahtlos' Telegraphie.
 דראַטווײַ ,Pechdraht' des Schuh-
 makers. p dratwa

דראנג, Stange'; auch vom Sonnenblumen-stengel; Mz דרענגער *p*
 דראניצע, Dach-Schindel'. *r*
 דראפען, kratzen'; auch von zänkischer Frau. *p*
 דראקע, Rauferei, Schlägerei'. *p*
 דרום *h*, 'Süden'. ד'מערב-זייט
 Südwestseite; d-prowinzen.
 דרויסען, gew: in d., 'draußen'.
 דרוש *t* [דרש] nichtwörtliche, bes. erbauliche, 'Auslegung'.
 דרובלען, ab-nutzen, -tragen, -reiben'.
 דרוי. in dreien bögen zich, 'sich tief verbeugen' zweimal ein-knickend, mit Kopf und Leib.
 דרוידעל (דרעהדעל) eine Art, 'Kreisel', bes. zur Zeit des Chanukkafestes gebraucht; Mz דרוידלעך.
 דרויבאנק, Drehbank'.
 דרויסט, 'dreist';, 'mutig'.
 דרויסטקייט, 'Mut'.
 דרויער 1 drei (polnische) Groschen | 2 Dreirubelschein.
 דרומעל, 'Schlälchen'.
 דרוימען (דרע), 'ein Schlälchen machen'.
 דרוינגען, 'folgern'. derfun iz gedungen, 'daraus folgt'.
 דרוקען, 'drücken'.
 דרוך *h*, 'Weg'; Mz דרוכים u. vor Genetiv דרוכי.
 דרוך אונטן beiläufig, 'im Vorbeigehn'.
 דרוך אונטן *h*, 'Lebensart, gute Umgangsformen'. ד' א' haben jmdm Achtung beweisen'. In

Briefunterschrift: mit ד' א' ,mit Achtung'.
 דרוך אונטן *h*, 'Hauptweg'.
 דרועה, 'Drehung'.
 דרועהען זיך, 'sich bewegen zwischen.., verkehren mit..'.
 דרוימען s. דרוימען.
 דרושה *t* [דרש], 'Predigt, religiöser Vortrag'; bes. 1 bei Bar-mizwâ-feier, 2 des Bräutigams beim Hochzeitsfeste, daher d-gešank, 'Hochzeitsgeschenk'.
 דרושן *t*, 'Prediger', bes., 'Wanderprediger'.
 דרוש'ען *hd*, 'predigen'.
 דרוש ב'עקב *t*, d. b. zein, 'mit Füßen treten, für gering halten'.
 דרוש (*h* Gesetz), 'Religion'. דרוש, 'die christliche Religion'.
 דרוש (הבאה) עלינו לטובה = הבע"ל, 'der (Tag, das Jahr) welcher (welches) für uns zum Guten herankommt'.
 דרוש לאור = המור"ל, 'der Herausgeber'.
 דרוש לעיל = הנ"ל, 'der (die) oben erwähnte(n)'.
 דרוש ברוך הוא = הקב"ה, 'der Heilige, gebenedeit sei Er'.
 דרוש יתברך = הש"ת, 'Gott, gepriesen sei Er'.
 דרוש, 'Habgier',
 דרוש, 'habgierig sein'.

האָבען ,haben'. ich hãb zu ihm
nit ,habe nichts gegen ihn'.
האָבער ,Hafer'.
האָגעל ,Hagel', Mz האָגען.
האָדז(ש)ען es hadzet mich ,es
ekelt mich'. *r*
האָדעווען ,האָדעווען (ein Kind)
aufziehen, ernähren'. *p*
האָרקע ,häßlich'. *rp*
האָהן ,Hahn', Mz העהנער. Vk
העהנדעל.
האָהר ,האָר ,Haar'. Vk האָרל.
האָוהוּ בַּיַד ,Der in der Hand
hält' das Maß der Gerechtig-
keit (ein Hymnus für Neu-
jahr u. Versöhnungstag).
האָווען ,in Anspruch genommen
sein' durch Geschäfte oder
Gedanken.
האָוועניש ,In-Anspruch-genom-
men-sein, Beschäftigtsein'.
האָווקען ,bellen'. *p* haukaé
האָז ,Hase'; Vk העזעלע.
האָזענע ניסלעך ,Haselnüsse'.
האָטעל ,Hotel', Mz ען.
האָטשיק ,Haken, Hákchen'. *p*
האָלאַבאל(ר)ע ,Gabeldeichsel' an
einspännigem Wagen. *p*
האָלאַדריגע ,Habenichts, zer-
lumpter Kerl'. *p*
האָלאַוועשקע *r* u. האָלאַוועניש
,Feuerbrand, Brandscheit'.
האָלאַטע ,Gesindel'. *p* holota.
האָלאַטע ,Lärm, Geschrei, Trubel'. *p*
האָלב ,auf der h. ,zur Hälfte'.
האָלב־הַחֹדֶשׁ־יָדוּג *hd* ,halbmonatlich'.
האָלד ,האָלט [hold] h. hãben ,lieb

haben'; h. hãben zu gehen ,gern
gehn'.
האָלדערן ,kollern' vom Truthahn.
האָלובען (הלוֹבֵעַן) ,liebkosen'.
האָלון ,Alaun'.
האָלז ,Hals', Mz העלזער.
האָלזען ,umhalsen'.
האָלט *w* ,Halt'.
האָלטען 1 wi halt es mit der
freg? ,wie steht es, wie ver-
hãlt es sich?' | 2 mit „in“
oder „bei“ u. Inf. Ausdruck
der Dauer: er halt in ein
feifen ,pfeift fortwãhrend'; er
halt beim štarben ,liegt im
Sterben'.
האָלטער , (Feder-)Halter', Mz ס.
האָלע ,Halle', Mz עס.
האָלזעפעלע ,Holzapfel'.
האָמעווען ,zurückhalten, bãn-
digen'.
האָמער ,Hammer', Vk העמערל.
האָמערן ,hãmmern'.
האָמפערן זיך ,sich streiten'.
האָנאָראָווע ,jmd der ein Ehren-
amt hat'; Umstw ,im E.' ar-
beiten.
האָנד (האַנט) ,Hand', Mz הענד;
Vk הענד(ד)טלעך.
האָנדפאַס Gefãß zu rituellem
Gießen von Wasser über die
Hãnde (groß, von Kupfer, mit
2 Henkeln).
האָנדוי ,Zierpuppe'. *p* geš (Gans).
האָפען ,Hopfen'.
האָפקע [Hopser] ein Tanz.
האָפט 1 ,Haft'; 2 ,Stãrke, Kraft'.

האפיק, Hafen', Mz ס.
האפערדיג, hofärtig'.
האק, Hacke', Mz העק.
האקען, hacken'; h. zich in kopp
arein, sich vor den Kopf
schlagen'.
האר, Herr'.
הארעווען, הארעווען, schwer ar-
beiten, sich abrackern'. p
הארעאפ(ניק), Hetzpeitsche'. p
הארב [herb] 1, heftig, hart'
Strafe | 2, schwierig' Frage,
Gebot.
הארב, Höcker, Buckel'. p garb
הארבאטניקעס, Teekuchen', vgl.
'הע'.
הארבאטע, bucklig'.
הארבסט, Herbst'; oft אסייען.
הארבען זיך, sich tief verbeugen'.
הארטקייט, Härte'.
הארמעל, Hermelin'.
הארעוואניע, das Sich-abmühen,
angestregtes Arbeiten'.
הארעלקע, Branntwein'. p
הארען, ארען, lästig, überdrüssig
sein'. מיר הארט, mir ist
lästig, mich stört'.
הארמאט, Geschütz, Kanone', Mz
ען. p harmata
הארץ, Herz', Mz הערצען; הערצען;
Vk הערצעל. a h. haben auf
, böse sein auf'.
הארציג, herzlich', grüßen.
הארצעדיג, herzig, herzlich'.
הארצקלאפעניש, Herzklopfen'.
האבדלה t [בדל] 1 der Lobspruch
beim Ausgang des Sabbats

oder des Feiertags | 2 das da-
bei angezündete Licht.
הבטחה t [בטח], Zusage, Ver-
heißung', Mz זח.
הבל h, Eitelkeit, Nichtigkeit',
Mz הבלים.
הבל'ען hd, tändeln'.
הבנה t, Verständnis'.
הגבהה t [גבה], das Aufheben'
der Torarolle nach dem Le-
sen (e. Ehrentätigkeit).
הגדה t [גדה], Erzählung', bes.
die E. in der Passahnacht
vom Auszug aus Ägypten.
הגהה t [גהה], Berichtigung' ei-
nes Fehlers.
הגם t, obgleich, wenn auch'.
ההיר הקבוד t, Ehrerweisung',
mit'n grössten h.
הקיריט [griech.], einfacher Mensch,
Laie' (in Kunst od. Wissen-
schaft).
הדלקת היר t [דלק], Anzünden
des Lichts' am Freitag Abend.
הדס h 1, Myrte' | 2 durchbro-
chenes Büchsen mit Ge-
würzen, an denen man bei der
Habdala riecht; Vk הדס'ל.
הדרת פנים t, ehrwürdiges Ge-
sicht'.
הדרוז(ש)ען, summen' von Bäumen,
von schwärmenden Bienen.
הרה t, Gegenwart'.
הרהן, Henne'.
היטעל (Frauen-)Hut'; Vk היטעל
Kopfbedeckung des Mannes,
Mütze, Mz היטלען.

הויב Haube; Vk הויבעל, Mz
הייבלעך.

הויבען, heben'. | a הויב
thun sich ,sich erheben'.

הויבען זיך ('ערך) הויבען זיך
oder wiegend) bewegen'.

הויב der Gottesname Jhwh.

הויבל, hohl'; släfen auf der
h-er erd ,auf der bloßen Erde'.

הויז, Haus'; Mz הויזער; Vk
הויזעלעך, Mz.

הויזגעזונד, Hausgenossen, Fa-
milie'.

הויזען, Hosen'.

הויט, Haut'. fun der heler haut
,aus heiler Haut'.

הויך w ,Höhe'.

הויך, hoch'; ,laut' Stimme, Mz
הויכער; הויכער.

הויכקייט, Höhe; Anhöhe'.

הויל, Hülle'.

הוי(ה)ל, hohl', hôle haut un
beiner ,nur Haut und Kno-
chen'; hôle baumer ,kahle'
ohne Blätter und Früchte;
mit di hôle hend ,bloß mit
den Händen'. [den.

הויפער, lagern, liegen', von Her-
הויף, Hof', Mz ען, zB
הויפער.

הויפער, Haufen', Mz ס.

הויקער, (הוי) Buckel, Höcker'.
הויקערדיג, höckerig'.

הויקערדיג, ausgelassen, sittenlos
lebend; Taugenichts'. p

הויקערדיג, Lustbarkeit, Pras-
sen'. p

הויקערדיג jmd der ausgelassen lebt,
Lebemann'.

הויקערדיג, ausgelassen leben, bum-
meln'; auch von Kindern u.
vom Winde. p hulać

הויקערדיג h (Sprüche 11, 13)
,Verleumder'.

הויקערדיג, Hund', Mz הויקערדיג;
Vk הויקערדיג.

הויקערדיג, hundert', Mz ער.

הויקערדיג, Husten'.

הויקערדיג, husten'; a hus thun.

הויקערדיג t [רספ], Hinzufügung; Zu-
lage, Lohnerhöhung', Mz רת.

הויקערדיג, hüpfen'.

הויקערדיג t [רצא] 1 ,Ausgabe', Mz
רת | 2 das ,Herausheben' der
Torarolle aus der heiligen
Lade.

הויקערדיג h [Sprüche 25, 17]
,setze selten deinen Fuß' in
das Haus deines Freundes.

הויקערדיג, en gros'. p

הויקערדיג, Großhändler'.

הויקערדיג. h. fiš-ים-סוהריים, Groß-
Fischhändler'.

הויקערדיג, scharenweise'. p

הויקערדיג [genauer הויקערדיג] 1, hilf
doch! ein Gebetsruf | 2 die
Weidenrute, die am Hoša'na-
rabba-tage abgeklopft wird.

הויקערדיג 7. Tag des Laub-
hüttenfestes. Die Gebete für
diesen Tag: הויקערדיג.

הויקערדיג t [זהר], sei sehr vor-
sichtig'.

הויקערדיג t [נזק] Schaden Mz הויקערדיג.

- הזכרה *t* [זכר], das Erwähnen'.
הזכרה נשמות u. הזכרה, das
Denken an die Verstorbenen,
Gedächtnisfeier' vgl. Aller-
seelentag.
- הזמנה *t* [זמן], Vorladung'.
- החלטה *t* [חלט], Bestimmung,
Entschluß, Entscheidung'.
- היבש. Kapital, stattlich', meidel
,ziemlich herangewachsen'.
- היגער (היענער) היגער
higer rab, der hiesige Rab-
biner'. [hoch!]
- הייד *h* [Jerem. 48, 33], hurra!,
הייד, Henne; Huhn'; Vk כרעל (ה)
, Hühnchen'.
- היהנערש, Huhn-', ה'ע ei, Hüh-
nererei'.
- היום *h* 1, dieser Tag, heute'. | 2 An-
fang der Verse des letzten
Gebets am Neujahrstage; da-
her: nach alle hajjôms kom-
men, zu spät kommen'.
- היוצא מדברינו *t*, aus unsren Wor-
ten ergibt sich' az, daß'.
- היהוה *t* [היה], in Anbetracht des-
sen daß, da'.
- הוט Vk von היטעל.
- היטען, hüten, beobachten' den
Sabbat; h. fun, behüten vor'.
- היי, Heu'.
- הייבען, heben'. a הייב
thun di hend, aufheben'.
- הייבען, הייבען, הייבען, Hebamme', Mz ס.
- הייבען (הייבען), Hefe'.
- הייזען Vk Mz 1 v. הויז, Haus';
2 v. הויזען, Hosen'.
- הייזעריג 1, heiser'; 2, (geschäfts-
lich) in Schwierigkeiten'.
- הייזעריגליך Umstw, heiser'.
- הייזערה, הייער, heuer, dieses
Jahr'; הייזערהייג, diesjährig'.
- הייז, הויז, Höhe'.
- הייזערה, Höhle', Mz ען.
- הייזערהייג. Zähne, wahrscheinl. mit-
telhochdeutsch hellec, matt',
Übersetzung von קהה, stumpf
werden' Jerem. 31, 29f.
- היים *w*, Heim'. in der heim, da-
heim, zuhause'; a heim, nach
Hause'.
- היימלאז geflüchtet und daher
obdachlos.
- היינט, heut'.
- הייסקייט, Hitze, Wärme' des
Gebets.
- הייפען Vk 1 v. הויפען, Haufen';
2 v. הויף, Hof'.
- הייפען, häufen'.
- היישעריק, Heuschrecke', Mz ען.
- הייזא *t*, wo?, ה' ה'מא, wo fin-
dest du? = wie ist das mög-
lich?; di ganze gesichte iz
eppes 'ה' ת', etwas Unbegreif-
liches'; vgl. מהייזא.
- הייזעל *h*, Tempel'.
- הייזעל, Hülse' für Zigaretten, Mz ז.
- הייזעל, Schall'.
- הייזעל, schallend', Gelächter.
- הייזען, schallen, tönen', v. Ge-
schützen.
- הייזעל, Hülle'.
- הייזען, hölzern'.
- היימעל, Himmel', Mz הימעל.

zum Himmel gehörig, הימעלדיג, im H. befindlich'.
 nach Art eines Hundes'. הינטיש
 ,hinterrücks' הינטערוויילעכץ
 (meuchlerisch).
 ,Vorortszüge' הינטערשטאָדטישע זוגן
 ,hinterste' auch von הינטערשטע
 zweien: di 'ה' fisslech ,Hinterfüße'.
 ,rückständig'; 'ה' הינטערשטעליג
 ,zurückbleiben'.
 ,zugrunde gehn, verfaulen' היניקן
 vgl. *r gniti*
 ,Verzückung, Ekstase'. הינטערפלעט
 ,lahm'. הינקעדיג
 ,hinkend' Umstw. הינקעדיגערהייט
 ,hiesige' Zeitungen. היר(ע)גע
 ,hüpfen, überspringen', היפערן
 im Lesen, im Damespiel.
 ,hitzig werden, sich ereifern'. היצען זיך [jmdm'.
 ,Ihrzen, Ihr sagen zu הירצען
 ,Hirse'. הירוש
 ,wiehern'. a הירוש thun
 ,(einmal) wiehern'.
 ,ist das richtig?, הי'תכן *t* [תכן]
 ,kann das sein?'
 ,Erlaubnis' s. היתר. היתר
 ,Ablegnung'. ה'קחשה *t* [ב'חש]
 ,die Hauptsache ist; ה'קלל *t* [קלל]
 ,kurz, mit Einem Worte'.
 ,Vorbereitung', Mz ה'קנה *t* [פון]
 ,Einnahme', Mz ה'קנסה *t* [כנס]
 ,Aufnehmen von Wandrern',
 ,Gastfreundlichkeit'.
 ,das, Aufnehmen von Wandrern',
 ,Gastfreundlichkeit'.

Unterwerfen; Unterwürfigkeit'.
 ,unterwürfige Schäflein'.
 ,Gültig-, Erlaubt-
 erklärung'.
 ,das Bekleiden'.
 1, Darlehen; 2 Anleihe, Mz ה'קאה *t* [קאה]
 ,zu mäßigen (nicht wucherischen) Zinsen'.
 ,gebe Gott!, o daß doch!' ה'קנאי *t*
 ,liebkosen'. *r* ה'קובען gew האל
 ,er ist gegangen', ה'קף
 [er ist gegangen', ה'קף
 Inf., ה'קף Fut.] der ה'קף
 mit ,es ginge wohl, aber es geht nicht'.
 ,Gesetz; gesetzliche Bestimmung'; Mz ה'קכה *t*
 ,Satzung (erst) für die Messiaszeit, d. i. Zukunftsmusik'.
 ,Lobgesang' bes von den am Neumonds- und Festtagen gesungenen Psalmen, vgl. Matth. 26, 30.
 ,warum' = אמאי. ה'קמאי *t*
 ,(lärmende) Menge', ה'קמון *h*
 ,Volksmenge'. ה'קמון-עם
 ,Der da hervorbringt', auch מוציא, Lobspruch vor dem Genuß von Brot.
 ,dreieckige mit Mohn gefüllte Kuchen für das Purimfest'. ה'קמון-טאשען
 ,(witziger) Einfall, Spaß'; Schabernack', Mz ה'קמפצה *t* [מפצה]

הערבאטניק ,Teekuchen'. Mz עס.
 הַעֲרָכָה *t* ,Abschätzung, Taxie-
 rung'.
 הַעֲרֵעַן ,hören'. fun dem brief hert
 zich der רִיחַ (Geruch') fun
 ferwelkte blumen, istspürbar'.
 הַעֲרַעֲנֵיג . umglick wet zich h.
 machen ,man wird von Un-
 glück hören'.
 הַעֲרַשְׁעֵנִיג ,herrschend'.
 הַעֲתָקָה *t* [עתק] ,Übersetzung'.
 הַפּוֹיָה *t* ,Gegenteil, das Entgegen-
 gesetzte'.
 הַפְּנִים s. אַפְּנִים.
 הַפְּטָרָה (gew. הַפְּטָרָה gesprochen)
t das nach der Vorlesung aus
 der Tora vorgetragene Stück
 aus den prophetischen Schrif-
 ten (Richt. — 2 Könige; Jes.,
 Jer., Ezech., 12 Proph.)
 הַפֶּה *h* ,das Umgekehrte, Gegen-
 teil'.
 הַפְּכֻפָּה *t* ,veränderlicher Mensch'.
 הַפְּלֵא וְפְלֵא [Jes. 29, 14] ,höchst
 wunderbar, sehr merkwürdig'.
 הַפְּסָקָה *t* [פסק] ,Unterbrechung'.
 a. fun 3 teg ,e.U. von 3 Tagen'.
 הַפְּקָר *t* [פקר] 1 ,herrenloses Gut';
 2 ,Zügellosigkeit'.
 הַפְּקָרֵיג *hd* ,h-e willkir ,schrän-
 kenlose W.'.
 הַפְּקָרֵיִונג *hd* ,zügelloser junger
 Mensch'.
 הַפְּקָרוּת *t* ,Willkür' auf juden
 ,gegenüber J.'.
 הַצְּלָחָה *t* [צלח] ,Gedeihen, Er-
 folg'.

הַקְּדוֹשׁ *h* ,der Heilige', gew. mit
 בְּרוּךְ הוּא.
 הַקְּדָמָה *t* [קדם] ,Vorrede'.
 הַקְּדָשׁ [קדש] 1 ,Geweihetes'; 2 ,Spi-
 tal'.
 הַקְּפָה *t* [נקף] ,das Herumgehn,
 der Umzug' bes. am Fest der
 Gesetzesfreude; Mz הַקְּפוּת.
 הַר *h* Berg. הַר הַזֵּיתִים ,Ölberg'.
 Mz הַרִים וְהַגְּבוּעוֹת ,
 (Berge und Hügel' (Jes. 42, 15) fer-
 sprechen ,goldene Berge';
 הַרֵי הַשֶּׁף ,fin-
 stere Berge' = fernes unbe-
 kanntes Land.
 הַרְאָבֵל(י) *p* ,Rechen, Harke', Mz ס.
p grabie
 הַרְגָה *h* ,das Hinschlachten, Mor-
 den'.
 הַרְגָל *t* ,Gewohnheit'.
 הַרְג'עֵן ,הַרְג'עֵן *hd* ,töten'.
 הַרְהוּר *t* ,Sinnen, Denken';
 הַרְהוּרִים רְעִים ,böse Ge-
 danken'.
 הַרְרוּבַע ,Ofenloch, offener Ofen
 zum Kochen'. *p* gruba
 הַרְרוּג *h* 1 ,Getöteter'; 2 Märtyrer,
 Mz הַרְרוּגִים.
 הַרְרוּזֵעַן ,nagen, kauen'. litwak.
 Schreibweise f. גַּרְרוּזֵעַן *p*.
 הַרְרוּסָה *t* ,Ein-, Nieder-reißung.
 הַרְשָׁנָה *t* [נשג] ,das Begreifen'.
 הַרְשָׁפָה *t* [שכל] ,Aufklärung'.
 הַרְשָׁבָה *t* [שוב] ,das Zurückgeben';
 הַרְשָׁבַת אֲבָדָה ,das Z. von Ver-
 lorenem'.
 הַרְשָׁבָעָה *t* [השביע] *h* *t* ,das Be-
 schwören'.

וואונדער, Wunder', Mz ס.
 ווינק, Wink'.
 וואונש, Wunsch', Mz ען.
 וואַזאַניק, (Blumen-)Vase'.
 וואַזע, Suppenschüssel'. p
 וואַזשנע, wichtig'. p
 וואַטערווען, wattieren'.
 וואַיאַזשער [voyageur], (Geschäfts-)Reisender'; Mz ען.
 וואַיאַערווען eigtl.: 'kämpfen'; bes. 'sich umhertummeln' v. Knaben.
 וואַיאַען, heulen', bes. vom Wolf. p wyć
 וואַך, Woche', Mz וואַכען, drei w. 'die drei W. vor dem 9. Ab, während derer fromme Juden kein Fleisch essen.
 וואַכעדריג, Alltags-'; w-e kleider, Alltagskleider'. a w-e, šôn a žuwochedige zach, eine alltägliche, gar zu allt. Sache'.
 וואַכעדריגקייט, Alltäglichkeit'.
 וואַכערהייט, wach' Umstw.
 וואַכערניק, Wucherer'.
 וואַל, Welle'. p wał
 וואַל, Wolle'.
 וואַלאַסט, (ländlicher) Amtsbezirk'. r
 וואַלגערן, rollen, walgern' bes. Teig. Davon: וואַלגערהאַלץ || w. zich, umherrollen, sich umhertreiben'; ich thu mir a walger, 'ich wälze mich' vor Vergnügen auf der Erde.
 וואַלוועל, wohlfeil'.
 וואַלד, s Wald.

וואַליי, marsch! vorwärts! r
 וואַליק, Kropf'. p wole [p
 וואַליקען, wälzen, stürzen, werfen'.
 וואַליק, Überstiefel' aus Filz, bei großer Kälte auf Fahrten getragen, Mz עס.
 וואַלנע, gemächlich, langsam'.
 וואַלנע, wolner thut zich besser. p
 וואַלף, Wolf', Mz וועלף.
 וואַלצער, Walzer', Mz ען. p
 וואַלקען, Wolke', Mz ס.
 וואַמפּ, Bauch' sofern er mit Speise gefüllt wird, 'Kaldauen'.
 וואַמפען-הענדלער, Darmhändler'.
 וואַן, fort! (zum Hunde). r
 וואַנד, Wand', Mz ווענד; Vk Mz ווענטלעך.
 וואַנדקע, Angel'. p
 וואַנדקען, etw., riechen, schnüffeln'. p
 וואַנסען, Schnurrbart'. p
 וואַנע, Wanne', Mz ס.
 וואַנען, פון וואַנען, פון וואַנען, woher? וואַס 1 welch(er, e, es). einer wås (welcher') zågt; di kraft wås er håt bewizen, welche (oder: die) er gezeigt hat'.
 2 וואַס אַ מאַל, jedesmal'. di fiss weren w. a. kelter un šwacher, werden immer kälter und schwächer'. wås a tåg, täglich'.
 3 beim Komparativ u. Superlativ: er ferbrengt di zeit wås nižlicher, so nützlich wie möglich'; wås žum gichsten, so

schrecken, -fahren', zu'n fenster ,zum F. eilen'.

וואָרְט־אַב. a w. thun ,etwas wegwerfen, -stoßen'.

וואָרְט־אַב 1, Wurzel'; beim same w. ,gerade bei der Wurzel'. | 2 ,Warze'. Mz צלען'.

וואָרְט־אַב ,girren' v. der Taube. r.

וואָרְט־אַב 1, Werkstatt'; 2, Werkbank', Drehbank usw. Mz ען. p.

וואָשען ,waschen'. er wašt.

אַנְדֵיאַי t ,gewiß, sicher', auch בְּנֵיאַי u. בְּנֵיאַי.

תְּהֵיאַי t , (Sünden-)Bekentnis' bes. vor dem Tode. [weis'.

תְּהֵיאַי t ,und da ist der Be-
וואָרְט־אַב ,Schablone' bei Handar-
beiten. p wzor

ווי ווי? ווי אַזוי ,wieso?' || wi
es iz ,irgendwie'; wi am šnell-
sten ,so schnell wie möglich',
ebenso: wi weit meglich
gicher.

ווי ,wie'. wi ich tråg bård un
פֵאַוּר ,so wahr wie...'

ווי ,als ob' zei häben zich über-
gekukkt (,Blicke gewechselt'),
wi zei wollten bewundert ,als
ob sie bewunderten'.

ווי... ניט ,wie sehr auch'. kin-
der wie klein zi zollen nit
zein zenen ništ blôz fressers
nor (,sondern') auch gebers.

וויאַטראַק ,Windmühle'. p

וויאַנען ,welken, dahinschwin-
den'. r

וויאַסלע 1, Ruder'; 2, flache Schau-

fel', zB zum Hineinschieben
in den Ofen. p

וויאַקען ,die Pferde ermuntern,
wio rufen'. p

וויבאַר ,Wahl', Mz עס. p

וויבֶרַח h [Gen 31, 21 ,da floh er']
a w. machen ,die Flucht er-
greifen'.

וויבאַדע ,Vorteil; Bequemlich-
keit', zB Gas u. Wasserlei-
tung in der Wohnung, Mz ס. p.

ווידאַק ,Ansicht', was man sieht,
Bild od. Schauspiel. p

ווידלע (וויילע), Heu-, Mist-gabel'. p

ווידער zuw. ,als': mehr w. friher.

ווידער־קול hd ,Widerhall, Echo'.
ווידערשפעניג ,widerspenstig'.

ווידערשפעניגען ,widerspenstig,
unbotmäßig sein'.

ווידי h [und es geschah'] ,Un-
glück', Mz ויהי'ס. Diese Ver-
wendung von w. hat darin
ihren Anlaß, daß im Alten
Test. mit diesem Worte mehr-
mals die Erzählung eines
Unglücks eingeleitet wird.

ווידי היום h ,und es geschah ei-
nes Tages'.

ווידיעס ,Augenbrauen' (ukrain.
Wort).

וויטען זיך zu ,begrüßen,
bewillkommenen'. p witać

וויבעלע ,Weib; Vk men-
nele un weibele ,Haken und
Öse'.

ווידעל [Wedel] ,Schweif'; Vk
ווידלעך , Mz ווידלעך.

- ווייזען, zeigen'. zich weizen auf der gass ,auf der Straße'. a weiz geben mit'n finger ,mit dem F. zeigen' || ווייזט אויס ,offenbar'.
- ווייזער, Zeiger' der Uhr.
- ווייט, weit'. fun derweitens ,von weitem'; ebenso: fun der weier ,ווייטערדיג, weiter' Eigw. [teniš. ווייטזעהעוודיג, weitblickend' v. einem Herrscher.
- ווייטקייט, Weite'.
- ווייכקייט, Weichheit'.
- ווייל 1 ,weil'; 2 ,während'.
- וויילע, alle w. ,alle Augenblicke'.
- וויילען jmdn ,unterhalten'; w. zich ,sich vergnügen, Kurzweil haben'.
- ווייניג, wenig'. וועניג, ווייניג.
- וויינער, Weinhändler'.
- וויינפערלעך, Johannisbeeren'.
- וויינשעל 1 ,Weichselkirsche'; Vk Mz וויינשעלעך | 2 eine Grimasse durch Aufstülpen der Lippen: er hât gemacht a w. וו-שנאָפּס. וויינשעל-בוים.
- ווייס, weiß; Vk ווייסינק [Junge' ווייסע-הָבֶרֶה'ניק, mutwilliger Schar'.
- ווייסע, Eiweiß'.
- ווייץ, Weizen'.
- ווייקען, (ein)weichen'.
- ווייכעטש, Strohisch' zum Scheuern; auch von einem unbrauchbaren Menschen. p
- וויכער, Wirbelwind'. p
- וויילנאָטש, Feuchtigkeit, feuchtes Wetter'. p wilgoć
- וויילד, ungeheuerlich, ungewöhnlich'.
- וויילדעווען, wild sein'. der pogrom wildewet; di harmaten haben a ganzen tåg gewildewet ,gewütet'.
- וויילדקייט, Wildheit'.
- וויילע, Heugabel'. p
- וויילען, häufiger וועלען, wollen'. וויילענדיג, ohne zu wollen'; w. nit w. ,wollend oder nicht wollend, gern oder ungern'.
- וויילקע, Ofengabel'. p widelki.
- וויינט, Wind', Mz ען; Vk וויינטלעך (ע), Mz וויינטעל(ע).
- וויינטערדיג, Winter-' Eigw.
- ווייניג, wenig'. winziger fun allz ,weniger als alles (andre)'.
- ווינקעל, Winkel', Mz לען; Vk ווינקעלע.
- וויינשען, wünschen', געוואונשען, Mw
- וויינשעוואַנדיג, Wünsche'.
- ווייסט, wüst, leer', abgeerntetes Feld; Witwe ,einsam, verlassen'.
- ווייסטאַווקע, Ausstellung'. r
- ווייסטעניש, Wüste'.
- ווייסיגליך, wissentlich'.
- ווייסען, wissen'. w. zein ,(dauernd) wissen'. ihr darft wissen zein ,ihr müßt wissen'; zich nit w. machen ,tun als ob man nicht wüßte'.
- ווייסענדיג, wissend'. zich nit w.

machen; zu-w. geben ,zu wissen geben'.

וויספע ,Insel'. *p* wyspa.

וויעדאמאסטי ,Zeitung'. *r*

וויעטשערע ,Abendmahlzeit'. *p*

וויעסטניק ,Bote'. *r*

וויעפער ,Wildschwein' Mz ס. *p*

וויעפרעק ,Mensch der zu viel ißt.

וויצואנג ,Auszug' zB aus Akten, Mz ען. *p*

וויצעקי *h* [da schrieen sie'] ,Geschrei'. dás hát arausgerufen a gróssen w.

וויקעלעך ,Windeln'.

וויראך ,Urteil(sspruch)', Mz ען. *p*

ווירט ,Haus-wirt, -eigentümer', Mz ווירטסלויט.

וויירע (ווייערע) ,Lineal'.

וויירען ,liniieren'.

ווישנאך ,Kirschnaps'.

ווידימה *t* [דמה] ,und dergleichen'.

ווידיחה *t* ,Disputation'; ,Debatte' zB im Parlament, Mz ווידיחים.

ווידיחה *t* ,und also geschah es'.

וויולטשקע ,Wollgarn'. *p*

וויסחה *t* ,Regel', das Monatliche der Frauen.

ווייערעקע ,Eichhörnchen'. *p* wieworka

וויגע ,Weg', Mz ען.

וויגעל ,kleiner Wagen'.

וויגעל *t* 1 ,Zusammenkunft, Kongreß' bes. jüdischer Gemeinden. | 2 ,Kollegium'.

וויגערע ארבע ארצות *t* ,Vierländer-Synode' (1580—1764 Groß-

polen, Kleinpolen, Podolien, Wolhynien).

ווערלוג ,entsprechend, gemäß'; w. er zägt ,nach dem was'. *p*

וועהטאג ,Schmerz'.

וועהען (ווייען) 1 ,wehen'; 2 ,worfeln'.

וועהעניש ,(Geburts-)Wehen'.

וועהרען ,wehren'.

וועט ,wird' v. ווערען ,werden'.

וועל-פאלם *h* ,und zu allem hinzu; mehr als alles; überhaupt'.

וועלגען vgl. 'ווא'.

וועלוועל ,ווא', wohlfeil'.

וועלט .zein w. führen ,sein Auskommen, sein Leben haben'.

וועלכער עס איז ,irgendein' | welcher pauer ,mancher Bauer'.

וועלען Hilfszeitwort: 1 Zukunft: 's wellen aufgeführt weren einacters ,werden aufgeführt werden' | 2 Bedingung: wollst du gewusst, wollst du gestorben ,hättest du... so wärest du'; men wollt gekonnt ,man hätte gekonnt'.

וועלען ,wollen'. nit azô wi unz willt zich ,nicht so wie wir möchten'; ihm willt zich nor עולם היתה ,ihm liegt nur an dieser Welt'.

ווען 1 ,wenn'; 2 ,wann'. zelten w. ,es war selten der Fall'; w. nit w. ,gelegentlich, manchmal'.

ווענגרעס ,Finnen' des Schweines. im Gesicht. *p* węgry

- ווענדען. es wendt zich an dir
,es hängt von dir ab'.
- ווענדקע (Fisch-)Angel. *p*
וועסלע, Ruder'. *p*
וועסנע, Frühling'. *p* wiosna
וועקסלענדיג, wechselnd'.
וועקסעל, Wechsel', Mz סלען'.
- ווער. . ווער. . der eine. . der andre'.
ווערע (Weide) (Baum). *p*
ווערגען, würgen' = 'ווא'.
- ווערטלען זיך [Wort], mit Worten
streiten, spitzige Reden wech-
seln'.
- ווערעם, Würmer'.
- ווערד, das Obere', 1, Oberleder'
am Stiefel; 2 der flache Ober-
teil des Spodek (Pelzmütze).
- ווערעמדדיג, wurmig, wurmstichig'.
וועש, Wäsche'.
- וועלאד, Einlage (in einer Bank),
Depot'. *r*
- וועראנע, ווערא, Krähe'.
- וועשט *t*, Speiseröhre, Schlund'.
- וועיק *t*, Mz וועיקין, Sorgfältige,
sehr Fromme' die bei Sonnen-
aufgang schon mit Beten fer-
tig sind.
- וועיק *t*, freigebig'.
- ז"ל זערונו לברכה = ז"ל
,sein Anden-
ken in Segen!'
- ז"ל זערונו לברכה = ז"ל
,das An-
denken des Gerechten in S.!'
- ז"ל זערונו לברכה = ז"ל
,das Andenken des Gerechten
und Heiligen in Segen! bei
Erwähnung eines besonders
- frommen Verstorbenen, insbes-
eines Märtyrers.
- זעאיקען זיך, anfangen zu stot-
tern, stammeln' wenn man das
rechte Wort nicht gleich fin-
det'. *p* zająkać się [*p*
זעאבאגאנעס abergläubische Dinge.
- זעאבאויע, Unterhaltung, Zeitver-
treib'. *p* zabawa.
- זעאגן. a זעאג thun, (etwas) sagen'.
זעאד, Hinterer'. זעאדיק-פלויש
,Fleisch vom Hinterteil'. *p*
- זעאדאטעק Handgeld'. *p*
- זעאדאטשקע, Aufgabe'. *r*
- זעאדושען, ersticken' einen Auf-
stand. *p* zadusić
- זעארוואד, Fabrik', Mz ען. *r*
- זעארוואלע, Sperre, Hindernis im
Wege'. *p* zawała
- זעארוואסע, Türband mit der Angel',
Mz זעארוואסעס. *p* zawias
- זעארוואקע, Unwetter' mit Schnee-
gestöber, Mz עס. *p*
- זעאט, satt'. essen zu zatt (zett)
,bis zur Sättigung'.
- זעאט, Saat'.
- זעאטלען, satteln'.
- זעאטעל, Sattel', Mz זעאטלען.
- זעאטקייט, Sattsein.
- זעאטשעפען, anpacken, angreifen,
anbinden' mit jmdm. *p*
- זעאיעס, Hase', Mz זעאיעס. *p*
- זעאד, Sache'.
- זעאכען, siech, krank sein' (in
unfreundl. Sinne).
- זעאל, Saal', Mz ען.
- זעאלאג, Pfand'. *r*

זאלאטוכע, Skropheln'. *r*
 זאלען, sollen'. Im Bedingungs-
 satz: a ferd zoll fallen, wollt
 men zich mehr interessirt
 ,wenn ein Pferd fiele, würde..
 זאלפע, Salve', beim Schießen. *p*
 זאמד, Sand', Mz זאמדען, Sand-
 strecken'.
 זאנג, Ähre', Mz ען.
 זאסאדקע, Hinterhalt'. *p*
 זאסלינקע, Ofentür' zum
 Hinunterschieben. *r*
 זאפאלניצקע, Feuerzeug', Mz ס. *p*
 זאפאלקע, Zündholz'. *p*
 זאפאנקע, metallener, Knopf' für
 Manschetten. *p*
 זאפאס, Vorrat; Reserve'. *pr*
 זאפאסנע, Reservist'.
 זאפט *w*, Saft', Mz ען.
 זאפע, Sopha', Mz ס.
 זאפרען, Safran'.
 זאציערקע, זאטש' ,schleimige
 Mehlsuppe'. *p* zacierka.
 זאק, Sack', Mz זעק; Vk Mz
 זעקלעך.
 זאק, Strumpf', Mz ען.
 זאקאז, Auftrag'. *r*
 זאקאזאנאיע, eingeschrieben' Post-
 sendung.
 זאקאז, Gesetz', Mz עס. *r*
 זאקאניק, Rechtskundiger'. *r*
 זאקלאדניק, Geisel'. *p*
 זאראווקע, Glühkörper'. *p*
 זאראז, gleich, sofort'.
 זאראזע, Seuche, Pest'. *p*
 זאראזליווע, זאראזליוועלנע, an-
 steckend', Krankheit.

Strack, Jüd. Wörterbuch.

זבחה, fließend mit
 Milch und Honig'.
 זגורע, vorausbezahlte' Pacht oder
 Miete. *p* (zapłata zgory)
 זדאָלנע, fähig' Arbeiter. *p*
 זגראַבנע, geschickt, gewandt'. *p*
 זָהב *h*, Gold'.
 זָהָב *t*, (polnischer) Gulden' =
 30 poln. Groschen = 15 Ko-
 peken; Mz זָהָבִים.
 זָהָר, Glanz', ein Hauptwerk
 der Kabbala.
 זוג *t*, Paar', Mz זוגות.
 זוגה *t*, Gattin', זוגתי meine G.,
 זוגתו seine G.
 זודיג, siedend, heiß', auch von
 Tränen.
 זוהן, Sohn', Mz זוהן; Vk זוהנדעל
 Mz זוהנדלעך.
 זוג *t* 1, Genosse'; 2, Ehegenosse'
 (andre Hälfte').
 זושעניש, Gesumme' = 'זש'.
 זויגען 1, saugen'; 2, säugen'.
 זויגעדיג, saugend', z-e Kinder
 ,Säuglinge'.
 זוילען, Sohlen'.
 זוימען, säumen'. [die z.
 זוימען, Saaten', di mauz esst
 זוינער. a zôner, so einer'.
 זוכה *h* [Mw v. זָכָה], z. zein
 ,wert (gewürdigt) sein, er-
 langen'.
 זוכעניש, das Suchen'. nâch a
 lang z.
 זול *t*, Wohlfeilheit; billige Zeit'.
 זולל *h* [Deut. 1, 20], Schlem-
 mer'.

זומען (זשר) ,summen'.

זומער ,Sommer'.

זומערדיג ,sommerlich'.

זומערשפרינגעל ,Schmetterling'.

זומערשפרינגקלעך ,Sommersprossen'.

זומפ ,Sumpf, Mz ען.

זומפיג ,sumpfig'.

זון ,Sonne'.

זונענדיג ,sonnig', Heimat.

זונה *h* [Mw v. זנה] ,Buhlerin'.

זונטאג ,Sonntag'.

זופ 1 ,Suppe'; 2 ,Schluck, Zug'.

זופען 1 ,Flüssiges (bes. Suppe) genießen' | 2 ,schlüpfen' (auch mit der Nase: den Schleim hinaufziehen, wenn man kein Taschentuch hat).

זי ,sie'; Mz זיי.

זיבעציג ,siebzig'.

זידלען ,(be)schimpfen'.

זידלעריי ,Schimpferei'.

זיו *h* ,Glanz'. זיו הַשְׁכִּינָה ,der Gl. der göttl. Gnadengegenwart'.

זיף *t* ,Fälschung'.

זיי ,sei'; זיי געזונד ,lebe wohl!'.

זייגער ,Uhr'; Vk זייגער(ע)ל ,Taschenuhr'. | 3 a z. ,um 3 Uhr'.

זייגען ,säugen', Mw געזויגען.

זייגעריין ,säugendes Weib'; zeine z. ,seine Amme'.

זייד ,Seide'. זייד-וואַריום ,Seidenraupe'.

זיידע ,Großvater', Mz ס. *p* dziad. | זיידע-עלטער-זון ,Urgroßvater'; Ahnherr'.

זיידען; a zeidener jud ,gelehrt

und vornehm' (Benennung nach dem seidenen Kaftan) || z-e menßen ,fein' in ihrem Auftreten.

זייט ,Seite' des Körpers.

זייטיג 1 ,nebensächlich'; kleiderzenen gâr a z-e zach ,etwas Nebensächliches'. | 2 ,nichtzugehörig, unbeteiligt'.

זייען ,säen'.

זייל ,Säule', Mz ען.

זייער ,sehr'.

זייער ,ihr' (auf Mehrere oder auf Ein Weibliches bezüglich). זייערער erleizer ,ihr Erlöser'; far זייערט wegen ,um ihretwillen'.

זייעריג ,ihrig'.

זייערן ,einsäuern', Teig, auch Gurken; z. zich ,gären' nur vom Teig.

זיך ,sich' 1 statt ,man' (oder Leideform). wås hert zich in W.? ,was hört man in W.?' | 2 statt ,mich, dich' usw. beim rückbezüglichen Zeitwort: dermâhn zich ,erinnere dich'; wendet zich zu N. ,wendet euch an N'.

זיכערקייט ,Sicherheit'.

זין ,Sinn'; in zin haben.

זינגער ,Sänger', Mz ס.

זינגעריין ,Sängerin', Mz ס.

זינגעכץ ,Gesänge'.

זינד ,Sünde'.

זינט ,seit'.

זיסקייט ,Süßigkeit'.

זיעבעטע, siebenter'.
 זיעבעציג, siebzig'.
 זיעדענדיג, siedendheiß'.
 זיפ, Sieb', Vk זיפעל.
 זיפען, sieben'.
 זיפן, Seufzer', Mz ען.
 זיפען, seufzen'.
 זיפענדיג, seufzend'.
 זיפענדיגערהייט Umstw, sitzend'.
 זיפערין, Hökerin', זיפערקע.
 זכוח t [זכה], Verdienst', Vorrecht, gute Leistung. ז' אבות, 'V. der Väter' (der Vorfahren); in z. fun, 'um .. willen, mit Rücksicht auf ..'.
 זכאי, זכאי, unschuldig, gerecht; freigesprochen'.
 זכיה t, Auszeichnung, Vorzug'. di z. häben, 'den Vorzug, das Glück haben' = (זוכה זיון).
 Mz רת.
 זכר h, 'männlich', Mz זכרים.
 זכר h, 'das Gedenken'; fun di .. kein z. ništ, 'von .. wird nichts gesagt, verlautet nichts'.
 זכרונו לברכה h, 'Gedächtnis'; זכרונו לברכה, 'sein G. sei in Segen'. Mz זכרות, 'Erinnerungen'. [ten.
 זלזול t, 'Beschimpfung', mit Wor-
 זמירות h, 'Lieder', bes. Festlieder für den Sabbattisch.
 זמן h, 'Zeit', Mz זמנים. זמן פריען, 'Zahlungstag'; זמן (ש), 'die ganze Zeit, so lange als'.
 זמר t, 'Gesang, Lied', Vk זמר' l. er iz araus mit demselben z. 'er singt dasselbe Lied'.

זנה h, 'Buhlerei'.
 זעג, 'Säge'; זעגען, 'sägen'.
 זעגעכץ, 'Sägespäne'.
 זעדעל, 'Gesäß', Hinterteil der Beinkleider.
 זעהונג, 'Vision'; nacht-z. 'nächtliche Erscheinung'.
 זעהען, 'sehn'; di ädern zehen zich durch, 'sind (durch die zarte Haut) hindurch zu sehn'.
 זעהענדיג, 'sehend', z-er weren, 'besser sehn'.
 זעהר, 'sehr'.
 זעט. אנעסן זיך זעט, 'zu der zett, zu zatt (זאט), 'zur Sättigung, ganz satt'.
 זעטיגקייט, 'Satttheit, Sattsein'.
 זעלכע, 'solche'.
 זעלנער, 'Soldat'.
 זעלנעריש ברויט, 'Kommißbrot'.
 זעמדער, 'Sandbüchse'.
 זעמסטווע, 'Landschaft(sverwaltung)', Mz עס, 'Landstände' (in e. russ. Gouvernement).
 זעמיש, 'Sämischleder, weiches gelbes Leder'.
 זענעפט, 'Senf'.
 זעצען, 'setzen'. a zezz geben, 'jmdm eins versetzen, jmdn schlagen'; zich a z. geben, 'sich (Einmal) setzen' in einen Schlitten.
 זקאצעל קומט, 'Willkommen!'.
 זקן h, 'Greis, Ältester'; Mz זקנים, 'vor Genet. זקני'.
 זקה קטן 1 e. hebräischer Accent; 2 erdichteter Name eines Orts

- bei Šalōm Alechem; z. k-er
juden ,kleine Gernegroß'.
זראזע ,Fleischkugel, Klops'. *p*
זריעה *t* ,Säen, Saatkorn'.
זרע *h* ,Same; Nachkommenschaft'.
זרענטשני ,geschickt'. *p*
זריז *t* ,bereit'.
זשאבע ,Frosch'. *p* žaba
זשארוער ,Rost'. *p* rdza
זשאלאבע 1 ,Beschwerde, Klage-
schrift'; 2 ,Trauer'. *p*
זשאלאוואניע ,Gehalt'. *r*
זשאלעווען ,karg sein, sparen'.
wir 'זש nit unzer zeit un mih.
זשאנדער ,Verwalter'. *p*
זשאר ,Glut, glühende Kohlen'. *r*
זשארנע ,Mühlstein'. *r*
זשאנדאר ,Gendarm'. *p*
זשוזשעניש ,das Summen'. *r*
זשוזש(ענ)ען ,summen, sumsen'. *r*
זשוויר ,grober Sand, Kies'. *p*
זשוליק ,Spitzbube'. *r*
זשומען ,summen'.
זשופיע ,langes Gewand' unter
dem Mantel getragen. *p*
זשוק ,Mistkäfer'. *p*
זשוראווינע ,Moosbeere'. *p*
זשוד ,Jude'. *p* žyd (im Russischen
verächtlich).
זשידארוסקע ,jüdisch'.
זשילע ,Ader, Sehne'. *p*
זשילקע ,Rippentabak'.
זשמענ(ר)ע ,Handvoll', ruthen.
זשע ,doch, nun', bes. in Fragen
u. Aufforderungen. was זשע
,was denn? *p* že.
זשעברע ,Rippe'. *p* zebro
- זשערניע ,erpicht, leidenschaftlich
bedacht auf'. *p* ządny
זשעלאיען ,wünschen'. *r*
זשע(ע)רעבעץ u. זשע(ע)רעבציק
,Füllen' (Pferd), gew. männliches,
doch auch allgemein. *p*
- חב"ד = חכמה בינה דעה = חב"ד.
הס ושלום = (חו"ש) ח"ו
חול המועד = חוה"מ
חכמינו זכרם לברכה = הז"ל
Weisen gesegneten Anden-
kens'.
ההיום משה = ח"מ
חברה קדישא 1 = ח"ק
חצי קדיש 2 | חצי
Halb-Kaddisch' s. 'ק.
ח eigentlich nur in hebr. Wör-
tern, jetzt oft auch in polni-
schen, zB חאפען. Sehr selten
sonst, zB חארקטער ('כאר').
Hier Vermisstes suche man
unter 'כ.
חאבאר ,Profit, Bestechungsgeld'. *r*
חאדאטאי ,Rechtsanwalt', bes.
Winkeladvokat. *r*
חאדאטאיעווען ,חאדאטאיעווען
,als 'ח' tätig sein'.
חארווען e. Kind ,aufziehen'. *p*
חאטקע ,Hütte'. *p* chatka
חאטש (חאצע, חאטשע) ,obgleich,
wenn auch, doch wenigstens'.
dās wett chotš ('wenigstens')
teilweiz helfen.
חאלאט ,Schlafrock'; Vk על'. *r*
חאלאסטערע ,Lumpengesindel, Pö-
bel'. *p*

חאלי (ע) ווע, האלערוקע (Stiefel-)
Schaft, Mz ס. *p* cholewa
האלערא, Cholera'.
האמרט, האמאנט, Kummet', Mz
עס. *r p*
האפ, Packen, Griff. a chap thun
(oder: geben), einen Griff tun,
greifen nach etwas, ergreifen'
zein hut.
האפ-לאפ, schnelles, hastiges Zu-
greifen'. *p* chapać, lapać
האפטע, Haufe, Schar' zB von
Gassenjungen.
האפען, nach etwas greifen, er-
greifen' Banditen; a klapp
,einen Schlag abbekommen. |
ch. zich 1 (mit zu oder Infin.)
,zu etwas greifen, sich ent-
schließen'. zei haben sich
gechappt ferentfern, sie haben
angefangen od. sich aufge-
rafft sich zu verantworten';
2, begreifen'. *p*
האפער, (Taschen-)Dieb'.
הארהלען, röcheln, mühselig Töne
hervorbringen'. *p*
חב"ד, חכמה, Weisheit, בינה Ein-
sicht, ידעה Erkenntnis) Name
einer chasidischen Sekte (nach
drei Eigenschaften Gottes in
der Kabbala).
חב"ד'ק, חב"ד'ק, Anhänger der
Sekte'.
חבה, *t* Liebe, חבת ציון, L. zu
Zion'.
חבויט הקבר, *t* Züchtigung im
Grabe' die der Tote für seine

Sünden erleidet (vgl. Fege-
feuer).
חבור *t* 1 Werk, Buch'; 2, Ad-
dition'.
חבור'ן *hd*, addieren'.
חבורה *t*, Gesellschaft'.
חבלי גדה *h*, Geburtswehen'.
חבר *h*, Genosse'. כל-ישראל חברים
,alle Israeliten sind G-n'.
חבר'ן זיך *hd*, Kameradschaft
machen mit' [schaft'.
חבר'קייט, חבר'שאפט, *hd*, Kamerad-
schaft'. ח' קדישא *h*, Genossenschaft'
,heilige G., Beerdigungsver-
ein'.
חברה-ניק, חברה-מאן, Vereins-
mitglied', zuw.: Vereinsmeier';
ח'ק, weisser ח'ק, Bengel, Gassen-
junge'. [nie'.
חברותא *t*, Gesellschaft, Kompag-
ניא *t* [eigtl. Mz v. חברא, Ge-
nosse'], Gesellschaft, Kom-
pagnie, Bande'.
חבר'טא, חבר'טע, *hd* חבר'טע u. חבר'טע
Gefährtin, Freundin'.
חג *h*, Fest'; חג המצות, F. der
ungesäuerten Brote'.
חגא *t*, (christlicher) Feiertag'.
חגא-חגא, Mz weihnacht-
ח'ר, *h* scharf, *w* ח'רה.
חדי-גדיא *t*, ein Böckchen', ein an-
den beiden Passahabenden ge-
sungenes Lied, bei dem man
nach der letzten Strophe wie-
der die erste singen kann;
daher: a min (Art') had gadjā
,ein Hinundher ohne Ende'.

החדש *t* 1, 'Neues', bes. neue Erklärung einer Stelle im Alten Test. oder im Talmud | 2, 'Wunderbares', Mz ים.
 החדש'דיג *hd*, 'wunderbar, wundervoll', v. einer guten Arbeit.
 החדש'ען זיך *hd*, 'sich wundern'.
 החדש *h* 1, 'Zimmer'; 2, 'Elementarschule', *heder-jungel* || *מהתקן* 'ה', 'vervollkommnete Schule' wo auch in andren Fächern unterrichtet wird.
 החדש *h*, 'Monat'; Mz ח'ה, 'החדש'ים, 'החדש'ים lang, 'monatelang'.
 החדש'ימדיג *hd* a צעהן-היע אנ-
 שטרגונג, 'zehnmonatlich'.
 החדש'ליע, 'Welle', Mz ס. a pogrom-
 'ה'hatzichzugossen, 'ergossen' *p*
 החדש'ססקע, 'unternehmend, ge-
 schickt, fix'. *p* chwatecki
 החדש *h*, 'Pflicht, Schuld'. Mz החדש'ות
 auch 'Schulden, Anleihen'.
 החדש' ציין *h*, 'Liebhaber Zions',
 Mz החדש'בי ציין (Name eines
 Vereins).
 החדש' (החדש'ען). 'ה' machen, 'Spaß,
 Spott treiben'. 'ה' soll der
 Name eines dem Till Eulenspiegel
 ähnlichen Narren ge-
 wesen sein.
 החדש' *t*, '[zurückkehrend, wieder-
 holend]' בחדש'יבה 'ה', 'bereuend'.
 החדש *h*, 'Faden'; החדש'תרה, 'Rück-
 grat'.
 החדש' *h* [Mw v. החדש']; 'ה' zein
 'sündigen', בחדש'ל, 'mit dem gold-
 nen Kalb'; ה'ומתטיא את-החדש'ים

, 'sündigend und die Menge ver-
 führend' (Jerobeam), übh. von
 schwerer Sünde.
 החדש' *t*, 'Gelächter, Spott'.
 החדש' *t*, 'Pächter'.
 החדש *h*, 'Sand'; החדש'ים, 'S. des
 Meeres'.
 החדש' *t* [wörtl.: das Pro-
 fane, Minderheilige des Festes]
 'Halbfeiertage', die Tage zwi-
 schen den beiden ersten und
 den beiden letzten Tagen des
 Passahfestes, bzw. des Laub-
 hüttenfestes. | החדש'ימדיג
 gekleidet (nicht festtäglich,
 aber besser als gewöhnlich).
 החדש' *t*, 'Krankheit'; a 'ה' fer-
 stehen, 'nichts v.', Mz ו'.
 החדש *h* [Mw v. החדש], 'krank',
 ה'מסכן, 'gefährlich krank', Mz
 החדש'ים u. (spät) החדש'ים.
 החדש' *t* [ה'חדש, 'Fünftel'], 'Pen-
 tateuch'.
 החדש' *t* [Mw v. ה'חדש, 'ruchlos sein']
 'Schmeichler'.
 החדש *h*, 'außer', ה'לחדש, 'außer-
 halb des Landes (au. Palä-
 stinas)'. Oft ה'חדש a *chuz* di
 birgerliche rechte.
 החדש *h*, 'Loch', übtr. 'Gefängnis'.
 החדש' *t*, 'Sinn'. ה'חדש'ים, 'Gefühl',
 ה'חדש'י, 'ה'חדש'י, 'Tastsinn',
 ה'חדש'י, 'ה'חדש'י, 'Gesichtssinn',
 ה'חדש'י, 'ה'חדש'י, 'Geruchssinn',
 ה'חדש'י, 'ה'חדש'י, 'Gehörssinn',
 ה'חדש'י, 'ה'חדש'י, 'Wahr-
 heitssinn'. Mz ים.
 החדש' *t*, 'großer Narr, Idiot';

eigtl. Name eines Sohnes Dans
(Gen. 46, 23).

הוֹשֵׁר *t* [Mw v. הוֹשֵׁר]. 'ה' zein, in
Verdacht haben'; בְּכַשְׁרִים 'ה'
,jmd der Unschuldige ver-
dächtigt'.

הוֹשֵׁר *h*, 'Gesicht, Vision', Mz
הוֹשֵׁר.

הוֹזֵר *h*, 'Schwein', Mz יום; Vk ל' הוֹזֵר.
הוֹזֵר-אוֹרֵר *hd*, 'Schweineohr' Be-
zeichnung einer verhöhnenden
Grimasse.

הוֹזֵר-נִיק, 'der Schweinefleisch ißt'
die Speisegesetze nicht be-
obachtet.

הוֹזֵר-פֶּעֶטס, 'Schweineschmalz'.

הוֹזֵן *t*, 'Vorbeter', Mz יום.

הוֹזֵנִית, Amt des הוֹזֵן.

הוֹזֵנִישׁ *hd*, 'wie ein Ch., nach Art
eines Ch.'

הוֹזָקָה *t*, 'Besitzergreifung, Besitz-
recht'; 'נגeld, Ankauf des Vor-
rechts'.

הוֹזָרָה *t*, 'das Wiederholen', ins-
bes. von Gebeten seitens des
Vorbeters | 2, 'das Zurück-
geben', der weksel iz ange-
kommen 'ה', 'ist zurückgekome-
nen, nicht eingelöst worden'.

הוֹזֵר *hd* [v. הוֹזֵר *t*], 'wiederholen'.

הוֹטָא *h*, 'Sünde', Mz הוֹטָאִים.

הוֹטָאָה *h*, 'Sünde', Mz הוֹטָאוֹת, vor
Genet. הוֹטָאוֹת; הוֹטָאוֹת, 'Sün-
den der Jugend'.

הוֹטָאֵתִי *h*, 'ich habe gesündigt';
'ich bitte um Vergebung' (vgl.
latein. peccavi).

הוֹי *h*, 'lebendig'.

הוֹי וְקָיָם *t*, 'Lebendiger und ewig
Bestehender' Anfang eines
Gebets.

הוֹיָב *t*, 'schuldig, verpflichtet'.

הוֹיָבֵעַ, 'es sei denn'. *p* chyba

הוֹיָהָ *h*, 'Tier', bes. wildes Tier,
auch von rohen grausamen
Menschen | Mz הוֹיָהָ 1, 'Tiere',
2, 'Lebewesen'; Vk Mz הוֹיָהָ לַעֲדָה.

הוֹיָיֵב *t*, 'Pflicht'.

הוֹיָיָהָ *t*, 'Ernährung, Lebens-
unterhalt'. di h. ziehen fun.

הוֹיָיָהָ *t*, 'Leben, Vergnügen'.

הוֹיָרָאָק, 'schlauer Mensch'. *p*

הוֹיָרָע, 'listig, schlau'. *p*

הוֹיָרָעוּעוּעוּ, 'listig, schlau sein'.

הוֹיָרָעקוּיִים, 'List, Schlaueit'.

הוֹיָלָהָ *h*, 'Heer'; Mz הוֹיָלוֹת, 'Scha-
ren', bes. feindliche.

הוֹיָיִם *h*, 'Leben'; לְהוֹיָיִם, 'zum
Wohlsein!'. Vor Genet. הוֹיָיִי,

zB הוֹיָיִי אָדָם, 'das L. des Men-
schen' Titel eines Buches

(Auszug aus dem Šulhan

'Arukh); הוֹיָיִי עוֹלָם, 'ewiges Le-
ben', הוֹיָיִי שְׂעָה, 'L. einer Stunde'

zeitweilige (kurze) Erleichte-
rung von Sorgen oder Krank-

heit.

[,profan'.

הוֹיָצוֹן 1 *h*, 'draußen stehend'; 2

הוֹיָקֵעַן, 'die Kehle durchschneiden'.

הוֹיָקֵעַן *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

הוֹיָקֵרָה *hd*, 'Pacht'.

- הפריציה *t*, Physiognomik', die Kunst den Menschen nach dem Gesicht zu beurteilen. |
הקמת היד *t*, Chiromantie', Urteilen über den Menschen nach den Linien auf der Handfläche; ה' יין, griechische Philosophie', in Polen in Bezug auf Griechisch-katholische: Bauernklugheit.
- הל *t*. hál zein, gültig sein, in Kraft sein, stattfinden'.
הלב ודבש *h*, Milch und Honig'.
הלב *t*, das dem Juden zum Genuß verbotene Fett, Talg'.
הלבדיג *hd*, Talg-', zB ה-ע lichtlech.
- הקבנה (*h* Galbanum, stark riechender Bestandteil des heiligen Räucherwerks); *t*, mißratener Mensch in einer guten Familie.
- הקה 1 (*h*), Teighebe'; 2, Weißbrot (für den Sabbat)'.
החלוטין *t*, nur לחלוטין, gänzlich, völlig (aufhörend)'.
החיל *t* Entweihung', ה' השם, E. des Gottesnamens'.
החלום *h*, Traum', Mz רח.
החלום *hd*, träumen'. es hât zich ihr gehälömt.
- החלוקה *t*, Tausch, Vertauschung'.
החלוק *t h* der welcher sich den Schuh hat ausziehen lassen, s. הליצה.
החלוקה *t* 1, Unterschied'; החלוקה *t* 2, Meinungsverschiedenheiten'; 2, Teilung, Division'.
- ה' נופל *h*, Krankheit'; fallende Sucht, Epilepsie', auch ה' נופלים (Kr. der Fallenden); ה' רע, Cholera'.
- ה' הליצה *h*, fern sei es!, behüte Gott'.
הליפען *p*, schluchzen'.
הליצה *t*, Das Schuh-ausziehen' (Deut. 25, 9) beim Schwager; 'ה geben, die Frau des kinderlos verstorbenen Bruders von der Schwagerehe frei erklären'.
- ה' ה' *t*, Höhlung, Hohlraum'.
ה' ה' *t*, Schlachtmesser' Vk ה' ה'.
- ה' ה' *t*, (Geld-)Wechsler'.
ה' ה' *h*, Teil, Anteil', (jmdm) a 'ה geben, stark schelten'; a hundred-h. ein Hundertstel'. Vk ה' ה', Mz ה' ה'.
- ה' ה' *t*, Anteil am künftigen Leben'.
ה' ה' *t*, Verteilung' die Geldunterstützung für die armen Juden in Palästina.
- ה' ה' *hd* 1, schwach, ohnmächtig werden', er hât gehällest. | 2, lechzen, sich sehnen nach'.
ה' ה' *t* 1, Schwäche, Ohnmacht'; 2, Ekel'.
- ה' [ה Sohn Noahs], bäurischer ungebildeter Mensch'.
ה' ה', bäuerisch, ungebildet'.
ה' ה', finstere Regenwolke'. *p*.
ה' ה', dunkel' Farbe der Augen; ,finster' Himmel.

חמה *h*, Zorn'.

חמור *h*, Esel'. [mung. *p*

חמורנע, finster, düster' Stim-

חמץ *h*, Sauerteig'.

חמץ'דיג *hd*, was mit Sauerteig in Berührung gekommen ist'.

חמר *h*, Ton (Mineral), Lehm'; daher: ,der menschliche Körper'.

חמרא, 'חג' *t*, Schwierigkeit': 1 schwierige Frage; 2 Strenge, Erschwerung in der Beurteilung religionsgesetzlicher Fragen. 'לה', nach der Strenge hin, erschwerend' entscheiden. Ggsatz לקלא.

חמשה חמשי תהורה *t*, die fünf Fünftel (Bücher) des Gesetzes'.

חן *h* 1, Anmut, Reiz, Grazie', חן machen ,sich zieren, schamhaft tun'; חן-בראדארוקע, Schönheitswarze'. | 2, Huld'. Vk חנדעל.

חנ'עוודיג, חנ'וודיג, anmutig'.

חנפה *t*, Eingewöhnung, Erziehung' der Kinder.

חניאק, dürftiges Kerlchen'.

חניפה *t*, Heuchelei, Schmeichelei'.

חניפוש'ניק, Schmeichler'.

חנפה *h*, Einweihung', insbes. ,Tempelweihfest' (25. Kislew).

חנפת הבית, E. des Hauses'.

חנם *h*, ב'חנם *t*, vergebens; umsonst'.

חנפ'ען *hd*, schmeicheln'.

חס *t*, fern sei es!' (oft mit חס'לילה). חס מ'להזכיר, fern sei es

(mir), das erwähnen zu wollen' || חס ושלום, behüte Gott'.

חסד *h*, Gnade, Freundlichkeit, Wohltat', Mz חסדים.

חסיד 1 *h*, fromm' | 2 Chasid; Mz חסידים.

חסידות, Chasidismus' (e. jüdische Sekte).

חסיד'יש, zu den Ch. gehörig'.

חסיר *t*, Verminderung, Subtraktion'.

חסר *h*, ermangelnd, mangelhaft'.

חסר-דעה'ניק *hd*, verstandlos'.

חסרון *h* [חס' gesprochen], Mangel, Fehler', Mz חסות.

חפה *h* 1, Traubaldachin'; 2, Heiratszeremonie', Mz חפה | ח'wetsere, Hochzeits-Abendgesellschaft'.

חפה וקדושין *t*, nach mosaischem Gesetz vollzogene Eheschließung'.

חפץ *h*, (wertvoller) Gegenstand'; Mz חפצים oft, Hausrat' (auch: Möbel).

חפוף *t*, frech, unverschämt'.

חפופה, freche Frauensperson'.

חצות *h* 1, Hälfte'; 2, Mitternachtsgottesdienst', 'ח' abrichten.

חצי *h* Hälfte. ח' ה' ה' ח' Monatsmitte'; ח' ח' ח' ח' halber Hausherr' scherzhaft für, Verwalter, Ökonom' | חצי חנם (ב) *t*, halb umsonst'.

חצפה *t*, Frechheit'.

חצפה'דיג *hd*, frech'.

הַצֵּר, Vorhof bes. des Tempels.
 חֶק *h*, 'Satzung'; Mz חֶקִים; חֶק חֶק וְלֹא יַעֲבֹר [Psalm 148, 6] feste, unverbrüchliche S.
 חֶקֶרֶה *t*, 'Forschung, Ausforschung'.
 חֶקֶרֶן *hd*, 'grübeln, philosophieren'.
 חֶקֶרֶן *t*, 'Forscher, Nachforscher'.
 חֶקֶרְנִיעַן, 'ח' zich *hd*, 'nachforschen', 'grübeln'.
 חֶרָבִיץ, 'Graf'. *p* hrabia
 חֶרָבִינֵץ, 'Gräfin'.
 חֶרָאָה 1, 'Schnarchen, Schnauben'; 2, 'Ärger, Groll'. *a* chrap haben 'ärgerlich sein auf jmdn, ihm etwas nachtragen'. *p*
 חֶרָאָפֶן, 'schnarchen; schnauben' (auch vom Pferde). *p* [кач
 חֶרָאָקֶן, 'sich räuspert'. *p* char-
 חֶרֶב *h*, 'Schwert'.
 חֶרֶב *h* 1, 'zerstört, verfallen, wüst', חֶרֶב חֶרֶב 'machen, veröden' di קהילות (Gemeinden); auch: חֶרֶב־דִּיג *hd*. | 2, 'gefährlich krank'.
 חֶרֶבֶת *h* Ruine, Mz (חֶרֶבוֹת) חֶרֶבוֹת.
 חֶרְבָּן, חֶרְבָּן *t*, 'Zerstörung; Verheerung'.
 חֶרֶבֶת *t*, 'zerstört'; חֶרֶבֶת וּמִחֶרֶב, 'ganz zerstört'; חֶרְבָּן 'machen, verwüsten'.
 חֶרְוָה *t* (Schmähung); mit חֶרְוָה 'ח' 'mit Geringschätzung des Lebens, mit Lebensgefahr'.
 חֶרְוָה 1, 'Freiheit'; 2, 'Ungebundenheit'.

חֶרְוָה *t* 1, 'Reue'; 2, 'Rücktritt' von einem Geschäft.
 חֶרְוִיקֶן, 'grunzen'.
 חֶרְוִיָּן, 'Meerrettich'.
 חֶרְוִיָּה *t*, 'scharfsinnig'; v. Waren: 'gangbar, guten Absatz findend'.
 חֶרְוִיפּוֹת *t*, 'Scharfsinn'.
 חֶרְוִיפֶן, 'heiser sein'. *p* chrypac
 חֶרֶם, 'Bann'; בְּחֶרֶם s. ב.
 חֶרֶס הַשֶּׁבֶר, 'der zerbrochene Scherben' der Mensch.
 חֶרֶסֶת *t*, 'Fruchtmas' in der Pasa-
 sahnacht gegessen.
 חֶרְפָּה *h*, 'Schmach, Schande'.
 חֶרֶשׁ *h* (Jos. 2, 1), 'Schweigen'.
 חֶרֶשׁ 'ח' nehmen, heimlich, unter der Hand' (Bestechung).
 חֶרְשׁוֹן *h*, 'Berechnung', oft 'ח' דִּין, 'Rechnenschaft und Rechnung'; חֶרְשׁוֹן 'ח' 'Selbstprüfung'.
 חֶרְשָׁד [חֶרְשָׁד] *t*, 'Verdacht'; Mz חֶרְשָׁדִים.
 חֶרְשׁוֹב *t*, 'geachtet, angesehen' Mz חֶרְשׁוֹבִים, חֶרְשׁוֹבָה *w*.
 חֶרְשׁוֹבֵי הָעִיר, 'die Honoratioren der Stadt'.
 חֶרְשׁוֹב־דִּיג *hd* = חֶרְשׁוֹב. |
 חֶרְשׁוֹבֶת *t*, 'das Ansehen' in dem man steht.
 חֶרְשָׁן *h*, 'Finsternis'.
 חֶרְשׁוֹנָאִים Mz, 'Hasmonäer'.
 חֶרְשׁוֹן מִשְׁפָּט (Brustschild der Rechtsprechung' Exod. 28, 15) der vierte Band des Šulḥan 'Arûkh.
 חֶרְשָׁן *h*, 'Lust, Begierde'.

הַשָּׁשׁ *t*, 'Besorgnis' (daß etwas Unerlaubtes vorhanden sei).

הַחֲתוּמָה [*h*, versiegelt'] *t* ה' u. מְשֵׁה ה' , unterschrieben', Mz החֲתוּמִים .

הַחֲתוּמָה *t*, 'Verschwägerung'.

הַחֲתוּמָה *t* 1, 'Unterschrift', הַחֲתוּמָה , 'eigenhändige U.' | 2, 'Siegel'.

הַחֲתוּמָה *hd*, 'unterschreiben', 'חַזִּיחַ , sich (seinen Namen) unterschreiben'.

הַחֲתוּמָה *h*, 'Bräutigam'.

הַחֲתוּמָה *h*, 'Hochzeit'.

ט"ו = טוֹפֵר , 'Schreibfehler'.

טא , 'da, nun, also'. *p* to.

טאַבאַקִיעֶרֶקע , 'Tabaksdose'. *p*

טאַגֶּלֶגֶטע *tåg*, 'Festtag'.

טאַג , 'Tag'. Mz טעג .

טאַגֶּלֶגֶטע , '(irgendwo) bei Tage sein'; *wu er tåg*t, dort nechtigt er ništ.

טאַוואַר , 'Ware'. *r p*

טאַוואַראַרֶנע *zug*, טאַוואַראַרֶנע *zug*, 'Güterzug'.

טאַוועל , 'Tafel' für Bekanntmachungen; Mz טאַוועלען , Vk טאַוועלעך .

טאַטער , 'Vater', Vk טאַטישע . | טאַטע-מאַמע , 'die Eltern'.

טאַטער 1, 'Tatar'; 2, 'Kurpfuscher'.

טאַטשען , 'drechseln, bohren'. *p*

טאַטשקע , 'Schiebkarre'. *p*

טאַינע , 'geheim'. *p*

טאַינען , 'verbergen'.

טאַכטער , 'Tochter', Vk טעכטערעל .

טאַהל , 'Tal' Mz ען .

טאַלמאַטש , 'Dolmetsch'.

טאַלעך . a t. geben araus , hinauswerfen'.

טאַלעך , 'Ordnung, klarer Sinn'; nit zu keinem t. kummen , zu keinem Einvernehmen'.

טאַלקעווען , 'erklären, sprechen'.

טאַמבויק (באַק) , 'Tombak'. a t-enekeit , 'Kette aus T.'

טאַמער , טאַמער [*h* האַמער , 'du könntest sagen'] , 'vielleicht'.

טאַן , 'Ton' (Laut), Mz טענער .

טאַנדעטניק , 'Trödler, Althändler'. *p*

טאַנדעט-שניידער , 'Schneider, der billige Massenarbeit macht'.

טאַנץ , 'Tanz', Mz טענץ .

טאַס(ערו)ען , 'mischen' Karten. *p*

טאַפּ , 'Topf', Mz טעפּ ; Vk טעפעל .

טאַפּטשאַן , 'Pritsche, Schlafbank'.

טאַפּטשען , 'stampfen' mit dem Fuße. *p* tupac

טאַפּאַל-בוים , 'Pappel'. *p*

טאַפעלט , 'doppelt'.

טאַפען , 'tasten' mit den Händen | טאַפּ , 'Anfassen'. er hāt ihm a

tapp gethun beim halz , hat ihn beim Halse gefaßt'.

טאַץ , 'Speisebrett, Tablett'; Mz

ען , 'Becken' zur Musik.

טאַקע (טאַקע) , 'wirklich, in der Tat, sogar'. ט' דערפאַר , 'gerade

deswegen'. ט' באַמַה , 'wirklich?' erstaunte Frage. *p*

טאַקען , 'drechseln'. di wege zenen glatt getoket , 'glatt und

eben gemacht'. *p*

טאַקער , 'Drechsler'.

טאַקעריי , 'das Drechseln'.

- טאַראַטשען ,weit aufmachen' die Augen.
- טאַראַראַם [Trara] ,Tummel, lärmende Unruhe'. הַתְּזָה (,Hochzeit') ohn dem ganzen 'ט.
- טאַראַקאַן ,(große)Küchenschabe'. r טאַרבע ,Sack', bes. ,Bettelsack'. mit di 'ט gehn.
- טאַרג p (r אַ) ,Handel, Verkauf, Auktion'.
- טאַרגעווען (אַ) ,handeln'; ,bieten' bei Versteigerung.
- טאַרען (ֹ) ,dürfen'. er thut was men tor nit.
- טאַרען (ֹ) ,jmdm einen Stoß geben, aufrütteln'.
- טאַרקע ,Reibeisen'. p טאַרקען ,טור', kitzeln, reizen'.
- טאַסמע (טאַסמע) das ,Band'. p טַבִּילָה t ,das rituelle Untertauchen, Tauchbad', besonders der Frauen (monatlich), aber auch von Männern (vor dem Beten) | 2 ,Taufe'.
- טַבִּיעִית עֵין t ,schneller Blick', Fähigkeit mit Einem Blicke etw. zu beurteilen.
- טַבֵּע t ,Natur'.
- 'טה. Hier Vermißtes s. bei 'ט.
- טאַל ,gew. טאַהל ,Tal', Mz עֵן 'ט.
- טאַן ,טאַן ,tun', oft mit dem substantivisch gebrauchten Stamm eines Ztw: a kuk thun ,blicken'; a šleider thun ,schleudern'. Mw געטאַן ,געטאַן ,das Tun'.
- טהור h ,rein', w טהורה ,manchmal'.
- טהורלעך ,Tür'; Vk Mz טהורה h 1 ,Reinheit'; 2 ,Abwaschung des Toten' vor der Bestattung.
- טוואַרקע ,Quark'. p tworog טוב h ,gute Sachen, Güter'; כּל-טוב ,allerlei Gutes'.
- טוב h ,gut', Mz ים טובה h ,Güte, Wohltat'. טובה הַקָּלַל ,das allgemeine Wohl'. לְטוֹבַת ,zum Besten, zu Gunsten von'.
- טובל h [Mw v. טבל] t. zein ,eintauchen' die Geräte (Mark. 7). zich t. zein ,ein Tauchbad nehmen'. טובלען hd = טובל zein. [men'. טוזש ,dicht bei'. p tuż טור ,Tau' (der). טויבעל ,Taube', Vk טויג ,Teig'.
- טויגען ,taugen'; er טויג טויז ,Daus, Aß' Karte, Mz טויזער ,tausend', Mz ער טויט ,Tod', Mz ען געטויט טוי', ,töten', Mw טויטערהייט ,tot' Umstw. טויטקייט ,Todeszustand'. טויער ,Tor' (das). Mz טול ,Schleier'. טולפ ,Pelz'. r טוליען זיך ,sich anschmiegen'. p טומאַן ,zerstreuter, zerfahrener Mensch' (p ,Nebel, Dunst'). טומעל 1 ,Lärm, Tumult'; 2 im Kopf: ,Tumel, Wirrsein'. טומעלדיג ,lärmend, geräuschvoll'.

טומלען 1 ,lärmern, in Unruhe u. Verwirrung sein'; 2 ,in V. versetzen'.

טומפּיג ,dumpf'.

טון ,Tonne'.

טונקעל ,dunkel'.

טונקען ,tauchen'.

טוּעָה *t* [Mw v. טָעָה]. zich *t*. zein ,sich irren'.

טוּעַם [Mw v. טָעַם] *t*. zein ,(Eßware) probieren; *t*. טָעַם zein ,den Geschmack von etwas versuchen, probieren'.

טוּעִין *t* [Mw v. טָעִין] ,der e. Forderung Stellende, Kläger'; ,Anwalt'.

טופען ,stampfen' mit *di* *fiss*. *p*

טופליעס ,טופלעס [Pan-toffeln] ,Halbschuhe'.

טוץ ,Dutzend'.

טוקאַץ ,Mörserkeule, Stößel'. *r*

טוקען ,eintauchen'.

טוקערין ,Badefrau' beim Reinigungs-bade der Frauen.

טורמע ,Gefängnis'. *p*

טורעם ,Turm', Mz ס. *p*

טויאַקען ,טויאַקען ,schlagen, klopfen' vom Herzen.

טויהר ,טויער ,Tier'. *h* תַּיִהּ.

טויל', Tüll'. *p*

טוטל', Titel', Mz ען.

טוטן ,Rauchtabak'. *p*

טוטשקע ,Pfahl', Mz ס. *p*

טוּי ,Tee'.

טויבעל ,טויוועל ,Teufel'.

טויג ,Teig'; ,kleine Teigstücke'.

טויוולאַניש ,teuflisch' Umstw.

טויוועל ,Dattel', ט'-בוים.

טויוועל [Deuter] ,Stäbchen mit dem der Lehrer zeigt'.

טויוועלען ,mit dem St. zeigen'.

טויווען deuten', Mw געטוויט.

טויווען ,טויווען ,töten'.

טויווט [deutsch] ,Übersetzung, Bedeutung': *mädry iz der t. fun* תָּכֵם (weise). Als Frage 'ט, häufiger סטיווטש ,was heißt das?' Ausruf der Verwunderung u. der Entrüstung.

טויווטען ,übersetzen, erklären'.

טויוו 1 ,Fluß' zB Niemen; 2 ,Bach' zB Kidron, Vk טויוועלע; 3 ,See'.

טויווענוויוו ,stromweise' Tränen vergießen.

טויוו (ה) ,Teil', Mz ען.

טויוולמאַל ,manchmal'.

טויווטער ,Briefftasche', auch ,Aktentasche' des Rechtsanwalts. *p*

טויווער ,teuer'. [rede. *p*]

טויווערינקער als freundliche Anteil; Hinterer. *p* tyl.

טויווען ,tilgen'.

טויוונט ,Tinte' שוּסְטֶר-ט' ,Schusterschwärze'.

טויוונטהאַרן ,טויוונטער ,Tintenfaß'; Vk טויוונטערעל.

טויוונט ,Tünche'. *p* *tynk*

טויוונקערווען ,tünchen'.

טויוועפעניש ,Tiefe', Mz ען.

טויווער ,Tier' (תַּיִהּ *h*) *tieriše* תַּיִשֶׁה [Gelüste'.

טויווער ,Tür'. *p* טויווער ,Tisch', Mz ען.

- טכור ,Iltis'. *p* tchurz
טכורזש ,Feigling'. *p* tchórz
טל *h* 1 ,Tau'; 2 e. Gebet am
Passahfest.
טל ומטר *h* ,Tau und Regen'.
Diese Worte sind im 18-Gebet,
weil nur im Winter gesagt,
klein gedruckt, werden daher
im Sinne ,etwas Kleines'
gebraucht.
טלולא *t* ,Scherz'.
טלומאטש ,טאלמ', Dolmetsch'. *p*
טלומאק (קל') ,Bund, Bündel'.
טלויהען ,glimmen'. a feier (Feuer')
טלועט *p* tlic się
טלוית *t* ,Gebetmantel'. ט' קטן
,kleiner G.' s. אַרבע פּנפות. Mz
טל' ,טלויתים'.
טמא *h* ,unrein'.
טמאה *h* ,Unreinheit'. Mz טמאות.
טמטום *t* ,geschlechtslos, Hermaphrodit'.
טנפא *t* 1 ,Unrat, Dreck'; 2 ,billige
Ware'; 3 ,Taugenichts'.
טעאטער ,Theater', Mz ת.
טעות *t* 1 Irrtum'; 2 ,Druck-
fehler'.
טעכנאלאג ,Techniker', bes. von
Studierenden. [Kuh'.
טעליזע ,weibliches Kalb, junge
טעלעגראמע *w* ,Telegramm'.
טעלעפאניסטקע ,Telephonistin'.
טעלער ,Teller'. Vk טעלערעל fun
dem himmel ,Mond'.
טעם *h* 1 ,Geschmack'; 2 ,Grund'
טעמא ,מהאי טעמא ,aus diesem Grund',
Mz טעמים.
- טעמבעקאָווע ,טא', aus Tombak'.
טעמניצע ,Gefängnis, Kerker'. *r*
טעמנע ,finster'. *r* temno
טעמפ ,stumpf; dumm, schwach-
sinnig'. *p* tepy
טענדלער ,Trödler, Althändler'.
טענה *t* ,Forderung, Klage; Ver-
antwortung'; ט' וימענה [An-
spruch u. Antwort] ,Disput'.
טענה' *hd* ,erklären, behaupten,
mit Gründen etwas sagen
oder fordern'.
טענענבוים ,Tannenbaum'.
טענער ,Töne'.
טעסלער ,Zimmermann'. *p* cieśla.
טעסען ,zimmern, behauen'.
טעפער ,Töpfer'.
טערט(י) ל מערט(י) ל e. Kartenspiel.
טעקע ,Mappe' für Bücher usw. *p*
טערקיש ,türkisch'.
טפּו pfui! *r*
טפּה *h* Handbreite'.
טפּל *t* ,nebensächlich, unwichtig'.
טפּש *t* ,Dummkopf, Einfaltspinsel'.
טראָגען 1 ,tragen'; a trägt thun |
2 ,schwanger sein'.
טראָגעדיג ,schwanger'.
טראָיקע ,Dreigespann'. *r*
טראָך ,tüchtiger Hieb'; Umstw:
,Knack! Knacks!'
טראַכטען ,sinnen, erwägen'; a
tracht thun.
טראַמבקע ,Posaune'. *p* [bahn'.
טראַמוואַי ,elektrische Straßen-
טראַסטוינע = טראַשטוינע.
טראַסק ,knallender Schlag'.

טראַסקען ,knallen' mit der Peitsche. *p* trzaskać
 טראַפּ ,musikalisches Zeichen, musik. Aussprechen'.
 טראַפּען ,Tropfen', Mz ס; Vk טרעפלעך.
 טראַפּקע Lappen, Wischlappen; übtr, feiger Mensch'. *r* trjapka.
 טראַף [treffen] halb-t. leienen ,buchstabieren'; (ganż) t. l. ,syllabieren'.
 טראַף ,Zufall, zufälliges Ereignis'. *p* traf
 טראַזינעס ,Sägespäne'. *p*
 טראַקט ,Heerstraße, große Landstraße'.
 טראַשטשינע ,Rohr, Schilf; Spazierstock'. *p* trzcina
 טראַדוּת *t* ,Beschäftigt sein, In Anspruch genommen sein'.
 טראַבאַט ,Trompeter'. *p* trębacz.
 טראַבע ,Trompete'. *r*
 טראַבקע ,Röhre; (Tabaks)-Pfeife'. *r*
 טראַד *t* ,beschäftigt, in Anspruch genommen'.
 טראַדאָווינק ,Mitglied der Arbeiterpartei'. *r*
 טראַדנע ,schwierig, mühsam'. *p*
 טראַום ,Traum', Mz ען.
 טראַויריג ,traurig'.
 טראַמייט ,Trompete', Mz ען
 טראַמנע ,Sarg'. Mz ס. *p*
 טראַס ,Feigling, Memme', Mz ען. *r p*
 טראַסקאַווע ,Erdbeere'. *p*
 טראַפּ ,Leichnam' Mz עס, ען. *r p*
 טראַקען ,trocken'. |Mz חזת'.
 טראַקחָה *t* ,Belästigung, Mühe',

טרוי ,treu'.
 טרוישאַפּט ,Treue'.
 טרויבערער ,טרויביטשער der, welcher die zum Genuß verbotenen Adern aus dem Hinterviertel des geschlachteten Viehes herausschneidet; מַיְקָרֵט. Ztw טרויבערן. *p* trzebić
 טרויסט ,Trost'.
 טרויסטען ,trösten'; er treist.
 טרויסלען זיך ,zittern'. di fenster t. zich; ,sich schütteln' vor Lachen. er hāt di zeilen (Säulen) a טרויסעל gethun ,zum Zittern gebracht'.
 טרויפּענער האַלז *hd* ,jmd der seinen Hals durch nicht-rituelle Kost (s. טראַפּה) verunreinigt' (Schimpfwort). Ebenso: a טראַפּיסק *pisk*
 טרויעף-וואַקס ,Siegellack'.
 טרויעף s. טראַפּה. [trocknen'.
 טרויקנען ,trocken werden, ver-
 טרויקעניש 1, das Trockene' (Land); 2 ,Trockenheit'.
 טרעבעווען ,(heftig) fordern'. *r*
 טרעוואַגע ,Getümmel, Unruhe'. *r p*
 טרעטען ,treten', Mw געטראַטען.
 טרעל ,Triller', Mz ען.
 טרעמבורק ,dicker Bauch". *p*
 טרענקען זיך ,sich ertränken, ertrinken'.
 טרעסען זיך ,zittern'; ,sich hin- und her-neigen' beim Beten.
 טרעפּ ,Treppe'; Vk Mz טרעפלעך auch ,Stufen'.
 טרעפּעל ,Tröpfchen'.

טרעפן 1, vorkommen, sich ereignen'; 2, raten', trifft, ratet!'

ט־פֿסוּל (י)ת, religionsgesetzlich unrein'. Die Verstärkung ט־פֿסוּל insbes. v. Büchern weltlichen Inhalts, welche zu lesen Fanatiker verbieten. ט־הֶזִיךְ, streng verboten wie Schweinefleisch'; allz was er redt iz ט.

ט־רָפָה h, verletztes Tier das zum Genuß verboten ist', übh. ,verbotene Speise'; a t. kerbel, mit Unrecht erworbener Rubel'.

ט־רִיפֿען s. ט־רָפָה'ן.

ט־רִיפֿ-נִיּוֹץ, Jude der die Ritual- (bes. die Speise-)gesetze nicht beobachtet.

ט־רַעַר (טרעהר), Träne'; Vk Mz ט־רַעַרעלעך.

ט־רַעַשֿטשען, krachen, knallen' von Geschützen. p treszczéc

ט־שׁ wird nicht selten für ז geschriebe, zB ט־שׁטשקע, Spielzeug, Verzierung' für צ־צ־שקע.

ט־שׂאַד, Dunst, Qualm' aus Küche oder Ofen. p ט־שׂאַדען

ט־שׂאַטע, Schar'. p ט־שׂאַטענווייז

ט־שׂאַטעווען, wegelagern, auf-lauern'.

ט־שׂאַכאַטקע, Schwindsucht, Aus-zehrung'. r

ט־שׂאַלענט die am Freitag vor-bereiteten Sabbatspeisen, die im Ofen heiß gehalten werden.

ט־שׂאַנג, Luftzug'. p ciąg

ט־שׂאַפּ, Schopf'. p czupryna

ט־שׂאַפּ, Bassin, großer Behälter' für Wasser usw. Mz ט־שׂעפּ.

ט־שׂאַקען (זיך), fröhlich, lustig sein'.

ט־שׂאַקען, anstoßen, anklingen', mit di glezelech (Gläsern). r

ט־שׂאַב (Haar-)Schopf'; Vk ט־שׂאַבֿיק (Haar-)Schopf; V auch vom Federschopf des Vogels. p czubek

ט־שׂאַקע, אַק, Zwecke, Nagel'; Mz ט־שׂאַקעס. p éwiek

ט־שׂאַקעווער, Benagler' von Schuhen.

ט־שׂאַיניק, Teekanne'. r p

ט־שׂאַיין, Rang'. r

ט־שׂאַינאַוויק, Beamter'. r

ט־שׂאַיסטע, rein'. p

ט־שׂאַיקאַווע 1, neugierig'. auf tš-s fregen ,aus Neugierde, der Merkwürdigkeit halber fragen'. | 2, wunderbar, sonderbar' s. צ־יֶקֶק' s.

ט־שׂאַירקען, zirpen', v. der Grille. p

ט־שׂאַטווערט Getreidemaß, 210l. r

ט־שׂאַטוועריק Getreidemaß 26,25l. r

ט־שׂאַליאַדניק, Geselle, Handlungs-gehilfe'. p czeladnik

ט־שׂאַמאַדאַן, Koffer', Mz עס. r

ט־שׂאַסלאָר, Zimmermann'. p

ט־שׂאַפּטיכע, (Frauen-)Haube'. p

ט־שׂאַפּען, anhaken', bes. ,ergreifen'; er tšepet nit kein flig

auf der wand. | zich tš. mit ,Händel anfangen mit'. Vgl.

פֿ־ע־ר־ט־שׂ, זאַט־שׂ. p

ט־שׂאַרטאַ, Linie, Strich', bes. die Linie, welche das den Juden

im russ. Reiche zum Wohnen erlaubte Land begrenzt.
 טשערניצע, Blau-, Heidel-beere'. *p*
 טשערעדע, Herde', Mz ס. *p*
 טשערעט, Röhricht, Schilf'. *p*
 טשערעטענעס דאָך, Schilfdach'.
 טשערעפּאַכע, Schildkröte'. *r*
 טשערעק, Furunkel, Eiterbeule'. *r**p*
 טשערפען, erdulden, tragen'. *p*
 טשעשען 1, zimmern, behauen' (meist טעסען). | 2, trösten, ermutigen'; tš. zich, fröhlich sein mit'. *p* ciesac

ט, Festtag'. יום טוב = יו"ט

כ, Versöhnungstag'. יום כּפּוּר = יו"כ

ק, kleiner V'. der Tag vor dem Neumondstage. יום כּפּוּר קָטָן = יו"כ

[wein'.
 ש u. י"ש, Brannt-
 יין קדוש נר הבדלה זמן = יקנה"ז
 ,Wein, Weihespruch, Licht, Trennungsspruch, Zeit' Reihenfolge der Lobsagungen, wenn die Passahnacht eine Nacht zum Sabbat ist. handeln mit יקנה"ז, mit Wein und Licht für Sabbat usw.'

יַאָבֶדְנִיק, Denunziant' (bes. vor Gericht). *r*

יַאָבֶדְעוּוֹען, denunzieren'.

יַאָגֶדֶ, Beere', Mz עס; Vk יַאָגֶדֶ לעד. *p* jagoda

יַאָגֶען, jagen'. er hat a jåg gethun zein ferd mit di šporen, angetrieben'.

Strack, Jüd. Wörterbuch.

יַאָדְלֶע, Tanne'. *p* jodla

יַאָדֶען [eigentl.: ,fressen', *p* jadać], ärgern, quälen'.

יַאָדֶעשְׁלִיוּוֹע, ,asthmatisch'. *r*

יַאָדֶרֶע (יַאָנְדֶרֶע), Stein, Kern' von Obst, Mz ס. *p* jadro

פּאָר אַ יַאָהֶר, Jahr', Mz ען יַאָהֶר ,für ein Jahr'; פּאָר אַ יַאָהֶרֶען ,vor einem Jahre'; j.-jährlich ,alljährlich'. šwarzer j.: men trifft zich, der š. j. weiss, mit wemen ,der Teufel (das Unglück) weiß'; euphemistisch in gleichem Sinne: der guter jähr. Bei Wünschen dagegen sagt man: a gut jähr! | fun a ganż j., alltäglich, gewöhnlich'.

יַאָהֶר־צִיַוִּיט, Todestag' von Vater, Mutter, Kind, Frau, Mann.

יַאָוֶרֶען זיך, sich zeigen, sich stellen' bei der Polizei. *p*

יַאָוֶקֶע, Anzeige'; ,Erscheinen' vor Gericht. *r*

יַאָוֶשׁ, Verzweiflung'. *t*

יַאָזְשִׁיק, Igel'. *p* jeż

יַאָטְקֶע, Fleischbude', Mz ס. *p*

יַאָכְלֶהוּ, h [sie werden es fressen] dās geld iz j., verloren'.

יַאָלְאָוֶוֶע, unfruchtbar' Kuh; übtr. v. einem nichtssagenden (sterilen) Redner.

יַאָלְאָפּ, plumper ungeschickter Mensch, Tölpel'. *r*

יַאָלְד, Gigerl, Prahlhans'. bist a j. az (daß) du fregst, ironisch: ,du bist ein kluger Kerl, daß du fragst'.

יאמער, Jammer'.
יאמערליך, jämmerlich'.
יאמקע, kleine Feuergrube, Feuer-
יאסינע, Esche'. *p* [stätte'.
יאסלע, Zahnfleisch'. *p* dziąsło
יאקאר, Anker'. *r*
יארוזשינע, Gemüse'. *p* jarzyna
יארמולקע, Sammetkäppchen' das
man trägt um nicht barhäuptig
zu erscheinen. Scherzweise
= Himmel. Mz ס. *p* jarmulka.
יאַרסקע, j. mittägen fun 50 pf. än
,vegetarischer Mittagstisch'.
p jarzyna (Gemüse)
יאַרקע, Frühjahrs-, diesjährig',
יאַרְבֵּיָאָה, 'ר, Sommergetreide'. *p*
יאַשטשויק, (hölzerne) Butterdose'
bes. für Reisen. *p* jaszczek
יאַשטשערקע, Eidechse' *p*; mit
j-s ,mit Bauchwackeln'; mit
j-s lachen, mit inneren Schmer-
zen'.
יאַבֶּשֶׁה, *h* ,das Trockene, Land'.
יאַגֶּזֶה, *h* Jes. 51, 11, Kummer
und Seufzen'.
יאַגֶּזֶה, *t* ,Mühe', Mz רת.
יאַגֶּזֶה, *h* ,ich habe mich
bemüht und gefunden'.
יאַד, *h* ,Hand', יָדַי, Hände';
יאַד אַחַת, (Eine Hand) machen, gemein-
same Sache machen'.
יאַדוּעֶ' דוּיג, ,bekannt', a j-e zach ,e.
bek. Sache'.
יאַדוּד, *h* [י' gesprochen] ,guter
Freund'.
יאַדוּעֶה, *t* ,Nachricht'; Mz ידועה,

Vk ידיעה' לעך, nette Nach-
richten' ironisch.
יאַדוּעֶ, *h* ,er hat gewußt'.
יאַדוּעֶן, *t* ,Kenner, kundig'.
יאַדוּעֶה, *t* ,Jüdischkeit'.
יאַדוּעֶי רַצוֹן, *h* ,es sei der Wille
(Gottes)', in vielen jüdischen
Gebeten.
יאַדוּעֶי, *h* Zeit von 50 Jahren, vgl.
Levit. 25.
יאַדוּעֶ, ,Frauenrock'. *r*
יאַדוּעֶ, ,Jude', Mz יודענע; ,Jüdin'.
יאַדוּעֶי, j. annehmen, ,Jude
werden'.
יאַדוּעֶי, *t* ,einer der
weiß, daß er nicht weiß'.
יאַדוּעֶ, ,Suppe'; Vk יודעל, ,Rohsch.
יאַדוּעֶ, ,Juchtenleder'.
יאַדוּעֶ, ,Juchten-'.
יאַדוּעֶ, ,Blut' von Tieren, bes.
Schweinen, auch Schimpf-
wort. *p* jucha
יאַדוּעֶ, *h* ,Tag'. יַדוּעֶן, 'ר, Tag des
Gerichts' Neujahrstag oder
Versöhnungstag, für Bäume
der 15. Šebät. | יַדוּעֶה, 'ר, Tag
und Nacht'.
יאַדוּעֶ, *h* ,Festtag', Mz יום טובים.
יאַדוּעֶ, ,feiertäglich', Spei-
sen, Kleider.
יאַדוּעֶ, *t* ,Versöhnungstag' 10.
יאַדוּעֶ, 'ר, 'כ, קטן, kleiner V.' der
Tag vor dem Neumondstage.
יאַדוּעֶ, *t* freier (Ferien-)Tag.
יאַדוּעֶ, *t* 1, Griechenland'; 2, griech-
isch-orthodoxer Christ'; 3
, Russe'. Mz יוניים.

יונג 1, 'Junge' auch von Bedienenden | 2, 'Kerl, Mensch' a durchgetriebener j., 'durchtrieben'.

[Mensch'.
יונגאטש, grober dreister (junger) יוני', 'Junge', Mz יונגעל u. יוני'.
יונגווארג, unerwachsene, junge Menschen', vgl. קליינווארג.
יונגעטשק (nur mit Hptw) 'jung'.
a j-er hähn.

יונגערהייט, 'in der Jugend'.

יופע h [Mw v. יופע], 'Berater'.

יופע, [Joppe] kurzer Oberrock der Männer; Oberkleid (Jacke, Jacket) der Frauen.

יוצא h [Mw v. יוצא] j. 'zein, frei werden, seine Pflicht oder Aufgabe erfüllen'. fun j. wegen (nur) pflichtmäßig, um einer Pflicht zu genügen'.

יוצר, Mz יוצרות Lobgesänge, welche im Morgengebet nach eingeschoben werden für Sabbate und Feiertage; kelberne j., 'Geschwätz, Gewäsch'; di j. haben sich gebiten, 'die Verhältnisse haben sich geändert'.

יוצר משרחים, 'Diener' (Mz), der Liturgie entnommener Ausdruck mit eigtl. andrer Bdtg.

יורד h [Mw v. יורד], 'ein Herabgekommener, Verarmter'.

יורה דעה [er lehrt Erkenntnis' Jes. 28, 9] zweiter Band des Sulhan 'Arûkh.

יורקע, 'beschränkter Mensch'.

יורש [ירש], 'Erbe', Mz יורשען, 'fließen, triefen' (vom Blut).
יורשען 1, 'Ofenklappe'. r | 2, 'Süppchen' Vk v. יריד.

יזכור t [Er möge gedenken] Anfang u. Name eines Gebets für Verstorbene.

יחוס t, '(gute) Abstammung oder Familie'; j-brief, 'Adelsbrief'.

יחיד h, 'einzelner Mensch, Individuum'. | בן יחיד, 'einziger Sohn', Vkl בן יחיד עלה. | בת יחידה, 'einzige Tochter'. | Mz יחידים, 'einzelne Auserwählte', Ggsatz: עולם, 'große Masse'.

יחיה h [יחיה], 'abgekürzt יחי, er soll leben', oft in Briefen nach einem Namen.

יחסן t, 'von edler Abstammung'; יחסנות w.

יחסנות t, 'edle Herkunft'; Eigw j-dig, 'von edler H.'

יחסנים hd, 'j-e סוחרים, vornehme Geschäftsleute'.

יוד usw. = איד, 'Jude'.

יין h, 'Wein'. | יין נאסע [gew. gesprochen], 'Götzenopfer-Wein', übh. Wein der wegen seiner Herstellung den Juden, bes. zur Passahzeit, für verboten gilt. יין המאמר, 'der (von Gott den Frommen für den künftigen Äon) aufbewahrte Wein'. | יין שרפה, 'Branntwein, Schnaps'.

kommen möge' das Gedenken an uns. Anfang eines Gebets das am Versöhnungstage mit lauter Stimme gesagt wird. Daher יעלה als Hptw: ,Lärm, Getöse' j. machen.
 יעמאלט, יעמעלט, יעמאלט ,damals'.
 יענטשען, יענטשען ,stöhnen, seufzen'. p
 יעסיען, יעסיען ,Herbst'. p
 יעצטיג, יעצטיג ,jetzig'.
 יפה האר, יפה האר ,schön von Gestalt'.
 יציאת מצרים, יציאת מצרים ,Auszug aus Ägypten'.
 יצר הרע, יצר הרע ,der böse Trieb, sündige Lust, Leidenschaft'.
 יצר טוב, יצר טוב ,der gute Trieb'.
 יקר המציאות, יקר המציאות ,etwas Seltenes' [יקר, יקר].
 יקררה, יקררה ,Teuerung'.
 יקרן, יקרן ,jmd der hohe Preise fordert'.
 יראים, יראים Mz ,ירא, ירא t u. ,gottesfürchtig'.
 יראת שמים, יראת שמים ,Gottesfurcht'.
 ירגזון, ירגזון [Exod 15, 14: sie geraten in Erregung] ,heftiger Zorn'.
 יריד, יריד [gespr. 'ר'] t , (Jahr-)Markt'; Mz ,ירידים u. ,יריד'.
 ירידה, ירידה t ,Hinabsteigen', insbes. ,Arm-werden'.
 יריעה, יריעה (h Zelttuch) i ,Vorhang' | 2 eins der Pergamentstücke, aus denen die Torarolle zusammennäht wird.
 ירשה, ירשה h ,Erbteil'.
 ירש' (ענ) ען, ירש' (ענ) ען ,erben'.

Vk v. יונג; auch ,Bube' im Kartenspiel.
 ת ישר כח, ת ישר כח ,die Kraft erstärke! Glück auf!'; jmdm 'ר כ' zägen ,Dank sagen'. [nen'.
 ה יכול, ה יכול ,er kann'; hd יכול'ען ,können'.
 ה יכולת, ה יכולת ,Können'.
 ילדה אשה [Hiob 14, 1] ,vom Weib Geborener, Mensch'.
 ה וללה, ה וללה ,Wehklage', Mz ות.
 ה ים, ה ים ,Meer', Mz ומים, hd ומ'ען ים-ים-אויסגוס (ā) ,Meerbusen'.
 ה ים-ים, ה ים-ים ,Seereisen'.
 ה ים-ים, ה ים-ים ,Schilfmeer'.
 ה ים-ים, ה ים-ים ,Meerenge'.
 ה ים-ים, ה ים-ים ,das Eismeer'.
 ה ים-ים, ה ים-ים ,auch ימים טובים ,Festtage'.
 ה ים-ים, ה ים-ים ,die furchtbaren Tage' die 10 Tage bis zum Versöhnungstage (10. Tišri).
 ה ימה שמו [Ps 109, 13] ,sein Name werde ausgelöscht'.
 ה ימה שמו ,Davon als Schimpfwort ימה שמו'.
 ה יניקה, ה יניקה t 1 ,das Saugen | 2 [das Eingesaugte] ,Nahrung', a geistige j.
 ה יסוד, ה יסוד ,Grund, Grundlage', Mz ות. in j. ,im Grunde, eigentlich'.
 ה יסורים, ה יסורים t ,Leiden, Schmerzen'.
 ה יסורים, ה יסורים hd j-er weg ,Leidensweg'.
 ה יעגלעס, ה יעגלעס ,Hirse'. p jagly
 ה יעדער, ה יעדער ,jeder'.
 ה יעלאווע, ה יעלאווע ,Tannen-'. r
 ה יעלה ויבא, ה יעלה ויבא ,Emporsteigen und

יִשְׂרָאֵל, Israel; Israelit'. [des'.
 יֵשׁ *t*, ein Wesen, e. Existieren-
 יָשׁוּב *t* [יָשׁוּב er hat gewohnt], Nieder-
 derlassung, bewohnte Gegend'.
 יָשׁוּב הַיָּדְעָה, reife Überlegung'.
 יָשׁוּב עֵן זֶד *hd*, bei sich über-
 יָשׁוּעָה *h*, Hülfe, Heil'. [legen'.
 יָשׁוּבָה *t*, talmudische Lehran-
 stalt'. יִבְחָהוּר, Student einer j'.
 יָשׁוּבָה שֶׁל מַעְלָה *t*, die obere Ger-
 richtssitzung' (die im Himmel).
 יָשׁוּבָה (Hoheslied 1, 2), er küsse
 mich' oft in vulgärem Sinne.
 יָשׁוּב *h*, Billigkeitsgefühl'.
 יָשׁוּב *t*, gewissenhaft'.
 יָתוּם *h*, Waise', *w* יָתוּמָה; V*k*
 יָתוּמָה לֵעַ.
 יָתוּר *h*, Vorzug'.

יָתוּבָה וְיָתוּמָה טוֹבָה = כו"ח ט'
 יָתוּבָה יָד = כ"י, Handschrift'.
 יָתוּבָה יָמֵר = כל"ז, Musikanten'.
 יָתוּבָה לְמַעְלָה = כנ"ל, wie oben
 erwähnt ist'.
 יָתוּבָה יָדוּק = כ"ץ, wirklicher Ko-
 hen' priesterlicher Abstam-
 mung.
 יָתוּבָה שֵׁם תְּפָאֲרוֹתוֹ = כש"ח
 יָתוּבָה שֵׁם תְּפָאֲרוֹתוֹ, die
 Würde seines glänzenden Na-
 mens' ehrende Überschrift in
 Briefen.
 ב. Hier Vermisstes suche man
 unter ה: האָפֶען, האָטקע, האָבאַר: ה
 'כ' abgekürzt aus אֵיךְ: האָב: אֵיךְ, ich
 habe'; כ' לעבען, (so wahr) ich
 lebe; wahrlich'.

כ' *h*, wie' stets mit dem folgen-
 den Worte zus.geschrieben:
 כְּסִדָּר, כְּדָרִי, כְּדָרִי. [*p*
 כְּסִדָּר, Hütte, armseliges Haus'.
 כְּסִדָּר, s. חם.
 כְּסִדָּר, öffentliche Dirne'.
 כְּסִדָּר (Musik-)Chor.
 כְּסִדָּר, Krankheit'. *p*
 כְּסִדָּר, krank sein'. *p* [rich'.
 כְּסִדָּר, Fahnenträger; Fähn-
 chend'. *p* chart
 כְּסִדָּר, röcheln', כְּסִדָּר
 כְּסִדָּר *h* Ehre. [röchelnd'.
 כְּסִדָּר *t*, Ehrung'.
 כְּסִדָּר 1, gleichsam, als ob es
 möglich wäre' | 2, Gott'.
 כְּסִדָּר *t*, Selbstbeherr-
 schung'.
 כְּסִדָּר *t*, wie im vergangen
 Jahre'.
 כְּסִדָּר *t*, wie es erforderlich ist'.
 כְּסִדָּר *t*, zum Beispiel'.
 כְּסִדָּר *h*, Ball', כְּסִדָּר, Erdkugel'.
 כְּסִדָּר [כְּסִדָּר *h*, genug'] ,der
 Mühe wert, verlohrend'.
 כְּסִדָּר *t*, um zu, damit'. Ebenso
 כְּסִדָּר u. כְּסִדָּר אֵז.
 כְּסִדָּר *t*, nach dem Wege
 (דְּרָגָה) der Natur, auf natür-
 liche Weise'.
 כְּסִדָּר *t*, nach dem
 Gesetze Moses und Israels'.
 כְּסִדָּר *h*, Priester', Mz כְּסִדָּר
 כְּסִדָּר, Hoherpriester'.
 כְּסִדָּר *h*, Priesterwürde'.
 כְּסִדָּר *t*, in einem Augenblick'.

בוֹבֵעַ [h, Helm'] ,Mütze, die man dem Toten aufsetzt.

בוֹבֵעַ t ,Absicht'; 'בָּבַבְּ, mit A.'

בוֹבֵב h Stern, Mz ים.

בוֹבֵעַן ,hauchen, blasen'. p

בוֹבֵעַן ,Strolch'.

בוֹבֵל t ,Vereinigung' jüdischer Gemeinden zu Unterstützungszwecken | רַב הַב' ,Oberrabbiner'.

בוֹבֵל (t) . 'ב' zein ,enthalten, in sich fassen'.

בוֹבֵבָה t 1 ,Absicht'; 2 ,Andacht'.

בוֹס h ,Becher', כּוֹס הַתְּרַעֲלוֹה [Jes. 51] ,Taumelkelch' des Leidens; auch כּוֹסָה u. hֶד כּוֹסֵעַ | die „4 Becher“, die man an den beiden ersten Passahabenden trinken soll.

בוֹסֵעַ hֶד ,trinken, pokulieren'.

בוֹפֵר t ,Leugner', Ungläubiger; בְּעֵקֶר כ' der das Wesentliche (Gott) leugnet.

בוֹרְעִים h ,Niederknieende'. dās iz gewēn a langer k. ,ein langes Niederknieen' (am Neujahrstage u. am Versöhnungstage fällt die Gemeinde beim עֲלִינָה des Zusatzgebets nieder). 'ב' fallen ,niederknieen'.

בוֹבֵב h ,Lüge', Mz בְּבוֹבֵב; oft כ' בוֹבֵב grobe Lüge.

בוֹבֵבֵן t ,Lügner'.

בוֹבֵיחַ t ,soviel wie eine Olive' (זֵיתָה h ,Olive').

בוֹבֵחַ h ,Kraft, Stärke', כֹּחַ הַדְּמִיוֹן

,Vorstellungskraft'; Mz בְּבוֹחַח | מִכֹּחַ ,wegen'.

בוֹבֵחַ הַרְשָׁאָה ,Vollmacht'.

בוֹבֵחַר בְּיַד הַיּוֹצֵר [Jer. 18, 6] ,wie Ton in der Hand des Töpfers' (aus einem Gebet am Vorabend des Versöhnungstages).

בוֹבֵחֵי t ,wie bekannt, bekanntlich'. כִּיכֵעַן ,kichern'.

בוֹס h ,(Geld-)Beutel'.

בוֹסֵעַ hֶד ,Taschendieb'.

בוֹבֵב t ,so'; בְּבוֹבֵב וְבוֹבֵב ,so und so, folgendermaßen'; בְּבוֹבֵב הָיָה ,so ist's geworden'.

בוֹבֵבֵי h ,als alles vollendet, fertig war'.

בוֹבֵבֵי ,all, jeder', mit folgendem Artikel ,ganz'; בְּבוֹבֵב ,es alles'; בְּבוֹבֵבֵי ,alle Sorten'.

בוֹבֵבֵי ,Alles in ihm': 1 Name eines Werkes über den jüdischen Gottesdienst u. jüdisch-religiöses Leben | 2 ,zu allem fähig, frivol'. In dieser Bedeutung gew. בְּבוֹבֵבֵי.

בוֹבֵבֵי כָל־דְּבָרִים וְיִתִּי וְיִיכֹוֹל ,jeder, der hungrig, komme und esse'.

בוֹבֵבֵי כָל־כֹּל ,alles und alles' von einem Hervorragendes leistenden Menschen. Spöttische Verstümmelung: כָּל־כֹּלֵךְ etwa ,Factotum': er iz geworen der ganzer כָּל־כֹּלֵךְ zu ferstuppen alle lecher (Wortspiel mit לֶאֱכֹל ,Loch').

בוֹבֵבֵי כָל־זְמַן (ש) ,die ganze Zeit, solange wie'.

בִּלְטוּב, allerlei Gutes.
 בְּלִימִי, alle meine Tage' [רַמִּים];
 בְּלִימִי, sein ganzes Leben'.
 בְּלִי יִשְׂרָאֵל הַבְּרִיּוֹת, alle Israeliten
 sind Brüder'.
 בְּלִי נְדָרָי, alle Gelübde', eine For-
 mel, die an dem Abend, mit
 dem der Versöhnungstag be-
 ginnt, gesprochen wird.
 בְּלִי נִישֵׁט *hd*, gar nicht'.
 בְּלִי עֵרְלוּי *hd*, allerlei'.
 בְּלִי שְׂפָא *t*, um wie viel mehr'.
 בְּלִי הָיָה *t*, als wäre er nicht
 gewesen'.
 בְּלִי וְדַע *t*, als hätte er nicht
 gewußt'.
 בְּלִי אַחַר יָד *t* [wie hinter der
 Hand'] 1, nachlässig, sorglos';
 2, beiläufig'.
 בְּלִי אִם, Bauer, bäurischer Mensch'
 (milder als אִם).
 בְּלִי אִם מְאֹד, Mühe, Plage, Sorge,
 Mz ס. *r* [p s. קל].
 בְּלִי אִם שֶׁעָנָה, sich bemühen, sich
 plagen'. *r*
 בְּלִי אִם סָקָה, bäurisch, plump'.
 בְּלִי אִם *h*, Hund'; auch Schimpf-
 wort.
 בְּלִי אִם טָמְאָה *hd* 1, Hündin'; 2, schlech-
 tes Weib'.
 בְּלִי אִם *h*, Braut', Mz בְּלוּחַ.
 בְּלִי אִם שֶׁעָנָה *hd*, so zu sagen,
 gleichsam, angeblich'. a klō-
 maršter motiw, angeblicher
 Beweggrund'.
 בְּלִי אִם 1, Gerät, Gefäß' | 2 Organ
 zum Singen, zein כְּלִי ānštel-

len, sich zum Singen bereit
 machen'. | Mz בְּלִי אִם, Geräte;
 Kleider'. araus fun di k. zein
 ,aus der Haut, außer sich sein'.
 בְּלִי אִם זֵינֶן *t*, Waffen'.
 בְּלִי אִם זְמָר 1, Instrumente' | 2, Mu-
 sikant(en)'.
 בְּלִי אִם קָדָשׁ *t* 1, heilige Geräte' |
 2 Rabbinats- und Synagogen-
 beamte.
 בְּלִי אִם הָאֵי *t*, so viel! Ausruf, be-
 deutet: so viel Lärm um we-
 nig!
 בְּלִי אִם סָקָה, peitschen, schlagen'. *p*
 בְּלִי אִם אִם, spritzen' (mit der Hand),
 ,verschütten' Flüssigkeiten. *p*
 בְּלִי אִם *t*, Allgemeines, Allgemein-
 heit, Regel'. הַבְּלִי, das Ergeb-
 nis ist, in Summa, also'.
 בְּלִי אִם טוֹבָה, in gemeinnützigen
 Angelegenheiten tätig'.
 בְּלִי אִם כָּ, allgemein'. שׂוֹנֵא כָּ, all-
 gemeiner Feind'.
 בְּלִי אִם כָּ s. כָּ (S. 85a).
 בְּלִי אִם *t*, gegen . . hin, gegenüber',
 zB der Vertreter der jüdi-
 schen Gesamtheit כָּ הַיִּזְק, nach
 außen hin'.
 בְּלִי אִם *h*, etliche'.
 בְּלִי אִם מְהֵרָה *t*, selbstverständlich'.
 בְּלִי אִם מְהֵרָה *t*, Quantität'.
 בְּלִי אִם מְהֵרָה *h*, beinahe, fast'.
 בְּלִי אִם מְהֵרָה *h*, gegenüber, entsprechend'.
 בְּלִי אִם מְהֵרָה כָּ, Maß für Maß'.
 בְּלִי אִם מְהֵרָה *t*, Mz בְּלִי אִם, Läuse'.
 בְּלִי אִם מְהֵרָה *t*, wie es gewöhnlich zu
 sein pflegt'.

כניאק, armseliges Kerlchen körperlich oder in der Kleidung.
 כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה *t*, die große Synagoge'. בֵּית הַכֹּהֵן, 'die Synagoge' als Gebäude.
 כְּנֶפֶס *t* eine von den vier 'Ecken' des Tallith, s. כְּנָפוֹת.
 כִּסֵּא *h*, 'Thron'. כִּסֵּי הַכְבוֹד, 'der Thron der Herrlichkeit'.
 כְּסָדֵר *t*, 'der Ordnung (סֵדֶר) oder Reihe nach, hintereinander, regelmäßig'.
 כְּסֵדֶר *hd*, 'regelmäßig'. כִּיעַ, 'immerwiederkehrende Streitigkeiten'.
 כֶּסֶף *h*, 'Silber; Geld'.
 כַּעֲלוֹת (הַשְּׁחֵר) [Gen. 32, 25], 'wann das Morgengrauen sich erhebt' beten.
 כָּעַס *h*, 'Zorn, Ärger', in 'כ' weren, 'in Zorn geraten'.
 כָּעֲסָן *t*, 'jähzornig'.
 כָּעֲסָן זֵיד *hd*, 'ärgerlich werden'.
 כָּעֲפָרָא דְאַרְעָא *t*, 'wie der Staub der Erde'; etwas vernichten 'כ' ד', 'völlig'.
 כַּעֲרִיאָק *p*, 'siech'.
 כְּפָרָה *t*, 'Sühne'. כְּפָרָה עוֹלוֹת, 'S. für Sünden'. 'כ' zein, 'getötet werden' (eigtl. als Sündopfer); 'כ' zein fir, 'für jmdn leiden'; 'א' כ' leben! 'Das Leben mag dahin gehn!'
 כְּפָרוֹת *sl*ägen, 'das Hahnenopfer (am Vorabend des Versöhnungstages) bringen'. Daher

der Fluch: Wer (werde) du mein geßlägene k. כִּי-הִינְדַעַל (Huhn') auch von jmdm, der unschuldig leiden muß (während ein anderer hätte leiden sollen).
 כְּפֶה הַקָּלַע. Eine der Peinigungen, die sündige Seelen nach dem Tode erleiden, ist das Umhergeworfenwerden in einer 'Schleuderpfanne' (1 Sam. 25, 29).
 כְּפִי טוֹבָה *t*, 'undankbar'.
 כְּפוּל שְׂמוֹנֶה-דֵּיג, 'fest, haltbar, stark' Schwanz des Elefanten, Schlag [כ' ש' דיג], 'acht-fach'; die Quasten, *Sizith*, am Tallith sind aus acht (2×4) Fäden hergestellt].
 כְּפִי *h*, 'gemäß, laut'.
 כְּפִיפָה *t*, 'Korb, Gehäuse (v. Reising)'. בְּכִי אֶחָד, 'in Einem Korbe' d. i. zusammen sein.
 כְּפִירָה *t*, '(Gottes-)Leugnung'.
 כְּפִלִי *h*, 'doppelt'. כְּפִלִי כְּפִלִים, 'doppelt und vielfach'.
 כְּפִלְעֵן *hd*, 'verdoppeln'.
 כְּרָאָמְשָׁקַע, 'Knorpel'. *r*
 כְּרוּב *h*, 'Cherub', Mz ים.
 כְּרוֹחַ *t*, 'Zwang', בְּעַל כְּרוֹחוֹ, 'gegen seinen Willen'.
 כְּרוּקְעָן, 'grunzen'.
 כְּרֶךְ *t*, 'Band' (eines Buches).
 כְּרֶךְ, '(große) Stadt'.
 כְּרֶבֶעַתָא *t*, 'Mastdarm'.
 כְּרָם *h*, 'Weingarten'.

בְּרַח *t*, 'Ausrottung', früher Tod, eine Strafe für bestimmte Sünden (Gen. 17, 14 u. oft).

בְּשׂוּפָה *t*, 'Zauberei'.

בְּשׂוּפֵי־דִיג *hd*, 'zauberhaft'.

בְּשׂוּפֵי־מֵאֲכֵר *hd*, 'Zauberer'.

בְּשׂוּרָה *t* [שׂוּרָה Reihe], 'wie ge-
hörig, in Ordnung'.

בְּשָׁם *t*, 'ebenso wie'.

בְּשָׂר *t*, 'rituell erlaubt' Speisen.

a בְּשָׂרֵי־עַר *jud*, 'ein im Beobach-
ten des Religionsgesetzes ge-
nauer Jude'; a כֶּ־ע בְּהֵמָה 'ein
harmloses Tierchen' von ein-
nem Menschen; כֶּ־ע un mit
כֶּ־ע mittlen, 'rechte und un-
rechte Mittel'.

בְּשֵׁר־טֶאֱנָן *hd* 'Tanz um die Braut
am Hochzeitsabend.'

בְּשֵׁרֵן *hd*, 'tauglich machen', ins-
bes. die Geräte für das Pas-
sahfest.

בְּשֵׁרוּת *t*, 'rituelle Tauglichkeit'.
בַּת, בְּתוּה, Sekte.

בְּתָב *h*, 'Schrift; Schriftstück', Mz
יִם. | בְּתָבֵי הַקֶּדֶשׁ, 'die heiligen
Schriften'.

בְּתָב יָד *h*, 'Handschrift, Manu-
skript', Mz בְּתָבֵי יָד u. *hd*
בְּתָב יָדִין.

בְּתָבָא רַבָּא *t* (ā) 'jmd der gut
schreibt' (Schrift oder Stil).

בְּתָבָה *t*, 'Schriftstück, Dokument';
gew. 'Eheverschreibung'.

בְּתוּה *t* 1, 'Sekte'; 2, 'Gruppe Kin-
der, Klasse' in der Schule.

בְּתוּבֵעַט *t*, 'geschrieben'.

,mit hebr. Quadratbuchstaben
geschrieben'. Ggsatz: jüdische
Kursivschrift.

בְּתוּבָה וְחֵתוּמָה טוּבָה *t*, 'gute Auf-
schreibung und Versiegelung'
im Buche des Lebens, Neu-
jahrswunsch.

בְּתוּבָתָם *t* [Geschriebenes], 'die
Hagiographen', der letzte Teil
des alttestl. Kanons (Pss., Spr,
Hiob; Hohes Lied, Ruth, Klagl,
Pred, Esth; Dan; Esra, Neh,
Chr).

בְּתוּל הַמַּעֲרָבִי [Westmauer], 'Klage-
mauer' Westseite der Tempel-
platz-Fundamente.

בְּתוּר *h*, 'Krone'.

בְּתוּרֵי־אֶוֹקֶעַ der Ort, wohin
Šalōm Alechem die Handlung
seiner Erzählungen verlegt.

ל"ו s. (36) ל"ו. ל"ג s. (33) ל"ג.
לְכַל־הַפְּחִיחָה = לְכֹה־פ
'allerwenigstens'.

לְעַתָּה = לְעַתָּה, 'für jetzt'.

לְפָרֵט s. לְפ"ק, לְפ"ג.

לְ Verhw, meist deutschem 'zu'
oder dem Dativ entsprechend;
stets mit dem folgenden Worte
zus.-geschrieben.

לֹא *h*, 'nicht'; לֹא mit an alef
'Nein!' (zur Unterscheidung
von לוֹ, ihm).

לֹא יָד *t*, 'nicht genug, nicht nur'.

לֹא הָא וְלֹא הָא *t*, 'nicht dies und
nicht jenes'; לֹא זֵנֵן, 'sie

- stehen auf keiner Seite, zu keiner Partei'.
- לא יחרץ געלד *hd*, 'Schweigegeld' (nach Exod 11, 7 לֹא יִשְׂנוּ לֹא יִשְׂנוּ 'nicht soll ein Hund seine Zunge spitzen'.
- לא יוצלח [Jes 54, 17, 'er hat keinen Erfolg'] jmd dem nichts gerät, Pechvogel'. Oft verstümmelt לא יוצלח Mz ס'.
- לא ידוּבֶשֶׁתְּךָ וְלֹא מֵעֹקֶצְךָ nicht von deinem Honig, aber auch nicht von deinem Stachel', zur Biene sprichwörtlich.
- לא עליכם *t*, 'nicht auf euch' soll es sich beziehen; wenn man einem andren gegenüber von Krankheit oder Unglück spricht. Daher: ich bin eppes לא עליכם, 'ich bin etwas, was ich euch nicht wünsche', zB krank.
- לא עלינו *t* [nicht auf uns], 'das treffe uns nicht!'; an aktior wäs taug לא עלי' ništ, 'Schauspieler der leider nichts taugt'.
- לא תעשה *h*, 'du sollst nicht tun'; dhr, 'Verbot'.
- לאבאנדז, 'Schwan'. *p*
- לאבוד *t* [zur Vernichtung] l. gehn, zugrunde gehn, verloren werden'.
- לאבוס, 'junger Bursche, Wildfang', Mz עס *p*
- לאבען, 'Laib' (Brot), Mz ס u. Vk לעבלעך.
- לאגעל, 'Gefäß, Lägel'.
- לאָך, 'Ordnung, Planmäßigkeit', machen a lad, in O. bringen'. *p*
- לאָדירש (טש), 'irdener Krug'.
- לאָדען, '(Fenster-, Kauf-)Laden'; Mz לאָדען u. ס'.
- לאָדעס, 'Gefrorenes, Speiseeis'.
- לאָדקע, 'Bot, Kahn'. *p*
- לאָר *t*, 'Verbot', Mz לאָרן.
- לאָר *t*, 'nicht genau'.
- לאָרניק, 'Schöffe, Gerichtsbeisitzer'. *p* launik
- לאָס, 'Lotterie-Los', Mz ען.
- לאָזען, 'lassen'; låz er zingen, 'mag er singen!'; låzen unzere kinder wissen, 'mögen unsre Kinder wissen'; Mw gelåzt. || l. zich wuhin, 'sich wohin begeben'; er låzt zich gehen, 'er macht sich auf und geht'. zich a låz thun zu, 'sich (schnell oder plötzlich) wohin begeben'. | wi weit es låzt zich, 'soweit es möglich ist'.
- לאָזשע, 'Agio' beim Wechseln.
- לאָזרדיק *t* [אַזרד], 'einzeln, im Einzelverkauf'.
- לאָזרר דימעשה *t*, 'nach der Tat', zu spät.
- לאָטכער, 'stehlen'; לאָטכער, 'Dieb'.
- לאָטע, 'Fleck, Flicker' auf e. Kleide. Mz עס *p* lata
- לאָטענען, 'flicken'.
- לאָטקעס, 'gekochte Teigflecken' mit Käse u. Butter.
- לאָידאָק, 'Lumpenkerl' Schimpfwort. *p* lajdak
- לאָך, 'Loch', Mz לעכער.

לאכעדריג, lachend'.
 לאַלקע, ל(ר) Puppe'. *p*
 לאַם, Lamm', Mz לעמער.
 לאַמבארד(אָווע) קוויטען, Pfand-
 scheine'.
 לאַמטערן, Laterne', Mz ע'ן u. ע'ס, 'ען'.
 לאַמיד, laß mich; ich möchte'.
 לאַמיר, laß uns; wir möchten'.
 לאַמפּ Mz ען, Lampe'.
 לאַמפּאַס, Hosenstreif' Mz ען. *r p*.
 לאַמֶר *h*, also' vor direkter Rede.
 לאַנג-אויערדיג, langohrig'.
 לאַנגסטויג, seit lange bestehend'.
 לאַנגקייט, Länge' eines Berichts.
 לאַנדרינקעס e. Konfekt nach dem
 Hersteller Landrin genannt.
 לאַנטשניק, Verbindungsstück' bei
 Maschinen, auch bei Kleidern.
 לאַנקע, Wiese', Mz ס. *p* laqa
 לאַסטאַטשקע, Schwalbe'. *r*
 לאַסטריג, Lasting, Wollenatlas'.
 לאַסטריקענע קאַפּאַטע, (Männer-)
 Rock aus L'.
 לאַסקע, Gnade, Gunst; Zärtlich-
 keit'. *p* [ס. *p*
 לאַפּאַטע, לאַפעטע, Schaufel', Mz
 לאַפּאַווקע, לאַפּובקע, Bestechung'
 (Tatze des bestechl. Beamten,
 s. לאַפע).
 לאַפּוֹקִי *t* [נפּק], im Gegenteil, aber'.
 לאַפּטשען, pikanten Geschmack
 לאַפּיס, Höllenstein'. [haben'. *r*
 לאַפּנען, schlagen, klopfen' vom
 Herzen. *r lopnut*
 לאַפּסערדאַק, (לירי) ,zerlumptes
 Kleid'; auch v. Menschen.
 לאַפע, Tatze, Pfote', Mz ס. *p*

לאַפּצויע, Bastschuh'. *p*
 לאַץ, Latz'; auch Klappe oder
 Aufschlag am Männer-rock
 oder -jacke.
 לאַקאַטאַר, Mieter'.
 לאַקאַמאַטיוו *m*, Lokomotive'.
 לאַקאַמען זיך, begierig, erpicht
 sein auf'. *p* łakomić się
 לאַקערען, lauern' auf jmdn.
 לאַקש, gew. Mz לאַקשען, Nudeln'. *r*
 לאַשטשען, liebkosen, schmei-
 cheln'; l. zich ,sich einschmei-
 cheln'. *p*
 לאַשעקעל, Füllen'. *r*
 לאַ *h*, Herz'.
 לאַ *h* 'außer'.
 לאַביש *h*, Kleid'.
 לאַבן, Betrüger' (s. Gen. 29, 25;
 31, 41). [mond'.
 לאַבנה *h*, Mond'. halbe l. ,Halb-
 לנאַטע, Erlassung, Befreiung,
 Privileg'. *r*
 לאַ *t* ,der 33. Tag in der
 'Omerzählung', zwischen Pas-
 sah u. Wochenfest, Freuden-
 tag der schulfreien Jugend.
 לאַ *t*, neben, bei, im Vergleich
 mit'. l. heintigen יקרות, im V.
 zur heutigen Teuerung'.
 לאַ *h*; אַתחמו' ל', im J. 1846
 unsres Exils = 1916 n. Chr.
 (70 n. Chr. Zerstörung des
 2. Tempels).
 לאַ *t*, gänzlich'. ל' ניט, durch-
 aus nicht, gar nicht'.
 לאַ *t*, von meinem Stand-
 punkte, soweit ich in Betracht

- komme'; לְדִינָה, soweit sie in B. kommt'.
- אָרִיב ל' אִי"ה, für künftig'. אָרִיב ל' אִי"ה, künftig, so Gott will'; zei šrekken zich far l. ,vor der Zukunft'.
- לְהַבְדִּיל [Gen 1, 14], um zu sondern', um nicht (etwas Hohes u. etwas Geringes) zusammen, in Einem Atem zu nennen, zB: der Vorbeter und l. ein Theatersänger. || אָלֶה ל' אֶלֶה (אֶלֶה) t, um mit tausend (mal tausenden von) Unterscheidungen zu sondern'.
- לְהַדְלִיק t, um anzuzünden' die Lichter für Sabbat oder Tempelweihfest.
- לְהַכְעִיס h, um zu erzürnen', oft: auf zu l.
- לְצַדִּיקִים, die 36 Gerechten', welche stets, oft verborgen als einfache Leute, in der Menschheit sind und um deren willen die Welt nicht vernichtet wird. Der Einzelne wird לְמַדְוָאוֹ נִיּוֹק ל' רִנִּיּוֹק oder genannt.
- לֹדַק, 'Bot, Kahn'. p
- לֹזֶשׁ, Pfütze, Lache', Mz ס. r
- לֹתֶה h 1, 'Tafel', 2, 'Kalender'; לְחֹת הַבְּרִיחַ, die Bundestafeln'.
- לֹטְשִׁינֶה, Kien' zum Brennen.
- לֹטְשִׁנִּיק, 'Leuchtpfanne' für Leuchtpäne, mit e. Rauchkappe.
- לֹי h, 'Levit', Mz לְוִי.
- לֹיב, 'Lob'.
- לֹיָה t [לֹיָה], 'Geleit', bes. ,Leichenbegängnis'. [ches Ei'.
- לֹיז, 'los; lose' a lôz ei ,ein wei-
- לֹיז, 'Laus', Mz לֹיז.
- לֹיט, 'Lot'.
- לֹיט, 'laut, entsprechend'; a bericht laut dem forgešribenem muster; laut wi ich zeh ,nach dem was ich sehe'.
- לֹיטער, 'lediglich, nur'.
- לֹיטען, 'leuchten', לֹי, 'Lohn'. [fließend.
- לֹיפּוּג, 'laufend', vom Wasser: לֹיפּוּג, 'lebhaft' Augen.
- לֹיפּענִישׁ, 'Lauferei'.
- לֹכטע, 'Luftloch' im Ofen.
- לֹלֶב t, 'Palmzweig' für das Laubhüttenfest.
- לֹמְדוּת t, (talmud.) 'Gelehrsamkeit'.
- לֹנֶג l. un leber auf der nâz hengen, 'jmdm etwas Sinnloses u. Belästigendes auflegen'.
- לֹסטע, 'Scheibe, Schnitte' Brot. r
- לֹסטראַצִּיָּה, 'Revision, Untersuchung'. p lustracya
- לֹסקע (לֹשקע), 'Schale' v. Nüssen, 'Schuppe' v. Fischen.
- לֹשׁעַן |Spr. 17, 5], 'wer des Armen spottet'.
- לֹשֶׁן, 'abschälen, die Haut abziehen'; l. zich ,sich spalten, Risse bekommen, sich abschälen'. p lupac
- לֹפּט, 'Luft', in der luften.
- לֹפּטשיק, 'Luftloch', Mz עס. p

לופטערן, (aus)lüften'.
 לופע, Kanonenrohr'. *p*
 לַחַיִּים *h*, zum Leben! Zuruf beim
 Trinken | לַחַיִּים טוֹבִים וְלִשְׁלוֹם |
 ,zu gutem Leben und zum
 Frieden! Antwort darauf.
 לַחֲלוּטִין *t* [ל + חַ] ,gänzlich'.
 לֶחֶם *h*, Brot'; ל' עָנִי ,Brot des
 Elends', Maazzen.
 לַחֲמָא s. 'ח. [spruch'.
 לַחֲשׁ *h*, Zauber-, Beschwörungs-
 לַטוֹבָתָא *h*, zum Besten, טובָה, von..'
 l. unz ,zu unsren Gunsten'.
 לי. Hier Vermißtes suche man
 bei dem auf י (nach ל) folgen-
 den Buchstaben.
 ליאַדע, gleichviel welcher, irgend-
 ein'. er iz nit a l. wer ,er ist
 kein gewöhnlicher Mensch';
 zei häben gezägt däss er a
 liade tåg kummen wett, irgend-
 eines Tages'; di òern ferlegen
 zich bei a liade kleinigkeit
 ,die Ohren legen sich (zum
 Aufmerken) bei jeder Kl. zu-
 recht'. *p* lada
 ליאַלע, Puppe', Mz. ס. *p*
 ליאַמעווען, einfassen, mit e. Borte
 od. e. Band besetzen'. *p*
 ליאַמקע, Einfassung'. *p*
 ליאַרמיג, lärmend'.
 ליאַרמען, lärmern'.
 ליאַרעם, Lärm, Tumult'.
 ליגנער, Lügner', Mz. ס.
 ליגען *m*, Lüge', Mz. ס.
 ליגען, liegen'.
 לַיְהוּדִים ,für die Juden' s. Esth.

8, 16] ,große Freude, Fröh-
 lichkeit'.
 ליובאַוויניק, Liebhaber'; ,Gelieb-
 ter'; *w* ליובאַוויצע. *p*
 ליובענור, mein Lieb!, Geliebte(r)'.
 ליול(ר)ען, einlullen'. *p*
 ליולקע, לולקע, Pfeifenkopf'. *p*
 ליווער, (Wein-)Heber'.
 ליוועראַנט, Lieferant'.
 ליזשאַנקע, Ofenbank'. *r*
 ליטוואַק, Litwak, litauischer Ju-
 de'. *w* ליטוואַטשקע.
 ליטקע, Wade'. *p* lytka
 ליוב (gespr.: leib), Löwe', Mz. ען.
 ליוב (in Polen gespr.: lab) 1 ,Leib';
 2 ,Laib' Brot.
 ליוג, Lauge'.
 ליגען, legen'.
 לייד *w*, Leid'.
 ליידאַק, [ledig'] ,Lumpenkerl'
 Schurke'. *w* ליידאַקע. *p*
 ליידע, ledig; leer' Hand, Laden.
 ליידעקייט, לע', Leere'.
 לייווענד, s ,Leinwand; Segel'.
 לייווען, lösen'; im Geschäft
 ,Einnahme (Losung) haben'.
 לייווען, Losung, Einnahme'.
 לייוט 1 ,Mitglied der feineren
 Gesellschaft', er iz a grösser l.;
 2 ,Leute'.
 לייוטיש 1 ,vornehm'; 2 ,Volks-',
 areinfallen in l-e meiler ,ins
 Gerede der Leute kommen'.
 לייוט(ה)ען, löten'.
 לייוטער *m*, die Leiter'.
 לייולעך, Laken, Betttuch', Mz. ער.
 לייום, Lehm'.

לירמען ,aus Lehm'.
 ליון ,Flachs'.
 ליוסט 1 ,Leiste'; 2 ,Saum' am
 Kleide.
 ליוענען ,lesen', bes. Tora u. Buch
 Esther. a ליוען thun in ,le-
 sen in'.
 ליוצע ,Leitseil, Leine', Mz
 ען p lejc, lejce
 ליוקע ,Trichter'. p lejek
 ליוקענען ,leugnen'.
 ליוכא ,Unglück'. p lichu
 (,ungerade Zahl; U.').
 ליוכט ,Licht', Vk ליוכטעל
 ליוכט Eigw ,licht' Augen.
 ליוכטיג w ,Helle'.
 ליוכטיג ,hell, leuchtend' Stube,
 Zukunft; ,erlaucht' Herrscher.
 ליוכע 1 ,Unglück' s. ליוכא; 2 Eigw
 ,wertlos, nichtsnutzig'.
 ליול שמוחה [Exod 12, 42] erste
 Nacht des Passahfestes.
 ליומענע ,Lemone, Zitrone'.
 ליוניע ,Linie', Mz ס.
 ליוסט 1 ,Blatt'; 2 ,(Anleihe-)Pa-
 pier'. zemske listes ,Land-
 schaftspapiere'.
 ליוסטאפאד ,November'. p (vom
 Fallen padać der Blätter).
 ליוסטע ,Liste', Mz ס.
 ליוסונע ,Glatze'. p lysina
 ליוסע ,kahl, haarlos'. p lyso
 ליועבע; Mz ס ,Liebschaften'.
 ליועבענדיג ,liebend, liebevoll'
 Hand.
 ליועסניק ,Förster, Waldhüter'. p
 ליועסען ,etwas zus.-kleben'; l. zich

,kleben an, hangen an, sich
 fest anschließen'. p lepić.
 ליועפקע ,klebrig', l. finger ,die-
 bisch'.
 ליופ ,Lippe'.
 ליופע ,Linde'. p lipa
 ליוציטאנט ,Bieter'.
 ליוציטאציע ,Versteigerung'.
 ליוצנחה s. 'לוצ'.
 ליושא ,Flechte' (Leiden), Mz עס p.
 ליות ברירה t ,es ist keine Wahl'.
 ליותר תקא t ,zu besserer Wirkung
 oder Bekräftigung'.
 ליוכבוד h ,zu Ehren von'.
 ליוכה דודי ,Komm, Geliebter'
 [Hohesl 7, 12], ein Lied zur
 Begrüßung des Sabbats.
 ליוכלהדעה t ,nach allgemeiner
 Ansicht'.
 ליוכלהפחה t ,allerwenigstens'.
 ליוכן h ,deswegen'.
 ליוכתחלה t ,von vornherein' [תחלה
 h ,Anfang'].
 ליולעג וילקלם (Ps. 44, 14) ,zu Hohn
 und Spott'.
 ליומאי t ,zu was? weshalb?'.
 ליומראו ניק s. ל"ו.
 ליומדן t ,(talmudisch) Gelehrter'.
 ליומוד t ,Lehrgegenstand, das Ge-
 lehrte'. di limmudim wellen
 zich anhoben dem 3. Okt. ,der
 Unterricht wird am .. an-
 fangen'. [Stunde'.
 ליומזל t ,mit Glück, in guter
 ליומען השם t ,um Gottes willen'.
 ליומשל t ,zum Beispiel'.
 ליוסוף t ,zum Schluß, endlich'.

לעבלעך ברויט ,kleine [Laibe] Brote'.

לעבעדיג ,lebendig'.

לעבעדיגערדייט Umstw.

לעבעדיגקייט ,Lebendigkeit'.

לעבען ,Leben'. קרבנות ,Opfer' in menschenlebens.

לעבען zuw. = ,neben'.

לעבער ,Leber'; esst eich ništ åb di l. ,regt euch nicht auf'.

לעגער ,Lager'. ל־סְחֹרָה (Waren-)Lager'. לעגער ,Ladenhüter'.

לעגערן זיך ,sich lagern'.

לעדיג ,leer', di derfer zenen l. לעדעלע 1 Vk v. לאָדען ,Laden';

2 , (Augen-)Lid'.

לעדימען ,לוימען , a l-e šissel, irdene לעהרע ,Lehre', Mz ס. [Schüssel'.

לעהרערין ,Lehrerin', Mz ס.

לעולם וָעַד h ,für immer und ewig'.

לעולם תָּקַח h ,nimm immerfort scherzhaft in bezug auf jmdn, der recht viel an sich reißen möchte und in den Mitteln nicht wählerisch ist.

לעזן ,Punkt' beim Kartenspiel, Mz ען.

לעזאזל [Lev. 16, 8] ,zum Teufel'. לעזען ,lösen'.

לעטניק 1. (Frauen-)Sommerkleid'; 2 ,Sommergast', Mz עס p

לעטשניצע ,Heilanstalt', Mz ס. p לעטשעלעך [Latschen'] ,Schuhe'.

לעיעק ,Trichter'. p

לעכעל ,kleines Loch'.

לעכערדיג ,löcherig'.

לעמעשקע 1 ,Mais- oder Hirse-

brei' | 2 ,lange einfältige unbehelfliche Person'. p

לעמפערט ,Leopard'.

לעפעל ,Löffel', Mz לעפעלען.

לעפעלדיג ,löffelweise'.

לעפץ ,Lippe', Mz ען.

לעק 1 ,das Lecken', nit a lekk ,nicht das Geringste'; 2, Leckerei, Leckerbissen'.

לעקיש ,Narr, Einfaltspinsel' (v. e. Eigennamen?)

לעקעך ,Lebkuchen', Vk לעקעךעל.

לעקער ,lecker', bes. Ochsenzunge.

לעקעווע 1 ,Vorlesung'; 2 ,Schularbeiten'. Mz ס.

לעָרָה t (bei Zahlangaben) ,ungefähr'.

לערן-יונג ,Lehrjunge'. [begreift'.

לערן-יונגעל ,Knabe, der schnell

לערנען 1 ,lernen', l. zich ,eifrig lernen' bes. Altes Test. u.

Talmud | 2, lehren', Mw gelernt ,gelehrt'.

לערנונג ,das Lernen'.

לעשטש ,Brassen, Blei' (Fisch).

לעשען ,löschen'.

[tig'.

לעַתָּה t ,zur Zeit, gegenwär-

לעַתִּידָא t ,für die (messianische) Zeit, die kommen wird'.

לְדַעְתָּם h ,gemäß, laut, nach'. לְדַעְתָּם ,nach ihrer Ansicht'; לְדַעְתָּם (וְהַ) ,wie man schätzt'.

לְפָנִים t ,zum Schein, vorgeblich', Ggsatz: tatsächlich.

לְמִשְׁוֹרַת הַדִּין t ,innerhalb', innerhalb der Grenze (Linie) des Rechts' d. h. milde.

מורנו הרב שמואל = מהרש"א
 Samuel Edels Talmud-
 erklärer, † 1631.
 מאי טעמא = מ"ט, was ist der
 Grund? [mehr].
 מכל-שכן = מכ"ש, um wie viel
 מעלת כבוד הפארתו = מעכ"ח, die
 Erhabenheit seiner herrlichen
 Würde' [etwa: 'Seine Hoch-
 würden'] ehrende Überschrift
 in Briefen.
 מורה צדק = מ"ץ, richtiger Leh-
 rer' der im Rabbinatskolle-
 gium mit über religionsge-
 setzliche Fragen entscheidet.
 מען, מע, מ', man'.
 מאבד h [מבד v. מ], vernichtend',
 m. zein, vernichten, zu grunde
 richten'; מ' עצמו לרעה, Selbst-
 mörder'.
 מאגילעק, Erd-, Grab-hügel'
 (nichtjüdischer). p
 מאגלען, mangeln' Wäsche. p
 מעגען, mögen'.
 מאגען, Magen', Vk מאגענדעל u.
 מעגעלע. [ען, Mz מאדאם].
 מאדרי t 1, Planet Mars'; 2, fähig,
 energisch'.
 מאדיש, modern'.
 מאדנע, sonderbar, seltsam'. modne,
 wilde חלומות, Träume'. Auch:
 מאדע, augen.
 מאה h, hundert', Mz מאות.
 מאהלעכץ, was gemahlen wer-
 den soll'.
 מאהלען, mahlen'.
 מאהנען, mahnen'.

לְפָעַמִּים h, manchmal'.
 לְפָרֵט גְּדוֹל, nach der großen Zeit-
 rechnung', d. h. mit Angabe
 des Jahrtausends: 5676 der
 Schöpfung (3760 v. Chr.) =
 1916 n. Chr. | לְפָרֵט קָטָן, nach
 der kleinen Z.' d. h. ohne An-
 gabe des Jahrtausends: 676.
 ל' h 1, Spötter'; 2, Spaßmacher';
 3, Kobold' (Spuk).
 ל' t, Spaß'. ohn l., ohne Spaß,
 im Ernst' antworten.
 ל' h d, Spott treiben'.
 ל' t, Sonnenfinsternis';
 ל' t, Mondfinsternis'.
 ל' t, nach dem Leichten,
 erleichternd' entscheiden, s.
 חמרא.
 ל' h, in Menge'.
 לשון הקדש h, Zunge; Sprache'
 ,die heilige Spr.'; לשון הרע,
 ,Verleumdung'; לשון פאניע,
 ,Russisch'; ב' t, in folgen-
 den Worten'.
 ל' t, um .. willen'; לשם
 ,um Gottes willen'.
 לשנה טובה h, Neujahrswunsch
 ,zu einem guten Jahre', oft
 mit תפוח, mögest du aufge-
 schrieben sein'.
 מורנו הרב ורבינו רב = מהור"ר
 ,unser Lehrer, der Gelehrte,
 und unser Herr, Herr' Be-
 zeichnung, bes. in Briefüber-
 schriften, bedeutender jüdi-
 scher Gelehrter.

מירארט'סע *t*, geringwertig'; di maud ,das häßlichste Mädchen'. Auch Umstw: er iz m. (bö's) areingefallen. | Verstärkt: מאוס'מ' ,ekelhaft'.

מאוס'ען זיך ,Widerwillen, Ekel haben'; fun meiz ,vor Mäusen'; mit eier לשון ,W. gegen eure Sprache'.

מאזאליעס ,Schwielen'. *p* modzel. מאזלען ,Masern haben'.

(מאזש'ע) ,Mutterchen'. *p*

מאחמערדאנער ,Muhammedaner'.

מאטיק ,Docke, Strähne' Garn.

מאטושקא ,Mütterchen'.

מאטעלע ,Mordechai' Knaben-
[name. מאטעריאל Mz ען.

מאטערן ,martern, quälen'; m. zich ,sich abmühen'.

מאטעריניש ,Mattigkeit'.

מאטקייט ,Mattigkeit'. [schied? מאי ש'נא *t* ,was ist der Unter-

מאיאנטעטע ,Gut (Landbesitz); Vermögen'. *p*

מאייטקעס ,Unterhosen'. *p*

מאיל ,Motte', Mz ען. *p* mól

מאך ,Moos'. *r*

מאכאָרקע ,M-tabak' aus Amersfort in Holland; gewöhnlicher Tabak.

מאכיל טרפוחניק ,Fleischer, der zu essen verbotenes Fleisch verkauft'.

מאכמערדאניש s. 'מאח'.

מאכען 1 ,machen'. m. (a mach geben) mit der hand ,mit der

strack, Jüd. Wörterbuch.

Hand winken, ein Zeichen geben'; m. mit'n šwerc ,das Schwert schwingen' | 2 ,erklären'; Raši macht ,erläutert'.

מאכל *h* ,Speise', Mz ים.

מאל Mal; מאל *א* u. אמאל einst;

מאל *א* מיט *א* auf einmal, plötzlich; zum mál ,sogar': er kenn

3. m. nit lezen ,nicht einmal'.

מאלאזיווע s. 'מל'.

מאלינע ,Himbeere', Mz ס. *p*

מאליקען זיך ,beten'. *r*

מאלע Umstw. ,wenig, unbedeutend'. *p* malo

מאלען ,malen', Mw gemälen.

מאלער ,Maler', s. מעלער.

מאלפע ,Affe', Vk מאלפעלע *p*

מאמיין *h* ,gläubig'. mir zenen מאמינים בני מאמינים ,Gläubige u. Söhne Gläubiger'.

מאמע ,Mutter', Mz ס. Vk מאמקע ,מאמעשי

מאמע לשון *hd* ,jüdisch'.

מאמעליגע Art Polenta (aus Maismehl, bes. in Rumänien).

מאמענטאל ,momentan, augenblicklich'.

מאמר *h* ,Wort; (Zeitungs-)Artikel'.

מאמר המסגר ,eingeschlossener Satz, Parenthese'.

מאן ,Gatte'. di techter mit zeiere [ihre] mannen.

מאנאטקעס ,Habseligkeiten'. *p*

מאנאך Mönch, Mz ען.

מאנגלען 1 ,mangeln, fehlen'; 2 ,mangeln' Wäsche.

מאנדעל, Mandel', Mz דלען.

מאנטעל, Mz טלען.

מאנישקע, Manschette'. *p*

מאָנַס *t* [Mw v. אָנַס] m. zein, vergewaltigen', insbes. notzüchtigen.

מאָנסביל, Mannsbild', Mz ען.

מאָנסבילש. di m-e welt, die Männerwelt'.

מאָנע, Manna'; m.-kaše, M.-grütze'.

מאָנקעט, Manschette', Mz ען. *p*

מאָס *w*, Maß', in der fullster m. 'im vollsten Maße', Mz ען; Vk מעסטלעך.

מאָסאַזשיסט, Masseur'.

מאָסליאָנקע, Buttermilch'. *p*

מאָסליאָניצע, Butterwoche', Woche vor den großen Fasten'. *p*

מאָספּה *h* [Mw v. אָספּה], sammelnd'; m. zein, sammeln'.

מאָסקאַווירער, Gewalttätiger'.

מאָסקאַווקע, Mohnkopf'. *p*

מאָראַנק, Pomeranze'.

מאָרג, Morgen' (Landmaß).

מאָרד, Mord', Mz ען.

מאָרדע 1, Kinn' beim Menschen; Vk מאָרדעצקע | 2, Schnauze'.

מאָרדע, Lapgwierigkeit'. *p*

מאָרט, März'.

מאָריוָה *h* [Mw v. אָריוָה], lang machend', m. zein, 'hinziehen' e. Geschäft oder e. Gespräch.

מאָרינאַרקע e. Art Bluse mit freiem Hals. *p*

מאָרק, Mark'.

מאָרטיק, Rückgrat'.

מאָרעווקע, Ameise'. *p*

מאָרעלען, Morellen' Art Kirschen.

מאָרען, jmdm (durch Entbehren usw.) sehr zusetzen, bis aufs Blut peinigen'. *p* morzyć.

מאָרק, Mark' (Münze), Mz ען.

מאָרק, Markt', Mz מערק(ער).

מאָרקע, (Brief-)Marke', Mz ס.

מאָרש, Hinterer', Vk מערשעלע.

מאָרשאַלעק, Lustigmacher' bes. bei Hochzeiten, Mz לקעס'. *p*

מאָרשטשקע, Runzel'. *p*

מאָשטש, 1, Salbe, Schmiere'; 2, Farbe' im Kartenspiel. *p*

מאָשינקע, Mz ס; Vk טהייר-מאָשינקע.

מאָשעניק, Spitzbube, Schurke' als Schimpfwort. *r*

מאָבאַר *h* [Mw v. באַר, er hat erklärt'] m. zein, 'erklären'.

מאָבאַק *t*, klar, deutlich' Erkennungszeichen.

מאָבוקה *h*, Verwirrung; Bestürzung', Mz רת.

מאָביל *h*, Sintflut'.

מאָבנה *t* [Mw v. באַנה] m. zein, beschimpfen, beleidigen'. מאָבנה weren, beschimpft werden'.

מאָבחר *t*, ausgewählt'.

מאָבטיה *h*. m. zein, versichern, zusichern, zusagen'.

מאָבטל *t* [Mw v. באַטל] m. zein (zuw. mißbräuchlich: m. machen), 'aufhören machen' dem ferkauf; zunichte machen, ungültig machen' dem tšekk (Scheck); zeit, 'vertrödeln'.

מבין *h*, einsichtig, Kenner, Sachverständiger'. [kunde'.
 מבינות *t*, Kennerschaft, Sachverständiger'.
 מבייש *t* [בוש] m. zein, beschämen, demütigen'.
 מבבל *t* [בלל] ,verwirrt'.
 מבסם *t* [Mw v. בסם] u. מבסמ'דיג *hd*, berauscht'.
 מבקר *h*. m. zein, besuchen', gew. חולים, Kranke'.
 מבשר *h*, Verkünder' bes. froher Botschaft.
 מגדל *h*. m. zein, aufziehen, großziehen' Kinder.
 מגזם *t*. m. zein, übertreiben'.
 מגיד *h*, Prediger', Mz ים.
 מגיר *t* [גיר Proselyt] zich m. zein, zum Judentum übertreten'.
 מגלגל *t*. m. weren 1, verwandelt werden'; 2, verschlagen werden' nach andrem Orte.
 מגלה *h*. m. zein, offenbaren, kundmachen' Geheimnis.
 מגלה *h*, Rolle, Buchrolle', bes. Estherrolle.
 מגן *h*, Schild'; מ' קוד, Schild Davids' Wappen des jüd. Volkes.
 מגע ומשא *t*, Berührung und Verkehr' haben mit jmdm.
 מגפה *h*, Seuche, Epidemie'.
 מגשם *t*, grob, plump'.
 מגשם'דיג *hd* 1, beleibt'; 2, körperlich' Bewegung (Ggsatz: geistig); 3, קשד, schwerer Verdacht'.
 מקדור'תא *t*, nach dem Gesetze'.
 מקבר *h* [Mw v. דבר], das Be-

sprochene', wi der m. iz, wie die Abrede ist'.
 מקבר *w* (*h m*), Wüste, Einöde'.
 מקבריות *Mz*, Steppen'. (Mz ית.
 מדה *h* 1, Maß'; 2, Eigenschaft', מדור *t*, Wohnung, Wohnstätte'.
 שבעה מדרי גיהנם, die sieben Abteilungen der Hölle'.
 מדחה *t*. m. zein, wegstoßen'.
 מדקה *t*, Vermessung'. m. machen, Inventur aufnehmen'.
 מדינה *h*, Provinz, Gegend, Land'.
 מדע *h*, Einsicht'.
 מדפיס *t* [דפיס], (Buch-)Drucker'.
 מדקדק *t*, m. zein, genau, sorgfältig sein' bes. im Ausdruck.
 מדקדקן *t*, nach unsren Lehrern (Rabbinen)' d. i. nach dem mündlichen Gesetz. Ggsatz מקדור'תא.
 מדרגה *h*, Stufe, Rang'; auch, Jahrgang' von Soldaten.
 מדריך *h*, Führer, Leiter', Mz ים.
 מדרש *h* 1, Schrifterforschung'; 2 Bezeichnung gewisser alter (meist homiletischer) Auslegungen zu alttestl. Schriften.
 מה-בקב *t*, was liegt daran?, was schadet's?'.
 מה-דאד *hd*, wenn'.
 מה-יפית'ניק einer der seine jüdische Nationalität, zunächst in Äußerlichem, verleugnet. Das Wort ist gebildet mit spottender Benutzung vom מה-יפיה, Wie schön bist du' Hoheslied 7, 7.

מה-מצייני *t*, 'wie finden wir?' bei einer andren Gelegenheit, um auf diese anzuwenden (häufige Form der Folgerung).

מה-נשיתנה *h*, 'wodurch unterscheidet sich?' So beginnen die vier Fragen, welche der jüngste Knabe in der Passah-nacht an den Hausvater stellt.

מה-שפירי *t*, 'was ist der Unterschied?'

מה-הדר *t* [Mw v. הדר]. m. zein 'schön machen', d. i.: die Gebote aufs schönste, sorgfältigste erfüllen.

מה-הדר *t*, מה-הדר'דיג, 'ausgezeichnet, sehr schön'.

מה-הממל, 'Getümmel, Verwirrung', Mz זח.

מה-המה-דיג *hd*, 'das entlaufen iz m. ,panikartig'.

מה-היה *t*, 'das Was, das Wesen'.

מה-היכא תיחי *t* 1, 'woher leitest du das ab?, wie kommst du darauf?' | 2, 'warum denn nicht?'

מה-הירות *t*, 'Schnelligkeit, Eile'.

מה-הלך *h*, 'Weg, Reise'.

מה-הנה *t*, m. zein 'jmdn Vergnügen oder Genuß haben lassen'.

מה-הסתם, מה-הסתם, מן-הסתם, 'selbstverständlich'.

מה-הרהר *t*, m. zein 'denken, nachdenken'.

מה-היה *h*, 'einer der gesteht'. m. zein 'anerkennen, zugestehn'.

Vom Angeklagten: zich m.

zein 'gestehn'; ומתודה *m* 'zein bekennen und gestehn'.

מודיע *h* [נדע] m. zein 'melden, kundtun'.

מודעה *t*, 'Bekanntmachung'.

מיהל *t*, 'Beschneider'.

מוהמע Muhme, Mz ס.

מוזען, 'müssen'.

מוזינקעל, 'jüngster'. *p*

מוזשיק, '(russischer) Bauer'. *r*

מוהל *h* [Mw v. מהל] m. zein

1, 'verzeihen'. | 2: zeit m. 'seid

so freundlich!', er zoll m. zein

zich arauskleiben 'soll sich

gefälligst entfernen'. | 3, 'ver-

zichten'.

מוטנע, 'trübe' Wasser, Auge. *r*

מוטנעקייט, 'Trübheit'.

מוטער, 'Mutter', Mz ס.

מוטשען, 'quälen'. m. zich, 'sich plagen, sich abmühen'.

מוטשירען, 'quälen' zB Rekruten.

מויד, 'Mädchen', Mz מיידען; Vk מיידעל.

מויז, 'Maus', Mz מייז; Vk מייזעל.

מויל, 'Mund', Mz מיילער; Vk מיילכעלעך.

מויער 1, 'Mauer'; 2 (gemauertes) 'Haus'.

מויר, 'Mohr' (*h* כרשי).

מוכיח *h*, 'Straf-, Buß-prediger'.

מוכן ומזמן, 'zurechtgemacht und bereitet'.

מוכר *h*, 'Verkäufer', m. ספרים, 'Buchhändler', m. תבואה, 'Getreidehändler'.

מול *h*, 'beschneiden'.

מולב [Milbe], Holzwurm, Bücherwurm'.

מולד *t*, Neumond'.

מולטער *w*, halbrundes Gefäß, Mulde' bes. zum Teigkneten.

Mz מולטערס u. מילטער.

מוליאַרסקע, Maurer'-Arbeit.

מוליקער, מאַר, 'Maurer'. *p* mularz

מולירען (פער), täuschen, hinhalten'.

מורמעלן, leise, heimlich reden'.

מומר *t*, Abtrünniger'.

מונדיר, מאַג, 'Uniform'; *r*. kartoffel in di mondirlech, K. mit der Schale'. [rette.

מונשטיק, Mundstück' der Zigaretten.

מוסטירען, מושט, 1, 'mustern'; 2, einexerzieren, drillen', daher: (zu) viel befehlen'. *p*

מוסקה *h* [Mw v. יסקה] m. zein, hinzufügen'.

מוסקה *t*, Zusatzgebet' nach dem Morgengebet (an Sabbaten, Festtagen u. Neumonden).

מוסר *t* [Mw v. מָסַר] m. zein, übergeben, überliefern'. m. מודקה zein, öffentlich erklären, zu wissen tun'. | zich m. נָפֵשׁ zein, sein Leben einsetzen'.

מוסר, מוסור, מָסַר, *t*, Denunziant, Verräter'.

מוסר *h*, belehrende Zurechtweisung'. מוסר השכל [Spr. 1, 3], klug machende Lehre'; מוסר-ספרים, Zuchtbüchlein' mit praktischer Ethik.

מוסר'ניק, Moralprediger'.

מוסר'ען *hd*, mit Worten strafen'.

מויער *t*, bezeugt, notorisch' als feindlich oder schädlich.

מויעל *h* [Mw v. מעל] m. בשליחות zein, dem Auftrage untreu sein' ihn nicht erfüllen.

מופטע, Muff', Mz ס.

מופת *h*, Wunder', Mz מופתים.

מוצא [Mw v. מצא] m. הן zein, Gunst finden bei'.

מוצאי *h*, Ausgang'. מוצאי שבת, der Abend nach Ausgang des Sabbats'; מ' יום כפור, der Abend nach dem Versöhnungstage'.

מוציא *h*. 1 m. machen, den Lobspruch הַמוֹצִיא sagen' | 2 ein Stückchen Brot, das hierzu vorhanden sein muß.

מוק, Mücke', Mz מיקען.

מורא *h*, Furcht'.

מורא'דיג *hd* 1, furchtsam'; 2, furchtbar, erschrecklich groß'.

מורד *h*, Aufrührer'; m. zein, einen Aufstand machen'; m. במלכות, gegen die Regierung', revolutionär.

מורה *h*, Lehrer', מורנו, unser Lehrer', מורה דרך, Wegweiser' | מ' הוראה, jmd der religionsgesetzliche Fragen entscheiden darf Rabbiner od. Richter (Dajjān).

מורה *h*, ungehorsam' s. סורר.

מושב *h*, bewohnter Ort, Wohnsitz'.

מושטירונג, Heeresmusterung'.

מושטירען, mustern' Soldaten.

מחזק *h* [חזק] m. zein ,kräftigen, stärken'.

מחזקה *t*, kein מחזקות ništ haben mit ,nichts zu tun haben mit, keine Geschäfte machen'.

מחזיב *t*, m. zein ,für schuldig oder verpflichtet erklären; verpflichten'.

מחזיב *t*, verpflichtet'.

מחיה *h* ,Lebensunterhalt'.

מחיה *t*, Erquickung, Vergnügen'.

מחיה *h* ,belebend, erquickend'; m. zein ,beleben, erquicken'.

מחיה דריג *hd* ,belebend, erquickend, erfrischend' Abend.

מחילה *t* ,Vergebung'; auch Bitte um V. für einen Ausdruck, den man eigentlich nicht gebrauchen sollte: sit venia

מחיצה *t* ,Scheidewand'. [verbo.]

מחילל *h*, m. zein ,entweihen'.

מחלק *h*, m. zein ,verteilen'.

מחלק *t* [Mw v. חלק], anderer Ansicht, nicht übereinstimmend'.

מחלֶקֶת *t* ,Streit, Zwist, Disputation', Mz *hd* עין'.

מחמיר *t* ,erschwerend, genau', vgl. חמרא.

מחמת *t* 1 ,wegen', m. dem ,deswegen' | 2 ,weil'.

מחנה [Alt. Test: Lager] ,Schar' Soldaten, Heuschrecken, Mz מחצה *t* ,sehr frech'. [מחנות].

מחוק *t* ,ausgewischte Stelle' in einer Handschrift.

מחירים *h* [Mw v. חרם] m. zein ,in den Bann tun'.

מחשבה *h* ,Gedanke'.

מחיתן *t* Vater, מחיתן Mutter des Bräutigams oder der Braut, übh. von nahen Verwandten u. nächsten Freunden. | *hd* zeirufen zi טע' מהתנת' ,Frau Base'.

מטבע *w t* ,Münze; Geld', Mz מטבעות. [Mz רה.]

מטה *h* ,Bett', bes. ,Totenbahre'.

מטהר *h*, m. zein ,reinigen', insbes. die vorgeschriebene Waschung der Leiche vollziehen.

מטיב *h* [Mw v. טוב] m. zein ,Gutes tun', far a הדיק ,für einen Schaden Ersatz geben'.

מטיל *t*, m. zein אַימה ,Schrecken verbreiten'.

מטיף *t* ,Prediger, Redner'.

מטלטלים *t* ,bewegliche Güter, Hausrat'.

מטמא *h*, m. zein ,verunreinigen'.

מטעמים *h* ,Leckerbissen'.

מטפל *t* ,beladen', insbes. mit vielen Kindern.

מטריח *t*, m. zein ,bemühen'.

מטרף *t* [Mw v. טרף] ,geistig gestört, verrückt'.

מטשטש *t* 1 ,undentlich' Schrift; 2 ,verwirrt' Mensch.

מי יודע *h* ,wer weiß?'

מי שברך *t* [Wer gesegnet hat] ein Segensspruch für den zur Toraverlesung Aufgerufenen.

מי שהיה *t* ,ehemalig'.

מיאל טאבאק ,Staubtabak'. *p*

מיאוס s. מאוס.

מיאוקען ,miauen'. *p*

- מיאטעזש ,Aufstand, Meuterei'. *p*
מיאטעזשניק ,Aufständischer'.
מיאָש *t*, zich m. zein, verzweifeln,
die Hoffnung aufgeben'.
מיגלען ,blinzeln, (mit den Augen)
winken', *r*
מִיד *t*, sofort', 'תִּיבָה וּמִ'.
מיוּדקייט (מיעד), Müdigkeit'.
מיהל ,Mühle'.
מיר(ה)לנער ,Müller'.
מיהען זיך ,sich mühen'.
מיוּחד *t* [ausgezeichnet, einzig
in seiner Art]. 'שְׁלִיחַ מִ', be-
sonderr Gesandter, mit beson-
derem Auftrage'.
מיוּחס *t* u. מיוּחס'דיג ,von edler
Abstammung'. [ster'. *p*
מיוּניקעל (מוז), 'jüngster, klein-
ש' *t*, Schwäche, Krankheit'.
מיוּריק . . מיט (zeitlich), vor'; mit
einige חֲדָשִׁים (Monate) zurückk.
מיטאָג 1 ,Mittag'; 2 ,Vesper-
brot'; 3 (neu) ,Mittagessen'
umziste m-en.
מיטינג ,Meeting, Zus.kunft'.
מיטינקע ,Handschuh ohne Fin-
ger', Mz ס. *p* mitenka
מיטעל *m*, Mittel', Mz שפּיז-מיטלען
,Nahrungsmittel'.
מיטעל ,mittlere'. fun mittlen
wuks; gewöhnlicher mittlerer
שְׂכָל ,Durchschnittsverständnis'.
מיטשען ,muhen, brüllen' von
der Kuh.
מיוּדעל 1 ,Mädchen'; 2 ,Dame,
Ober' im Kartenspiel. Mz
מיוּדלעך ; s. מוּיד.
- מיוּדעלווייז ,in Art od. Eigen-
schaft eines Mädchens; als M.'
מיוּזעל ,Mäuschen'.
מיוּן ,Meinung, Absicht'.
מיוּנען ,beabsichtigen'.
מיוּערען ,Möhren'.
מיוּער-קעפעל (מע-ער-ק'), große
Muschel', auricula; wenn man
sie ans Ohr hält, glaubt man
ein Summen zu hören.
מיוּרע ,Teigstück', aus dem die
Mazzen geschnitten werden.
מיוּקעכץ *hd* ,Ausgebrochenes'.
מיוּקען *hd* ,brechen,
sich übergeben'.
מיוּלא [*t* ממילא von selbst] ,mag
sein'. m. er zingt ,mag er
immerhin singen'.
מילגרוים ,Granatapfelbaum'.
מילד ,mildere umständen ,mil-
dernde Umstände'.
מילד *t* 1 ,Beschneidung'; 2 männ-
liches Glied'.
מיליאָנאַטשיק ,Millionär'.
מיליציאַנט ,Polizist'.
מיליציע . štadt-מִ ,städtische Po-
lizei' für Straßen, Gesundheit.
מילך ,Milch', Vk מילכעלע.
מילכיג 1 von Geräten, die nicht
für Fleischspeisen gebraucht
werden, sondern für Butter,
Käse, Eierspeisen. a m. klin-
gel ,Messer(klinge)'. | 2 ,etwas
Alltägliches', a m-er נֶס ,ein
ganz gewöhnliches Wunder'.
מיוּלנער ,Müller'.
מיוּם *h* ,Wasser'. m. ראַשוּנים ,erstes

W. Händespülung vor dem Essen; m. אַהֲרוֹנִים, letztes W. Händespülung nach dem E.
מין *h*, Art, Gattung, aza mīn בְּלִבּוֹל, eine derartige falsche Beschuldigung.

מינדר־יעהרוג, minderjährig.

מינטערן, ermuntern, einen Ohnmächtigen, wieder zum Bewußtsein bringen.

מיניסטער, Minister, Mz טאַרען. מינסטע, kleinste, geringste, mindeste.

מינעווען, unterminieren.

מינץ, dās ganze m. ,alles gemünzte Geld.

מיסברויך, Mißbrauch, Mz ען. מיסברויכען mit, mißbrauchen.

מיסד *h* [וִסְד], Gründer.

מיסט *s*, Mist.

מיסטונגען, düngen.

מיעדקייט, müde.

מיעדניצע, Waschbecken. *p*

מיעד, Blasebalg. *p* miech

מייעץ *t*, zich m. zein, sich beraten.

מייעשאַנזשניק, Messingarbeiter, Gelbgießer. *p* mosiężnik

מייעשטשאַנעס Mz, Einwohner. *p*

מיעץ, Mütze.

מיר, wir.

מירושב *t*, zich m. zein, überlegen, gew.: die Meinung ändern.

מישורא, Flittergold. *r*

מישטיינס געזאגט, leider, s. אומש.

מיתה *t*, Tod, Todesart. m. מִשְׁנָה, plötzlicher, unnatürlicher Tod.

מִכְבֵּד *h*, m. zein, beehren, Ehre antun, bes., jmdn bewirten mit.

מִכְבֵּד *h*, geehrt.

מִכָּה *h*, Schlag, Plage. er hāt a m. ,nichts'; er iz a m. šuldig, unschuldig. [wirken.

מִכְהוּ *h*, m. zein, als Priester

מִכְהֵן *t*, m. zein, beabsichtigen.

מִכָּה [כָּה] *t*, wegen.

מִכְהִישׁ *t* [כַּהֵשׁ] m. zein, ableugnen. [machen.

מִכִּין *h*, zich m. zein, sich bereit

מִכִּיר טוֹבָה *h* [das Gute anerkennend], dankbar.

מִכִּירָה *t* Verkauf. מִכִּירָה הַמָּץ, (Schein-)Verkauf des Gesäuerten vor dem Passahfest (zur Erfüllung von Exod. 13, 7).

מִכְלֵה־מִינִים שְׁהוּא *t*, von allen Arten, die es gibt.

מִכְלֵה־שָׂנֵן, um wie viel mehr.

מִכְלָה *h* [Mw v. כָּלָה] m. zein, vernichtet, aufgerieben, alle sein; Bankrutt machen.

מִכְלוֹמֵר'שׁט *hd* = כָּל; zeine m-e שׁוֹנְאִים, angeblichen Feinde.

מִכְנִים אֹרֶה *t* [Mw v. כָּנַס], der einen Wanderer, Fremden aufnimmt; מ' א' zein, Gastfreundschaft üben.

מִכְנוֹעַ *h*, m. zein, unterwerfen, demütigen. [mütigen.

מִקָּס *h*, Zoll.

מִקְסָה *w* (*h m*), Decke.

מִכְפֵּר *h*, m. zein 1, vergeben;

2, ausgleichen, entschädigen.

מִכְפֵּר *h* (bedeckt) m. weren, vergeben werden.

מְכַרִּיז [כְּרוֹז Herold] m. zein, aus-
rufen lassen, bekannt machen'.

מְכַשׂוּל *h*, Straucheln; Unfall'.

מְכַשׂוּל *h* [כְּשַׁל] m. zein, zum
Straucheln, Sündigen bringen'.

מְכַשִּׁיר *t*, tauglich machend; für t.
erklärend'; m. zum warfen mi-
nes, Apparat zum Werfen von

Minen'. Mz יוֹן, יוֹם, Geräte' der
Feuerwehr, 'Werkzeuge' des
Arztes, Gezeug.

מְכַשְׂפָּה *h*, Zauberin, Hexe'.

מִל *h*. מִל zein, beschneiden'.

מִלֵּא, voll'.

מִלְאָזוּרַע (מֵאָל) erste Milch' nach
dem Gekalbthaben. *p*

מִלְאָךְ *h*, Engel', מִלְאָךְ הַמָּוֶת, der
Todesengel'; מ' הַהַיְמָה, der E.
über das Totenreich'; מִלְאָכָי

מִלְאָכָי, verderbende Engel'.

מִלְאָכִים לַעֲד *hd* Mz, Engelchen'.

מִלְאָכִים-כְּתוּב, Engelschrift', d. i.
unlesbare.

מִלְאָכָה *h*, Arbeit, Verrichtung,
Geschäft'; מ' בַּעַל מ', Handwer-
ker'; מ' גַּעְצוּיִג, Handwerks-

zeug'.

מִלְאָכֵעַן *hd* 1, arbeiten'; 2, Not-
durft verrichten' [Geschäfte
machen', vgl. דַּאָסֶען].

מִלְבּוּשׁ *h*, Kleid'.

מִלְבֵּיָה *h*, Begleiter', m. zein, be-
gleiten'.

מִלְבֵּה *h*, leihend'.

מִלּוּרִיעֵן, dreschen'. *p*

מִלּוּכָה *h* (Königswürde) di rus-
siše m., das Russische Reich';

m. bank, Reichsbank'; מ' חוּב,
,Reichsschuld'; מ' לַיִט, Staats-

männer'. Vk Mz לַעֲד, kleine
[Staaten'. מִלְחָמָה *h*, Krieg'.

מִלְיָ דַעֲלָמָה *t*, weltliche Ange-
legenheiten'.

מִלְיָן יִשְׂרָאֵל [vgl. Hiob 33, 23], Für-
sprecher' bes. bei Gott.

מִלְיָזָה *h*, Parabel; Rhetorik,
schöner Ausdruck, Phrase'.

מִלְכָּה *h*, König'; תַּג-מ., Sonne'.

מִלְכָּה *h* 1, Königin'; 2, Dame' im
Kartenspiel.

מִלְמַד *h*, lehrend' 1 m. זְכוּת zein
,für die Unschuld, das Gutsein
jmds eintreten'. | 2, (Schul- u.

Haus-)Lehrer' | 3 zuw. übtr.:
,unpraktischer Mensch'. Mz

מִלְמָדִים.

מִלְמָדוּת *t*, Lehrerberuf'.

מִלְמַד *h*, einer der gründlich ge-
lernt hat; Kenner'; *w* מִלְמָדוּת.

מִלְכֵּטְשָׁאָרְנִיעַ, Milchkeller'. *p*

מִלְעַן *hd*, beschneiden'; גַּע-מִלְטַע,
,beschnittene'.

מִלְקוּת *t*, Geißelung'.

מִמְהַנְפֶּשֶׁף *t*, entweder — oder,
so oder so, in jedem Falle'.

מִמּוֹן *t*, Geld'. מ' קָרוֹ, großer
Reichtum'.

מִמְזוֹר *t* 1, Bastard'; 2, listig, ver-
schmitzt'; sogar als scherz-

haftes Scheltwort: ,Schlingel'.

מִמְזוּרִישׁ *hd* Umstw, listig, ver-
schmitzt'.

מִמְחָה *t*, anerkannt', sachver-
ständig.

מִמֵּי לָא *t*, von selbst, ohne weiteres'.
 מִמִּית *h* [tötend] עֵן *hd*, töten'.
 מִמֵּלֵא *t*, Stellvertreter';
 מ' מִקוּמוֹ, sein St.'.
 מִמְּלִיץ *t*, Fürsprecher' (vgl. מְלִיץ)
 m. guts zein auf, Gutes aus-
 sagen über'.
 מִמְּנָה *t* [v. מְנָה], Beauftragter,
 Angestellter, Aufseher'.
 מִמְּשֵׁשׁ *t* Umstw, wirklich, in der
 Tat'. מ' אַ נֵס מִן הַשָּׁמַיִם, wirk-
 lich ein Wunder von Gott'.
 מִמְּשֹׁתָה *t*, Greifbares, Wirkliches';
 zeine werter haben a m. punkt
 wi der hund bilt, Wert, Be-
 deutung gerade wie das Bel-
 len eines Hundes'.
 מִמְּשֹׁתָה דְּרִיג *hd*, greifbar, wirk-
 lich, konkret'.
 מִמְּשָׁלָה *h*, Herrschaft'.
 מִמְּתַקִּים *1 h*, Süßigkeiten'; 2, Geld'.
 מִן *h*, von', oft mit folgendem
 Worte verschmolzen; מִן הַסֵּהָם
 s. מסחמא | מִן-הַצֵּד, von der
 Seite', gew. geringschätzig:
 nicht zum Hauptteil gehörig.
 מִצַּד, von seiten'. | מִן-הַשָּׁמַיִם
 ,vom Himmel her' d. i. von
 מִן *h*, Manna'. [Gott.
 מִנְדִּיב *t* [Mw v. נָדַב] m. zein, spen-
 den, schenken'.
 מִנְדִּיר *t*, m. zein, geloben'.
 מִנְהָ *h*, Teil, Anteil, Portion'.
 מִנְהָ *t* 1, von ihm selbst'.
 2, auf der Stelle, ehe man
 sich's versieht, sogleich'.
 מִנְהָג *t*, Sitte, Brauch'.

מִמְּהוּג *t*, Leiter, Führer, Vor-
 steher'.
 מִנְהָל *h* [נהל], Führer, Leiter'.
 מִנְהָה *h*, Ruhe'. [Kerl'.
 מִנְהָל *t*, garstiger, schmutziger
 מִנְוֶרָה *h*, Leuchter' mit mehre-
 ren Röhren; Sabbatleuchter.
 מִנְהָה *h* [Speisopfer], Nachmit-
 tagsgebet', בֵּין מ' לְמַעְרִיב, zwi-
 schen N. und Abendgebet'.
 מִנְחָם *h*, m. zein, trösten'.
 מִנְיָן *t*, Zahl'; insbes. Zehnzahl';
 m.-mitglied s. בְּטָלָן 5; מִנְיָנִים
 מִנְיָה *t*, Hindernis'. [50.
 מִנְצָח *h*, m. zein, besiegen'.
 מִנְקָר *t* = טְרִיבִיטְשֶׁר.
 מִס *h*, Tribut'; מִס־עֲצָמֵי, Selbst-
 besteuern'.
 מִסְבָּה *t*, Tischgesellschaft, Tafel-
 runde'.
 מִסְבִּיר *t* [Mw v. סָבַר], erklärend';
 m. zein.
 מִסְגָּל *t*, befähigt, geeignet'.
 מִסְדֵּר *t*, Zus.steller' eines Lese-
 buches; m. zein, einrichten,
 zus.stellen'; m. קְדוּשֵׁין zein
 ,die Trauungszeremonie voll-
 ziehen'.
 מִסוֹר, מְסָר, Denunziant'.
 מִסוּרָה *t*, Überlieferung'; insbes.
 die Ü. über richtige Schrei-
 bung des alttestl. Textes.
 מִסְחָר *h*, מִסְחוֹר *t*, Handel, Han-
 delsgeschäft'.
 מִסִּיחַ דְּעַח *t* (s. בְּהִסָּחָה) m. d. zein
 ,etwas (im Denken) beiseite
 lassen'.

מִסְיָע *t* [Mw v. סִיַע] m. zein ‚helfen‘.
 מִסְרָה u. מְסִירוֹת *t* ‚Hingabe‘,
 מִסְרַת נְפֶשׁ ‚Einsetzung des
 Lebens‘.
 מִסְרָה ‚Angeberei, Denunziati-
 on‘; Vk מִלַע.
 מִסְרָה נְפֶשׁ־דִּיג Eigw ‚selbstauf-
 opfernd‘, m-e tetigkeit.
 מִסִּית וּמְדִיָה (Deut. 13, 7ff.), Ver-
 locker und Verführer‘.
 מִסְפִּים *t*, m. zein ‚übereinstim-
 men, zustimmen‘.
 מִסְנֵם ‚angenommen, worüber
 man übereinstimmt‘.
 מִסְפָּן *t* ‚gefährlich‘.
 מִסְכָּה *t* ‚Traktat‘ zB der Mišna.
 מִסְלָק [Mw v. סִלַק] *t*, m. zein ‚be-
 seitigen, entfernen, bezahlen‘
 e. Schuld.
 מִסְפִּיק *t*, m. zein ‚genügen‘. der
 pērūš (Erklärung) iz nit m.
 מִסְפָּק *t* ‚in Zweifel; zweifelhaft‘;
 m. zein ‚zweifeln‘.
 מִסְפָּר *h* ‚Zahl‘.
 מִסְרִיחַ *t*, m. zein ‚stinken‘.
 מִסְרִין *hd* ‚denunzieren‘; m. auf
 ‚Böses sagen gegen‘.
 מִסְתָּמָא *t* ‚selbstverständlich‘ =
 מִן הַסְתָּמָא.
 מַעַן, מען, man‘.
 מַעְבִּיר *t* [Mw v. עָבַר] ‚hinüber-
 gehend, hinüberführend‘; 1 m.
 סָדְרָה zein ‚den Wochenab-
 schnitt (mit Betonung) lesen‘ |
 2 m. נְחָלָה zein ‚enterben‘ | 3
 ‚absetzen‘ den Schächter, den
 Vorbeter.

מַעֲבָל *s* ‚Mobiliar‘.
 מַעְבָּר לַיָּם *h* (von) ‚jenseits des
 Meeres‘.
 מַעְבָּרָה *t* 1 ‚schwanger‘, m-e wei-
 ber; 2 שְׁנָה מ' ‚Schaltjahr‘.
 מַעְגְלִיךְ, wi m. šneller ‚so schnell
 wie möglich‘.
 מַעְגֵן (מַאְגֵן) 1 ‚mögen‘; 2 ‚kön-
 nen, dürfen‘. er meg; zeı hā-
 ben גַּעַמְעַגַּט handeln nor mit. .
 מַעֲנִין *t* [vgl. עֲנִיָּה] m. zein a
 weib ‚ein Weib verlassen‘.
 מַעַד ‚Met‘. *p* miód
 מַעְדֵי מְלָךְ [Gen. 49, 20] ‚Lecker-
 bitten‘.
 מַעְהַל *w* ‚Mehl‘.
 מַעְהָר *m* [Märe] wās iz mit ihm
 der m.? ‚was ist davon zu
 sagen? was bedeutet das?‘
 מַעְהָר וּרְעִיבֵי ‚mehr oder weniger‘
 einigermassen.
 מַעְהָרַע ‚Möhre, Mohrrübe‘, Mz ך;
 Vk מַעְהָרַע־לַע.
 מַעְוֹר *h* ‚Felsenfeste‘ Anfang
 eines Liedes nach Anzünden
 der Chanukkalichter.
 מַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם *h* ‚von Ewigkeit
 zu Ewigkeit‘.
 מַעוֹת *t* ‚Geld‘; מ' הַסִּין ‚G. für
 Weizenmehl‘ zum Herstellen
 der ungesäuerten Brote für
 das Passahfest.
 מַעוֹיָנֶעַק ‚Maid, jüngstes Kind‘.
 מַעוֹשַׁע ‚Rain‘, Grenze des Fel-
 des. *p* miedza
 מַעֲטָאֵל ‚Metall‘, Mz ען.

מעטריקע 1 ,Registerbuch, Standesamtsbuch'; 2 Auszug daraus, bes.: Geburtsschein (a geburts-מ'). *p*

מעטשעט ,Moschee', Mz ען *p*
מַעֲזֵד *h*. m. zein ,bezeugen'.

מעד ,Moos' *p*, מאָד *r*

מַעֲבֵב *t*. m. zein ,hindern'.

געמאַלדען ,melden', Mw מעלדען

מַעֲלָה *t* ,Vorzug, gute Eigenschaft'.

מַעֲלָה גרה *h* [Lev 11, 3ff das Gekäute wieder heraufbringen] m. g. zein ,wiederkauen'.

מעמאַריאַל ,Denkschrift'.

מַעֲמַד *h* ,Lage, Zustand', geistig wie materiell. מַמְעַד mit Gen. ,in Anwesenheit jmds'.

מַעֲמַדוֹת *t* Stücke aus dem Alten Test. u. dem Talmud, die gegen Ende des Morgengebets rezipiert werden.

מען ,man'.

מענגע ,Menge', Mz ס.

מַעֲנָה *h* ,Antwort'; Mz ohn kein šum טענות ומענות ,ohne Reden und Widerreden'.

מַעֲנָה לְשׁוֹן [Spr 16, 1 ,Antwort der Zunge'] ,scharfe Zunge, bissige Bemerkung'.

מענטעלע *Vk* von: ,Mantel'; auch: Umhüllung der Torarolle.

מענסקע ,Männer-', מ' קאַשולקעס ,Männerhemden'. *p*

מענעלע ,m. un weibele ,Haken und Öse'.

מענערליך u. מעניש ,männlich', m-e jugend.

מענש 1 ,Mensch'; 2 ,Diener, Handlungsdiener' (für ,H.' jetzt פריקאַשטשיק), Mz ען, *Vk* מענשעלעך.

מעסט ,Maß', Gefäß zum Messen von Getreide usw; gew. *Vk* טלעך, Mz מעסטעל.

געמאַסטען ,messen', Mw מעסטען

מעסערעל *m*, das Messer', *Vk* מעסערעל

מער ,Meer'; s. מויער-קעפעל.

מעקלער ,Makler'.

מעקען (oft אַב-אויס-), auslö-

schen, tilgen'.

מעקען ,mäh-en' der Schafe.

מַעֲרֵב *h* ,Westen'.

מַעֲרֵב דוּג *hd* ,westlich' m-ere štedt ,weiter westlich gelegene Städte'.

מַעֲרָה *h* ,Höhle', Mz מַעֲרוֹת.

מערושקע ,Ameise',

מַעֲרִיב *t* ,Abendgebet'.

מערידען ,Hämorrhoiden'.

מערידאַלניק ,der an H. Leidende'.

מעריטורע ,Pension, Ruhegehalt'. *p*

מַעֲרָה *t* ,Konstellation, Chance'; ,glückliches Zus.-treffen'.

מערק *Mz* v. מאַרק ,Markt'.

מעשע *w* 1 ,Tat, Geschehenes, Ereignis', Mz מַעֲשִׂים ,Taten';

מַעֲשֵׂי יָדַי ,das Werk meiner eignen Hände'; zich a m. an-

thun ,sich etwas (ein Leid) antun || 2, Geschichte', Mz מַעֲשׂוֹת

u. מַעֲשִׂוֹת; Babe-מעשורת ,Alte-

Weiber-Geschichten'. V_k לַע' ,Geschichtchen', M_z מעשה' לעך ,Zehnte' (Abgabe).
 מעֵשֶׁר *h* ,Zehnte' (Abgabe).
 מעֵשׂ ,Messing'.
 מעֵשֶׁר ,von Messing'.
 מעֵשֶׁר לַעַח [מעֵשֶׁר *h* ,Zeit'] ,24 Stunden'; hecher 3 'מ' ל' ,mehr als 3 mal 24 St.'; a ganzer m. l. ,volle 24 Stunden'.
 מעֵשֶׁר *t* ,m. zein ,übersetzen'.
 מעֵשֶׁר *t* 1 ,Decke; Tischtuch'; 2 ,Landkarte'.
 מעֵשֶׁר *h* ,m. zein ,e. totes Kind od. vorzeitig gebären'.
 מעֵשֶׁר *hd* ,tot (zu früh) geborenes Kind'.
 מעֵשֶׁר *t* ,Niederlage', M_z רָה ,Fehlgeburt haben'.
 מעֵשֶׁר *t* ,Ruine, eingestürztes Haus'.
 מעֵשֶׁר *h* ,m. zein ,verschwenderrisch sein'.
 מעֵשֶׁר *t* [Abschluß machend'] der beim Gottesdienst für das Lesen der letzten Verse in der Sabbathperikope (und hernach der Haphtara) Aufgerufene.
 מעֵשֶׁר *t* ,m. zein ,gut zureden; zu bewegen suchen'.
 מעֵשֶׁר *t* ,ausgezeichnet' in jüdischer Wissenschaft.
 מעֵשֶׁר *t* [פְּלֹפֶלֶט] zich m. zein ,diskutieren'.
 מעֵשֶׁר *t* ,verzärtelt, verhätschelt'.
 מעֵשֶׁר *t* ,m. zein ,trennen, unterbrechen'.

מעֵשֶׁר *t* ,m. zein ,preisgeben, dem Zufall überlassen'. zich m. zein ,seine Sache aufgeben, alles verloren halten'.
 מעֵשֶׁר *t* ,einer der zügellos gelebt hat'; *w* מעֵשֶׁר *h*.
 מעֵשֶׁר *t* [פְּרִנָּה] m. zein ,ernähren, erhalten'.
 מעֵשֶׁר *t* ,m. zein ,veröffentlichen, bekannt machen'.
 מעֵשֶׁר *t* ,bekannt, berühmt'.
 מעֵשֶׁר *t* ,Erklärer', M_z מעֵשֶׁר *h* ,Schlüssel; Inhaltsverzeichnis'.
 מעֵשֶׁר *t* ,Stand, Zustand, Lage', m. fun ferkehr.
 מעֵשֶׁר *h* ,Denkstein, Grabstein'.
 מעֵשֶׁר *h* ,von seiten'.
 מעֵשֶׁר *h* ,m. zein ,für gerecht erklären', (אֶת-הַדִּין) ,das Urteil (Gottes) als gerecht anerkennen und hinnehmen'.
 מעֵשֶׁר *h* ,ungesäuertes Brot' für Passah; m.-bekker ,Müßiggänger', weil Mazza nur einmal im Jahre gebacken wird.
 מעֵשֶׁר-רַעְדֵּל *hd* ,das gezahnte Rädchen', mit dem die Mazzen vor dem Backen durchlöchert werden.
 מעֵשֶׁר *h* M. deren Mehl seit der Ernte unter besondrer Aufsicht gestanden und vor Säuerung ,behütet' worden ist.
 מעֵשֶׁר *h* 1 ,Gebot' מעֵשֶׁר ,Gebot', 'מ' לֹא תַעֲשֶׂה ,Verbot' | 2 ,Gebotserfüllung, gute Tat.

Mz ורת; Vk מצוה'לעד ,kleine (unbedeutende) Gebote'; a m. verdienen ,etwas Gutes tun'; a m. auf ihr! ,es geschieht ihr Recht', wenn jmd etwas verdiensterweise erleidet; a m. fun a גֵּנֵב (,Dieb'), spottbillig'.
 מְצִיָּאָה *t* ,Fund'; a grösse m. ,etwas Wertvolles'; a כְּשָׂרֵעַ m. ,ehrlicher Fund', d. h. ,besonders preiswert'.
 מְצִיאוּת *t* ,Wirklichkeit'.
 מְצִיל *h*, m. zein ,retten'.
 מְצִיצָה *t* ,Aussaugen' des Blutes aus der Beschneidungswunde.
 מְצַלִּיחַ *h*, m. zein ,Glück haben, siegreich sein'.
 מְצַלַּח *t* ,einer dem alles glückt'.
 מְצַעַר *t* [צער] m. zein ,quälen'.
 מְצַרִּים *h* ,Ägypten'.
 מְקַבֵּל *h* ,empfangend, erhaltend'; ,verschämter Armer', der in der Stille Gaben empfängt | m. (פָּנִים) zein ,begrüßen, empfangen, aufnehmen'; m. שָׁבַח zein ,den Sabbat (mit Loben u. Danken) begrüßen'.
 מְקַבֵּל *t* ,Kabbalist'.
 מְקַבֵּר *h*, m. zein ,begraben'.
 מְקַדִּים *h* [Mw v. קָדַם] (zich) m. zein ,zuvorkommen'.
 מְקַדִּישׁ *h* [Mw v. קָדַשׁ] m. zein ,weißen, widmen'.
 מְקַדֵּשׁ *h*, m. zein ,antrauen' sich ein Weib.
 מְקַדֵּשׁ *h* ,Heiligtum' (Tempel).
 מְקַהָה *t* ,Reinigungsbad', bes. für

Frauen und den Vorbeter vor dem Gebet, Mz מְקַוֵּה.
 מְקוֹם *h* ,Ort', מְנוּחָה ,Ruhestätte', מְקוֹם מְקַלֵּט ,Zufluchtsort'; Mz מְקוֹמוֹת. [s. קוֹנָה].
 מְקוֹנֵן Verfasser von Klagliedern,
 מְקוֹר *h* ,Quelle; Ursprung'.
 מְקַרְבֵּן *t* [Mw v. קָרַב] ,sehr nahe stehend', insbes. einem Vornehmen.
 מְקַח *t* [h לקח ,er hat gekauft'] ,Preis'; klenere מְקַחִים.
 מְקַח טְעוּת ,Irrtum im Kaufen'.
 מְקַטְרִיג *t* [griech.] ,Ankläger'.
 מְקַלֵּחַ ,der zum Leichterem hin (erleichternd) beurteilt', vgl. מְהַמִּיר.
 מְקַיֵּם *t*, m. zein ,erfüllen, halten' Versprechen, Gebot.
 מְקַיֵּם *t*, m. weren ,verwirklicht, erfüllt werden'.
 מְקַמֵּץ *t*, m. zein ,sparsam sein'.
 מְקַנָּא *h* ,eifersüchtig', ,neidisch'.
 מְקַפִּיד *t* [Mw v. קָפַד] ,jmd der es genau, streng nimmt'.
 מְקַצָּה *t* [abgesondert] ,zur Benutzung (an Sabbaten u. Festtagen) verboten'.
 מְקַצוּעַ 1 *h* ,Kante, Winkel'; 2 ,Zweig, Branche' einer Wissenschaft', Mz מְקַצוּעוֹת.
 מְקַצֵּר *h*, m. zein ,(ver)kürzen'.
 מְקַרֵּב *h*, m. zein ,nahe bringen' bes. zur jüdischen Religion.
 מְקַרְהָה *h* ,Zufall', עַל-פְּיֵי מ', zufällig'.
 מְקַרִּיב *h* ,opfernd, darbringend'.
 זִיחַ m. zein ,sich aufopfern'.

מקשה *t*, schwer' zu verstehn.
 מקשן *t* jmd der fortwährend Fragen stellt, Einwände macht.
 מר בר רב אשי, Mar Sohn des Rab Aši' (455—468 Schulhaupt in Babylonien) sprüchwörtl. für: ein großer Gelehrter.
 מראה *h*, Aussehen'. מראה כהן, 'A. eines Priesters' von jmdm, der reichlich getrunken hat: ,sieht blühend aus' [eigtl von dem schönen u. würdigen Aussehen des Hohenpriesters am Versöhnungstage].
 מרביץ *t* [Mw v. רבץ] m. zein ,verbreiten' Kenntnisse.
 מרבע *t*, im Quadrat'; רגל m. 660 ,660 □ Fuß'.
 מרה *h*, Bitterkeit'.
 מרה שחורה *t*, Melancholie'; מ' ש' מ' ש' ,betrübtetes Gesicht'; מ' ש' - ,traurige Tage'. teg ,traurige Tage'.
 מרוקען, brummen, mürrisch sein'; a mruke thun. *p*
 מרור *h*, Bitterkraut' beim Passahmahl gegessen.
 מרחיק *h*, ,entfernend'. zich m. zein ,sich fern halten, sich entfernen'.
 מרחם *h*, ,sich erbarmend'; zich m. zein ,sich erbarmen'.
 מרחץ *t*, Bad(eanstalt)'.
 מרחק *h*, ,Entfernung', מרחקים.
 מרידה *t*, ,Aufstand, Revolution', Mz רת.
 מרכז *t*, ,Zentrum, Mittelpunkt'.

מרמז *t*, m. zein ,einen Wink geben, hindeuten'.
 מרמז zein ,angedeutet sein'.
 מרפא לשון [Spr. 15, 4], Heilung durch die Zunge', scherzhaft für ,ein loses Maul'.
 מרצה *t* 1 ,befriedigt'; m. zein ,einverstanden, bereit sein'; 2 ,beliebt' beim המון Volke.
 מרצה *h*, Mörder'.
 מרשעה *t*, böse Frau'.
 מרה *t*, ehrende Bezeichnung vor Frauennamen: ,Herrin, achtbare Frau'.
 משא *h*, Last'; m. zug, Güterzug'; Mz משאות, Güter'.
 ומתן *t* (Kaufen u. Verkaufen), Handel und Wandel, Geschäft'; übtr: Meinungs-austausch.
 משג *t*, Begriff'. [stehn'.
 משוג *t*, m. zein ,begreifen, ver-
 משכיל *t*, Aufklärer'; Mz משכילים, s. השכלה.
 משכל ראשון *t*, die erste Auf-fassung; Axiom'.
 משמח *h*, erfreuend'; m. zein ,er-freuen'; zich m. zein ,sich vergnügen'.
 משביע *h* [Mw v. שבע] m. zein ,jmdn beschwören, schwören lassen'.
 משבית *h*, m. zein ,aufhören machen'.
 משגיח *t*, Aufseher'. [rückt'.
 משגע *h* u. משוגע נער *hd*, ver-
 משוגע/וואַטע, etwas verrückt'.

משוגע/נערווייז *hd*, nach Art eines Verrückten.

[sinn'.
מִשְׁגָּעַת *t*, Verrücktheit, Wahn-
מִשְׁדָּף *t*, e. שְׂדֵיף zu stande bringend'.

מִשֶּׁה רַבֵּנוּ, unser Lehrer Moses'.
מִשֶּׁה רַבְּנוֹס בְּהַמָּה'לֵעֵ od. מ' ר'
קיהעלע, Marienkäferchen'.

זומער פליגעלע = מ' ר'ס פערדיל.
מִשְׁתָּה *t*, m. zein, ausgleichen, bezahlen'.

[den'.
מִשְׁתָּה *w*eren, (handels)einig wer-
מִשְׁוֹרֵר *h* Sänger.

מִשְׁחָד *t* [שְׂחָד] m. zein, bestechen'.

משטיינס געזאגט s. מיש'.
מִשִּׁיָּה *h* Messias.

מִשִּׁיָּה *t*, dem M. anhangend',
מִשִּׁיָּהוּס Mz.

מִשֶּׁף *t*, (Zeit-)Verlauf, Dauer'; in
m. fun, in V. von'; auf a m.
,für etliche Zeit'.

מִשְׁכָּוֶן *t*, Pfand', Mz מִשְׁכָּוֶת.
מִשָּׁל *h*, Gleichnis, Fabel'; 'למ'
,zum Beispiel'.

מִשְׁלַח מִנֹּחַ, מִשְׁלַח מִנֹּחַ *t* das Sen-
den von Geschenken (zum
Essen u. zum Trinken) zum
Purimfest, dann: die Purim-
geschenke selbst.

מִשְׁלַח *h* [Mw v. שְׁלַח] m. zein
,entsenden, entlassen'.

מִשְׁלַח *h*, Bote'; auch: ,reisender
Agent, Kollektant'.

מִשְׁלַחַת *t* [genauer: מִשְׁלַחַת *h*
Schickung], Plage, Pest', auch
Schimpfwort.

מִשְׁלָם *t* [שְׁלָם], vollkommen, tüch-

tig in seinem Fach, kenntnis-
reich'; w. מִשְׁלָמָה.

מִשְׁלָמוֹ *t*, a mens m. ,der zu uns
gehört'.

מִשְׁלֵשׁ *t* [שְׁלֵשׁ *h*, drei'] m. zein
,deponieren' bei einem Drit-
ten, Unparteiischen.

מִשְׁמָד *t*, ,Abtrünniger', insbes.:
getaufter Jude.

מִשְׁמָדָה *w* u. מִשְׁמָדָה *t*.
מִשְׁמָעָה *t* [was man ent-
nehmen, folgern kann], er-
sichtlich; versteht sich'. di 'מ
az ,der Sinn davon ist; dar-
aus ergibt sich daß'.

מִשְׁמַשׁ *t*, m. zein ,bedienen'.

מִשְׁנָה *h*, m. zein 1 ,verändern'
מקום ,den Wohnort'; 2 mit u.
ohne בְּדַבְּרוֹ: ,wortbrüchig
werden'.

מִשְׁנָה *t*, ,außergewöhnlich', a m.
מִן austheilen ,sonderbare
Art auszuteilen'.

מִשְׁנָה דְּרוּגָה, ungewöhnlich, fremd-
artig, ungeheuer'.

מִשְׁנָה, Mz מִשְׁנֵי הַתּוֹרָה, *t* die Mišna,
das mündlich überlieferte Ge-
setz in seiner durch Rabbi
(Jehuda den Fürsten) redi-
gierten Gestalt. [tet'.
מִשְׁעָבֵד *t*, unterworfen, geknecht-
מִשְׁעָר *t*, zich 'מ zein ,vermuten'.

מִשְׁפָּחָה *h*, Familie, Sippe, Ver-
wandtschaft'.

מִשְׁפָּט *h*, Gericht; Richterspruch,
Urteil'.

משפטים *hd* ,urteilen; verurteilen'. m. zich ,prozessieren'.
 משפיע *t* [Mw v. שפע] m. zein ,Einfluß ausüben'.
 משפע *t* ,abschüssig; schräg'.
 משקה *h* ,Getränk', Mz *t* משקאות.
 משקל *h* ,Gleichgewicht'.
 משרת *h* ,Diener'; bes. Ladendiener, Kellner.
 משתדל *t* ,zich m. zein ,sich angestrengt bemühen'.
 משתתף *t* ,zich m. zein ,sich beteiligen' an e. Geschäft.
 מת *h* tot, Toter; מ' מצרה den die Gemeinde auf ihre Kosten zu bestatten hat.
 מתבודד *t* ,m. zein ,einsam, für sich allein sein'.
 מתגבר *h* ,zich m. zein ,sich stark erweisen'.
 מתודה *h* ,zich m. zein ,sein Sündenbekenntnis ablegen'.
 מתוּבַח *t* [Mw v. רכח] m. zein ,disputieren'.
 מתחייב *t* ,verpflichtet', m. בנפשו ,der sein Leben verwirkt'; zich m. zein ,sich verpflichten'.
 מתחיל *t* [תחלה] ,Anfang' m. zein ,anfangen'.
 מתחתן *h* ,zich m. zein ,durch Heirat sich verbinden', dann übh. ,sich verbrüdern'.
 מתואש *t* ,zich m. zein ,verzweifeln'.
 מתים-שטיבעל *hd* [מת] tot] ,Leichenkammer', wo die Leichen gewaschen werden.

מתיעץ *h* ,zich m. zein ,sich beraten'.
 מתיקות *t* ,Süßigkeit'. [raten'.
 מתיר *t* (erlaubend), m. zein ,als (religions-gesetzlich) erlaubt erklären, erlauben'; m. נדר zein ,ein Gelübde auflösen'.
 מתכונן *t* ,zich m. zein ,beabsichtigen'.
 מתן בסתר [Spr. 21, 14] 1 ,heimliches Geschenk'; 2 ,Almosenbüchse'; 3 ,Bestechung'.
 מתן תורה ,Gebung des Gesetzes' auf dem Sinai.
 מתנגד *t* ,Gegner', bes. der nicht zu den Hasidim Gehörige. zich m. zein ,sich widersetzen'.
 מתנה *h* ,Geschenk'; מתנת יד ,scherzhaft: ,Schlag'. [fertigen'.
 מתניצל *t* ,zich m. zein ,sich recht-
 מתעסק *t* ,zich m. zein ,sich beschäftigen', insb. von den bei Bestattungen Mittätigen.
 מתפלל *h* ,m. zein ,beten'.
 מתקן *t* ,m. zein ,anordnen'; insbes. ,in Ordnung bringen' die Seelen Verstorbenen (vor der Beerdigung) durch Gebete.
 מתקנא *t* [קנאה] zich m. zein ,be-
 מתיר *t* [מתיר] ,erlaubt'. [neiden'.
 מתרה *t* ,m. zein ,warnend ankündigen, warnen'.
 מתרעם *t* ,m. zein ,murren, unzufrieden sein'.
 נ"ח = נשאר חוב ,übrig geblieben ist als Schuld'.
 נ"י = נרו יאיר ,sein Licht möge

leuchten', ehrender Wunsch beim Namen eines Lebenden. נ"ד = נְבוֹיָאִים בְּתוֹבִים = Propheten, Hagiographen', zweiter u. dritter Teil des hebr. Alten Test. [ist Eden'.

נ"ע = נִיחוּ עֵדֶן, seine Ruhestätte נא [Exod 12, 9], halbgar'.

נא, da!'; na dir, da hast du'; נאט = שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם, da habt ihr einen Gruß'. p

נא פשיקלאד, zum Beispiel'. p

נאגיוקע, (Kosaken-) Peitsche'. r

נאגעל, Nagel', auch Krallen des Adlers, Klauen des Schweins. auf di negel, auf den Zehen'.

נאגען, nagen'.

נאגראדע, 'Auszeichnung' eines Beamten, Mz ס. r

נאדזאר, Aufsicht'. r

נאדעל, Nadel', Mz נאדלען; Vk נאדעלע. nei fun der n.

נאדעלדויג, n-e baumer, 'Nadelbäume'. [bäume'. נאהל, Ahle' (אהל).

נאהנט, nahe'; n. bekannt. n-kampf, Nahekampf'; in di teg, in den nächsten Tagen'.

נאה(ע)נטקייט, Nähe, Nahesein'.

נארוואז, Dünger, Mist'. p

נארוואסטי, Neuigkeiten'. r

נארווינע, Neuigkeit; Neues' zB: neue Frucht. p

נארף, Ehebruch'. h

נאז, Nase'; auch, Rüssel', 'Nüstern' des Pferdes; Mz נעזער.

נאהאל, frech, unverschämt'. r

נאט s. נא.

נאטשאלניק, Vorgesetzter, Chef'. r
נאטשאלסטרווע, Obrigkeit; Vorgesetzter'. r

נאכאנאנד, nacheinander'.

נאכוועהעניש, Nachwehen, Nachwirkung'. [isch).

נאכסאל, warum? wozu?' (litauisch).
נאכקרימען (n. zich), nachmachen'.

נאלאג, Auflage, Steuer'. r

נאלעפעק, Mz פקעס, 'Aufgeklebtes' ans Fenster geklebtes Bild als Zeichen, daß man zu einem wohltätigen Zwecke beigetragen hat.

נאמיעסטניק, Statthalter'. r

נאמן h, Vertrauensmann'.

נאמנות t, Vertrauenswürdigkeit'.
auf mein n. ,auf mein Wort, auf Ehre!'

נאמען, Namen', Mz נעמען. zein lieber n. ,Gott'.

נאסראדען זיך, auf, sich auf etwas
נאסאס, Pumpe'. r [versetzen'. r

נאסקייט, Nässe'.

נאפעל, Nabel'.

נאפשיקלאד s. נא.

נאפראווקע, Ausbesserung'. p

נאפט, Steinöl, Petroleum'.

נאפעק hd [נפק], Prostituierte'.

נאציע, Nation', Mz ס.

נאר, nur'. נאר וואס, soeben, eben erst'; ništ allein . . nor (sondern') auch.

נאר, Narr', Mz נאראנים; Vk נארעלע.

נאַרָד, Volk'. *r p*
 נאַרָדאַרױצע, Nationalist, Völkischer', Mz ס. *r*
 נאַרָטשנע, absichtlich'. *r*
 נאַראַיִען, jmdm etw. zuweisen, zuschanzen' einen Vorteil. *p*
 נאַרש, Reihenfolge' von 4 Karten.
 נאַריש [nährisch], 'dumm' Trut-
 hahn.
 נאַרע, (Erd-)Höhle' des Fuchses,
 der Maus, *p*
 נאַרען, zum besten haben, betrü-
 gen'.
 נאַשפּױץ [spitz gespanntes Fuhr-
 werk, zwei Pferde hinter-
 einander], Tandem'.
 נבָהֵל *h* [Mw v. בהל]. *n.* weren
 ,bestürzt, erschreckt werden'.
 נבּוֹאָה, Prophezeiung'.
 נבּוֹל־פֶּה *t*, Zotenreißen'.
 נבּוֹל־פֶּה־נִיץ *hd*, Zotenreißer'.
 נבּוֹזִיק [נבּוֹזָה *h*], häßlich'.
 נבּוֹיָאִים *h*, Prophet'. Mz
 נבּוֹיָאִים ראַשׁוֹנִים, die ersten (vorderen)
 Propheten', d. i. die Bücher
 Josua, Richter, Sam., Könige.
 נבּוֹיָאִים אַחֲרֵוֹנִים, die späteren (an
 späterer Stelle im Kanon)
 Pr., d. h.: Jes., Jerem., Eze-
 chiel, Kleine Propheten.
 נבּוֹיָאִים זָאָגֶן, weissagen, voraus-
 sagen'.
 נבּוֹלָה *h*, totes Tier', insbes.: nicht
 rituell geschlachtetes Tier,
 Fleisch eines solchen.
 נבָּרַח *t*, fliehend'.
 נבּוֹן *t*, singende Vortragsweise,

Melodie'; Vk *hd* נבּעלע u.
 נבּוֹנִידעל auch, gesungenes Lied'.
 נבּוֹר *h*, bestimmt, verhängt'.
 נבּוֹר *h*, vornehmer, reicher Mann',
 Mz Vk נבּוֹרִים־לַעַךְ; Mz *w*
 נבּוֹרֵחַ־טַעַם.
 נבּוֹרִישׁ *hd*, vornehm, reich'. *n-e*
 wetşeres, großartige Abend-
 mahlzeiten'.
 נבָּע *h* 1, Plage'; 2, zänkische
 Person'.
 נדָּבָה *h*, Spende'. Mz רו.
 נדָּבָן *t*, Spender, freigebiger
 Mann'. [riode'.
 נדָּה *t*, Frau während ihrer Pe-
 נדָּחָה *t* [Mw v. דָּחָה], verscho-
 ben, verlegt' Festtag.
 נדָּנִיאַ *t*, Mitgift'.
 נדָּר, Gelübde'; בְּלִי נִי, ohne G.',
 wenn man keine unverbrüch-
 liche Zusage geben will. Mz
 נדָּרִים. Vgl. נדָּרִי.
 נדָּהָה *t*, *n.* zein fun, Nutzen, Ge-
 nuß haben'.
 נדָּהַג *h*, *n.* weren, getötet werden'.
 נדָּהַג־זִיד *hd*, sich töten; sich
 schwer verletzen' indem man
 sich stößt od. schneidet.
 נדָּוָה *h*, Buhler'.
 נדָּוֶה *h* [berührend]. *n.* zein, be-
 rühren, betreffen'. בְּנִדָּוֶה, was
 anlangt'.
 נדָּוֶשׁ *h*, Dränger', insbes. vom
 Arbeitgeber.
 נרדזשען 1, langweilen'; 2
 ,jmdm übel machen'. *p*

נודנע 1, langweilig'; 2, 'übel' vom Befinden: es 'iz mir n. (zum Erbrechen). *p*
 נודניק, langweilig' Redner.
 נודען, langweilen, anöden'.
 נודה *t*, n. כבוד zein, 'Ehre erweisen'. zich n. zein, 'pflegen'.
 נודריקון talmud. Auslegungsnorm: Zerlegung eines Worts.
 נודה *h*, n. zein, '(sich) hinneigen. mehr n. zum אמת, 'der Wahrheit näher kommend'; n. למרת, 'dem Tode nahe'.
 נויגען. n. zich, 'sich ver-beugen, -neigen', zich a נויג thun.
 גענויגעט *Mw*.
 נויט, 'Not', *Mz* ען.
 נויטבעדערפטויג, 'notleidend, bedürftig'.
 נויטיג, 'nötig', [haben'.
 נויטיגען זיך in, 'bedürfen, nötig'.
 נויטיגקייט, 'Notwendigkeit'.
 נויטען, 'nötigen'.
 נומעראַציפּע, 'Zählung'.
 נוס, 'Nuß', *Mz* נויס; *Vk* ניסעל.
 נוסח *t*, 'Text, Lesart', *Mz* נוסחאות.
 נוצליך, 'nützlich'.
 נוצען, 'benutzen'.
 נוצען, 'Nutzen'; *Mz* די n., 'die Vorteile' welche herauskommen.
 נוצרי, 'Nazarener'; 'Jesus Christus. הנוצרים, 'die Christen'.
 נוצר'טע *hd*, 'Christin'.
 נוקם *h*, 'rächend'. zich n. zein, 'sich rächen' | נ' ונוטר [Nahum 1, 2], 'rächend und nachtragend', 'rachsüchtig'.

נורען (אויב) נורען, 'einhüllen, bergen' dem kopp זװיזן די fligelech.
 נושא *h*, n. הן zein, 'Beifall, Gunst haben, in Gunst stehn' | n. פנים zein, 'Rücksicht nehmen auf' insbes. parteiisch.
 נוהן *h* [Mw v. נתן], 'gebend'.
 נזהר *h*, 'vorsichtig', n. zein.
 נזיקין, 'Schädigungen', der vierte Hauptteil der Mišna, bzw. des Talmuds.
 נזיר [Num 6], 'Nasiräer'.
 נהלה *h*, '(ererbtes oder besessenes) Grundstück, Grundbesitz', einschl. Häuser; *Mz* נהלאות.
 נהמה *h*, 'Trost'.
 נחש *h*, 'Schlange'; n. הקדמני, 'die alte (erste) S'.
 נחה, *h*, gew. נחת-רונה, '(innere) Freude, Befriedigung'.
 נטיה *t*, 'Neigung, Tendenz'.
 נטילה וידים *t*, '(rituelle) Händespülung', bes. vor dem Essen.
 ניאנקע, 'Kinderwärterin'. *p*
 ניאנטשען, 'hätscheln, e. Kind liebevoll behandeln'.
 נידע, *1* גנידע, 'Schinn, Schuppen' auf dem Kopf; *2*, 'Nisse, Läuseeier'. *p* gnida [Ton.
 נידריג *1*, 'klein' Mensch. | *2*, 'leise'.
 ניוכען, 'etw. durch die Nase einziehen, riechen'. *p*
 ניוועץ in n. gehen, 'ins nichts gehn, zu grunde gehn'. *p*
 נויט, 'nicht'; נויטא, n. vorhanden'.
 ניקחא לי *t* (ניחא), 'ruhig, sanft'.
 ניקחא לי, 'es ist mir recht'.

ניט געשטויגען ניט געפלוויגען
,gänzlicherlogen'; wörtl: nicht
gestiegen (in den Himmel) ist
er und auch nicht geflogen.
ניטל [natalis], Geburtstag Christi,
Weihnachten'.
ניטשעוואָ, das macht nichts, dar-
auf kommt es nicht an'. r
ניי, neu'.
נייהען, nähén', Mw גענייט.
נייהטערקע, נייטאַרין Näherin;
Mz ס.
נייטען, nötigen'.
ניין, neun'; di nein teg, die 9 Tage'
vom 1.—9. Ab, in denen keine
Fleischspeisen genossen wer-
den dürfen.
נייעס u. נייעסען, Neuigkeiten';
judiše neies.
נייערט, nur; sondern' nach Ver-
neinung.
ניכאַי, ניכעכאַי, laß ihn!, er mag!
(das tun). p niechaj
ניכטער, nüchtern'.
ניסעל 1 Vk v. ניס Nuß | 2, Nisse;
Schinn', in dieser Bdtg auch
ניסטעל, s. גנידע (ג).
ניסען, niesen'.
ניצעווען, wenden' e. Kleid.
נישט, nicht'; נ' . . נ' ,weder . .
noch'; gern ništ gern ,gern
oder nicht gern'; n. kein an-
genehmer konflikt ,ein nicht
angenehmer'. | Für unser
Sprachgefühl überflüssig in
konzessiven Sätzen: wifil es
zoll ništ kosten ,wieviel es

auch kostet, wenn es auch
noch so viel k.' Ebenso nach
Sätzen mit negativem Sinn:
er hāt מוֹרָא (,Furcht') zu re-
den, zi zoll zich n. zuweinen
,sie könnte heftig weinen'.
נישטעל 1 ,wertlose Karte' mit
weniger als 9 Augen (7 u. 8) |
2 ,unbedeutender Mensch'.
נישטשען, zu nichts machen, ver-
wüsten'.
נישטערן, mit der Nase suchen,
schnuppern, schnüffeln'.
נישקשעה, zuw. קשה, hd
[קשה, ,schwierig'] 1 ,so ziem-
lich, einigermaßen'. in güf iz
afillu n. ,Im Körper ist es so
leidlich (warm), geht es noch' |
2 als Ausruf: ,es macht nichts'.
נישקשעה' דיג Eigw: a gār n. wei-
bel ,gar nicht übel', a n-er
fôgel ,ein gerissener Mensch' |
Umstw: mit ammunitionen
zei n. ferzorgt ,leidlich'.
ניקבדי העיר, נקבדי h ,geehrt'
die angesehensten Personen der
Stadt'.
ניקנס t, n. zein ,hineingehn'.
ניקנע h [כנע], unterworfen, unter-
würfig'.
ניקפע t u. נקפע, Epilepsie', kurz
für הַנְּקֵפָה הַלִּי, Krankheit des
Epileptikers'.
ניקשול h, n. weren ,straucheln;
irren; sündigen'. [Leser.
ניקחב t ,entflammt, begeistert',
נימאָס h ,überdrüssig'. brôt wert

nit n. | וְמָאוֹס 'n, überdrüssig und widerwärtig'.
 נִמְצָא t 1, vorhanden, anwesend'; 2 Umstw, also, folglich'.
 נִסְ t, Wunder'. וְנִפְלְאוֹת ,Wunderbares und Außerordentliches'. [den'.
 נִמְסַר t, n. weren, überliefert wer-
 נִמְשַׁל h [Mw v. מִשַׁל], verglichen'; das מִשַׁל iz nit gleich zum n. ,das Gleichnis hinkt'.
 נִסְיוֹנָה t, Versuchung'; Mz נִסְיוֹנָה t, Reise'.
 נִסְוִי s. 'n.
 נִסְתָּר h, verborgen'.
 נִעַר [Gen. 4, 14], unstät und flüchtig'; er fihrt a 'ר' נִעַר leben.
 נִעְבִּיד, leider'.
 נִעְגַלְלוּ אֶסְרָא ,Handwasser' zum Übergießen der Hände am Morgen.
 נִעְגַל 1 Vk v. נִעְגַל, Nagel'; 2, Gewürznelke'.
 נִעְהַמֵּן 1, zunehmen' der frost nehmt. || 2, sich an etwas machen, anfangen'. das ferd hât genummen špringen; zi hât g. zuchen dem weg. Ebenso: n. zich zu: ich nehm zich zu leienen, fange an zu lesen'. er nehmt zich zu der pen, ergreift die Feder'. | 'n' kann oft unübersetzt bleiben: men nehmt zich dingen, man mietet'. | a nehm thun di zach in di hand, die Sache in die H. nehmen'; zich a nehm thun

zu ,sich an jmdn heranmachen' feindlich, zB an die Spekulanten.
 נִיְהָעַן, nähern'.
 נִיְהָעִין, Näherin'.
 נִיְהָעִין t, Schlußgebet' am Versöhnungstage; näch n. kummen, zu spät'.
 נִעְכַּתְעַן, gestern'; der nechtige tåg, der gestrige'.
 נִעְלָם h, verborgen'; n. weren, verschwinden'.
 נִעְ(ה)נִט, nahe' = נִעְ(ה)נִט.
 נִעְ(ה)נִטֵּרן זִיד, sich nähern'.
 נִעַסַּת w, Nest', Mz עַן.
 נִעַפְעַל, Nebel'.
 נִעַץ, Nässe'.
 נִעַץ w, Netz', Mz עַן.
 נִעְצָר [h, verschlossen', Mw v. עֲצָר], n. zein, an Verstopfung leiden'.
 נִעְשָׂה וְנִשְׁמַע [Exod. 24, 7], wir wollen tun und hören' Worte Israels beim Empfangen des Gesetzes.
 נִפְוִיָּה t [das Anblasen] 1, Aufgeblasensein, Umfang'; 2, Wind' den man fahren läßt.
 נִפְטָר t, gestorben'. n. weren, [sterben'.
 נִפְוִיָּה = נִפְוִיָּה 2.
 נִפְלָע (h נִפְלָע), Frühgeburt, totgeborenes Kind'.
 נִפְקָא (nā') t, Prostituierte' (wörtl: Hinausläuferin).
 נִפְקָא מִיָּדָא (gew. 'n' gesprochen) t, es geht daraus hervor'. wås iz der n. m., was geht daraus

- hervor? was folgt daraus?
er iz ništ kein šum n. m. ,es
ist gar kein Unterschied‘.
- נפש *h* [Seele], Mensch‘; 3wei um-
schuldige נפשות; der brudiger
n. ,der schmutzige Kerl‘.
- נצול *t* ,errettet‘.
- נצחון *t* ,Sieg‘, Mz נצחונות.
- נצרך *t* ,bedürftig‘.
- נקב *h* ,Loch‘; Mz נקבים ,Öffnun-
gen‘ des menschlichen Leibes,
n. גדולים ,die größeren‘, n.
קטנים ,die kleineren‘.
- נקבה *h* ,weibliche Person, Weib‘.
- נקי כפיים *h* ,rein an Händen‘;
v. Beamten: ,unbestochen‘.
- נקיות *t* 1 ,Reinheit‘; 2 ,Leibes-
öffnung, Stuhlgang‘.
- נקמה *h* ,Rache‘.
- נר המיד *h* ,das ewige (bestän-
dige) Licht‘ im Tempel, später
in der Synagoge.
- נשיא *h* ,Fürst‘.
- נשרף *t* ,ein Abgebrannter‘.
- נשא *h* ,übriggeblieben‘.
- נשמה *h* ,Seele‘, Mz נשמות; Vk *hd*
נשמה לעד, Mz נשמה לעד.
- נשתומם *t* ,starr‘ vor Staunen.
- נשתנה *t* (verändert) n. weren
,anders werden‘.
- נחבקש *t* ,n. weren ,gesucht, ein-
geladen werden‘, insbes. vor
die himmlische Gerichtsver-
sammlung, d. h. ,sterben‘.
- נחגלה *t* ,n. weren ,enthüllt, offen-
bar, kund werden‘.
- נחיהפך *t* ,n. weren ,sich wandeln,
andrer Ansicht werden‘.
- נחמלא *t* ,n. weren ,erfüllt wer-
den‘ v. Weissagungen.
- נחמעט *t* ,n. weren ,weniger wer-
den, abnehmen‘.
- נחעלה *t* ,n. weren ,in die Höhe
kommen, groß (reich, vor-
nehm) werden‘.
- נחעשר *t* ,n. weren ,reich werden‘.
- נחפעל *t* ,n. zein ,entzückt, be-
geistert, hingerissen sein‘.
- נחפרסם *t* ,n. weren ,bekannt
werden‘. [mehren‘.
- נחרבה *t* ,n. weren ,sich ver-
- סה הכל = סה כ ,alles zusammen‘.
- ספר תורה = ס"ת ,Buch der Tora‘.
- ס' טייטש | ס' איז ,was
soll das heißen?‘ s. טייטש.
- ס' ארא ,was für ein!‘
- סאבאר , (russische) Kathedrale‘.
- סאבליע Säbel. *p*
- סאד ,Garten‘, Mz סעדער. *r*
- סאזשעלקע = סאדזאוקע.
- סאדלע ,Speck‘. *p* sadlo [rat‘. *r*
- סארויעט ,Rat‘; ס' גאסרד ,Reichs-
טארויעסט ,Gewissen‘. *r*
- סארויעסטנע ,gewissenhaft‘. *r*
- סאזשע ,Ruß‘. *p* sadze
- סאזשעלקע ,Fisch-behälter,-teich‘;
p sadzawka
- סאזשען ,Klafter, Faden‘, Längen-
maß 2,13 m. *r p*
- סאטניע [ein Hundert] ,Schwa-
dron‘ Kosaken. *r p*
- סאי ,gew. סיי ,sei es; es sei‘.

סאָכע, Hakenpflug'. *p*
 סאָלאָווויטשיק, Nachtigall'. *r*
 סאָלאָמיוֹנקע, Strohdecke'. *p*
 סאָלטיס, Schultheiß', Mz ען. *p*
 סאָליטרע, Salpeter'. *p*
 סאָליע, Saal'. *p* sala
 סאָלניצקע, Salzfüßchen'. *p*
 סאָמאָוואַר, Teemaschine'. *r*
 סאָמאָפּאַמאַץ, Selbsthilfe'. *p*
 סאָמע [selbst] 1, gerade, eben';
 s. in der zeit fun, gerade';
 s. in mitten; a mauer fun s.
 fenster, aus lauter Fenstern'.
 2 zum Ausdruck des höch-
 sten Grades: der s. trauerig-
 ster period, die allertraurigste
 P.'; di s. lezte; di s. šreiende
 ,die schreiendste'; di s. be-
 glaubte ידועות, die best be-
 glaubigten Nachrichten'.
 סאָמעט, Sammet'.
 סאָנישניק, Sonnenblume'. *p*
 סאָס, Sauce'.
 סאָסולקע, Zapfen' zB Eiszapfen. *r*
 סאָסנע, Fichte', Mz ס. *p*
 סאָסנאָרע, Fichten-'.
 סאָפּאַזשניק, Schuster'. *r*
 סאָפּיאַר, Sappeur'.
 סאָפען, schwer atmen, keuchen'
 nach schnellem Laufen. *p*
 סאָפּ, Saft'. *p* sok
 סאָפּאַקע, Elster'. *p* sroka
 סאָרט, Sorte'. *m*
 סאָרווער [franz. servir], Aufwär-
 ter' bes. bei Hochzeiten.
 סאָרנע, Reh'. *p* sarna
 סבֿ, Greis'. *t* ישראֵל סבא, der

greise Israel', ehrende Be-
 zeichnung des Volkes Isr.
 סבאַרטשיק (Steuer-)Einnehmer. *r*
 סבֿה *t*, Ursache'; zuw. = Unfall.
 סבֿיבֿה *t*, Umgebung'.
 סבֿלֿן *t*, geduldig, ertragend; to-
 lerant'. [keit'.
 סבֿלֿנות *t*, Ertragen, Duldsam-
 keit'.
 סבֿרָה, סבֿרָא *t*, Meinung'. s iz a s.
 ,man denkt, vermutet'; a s.
 ,vermutlich'; bauch-סבֿרות, un-
 begründete, haltlose'.
 סבֿוּה *t*, Kasteiung, Askese'.
 סבֿי נהוֹרָא *t* [,reich an Licht']
 ,blind'.
 סבֿגֿה 1 *h*, Eigentum, Besitz' |
 2 *t*, (volkstümliches) Heilmit-
 tel', insbes. sympathisches.
 סבֿנֿון *t* [latein.], Ausdrucksweise,
 Stil'.
 סדוֹם Sodom. 'מַעֲשֵׂה ס', Tun nach
 Sodoms Art'.
 סדוּר *t*, Gebetbuch'; Vk סדוּר'ל.
 סדֿר *h*, Ordnung'; Ordnung (ri-
 tuelle Feier) der beiden ersten
 Passahabende. | כְּסָדֵר, der
 Reihe nach, regelmäßig'.
 סדֿרָה *t* 1, Sabbatperikope'; nach
 ihr wird oft die Woche be-
 nannt; Mz סדֿרוֹת | 2, Reihe'
 a s. fun neie צְרוּחַ, eine Reihe
 neuer Drangsale'.
 סוּאָיסקע, selbstgemacht'; arbeit
 ,eigne' d. i. solide.
 סוּאָלאַטש, Gesindel', Schimpf-
 wort. *r*
 סוּאָנד, Kohlendunst'. *p*

סוביעקט, Handlungsgehilfe'; Mz
 ען, s-en-feroin. *p*
 סוד *h*, Geheimnis'. בסוד סודות
 ,im tiefsten Vertrauen' | סודות'
 פול *hd*, geheimnisvoll' Miene.
 סוד, Gericht' (rechtlich). *r*
 סוד מיראָוואָי, Friedensgericht'.
 סודיען זיך, prozessieren'.
 סוד'ען *hd*, flüstern'; s. zich, mit-
 einander fl.'
 סוחר *h*, Händler', Mz סוחרים.
 סוחר'יש *hd* Eigw.
 סוטה *t*, des Ehebruchs verdäch-
 tigte Frau (Num. 5).
 סוטענער [franz.], Zuhälter'.
 סוטינעריי, Zuhälterwesen'.
 סוויטע 1 langer, Bauernrock'
 aus grobem Tuch. *r p* | 2, Ge-
 folge'. [Geizhals.
 סוויניאָק, Schweinekerl', insbes.
 סוויסט, Pfiff' der Dampfpeife.
 סוויסטען, pfeifen'.
 סוויטענדיג, juckender
 Ausschlag'. *p* swędzié
 סוויגענען, heiligen, weihen'.
 סווישט, Pfeifen'.
 סווישטען, pfeifen'. *p*
 סווישטערן, zwitschern'.
 סווישטערריי, Gezwitscher'.
 סוכאָטניק, Schwindsüchtiger'. *p*
 סוכאָטע, Schwindsucht'. *p*
 סוכאָר, Zwieback'; insbes. ,ge-
 trocknetes Soldatenbrot', Mz ס.
 סומאָטאָנע, Hinundherlaufen, Ge-
 tümmel'. *r*
 סומאָ *h* [סמאָ Mw]. zich s. zein
 ,sich stützen'.

סומע, Betrag, Summe', Mz ס.
 סוס *h*, Pferd'.
 סוף *h*, Ende', in s. wort ,am
 Wortende'; fun anhaub (,An-
 fang') biz'n s.; סוף קל-סוף
 ,endschließlich'.
 סופט, Zimmerdecke'. *p*
 סופר *h* 1, Schreiber', bes. v.
 Torarollen, Tephillin, Mezu-
 zoth | 2, Schriftgelehrter', Mz
 סופרים.
 סוק, Knoten', Knorren im
 Holz. *p* sęk [p
 סוקיענקע, שו' (Frauen-)Leibchen.
 סור-בור, durcheinander Gemeng-
 tes', Waren, Reden (pêle-mêle).
 סורדוט, Oberrock'. Mz ען. *p*
 סורר ומורה [Deut. 21, 18], wider-
 spenstig und ungehorsam'.
 סותם *h* [Mw v. סתם]. s. zein
 ,verstopfen, verschließen'.
 סותר *t*, s. zein ,widersprechen'.
 סוהרה *t*, Ware'.
 סטאָדאָלע, Scheune, Schuppen'. *p*
 סטאָדע, Herde'. *p*
 סטאָוו, Teich'. *p*
 סטאָרוקע, Einsatz' beim Spiel. *p*
 סטאָטעטשנע, סטאָטקעווען, שט'.
 סטאָטשעק, Wachsstock'. *p*
 סטאָיג, Schober'. *p* stóg
 סטאָיען, ausreichen'.
 סטאָלב, Pfosten, Pfeiler'. *r*
 סטאָליאַר, Tischler'. *r p*
 סטאָלנע, gesetzt' Mensch.
 סטאָלעריי, Tischlerei'.
 סטאַן, Tailienweite', Leibesum-
 fang über den Hüften. *p*

סטאַנגרעט, Kutscher'. *p*
 סטאַניק, Taille, Leibchen'.
 סטאַנציע *r*, סטאַציע *p*, Station'.
 Mz ס.
 סטאַס, Haufe, Stoß' übereinander-
 gelegter Sachen. *p*
 סטאַפּניק, Stufe, Staffel'.
 סטאַראָזש, Wächter'. *r*
 סטאַרוכע, alter Mann', *w*
 סטאַרטשען, 'סטע', herausragen'. *p*
 סטאַרען זיך, סטאַראַיען זיך, sich
 bemühen'.
 סטאַרשי, 'Älterer', oft = ,Ober-';
 ס' פאַרוטשיק, 'Oberleutnant'. *r p*
 סטויטשנע, 'künstlich'. *s.* karakul
 ,imitiertes Persianerfell'.
 סטופּע, 'Mörser'; ,Dummkopf'. *r*
 סטוקען, 'schlagen, klopfen'. *p*
 טייטש *s.* טייטש.
 סטעזשקע, 'Fußsteig'. *p*
 סטעליק, 'Decke' eines
 Zimmers oder Gewölbes.
 סטענגע, 'Band' (das). *p* wstęga
 סטעפּע, 'Steppe', Mz עס.
 סטעררווע, 'Aas'; ,gemeiner Kerl'. *p*
 סטראַ אַהראַ *t* kabbalistisch: ,die
 andre Seite, der böse Feind'.
 סטראַדען זיך, 'sich anstrengen'. *r*
 סטראַזש, 'Wache'. *p*
 סטראַזשאַק, 'Wachmann', bes.
 'Feuerwehrmann'.
 סטראַזשניק, 'Wächter, Aufseher'
 insbes. beim Zoll.
 סטראַטשען, 'vergeuden, einbüßen';
 zeit, 'verlieren' durch Warten.
 סטראַ, 'Veranstaltung, Anord-
 nung'; ,stehen in *s.* ,in gerader

Linie stehn'; ,treiben skwoz *s.*
 ,Spießbruten laufen lassen'. *p*
 סטראַיען, 'bauen, zurechtmachen';
 di wonżes ,den Schnurrbart'.
 סטראַך, 'Furcht, Schrecken'. *p*
 סטראַקע, Mz ס ,Schnüre u. Bän-
 der' zum Schließen zB des
 Kaftans.
 סטראַשוניק, 'Drohung', Mz נקעס'.
 סטראַשידלע, 'Schreckbild, Popanz,
 Vogelscheuche'. *p*
 סטראַשנע, 'schrecklich' Gedanke. *p*
 סטראַשען, 'drohen, einschüchtern',
 Mw געסטראַשעס. *r p*
 סטרוזש, 'Wächter'. *p* stróz
 סטרוזשקע, 'Wächtersfrau'.
 סטרוכע, 'Saite' (Instrument), Mz ס.
 סטריאַפּטשע, 'Sachwalter', insbes.
 'גאָטס ס', 'Eiferer für Gott'.
 סטרעמעניק, 'Steigbügel'. *p*
 סיאַטקע, 'kleines Netz'. *p*
 סירקע, 'Schwefel'. *p*
 סירקע (שי, סירקע) סיאַקע *t*,
 'Zaun' | 2 gew. ,(rabbinisches)
 'Vorbeugungsgebot', welches die
 Übertretung eines biblischen Gebots
 verhütet.
 סיוואַוכע, 'schlechter Branntwein,
 Fusel'. *p* siwucha
 סיום *t*, 'Abschluß'; ,Beendigung
 des gemeinsamen Lesens eines
 Talmudtraktats, gern durch
 ein Festmahl gefeiert.
 סיווע, 'grau'. *p* siwy
 סיוורטוק, 'Überrock'. *r*
 סיוורפּרוז [franz.], 'Überraschung'.
 סיטקא, 'Sieb'. *p* sitko

- סיו . . sei es . . sei es; so-wohl . . als auch'.
- סיו דען ,es sei denn'.
- סיום ,Landtagsversammlung'. *p*
- סימן *t* ,Zeichen, Anzeichen'.
- סיניאץ Quetschung, Brausche, blaue od. braune Stelle von einem Stoße. *p* [dalo
- סיעדעלע ,Hühnerstange'. *r* *sje-*
- סיעטשקע ,Häcksel'. *p* *sieczka*
- סייעניק ,Heumaträtze, Strohsack'. *p*
- סיערמויענגע grober ,Bauernkit-
tel'. *p* *siermięga*, Mz ס.
- סָה *t* ,Anzahl'; a סָה jähren; a סָה
friher ,erheblich früher'; סָה
הכל ,Gesamtsumme; alles zu-
sammen'.
- סָה *h* 1 ,Hütte'; 2 ,Laubhütte';
Mz סָה ,Laubhüttenfest'.
- סָה *t* 1 ,Betrag' mir ferkaufen
naft in kleine סָה; 2 ,Ge-
meindesteuer'.
- סָה *t* ,Messer'.
- סָה *t* ,Bedachung' bes. der Laub-
hütte. s.-baum ,Fichtenbaum',
weil seine Zweige zu diesem
Zwecke gebraucht werden.
- סָה *t* Gefahr, נפשות ,Le-
bensgefahr'.
- סָה *t* ,Gefahr'.
- סָה *hd* ,gefährlich'.
- סָה *t* ,Meinungsverschieden-
heit, Streitigkeit', Mz ים.
- סלאוויאניש ,slavisch'.
- סלאָו ,סלוי ,Glas' für Apotheker
und Eingemachtes, סלאָה-
הערינגע. *p* *sloj*
- סלאָיעק ,Apothekerbüchse'; Vk
סלאָיעקעל. *p* *slojek*
- סלאָנינאָ ,Speck'. *p* *slonina*
- סלרזשבע ,Dienst', dhr (An-)Stel-
lung. *r* *p*
- סלרזשען ,dienen'. *p*
- סלויפ ,Säule, Pfeiler' gew. von
Holz, auch v. Grenzpfählen,
Telegraphenstangen. šand-s.
,Pranger'. *p* *slup*
- סלויק *t* ,Beseitigung, Entfernung';
,Abrechnung, Bezahlung'.
- סלויק'ען *hd* ,beseitigen, entfer-
nen'; dhr ,abrechnen, bezahlen'.
- סלושען ,gehorschen'. *p*
- סלויאד ,Spur'. *p* *slad*
- סלוייהה *h* ,Vergebung'; Mz סלוייהוה
,Bußgebete'.
- סלוימאָק = שלוימאָק ,Schnecke'. *p*
- סלוינע ,Speichel'. *p* *slina*
- סל(ר)יעדאָוואַטעל ,Untersuchungs-
richter'. *r*
- סל(ר)יעדסטרווייע ,gerichtliche Un-
tersuchung'. *r*
- סלועדערווען ,untersuchen'.
- סלועפאָק ,Blinder'. *p*
- סם *h* 1 ,Spezerei'; 2 ,Medika-
ment'; 3 gew. ,Gift', סם הַמָּוֶת ,
tödliches Gift', Mz סָה.
- סם *hd* ,vergiften'.
- סמאָדער ,schmutzig, schlumpig'.
- סמאָטר ,Besichtigung, Muste-
rung. *r*
- סמאָלויק 1 ,etw. schwarz bren-
nen'; 2 ,rauchen' Pfeife od.
סמאָלע ,Pech'. *p* [Zigarre. *p*

סמאקעווען, etw. schmecken, genießen'; schmatzen. *p*
 סמאָרען, schnauben', auch von Zornigen. *r*
 סמאָרש, סמאָרקאָטש 1, Nasenschleim, Rotz'; 2 übr: ,Rotznase' Schimpfwort. *p*
 סמבטיון sagenhafter Fluß, der während 6 Tage Steine auswirft, nur am Sabbat ruhig ist.
 סמיאָלע, dreist, kühn'. *p*
 סמייכה *t*, Handauflegung; Autorisierung zum Rabbinat'.
 סמייכות *t*, Zusammenhang, Verbindung'. [fen'. *p*
 סמיעטניק, Mistkasten, Misthaufen
 סמיק 1, Bogen' der Violine; Vk סמיוק *p* smyk | 2, dicker Brei' aus Mais usw.
 סמיקען, fideln'.
 סמָה *t*, Stütze', auf'n s. fun, gestützt auf, auf Grund'.
 סמעטענע (שמ'), Sahne, Rahm'; übr, das Beste'. *p*
 סמראָד, Gestank'. *p* smrod
 סנאָפּ 1, Garbe'; 2, Bund Stroh'. *p*
 סנדיק *t* [griech.] der das Kind bei der Beschneidung hält; etwa: ,Gevatter, Pate'.
 סנדיקאות *t*, Ehrenamt des S'.
 סנהדרין *t* [griech.], Synedrium', oberstes Gericht für jüdisch-religiöse Angelegenheiten.
 סנוק, שנוק, Schnauze, Rüssel'.
 סעודה, שלש *t* סעודה, Mahlzeit'; סעודות, die drei (am Sabbat einzunehmenden) Mahlzeiten'.

סעודה מצוה, Pflichtmahlzeit', das Festmahl bei einer religiösen Festlichkeit, bes. bei Bar Miṣwa. [lich'. *r*
 סעי טשאַס, sofort, augenblicklich
 סעמערוניק, Kleinhändler, Höker'. *p*
 סענדאָק, Zander'.
 סענק, סוק, Knoten, Knorren'. *p*
 סעסיע, Session, Tagung' des Parlaments.
 סערדאָק, Brusttuch, Brustlatz'. *p*
 סערוואָטקע, Molke'. *p*
 סערמיאַנקע (סיע') Rock od. Kaftan aus grobem Tuch. *r*
 סערפ, Sichel'. *p* sierp
 ספאָדיק, ספאָדעק 1, Untertasse'; 2 hohe, oben flache, Pelzmütze' für die Wochentage, Mz דקעס *p*
 ספאָדניצע, Unterrock d. Frauen'. *p*
 ספאָזמע, Krampf', Mz ס. *p*
 ספאָזמירען, Krämpfe haben'.
 ספאָטיקען זיך, sich begegnen, sich treffen'. *p*
 ספאָקולען, Brille', a pār s.
 ספאָרען, gew.: s. zich, streiten, disputieren'. *r*
 ספיר *t*, Erzählung', Mz ים.
 ספישאַרניק, Speisekammer'. *p*
 ספראָווע, Rechtshandel, Prozeß', Mz ס. *p* sprawa
 ספראָנזשקע, Spange, Schnalle' *p*
 ספרענזשינע, ספרוּזשינע, (elastische) Feder', *p* przężyna
 ספּדן *t*, Trauerredner'.
 ספירה *t* 1, das Zählen' der 49 Tage zwischen Passah und

Wochenfest | 2 Mz ות kabba-
listisch: die 10 göttlichen
Attribute.

ספס *t*, Zweifel', Mz ספסות.

ספסות *t*, Ungewißheit, Zweifel'.

ספס *h*, Buch'; ס' הורה, Buch des
Gesetzes' Moses, bes. das auf
eine Rolle geschriebene.

ספסד [h Gegend in Kleinasien]
t, Spanien'; ספסדים, spanische
(oder portugiesische) Juden',
haben andren Ritus als die
Aškenazîm.

ספסדזשקע, 'Fußsteig'. *p*

ספסדווע, 'Aas'. *p*

ספסדוואוטשען, 'winseln' v. Hund. *p*

ספסדווארצע, 'Bratpfanne'. *r*

ספסדוקע, 'Volkszählungs-Liste'
zB zu Steuerzwecken. *p*

ספסדאל, 'Skandal', Mz ען.

ספסדעל קומט, 'Willkommen!'

ספסדבאווע, 'offiziell; traditionell,
altertümlich'. niggunîm, Me-
lodieen'.

ספסדע, '(Brot-)Rinde'; Vk ספסד-
ינקע. *p*

ספסדעטע, 'Socke'. *p*

ספסדוואז, '(hin)durch'.

ספסדוואוט [Scout] ספסדוואוט, 'Pfad-
finder', Mz ען.

ספסדוואוט, 'Pfadfinder', Mz עם.

ספסדוואוט Eigw, malbušim.

ספסדוואוט 1, 'Furche' des Ackers;

2, '(Brot-)Scheibe'. *p* skiba

ספסדוואוט *t*, 'Steinigung'.

ספסדוואוט, 'Warenniederlage'. *p*

ספסדוואוט, 'Inhaber einer W.'

ספסדוואוט, 'Zusammenlegen; Zus-
gelegtes', insbes. Geld.

ספסדוואוט 1, 'Keller(geschoß)';
2, 'Kaufgewölbe, Kaufmanns-
laden'.

ספסדוואוט (auch *w*)., 'Laden-
diener, -gehülfin'. in a wur-
šten-gešeft.

ספסדוואוט, 'kratzen, schrapen',
Fische schuppen u. dgl. *p*

ספסדוואוט, 'Lade' für Vorräte in
der Küche.

ספסדוואוט, 'knarren, kreischen' von
Rädern. a skrip fun a wägen.

ספסדוואוט, 'knarrend'.

ספסדוואוט, 'Frist'. *r*

ספסדוואוט, 'Elster'. *p* sroka

ספסדוואוט *h*, 'Eunuch'. [mittler'.

ספסדוואוט, 'Makler, Ver-
spruch'.

ספסדוואוט *t* [,ohne weiteren Zusatz']

,schlechthin, einfach'; s.-men-
šen, 'M. schlechthin' (die nicht
einer besondern Nation aus-
schließlich angehören wollen).

ספסדוואוט, 'selbstverständlich'
= מסתמא.

'ע = 'Seite' eines Buches,
ב"ע, 'Rückseite' des Blattes.

ע"ה = 'עליו השלום', s. עליו.

ע"ה = 'עיר הקודש', die heilige
Stadt' Jerusalem.

ע"ה = 'עולם הבא', der künftige
Weltlauf; ע"ה = 'עולם הזה',
dieser W.' s. עולם.

ע"ה = 'ערב יום טוב', Tag vor

einem Festtage'; ע' = ער"ה
ראש ה'רש, Tag vor Neumond';
ע' שבת קדש = עש"ק,
Tag vor dem heiligen Sabbath', Freitag.
עובד s. עכו"ם.
על צד היותר טוב = עצהו"ט
die beste Art'.
עשורת s. עשוי"ת.
עבד h, Knecht'; Mz עבדים, vor
Gen. עבדי.
עבדות h, Knechtschaft'.
עבודה h, Arbeit'; ,Gottesdienst',
bes. Dienst des Hohenprie-
sters am Versöhnungstage.
עבודה זרה 1, fremder (Israe-
liten verbotener) Kult'; ins-
bes. ,Götzendienst'. | 2, Götze',
Mz עבודה זרות.
עבדניק, Götzendiener'.
עביר t, Einschaltung'.
עבוריאה hd, Schaltjahr'.
עביו, gew. אייביו, ewig'.
עבר t, Vergangenheit'; ohn wor-
len in 'ע.
עברה t, 'Übertretung' eines Ge-
bots, 'Sünde'. an 'ע dās geld
,das Geld ist weggeworfen';
es iz an 'ע (wenn jmd unge-
recht etwas leidet).
עברי h, Hebräer'.
עברי-טויטש, Jüdisch(deutsch)'.
עגבער, Bohrer'.
עגבערן, bohren'.
עגדעש, Eidechse', Mz עגן.
עגון Mann, der von der Frau
verlassen ist (עגונה Frau, die

vom Mann verlassen ist) ohne
Ehescheidung.
ע' הזהב u. העגל h, Kalb',
,das goldene K.'.
עגלה ערופה, das Kalb dessen
Genick gebrochen worden ist'
wegen eines unentdeckten
Mörders Deut. 21, 6.
עגלה h, Wagen'.
עגמת נפש t, Betrübnis, Kummer'.
עד h, bis'; ער-היום, bis heute'.
עד-עתה h, bis jetzt'.
עד-מתי h, bis wann?'
עדות [h Bezeugung des Gottes-
willens], Zeugen', meine 'ע;
,Zeuge' ich bin gewen an 'ע.
עדות'ע, Zeugin'.
על, איויל, Öl'.
עלהבער, Ölbaum'.
על-ער-נעכטען, vorgestern'.
עלה ליד. e-e juden, fromme J'.
עבד עבודה זרה t, Götzendiener'.
עבד כוכבים ומזלות, Diener der
Sterne und Sternbilder' den
Juden aufgedrängter unjüdi-
scher Ausdruck; abgekürzt
עכו"ם.
עובדא w t 1, Vorgang; Tat,
Handlung'; 2, Pflicht, Auf-
gabe. Mz דות'.
עובר h [Mw v. עבר] 'ע zein
,übertreten' auf a ferbot.
עובר t [gesprochen: ubbār], Fö-
tus'.
עורה h, Überhangendes, Über-
schuß'.
ע' מלכות שמים h, Joch.

- des Gottesreiches', d. i. der dem Juden durch seine Religion auferlegten Pflichten.
- עֵזְרָה *h*, Unrecht, Übeltat.
- עֵזְרָה *h*, Brandopfer.
- עֵזְרָה *h*, hinaufsteigend' עֵזְרָה רָגַל zein, zu einem (der 3) Wallfahrtsfeste (Passah, Wochenfest, Laubhütten) nach Jerusalem hinaufziehen'; Mz עֵזְרָה רָ'.
- עֵזְרָה 1 *h*, 'Ewigkeit', עֵזְרָה בְּנִינָה, ewiger Bau' | 2 *t*, Welt' עֵזְרָה הַזֶּה, dieser, der gegenwärtige Äon oder Weltlauf', עֵזְרָה הַבָּא, der künftige' (Matth. 12, 32); עֵזְרָה הָאֵמֶת, die Welt der Wahrheit' jene W.; עֵזְרָה בְּמַנְהִיגוֹ נוֹדֵג, die W. geht ihren Lauf'; er halt fun eich an עֵזְרָה וַיִּמְלֹא, sehr viel'. | 3 *t*, Masse, Leute, Publikum'; far'n breiten עֵזְרָה, für die Öffentlichkeit'. Mz רת.
- עֵזְרָה הַזֶּה נִיחַ jmd der nur sinnliche Vergnügen sucht, Weltkind, Lebemann'.
- עֵזְרָה *h*, Sünde', Mz עֵזְרָה.
- עֵזְרָה *t*, zein in, sich beschäftigen mit . . , tätig sein in . . '
- עֵזְרָה *h*, Vogel', Mz עֵזְרָה.
- עֵזְרָה *hd*, schwaches, hilfloses Kind'.
- עֵזְרָה הַרִים *t*, der Berge entwurzelt', Bezeichnung eines scharfsinnigen Gelehrten; עֵזְרָה מִן־הַשָּׁרֵשׁ zein, mit der Wurzel ausrotten'.
- עֵזְרָה *t*, Frechheit'. עֵזְרָה פָּנִים 1 *t* ע' פָּנִים, Frechheit' | 2, frecher Mensch', Mz עֵזְרָה פָּנִים עֵזְרָה.
- עֵזְרָה *hd*, frech'.
- עֵזְרָה נִיחַ, frecher Kerl'.
- עֵזְרָה *h*, Vorhof; עֵזְרָה נְשִׁים *t*, der Frauenvorhof (vor dem Tempel); Empore für die Frauen in der Synagoge.
- עֵזְרָה 1 Ausruf der Geringschätzung oder Gleichgültigkeit | 2, und', & kaufmännisch.
- עֵזְרָה, (Gemeinde-)Steuer'; zeibeten m'zoll dem etat ferkleinern, bitten daß man die St. verringere'.
- עֵזְרָה אֲרוּרָה, in der Steuerliste stehend'.
- עֵזְרָה עֵזְרָה, atmen'. es etemet mit ärimkeit, riecht nach Armut', געעטעמט Mw.
- עֵזְרָה *h*, Krone'.
- עֵזְרָה *h*, Auge'. עֵזְרָה הָרַע, böses Auge' (Zeichen der Mißgunst, des Übelwollens). ohn עֵזְרָה ה' ,ohne etwas Übles sagen zu wollen'; kein עֵזְרָה ה' (soll schaden), unberufen'.
- עֵזְרָה *h*, Stadt', עֵזְרָה וְאָם, St. und Mutter' [2 Sam 20, 19] eine alte und bedeutende Stadt; עֵזְרָה הַקֹּדֶשׁ, die heilige Stadt'; עֵזְרָה מְקַלֵּט, Zufluchtsstadt'.
- עֵזְרָה עֵזְרָה, frecher, schadenstiftender Kerl' (von עֵזְרָה, Maus'); vgl. אֵזְרָה בְּרֵאשׁ.
- עֵזְרָה *t*, Hindernis'.
- עֵזְרָה *h*, auf, wegen'.

על-אתח כמה וכמה *t*, um wie viel mehr'.

על-הטא *h*, wegen der Sünde', Anfang jedes Verses in einem Sündenbekenntnis am Ver-söhnungstage.

על-כל-פנים *t*, auf alle Fälle'.

על-כן *h*, deswegen'.

על-מנת *t*, unter der Bedingung'.

על-פי טעות *h*, gemäß, laut', infolge eines Irrtums'.
על-פי רוב, der Mehrzahl nach, meist'.

על-רַגְל אַחַת, auf Einem Fuße' während man auf Einem F. steht.

[Mz רם.

עלוי *t*, begabter Mensch, Genie',
עלול, geeignet, fähig'.

עלטר *w*, Alter', auf der e., auf die alten Tage'.

[vater'.

עלטר, älter'. e.-zeide, Urgroß-
עלטרען, Eltern'.

עלטרען זיך, alt werden, lange dauern'.

[sein'.

עלטרשאפט, höheres Alter, Alter-
עליה Hinaufgerufen werden zur
Toravorlesung (ist e. Ehre).

עליו השלום, Friede auf ihm', ehrender Zusatz bei Nennung sehr hoch geschätzter Verstorbenen (Mose, David, Moses Maimonides). | עליה השלום, Friede auf ihr!' bei Nennung zB der verstorbenen Mutter.

עלנו, Auf uns' (liegt es), Anfang eines vielgenannten und heftig angegriffenen Gebets.

עלילת דם, die Blutbeschuldigung',

Strack, Jüd. Wörterbuch.

daß die Juden zu rituellen Zwecken, bes. beim Passahfest, Christenblut gebrauchen.

עלעהיי, als hätte, als wäre' wie
fiel fistlech hāt an עוקה (Vo-
gel)? fier e. a ferd (Antwort
eines Kindes, das keine Gans
gesehen hat).

עלענר, einsam, verlassen'.

עלעקטראווע, Elektrizitätswerk'.
עם *h*, Volk'; עם סגולה, Eigen-
tumsvolk'.

עם הארץ, unwissender Mensch';
unw. in jüdischer Religion u.
Jüdischem, daher von Juden!,
עם הארצים u. עמי הארץ Mz.

עם הארצות, Unwissenheit'.

עם הארצ'יש Eigw, unwissend'.

עמוד 1 *h*, Säule'; 2 Spalte, Ko-
lumne' eines Buches; 3 der
'Ständer' in der Synagoge, an
dem der Vorbeter steht.

עמיך, irgend-
jemand'.

עמיר, Eimer, Mz ע' u. לעך'.

עמיר-פלומען gewöhnliche Pflau-
men (ע-עפּעל Äpfel), die eimer-
weise verkauft werden. [p

עמירטורע, Pension, Ruhegehalt'.
ענג *h*, Vergnügen'. ע-שבת, Sab-
batvergnügen'.

ענגעל, Engel', Mz ענגעלען.

ענגשאפט, Enge'.

ענדויק = אינדויק, Truthahn'.

ענו *h*; ענוטע *w*, bescheiden, de-
mütig'.

ענוה *h*, Demut'.

ענפי *t*, 'Bedrückung'.
 ענט, ent-'Vorsilbe vgl. אנט.
 ענטקעגענדיג, gegenüberbefind-
 lich', דיירה, 'Wohnung'.
 ענטזאגען, ablehnen' dem färslag;
 ,entlassen' aus dem Dienste,
 men hät entzägt fun ihre
 štelles 400 telefonistkes | entz.
 zich ,sich weigern, ablehnen'.
 ענטלעך, 'Enten'.
 ענטפלעקען, enthüllen, offenbaren'.
 ענטפער, 'Antwort'.
 ענטפערן, 'antworten'.
 ענטשיידען, 'entscheiden', Mw
 ענטשיידעט.
 עני *h*, 'arm' וְאֵבְיוֹן, 'sehr arm'.
 עניוּת *t*, 'Demut, Bescheidenheit'.
 עניוּת דיג Eigw.
 עניוּת *t*, 'Armut; Geringheit'.
 ענין *h*, 'Angelegenheit, Sache'.
 עניני ממונות, 'Geldangelegen-
 heiten'.
 ענין *t*, 'Gegenstand od.
 Thema des Tages'.
 ענינעל, 'Einzel-'Verkauf'.
 ענינו *h*, 'erhöre uns'.
 עניש *h*, 'Strafe'.
 עסע, gew העסע, 'Wandleuchter'.
 עסען, 'essen'.
 עסענווארג, 'Eßwaren, Speisen'.
 עסק *t*, 'Geschäft, Tätigkeit'.
 עסקן *t*, 'tätiger Mensch, Agitator',
 עסקנות *w*.
 עפיש *t*, 'Epidemie; verpestete
 Luft'.
 עפעל, 'Apfel'; Vk עפעלע.

עפעס, 'etwas'. wegen e. a zach
 ,irgendeiner Sache'; er hät
 mir gewizen e. a מטבע, 'etwas
 wie eine Münze, eine Art M'.
 עפענען, 'öffnen'. di thir git zich
 an effen-auf, 'öffnet sich'.
 עפר ואפר [Gen. 18, 27], 'Staub
 und Asche'.
 עפרא דארעא *t*, 'Erdenstaub'.
 עץ *h*, 'Baum'. עץ הידעת, 'Baum
 der Erkenntnis'. עץ חיים, 'Le-
 bensbaum', Bezeichnung auch
 der beiden Stangen, auf welche
 die Torarolle aufgewickelt
 wird.
 עצבית *t*, 'Betäubtheit'.
 עצה *h*, 'Rat', Mz עצות.
 גע-עצה'ט *hd*, 'raten', Mw
 עציות *t*, 'Verstopfung, Hart-
 leibigkeit', vgl. געצער.
 עצל *h*, 'faul'.
 עצלות *h*, 'Faulheit'.
 עצם [h, 'Knochen'] ,das Wesent-
 liche' (Inhalt, Kern). ע' הקבר
 ,der Kern der Sache'. עצמי
 ,ich selbst'; בעצמי, 'er selbst,
 in eigner Person' | Mz עצמות
 ,Knochen'.
 עק 1, 'Ende, Ecke'; biz ekk welt
 ,bis zum Ende der Welt'; an
 ekk ,Ein Ende!' (ich will nicht
 mehr). fähren in ekk ,an der
 Seite des Weges' (vom Wa-
 gen); di ekkste rechte ,die
 äußerste Rechte' || 2, 'Schwanz'.
 Vk עקעל, 'Schwänzchen'.

עקבויר, עגבער, Bohrer'.
 עקדה *t*, Bindung' Isaaks, Gen. 22, gilt als Verdienst Isaaks.
 עקדיש, עגדיש, Eidechse'.
 עקסעלע *Vk v.* אָקס, Ochs'.
 עקסקורסאנט, Ausflügler'.
 עקָר *h*, Wurzel; Haupt-sache'.
 עֲקָרָהי 'ע, Nachschrift', wörtlich: die Hauptsache habe ich vergessen.
 עקָר *h*, unfruchtbar, kinderlos';
w עקָרה.
 עקָרַת הַבַּיִת [Psalm 113,9], Hausfrau', Volksetymologie denkt
 עקראָן, Film'. *p* [an עקָר.
 עקָשָׁן *t*, halsstarrig'.
 עקָשְׁנֵי זֵיד *hd*, sich sperren, sich widersetzen'. [keit'.
 עקָשְׁנִית *t*, Starrsinn, Hartnäckig-
 עקָשְׁנִית־דִּיג *hd*, hartnäckig'Kampf.
 עָרֶב [*h*, Abend'] ,Vorabend, Tag vor'; 'ע an ernsten krizis.
 ע' יוֹם נְפִוּר ,Tag vor dem Versöhnungstage'. | ע' פָּסַח ,Rüsttag vor dem Passahfest'. |
 ע' שַׁבַּת ,Freitag'.
 ע'-פּרִיָה לִיּוֹג ,Vorfrühling'.
 עָרֶב רֶב [Exod 12,38] 1, gemischtes Volk, Pöbel'; 2, Troß' hinter der eigentlichen Armee.
 עָרֶב *h*, Bürge; Girant' (auf einem Wechsel).
 עָרְבוּבָא *t*, Verwirrung, Unordnung'.
 עָרְבוּת *t*, Bürgschaft'.
 עָרְבוּת *t*, Abendgebet'.

עס *hd*, Geisel', Mz עֲרֵב־נִיֶּק
 עֲרֵב־נִיֶּק, irgend(wo)'; in e. ništ, nirgends'.
 עֲרֵב־נִיֶּק weren, schlimmer werden'.
 Ebenso: di lage hāt zich geergert.
 עֲרֵב, Erde'. עֲרֵב־עֲזוּיָק, Landbesitz';
 עֲרֵב־עֲרֵב־עֲזוּיָק, Landarbeiter'.
 עֲרֵב־עֲרֵב, irdisch' Leben.
 עֲרֵב־עֲרֵב, irden'; e-e süsslen.
 עֲרֵב־עֲרֵב, erhaben'.
 עֲרֵב־עֲרֵב, erhöhen, lauter machen' Stimme.
 עֲרֵב *t*, Vermischung', Verbindung von Nichtverbundenem (bes. Örtlichkeiten) zur Erleichterung der Sabbatgebote.
 עֲרֵב־נִיֶּק *hd*, Bürge, Geisel', Mz עס.
 עֲרֵבָה *h*, Blöße'.
 עֲרֵב־עֲרֵב, erwählen'.
 עֲרֵב־עֲרֵב *Vk v.* אָרַט.
 עֲרֵב־עֲרֵב, stellenweise'.
 עֲרֵב־עֲרֵב *t* [עֲרֵבָה], Blutschande', bes. von verbotenen Heiraten zwischen nahen Verwandten.
 עֲרֵבָה *h*, Schätzung'; 'אֲנִי u. לֵעֵ' ,
 (schätzungsweise) ungefähr' oft bei Zahlangaben; ohn an 'ע mehr, unvergleichlich mehr'.
 עֲרֵב *h*, unbeschnitten'; ,Nichtjude'.
 עֲרֵבָה *h* 1, Vorhaut'; 2 Baumfrüchte der ersten drei Jahre, s. Lev. 19, 23.
 עֲרֵב־עֲרֵב, Erlaubnis', Mz ען.
 עֲרֵב־עֲרֵב, Erlösung'.

ערמה *h*, List'.
 ערנסטקייט, Ernst'.
 ערצויהערקע Mz ס u. ערצויהערוין,
 Mz ס, Erzieherin'.
 ערשטווינען, in Erstaunen setzen'.
 ערשטע, erste'.
 עשה *h*, tu!'; ,Gebot'.
 עשו 1, Esau' | 2, Nichtjude'; ge-
 ringschätzig auch v. Juden,
 die nichtjüdisch, materiell ge-
 sinnt sind.
 עשר מכות, die zehn Plagen'.
 עשרים וארבעה die, vierundzwan-
 zig' Bücher des Alten Test.
 עשרת הדברות *t*, die zehn Gebote'.
 עשרת ימי תשובה *t*, die zehn
 Bußtage' von Neujahr bis zum
 Versöhnungstag.
 עשיר *h*, reich', Mz עשירים.
 עשירות *t*, Reichtum', Mz *hd* י'.
 עשיר *h*, Reichtum'; ,Reicher'.
 עת *h*, Zeit', es iz noch nißt ge-
 kommen der עת רצון, die
 richtige Zeit' | בעת, während'.
 מעה ליעה, 24 Stunden'.
 עתיד *t*, Zukunft'.

פ' = פסוק, Vers'; פ'ק, Kapitel';
 פרשה, Sabbathperikope'.
 קארטע s. פאביט (ו).
 פאגאדע, Wetter, Witterung'. *p*
 פאגאדנע, heiter' Wetter. *p*
 פאגאטאוויץ, Bereitschaft'; *p*. sta-
 zjie fun פ', Rettungsstation'
 für Hülfe bei Unfällen.
 פאגזשעב, Begräbnis, Leichenbe-
 gängnis'. *p* pogrzeb

פאגראם, Verfolgung'; insbes.
 ,Judenhetze'.
 פאגראמירען, verfolgen' jmdn.
 פאגראמשטיק, Teilnehmer an
 einem' *p*.
 פאד באקיעם, die Arme in die
 Hüften (*p* bok) gestemmt' von
 herausfordernder Haltung.
 פאדאטעק, Abgabe, Steuer', Mz
 טקעס *p* keit'. *p*
 פאדאנסטווא, Staatsangehörig-
 נע (פאד(ד)אנע, (russ.) Untertan'. *r*
 פאדוואינע, Doppel-', pod. špilke
 ,Haarnadel'. *p*
 פאדוואינזקע, (Unter-) Bindeband'
 für Strümpfe; Knieband. *p*
 פאדוואקע, Dank, Danksagung'. *p*
 פאדטווערדעווען, bekräftigen'. *r*
 פאדלאגע, Unterlage; Diele, Fuß-
 boden'.
 פאדלאסט, Gemeinheit, Nieder-
 trächtigkeit'. *r*
 פאדלאג, Betrug'. *r*
 פאדלויג, laut, gemäß'. *p*
 פאדל(ר)עץ, gemeiner Mensch, nie-
 derträchtiger Kerl'. *r*
 פאדלע, Aas'. *p* padlo
 פאדלע, schlecht, gering, gemein'. *p*
 פאד-סודימע, Angeklagter'. *r*
 פאדען, gew: *p*. arum, um (wegen)
 etwas gehn' vom Händler.
 פאדעשווע, Fuß-, Schuh-sohle'. *p*
 פאדפאלקאוויק, Oberstleutnant'. *r*
 פאדפאן, Unterherr' gering-
 schätzig von jmdm, der den
 großen Herrn spielen will'. *p*
 פאדקאווע 1, Hufeisen', auch von

- Eisen unter den Stiefeln. *p* | 2
,Vokalzeichen' unter den hebr.
Buchstaben.
- פאד-קאווען, 'beschlagen' Pferd.
פאדקיפ, 'Bestechung'. *r p*
- פאד-קלארקע, 'Untergelegtes, Un-
terlage'. *p*
- פאדראבנע, 'ausführlich'. *r*
- פאדריאד, 'Lieferungskontrakt;
Lieferung', Mz ען *r*. Jüdisch
bes. für Mazzelieferung.
- פאדריאד(ד)טשיק, 'Unternehmer'
einer Arbeit; insbes. Lieferant
für die Regierung. *r*
- פאדרעננע, 'geschickt' Arbeiter. *p*
- פאד-שיווקע, '(Kleider)Futter'. *p*
- פאה *h* 1, 'Seite, Rand' des Feldes |
2, 'Schläfenlocke', Mz פאות, Vk
פאה'לעד. [*p*]
- פאהרבעל, 'Untergang, Verderben'.
פאוואלענקע u. פאוואלעך, 'gemäch-
lich, langsam'. *p*
- פאוויאט, 'Kreis' (Bezirk), insbes.
,Landbezirk' Ggsatz: (Stadt).
p-seim, 'Kreislandtag'. *p*
- פאווידלע, 'Obstmus', Mz ס. *p*
- פאוויטינע, 'Spinnengewebe'. *r*
- פאוויקסטקע, 'behördliche Ankün-
digung', insbes. 'Vorladung'. *p*
- פאוויקערני, 'Rechtsanwalt'. *r*
- פאווסטאניע, 'Aufstand'. *p*
- פאווסטאנעך, 'Aufständischer, Re-
volutionär'. Mz נצעס. *p*
- פאווע, 'Pfau'. *p* pa w
- פאזכע, 'Busen (am Kleid), Brust-
tasche'. *r* [*p*]
- פאזיטשקע, 'Entlehnung, Anleihe'.
פאז(ש)עמקע, 'Walderdbeere'. *p*
- פאזע, 'dicht, nahe', *p*. teich, 'dicht
beim Flusse'.
- פאזשארנאיא קאמאנדא, 'Lösch-
mannschaft'. *r*
- פאזשיווען זיך, 'sein Auskommen
haben'. *p* pożywić się
- פאהאזשע, 'ähnlich', insbes. kör-
perlich. *r*
- פאהווע, 'Leiste, Weiche', Mz ס, *p*
- פאט, 'Klappe' über einer Tasche.
- פאטאמסטווא, *p*, 'Nachkommen-
schaft, Kinder'.
- פאטאקע 1, 'Jungfernhonig'; 2, 'Me-
lasse'. *p* [men'. *p*]
- פאטאקעווען, 'Ja sagen, zustim-
men'. *p*
- פאטילניצע, 'Hinterhaupt'.
- פאטיקען זיך, 'straucheln, stol-
pern'. *p* potykać się
- פאטלע, 'Haarfülle'. *r*
- פאטעלניע, 'Küchen-, Kohlen-
pfanne'. *p*
- פאטעלקע 1, 'Knopfloch'; 2, 'Öse'.
- פאטראווע, 'Gericht' (Speise). *p*
- פאטראכעס, 'Eingewei-
de, Gedärm'. *r*
- פאטרול, 'Patrouille', Mz ען.
- פאטש, 'Schlag, Klaps', Mz טש טש.
- פאטשאנטעק, 'erste Losung' des
Kaufmanns. noch heint kein
p. niŝt gehät.
- פאטשט, 'Post'. [*ciąg*]
- פאטשיאנג, 'Eisenbahnzug'. *p* po-
- פאטשינקע, 'Ausbesserung'.
- פאטשען, 'schlagen'. Bravo *p*.; *p*.
zich in beichel, 'sich beglück-
wünschen'.

- פאטשקען ,sudeln, schmieren'. *r*
פאטשקון ,Sudler, Schmierer'. *r*
פאי ,Anteil' bei einer Genossenschaft, Mz ען. *p*
פאיטשיק ,Genossenschaftler, Inhaber eines Anteils', Mz עס.
פאימאניק ,gepreßt' für den Militärdienst'. *r*
פאיצוד ,(Eisenbahn-)Zug'. *r*
פאיגען ,zu trinken geben'. *p*
פאכרוואלע ,Belobigung'. *p*
פאכע ,Achselgrube'. *p* pacha
פאלאוואניע (פאליע) ,Jagd'. *p*
פאלאווע ,Spreu, Kaff'. *r* polowa
פאלאטע ,Abteilung, Saal; Kammer' (in Gericht usw). kontrolp. ,Kontrollkammer'. oberšte p. ,Oberhaus'; unteršte p. ,Abgeordnetenhaus'.
פאלאסקאניצע ,Spülkumme, Spülnapf'. *r*
פאלאץ ,Palast', Mz ען.
(פאלוב) ,Deck' des Schiffes; auch ,Decke' des Wagens. *p*
פאלווארק ,Bollwerk'. *p*
פאלומעשיק ,Schüssel' zum Auftragen von Gerichten'. *p*
פאלון ,Wermut'. *p* piolun
פאלוש ,Vorraum' in der Synagoge.
פאליובען ,gefallen, angenehm sein'. dás poljubet mir nit.
פאליטורטע טישען ,polierte'.
פאלמעסן [balsamieren], sezieren'.
פאליע ,Pfahl', Mz ס. *p* pal
פאליגען ,brennen'. *p* palić
פאלצענע ,Holzscheit'. *r*
פאליציאנט ,Polizist'.
פאליצע ,Brett, Regal' für Bücher oder Geschirr, an oder in der Wand, Mz ס. *p* polica
פאלסטאנעק ,פול', ,Nebenstation, Haltestelle'.
פאלע ,halb, Hälfte'. *p* poł
פאלע ,Rockschoß', auch: ,Saum des Mantels'. *p* poła
פאלק ,Regiment'. *r* *p*
פאלקאוויק ,Oberst'. *r* *p*
פאלקע ,Knüttel'. *p*
פאלקע ,Keule, Bein' von Tieren. *p*
פאלקע ,Brett' für Bücher usw.
פאמאטשניק ,Gehülfe'. *p*
פאמיאנטקע ,Andenken, Erinnerung; Gegenstand zur Er'. *p*
פאמיניצע ,פאמיר', ,Gefäß für Spüllicht'. *p* pomyjnica
פאמיצעשטשען ,Platz od. Stelle geben, jmdn unterbringen'; *p*. zich ,Unterkommen finden'. *p*
פאמאלע 1 ,Ofenbesen'; 2 ,Staubbesen', Besen v. Stroh oder Haaren (nicht v. Reisig). *r*
פאמעלעך ,יך', ,langsam, nach und nach, allmählich'; auch Eigw.
פאמעקס ,Bimsstein'. *p*
פאמפושקע ,(runder) Pfannkuchen, Krapfen', Mz ס. *p*
פאן ,פאני', ,Herr, polnischer Edelmann'. Anrede: (לעבען) פאניע .פאניע ,Herr sein, herrschen'.
פאנארווען ,Herr sein, herrschen'.
פאנטאפעל ,Vk Mz עד.
פאנע ,פאניע', ,Herrin, Dame'. Vk פאנענקע. *p*

פאנשטיזונע, Fronarbeit'. *p*
 פאס 1, Streif(en)'. *a pass*, ein
 Streifen Landes'; helle passen
 licht | 2, Gürtel, Riemen'. *Mz*
 פאס, Paß', *Mz* פעסער. [עס. *p*
 פאספארט, *Mz* פאספארטען.
 פאספארט, bewohnte Ortschaft', *Mz*
 ען. *p*
 פאסודע, Geschirr, Gerät' insbes.
 für die Küche. *r*
 פאסטוד, Hirt', *Mz* ער', *Vk* על. *p*
 פאסטעמפאָווע, fortschrittlich'. *p*
 פאסטען, Posten' milit., *Mz* ס.
 פאסטערני(אָ), Pastinake'.
 פאסיג, passend, geeignet'.
 פאסילקע, Sendung, Gesendetes'. *p*
 פאסיק (פאסעק), *Mz* לעך, *Vk* zu
 פאס, 1, Streifen'; 2, Riemen,
 kleiner Gürtel' | 3 e. Glücks-
 spiel, zu dem ein Riemen mit
 Löchern gehört. špielendig
 auf'n *p*. hāben zeī a hibšen
 kapital gewonnen. *p*-špieler
 ,Glücksspieler, Spekulant' (in
 Warschau jetzt oft gesagt).
 פאסירונג, Geschehnis, Ereignis'.
 פאסלאַניעץ, Bote'. *p*
 פאסמאָקעווען, schmecken, kosten
 etw.'. *p*. zich ,etwas gern (ge-
 nießen) mögen'. *p*
 פאסמע 1, Docke, Strähne' Garn |
 2, Aufeinanderfolge, Serie'
 fun ימים טובים, Festtagen'. *p*
 פאסלאַניק, פאסעל, Gesandter'. *p*
 פאסען, weiden' vom Hirten; *p*.
 zich ,weiden' v. der Herde.
 פאסעסאָר 1, Eigentümer'; 2 gew.

,Pächter' eines Guts. *p* posesya
 (Grundeigentum).
 פאסקודזשען 1, besudeln'; 2, Not-
 durft verrichten, sich entlee-
 ren'.
 פאסקודנע, garstig'. *p* [ren'.
 פאסקודניק, garstiger Kerl'.
 פאסקודסטווע, Beschmutzung,
 פאפיראָס, Zigarette'. [Schmutz'.
 פאפּלעקציע (אַפּאַפּ), Schlaganfall'.
 פאפּעליאַטע, aschgrau'. *p*
 פאפּע, Puppe'. *p*
 פאפּראָווען, ausbessern', *p*. zich
 ,besser werden'.
 פאפּראָווע, Ausbesserung'. *r*
 פאפּען (באַפּען), schlafen' ver-
 ächtlich.
 פאציעכע, Trost, Freude', bes.
 Kosewort für Kinder. *p*
 פאק, Packen, Paket', *Mz* פעק;
 פאקאָי, Gemach'. *p* [Vk פעקעל.
 פאקאָיאָווע, Kammerjungfer'. *p*
 פאקאָסט, Firnis'. *p*
 פאקאָרנע, ergeben, gehorsam'. *r*
 פאקוליעס, Werg'. *p* pakuly
 פאקאָרפּקע, Kauf'. *r*
 פאקעט, Paket'.
 פאקען, Pocken haben'; *p*. štel-
 len, impfen'. [*r*
 פאקרישקע, Deckel' eines Topfes.
 פאָר-פּאַלק, Ehepaar'; *Mz* פּאַר-
 פּאַלקען u. פּאַר-פּעלקער; *Vk*
 פּאַרלעך, Pärchen'.
 פּאַראָדאָק, Ordnung'. *r*
 פּאַראָווע, Dampf-Schiff, Maschine.
 פּאַראָהאָד, Dampfer'. *r p*
 פּאַראָנדיק, Ordnung'. *p* (דעק)
 פּאַראָנדיקעווען, in O. bringen'.

- פֶּאָרֶאָסְאָל ,Regenschirm', Schirm für Männer. [Frauen. פֶּאָרֶאָסְאָלֶעֶנְעֶל ,Sonnenschirm' für (א)רֶאָשְׁעֶק ,Pulver' als Heilmittel. *r p*
- פֶּאָרוֹטְשׁ(נ)ִיק ,Leutnant'. *r p*
- פֶּאָרוֹקֶע ,Bürgschaft, Kautions'. *r*
- פֶּאָרַט ,Hafen', Mz ען.
- פֶּאָרַטֶאווע ,Hafen-'; p.-štädt.
- פֶּאָרַטֶאַטש ,Pfuscher' im Handwerk. *p partacz*
- פֶּאָרַטֶיוואַניש ,Parteigänger-; p-e מְלַחְמָה ,Freischärler-, Guerrilla-krieg', *p partyzancki*
- פֶּאָרַטֶסִיגאַר ,Zigarettenetui'.
- פֶּאָרִיק 1 ,Perücke'; 2 der Haarschopf über der Stirn, den manche beim Schneiden des Haars stehn lassen.
- פֶּאָרַךְ 1 ,Grind, Räude'; 2 ,gemeiner, nichtsnutziger Mensch'.
- פֶּאָרַכְאַטֶע ,grindig'; ,schäbig'.
- פֶּאָרַמֶעט ,Pergament'.
- פֶּאָרַע ,Dampf'. *p para*
- פֶּאָרַעוויק ,Dampfkessel'. *r*
- פֶּאָרַעווע ,Neutrales' Essen, was weder mit Milch noch mit Fleisch zus.hängt, zB Eierspeisen, Mz ס. Vgl. *p para*.
- פֶּאָרַען ,gew. poren zich ,sich beschäftigen' mit etw. *p*
- פֶּאָרַענטש(ע) , (Treppen-)Geländer'; ,Lehne' am Stuhl. *p*
- פֶּאָרַעצקֶע ,Johannisbeere'. *p*
- פֶּאָרַצִיעַ ,Portion', Mz ס.
- פֶּאָרַקאַן ,Bretterzaun'. *p*
- פֶּאָרַשוּיִן ,פֶּער', Person'; Vk Mz פֶּאָרַשוּינדלֶעך .
- פֶּאָרַשוּווע ,räudig, grindig'; übt.: ,gemein, niedrig'. *p*
- פֶּאַש , (e. Spiel) Karten', Vk פֶּעשֶׁל .
- פֶּאַשְאַל וואָן ,Marsch! fort!' *r*
- פֶּאַ־שאַנעווען ,schonen, sparsam od. schonsam sein'; vgl. 'שאַ'.
- פֶּאַשְׁלִינוע ,Zoll' für Waren, Abgabe, Mz ס. *r*
- פֶּאַשֶׁע ,Futter' für Vieh, p.-händler. *p pasza*
- פֶּאַשֶׁען ,füttern, Futter geben'. *p*
- פֶּאַגיל , (Fleisch) das nicht genossen werden darf' (*h v.* Opferfleisch, das bis zum 3. Tage übrig geblieben ist).
- פֶּאַגִימָה *t* ,Scharte' am Messer; ,Fehler, Makel', Mz רוה.
- פֶּאַגִירָה *t* ,Verenden, Verrecken'; p.-še ferd ,Schindmären'.
- פֶּאַגם *t* ,Gebrechen, Fehler'.
- פֶּאַנֶע רֶע [1 Kön 5, 18: böses Widerfahrnis] ,widerwärtiger Kerl', den man hinauswirft.
- פֶּאַנֶען *hd* ,herfallen über jmdn, belästigen'.
- פֶּאַנֶר *h* ,Leichnam'.
- פֶּאַנֶרִין *hd* ,krepieren, verenden'.
- פֶּאַדִירִין *h* 1 ,Auslösung', 'שבויים', ,A. von Gefangenen'; ,Lösegeld' | 2 ,Erlös' für verkaufte Ware. *täg-p.* ,Tageserlös'.
- פֶּאַה *h* ,Mund'; פֶּאַה אָהר ,ein-stimmig'.

פּוֹנֵעַ *h*, p. zein, (beleidigend) anrühren', gew. p. בְּכַבּוֹד zein, 'die Ehre anrühren, beleidigen'. פּוֹד (ע)לע, Schachtel'; Mz ס, Vk 7. *p* פּוֹזְאָטע, dick, aufgedunsen, pausbäckig'. *p*

פּוֹזע, dicke Gestalt'. *p* pyza פּוֹטער, Butter'.

פּוֹיבסט, פּוֹיפסט, Papst'.

פּוֹיזען, kriechen'. *r*

פּוֹילען, Polen'; פּוֹיליש.

פּוֹיער, Bauer', Mz רם.

פּוֹיערטע, Bäuerin'.

פּוֹיעריש, bäuerisch, ländlich'; fuhr, ländliches Fuhrwerk'.

פּוֹיקעל, Pauke', Vk פּוֹיקעל פּוֹד, zuw. פּעך (ë), Flaum(feder), Daune', bett fun *p*.

פּוֹקאָווע Eigw, Daunen-'.
פּוֹכלע, geschwollen'.

פּוֹכקע, daunenweich'. פּ בייכלעך, v. Vögeln.

פּוֹלעמיאָט, Maschinengewehr'. (*r*

pulja, Kugel').
פּוֹנקט, gerade, genau', p. wi; p.

פּוֹנסט, leer, hohl' Eigw; פּוֹנסט, müßig' Umstw. *p*

פּוֹנסט און פּאָס, Hohlkopf'.

פּוֹנסט(ר)אָק, wüste liegen, unbewohnt sein'.

פּוֹנסטעווען, wüste liegen, un-

bewohnt sein'.

פּוֹנסטעווען, wüste liegen, un-

bewohnt sein'.

פּוֹנסטעווען, wüste liegen, un-

bewohnt sein'.

פּוֹנסטעווען, wüste liegen, un-

bewohnt sein'.

פּוֹנסטעווען, wüste liegen, un-

bewohnt sein'.

פּוֹנסטעווען, wüste liegen, un-

bewohnt sein'.

פּוֹנסטעווען, wüste liegen, un-

bewohnt sein'.

פּוֹנעל *h* [Mw v. פּעַל], arbeitend', Mz פּוֹנעליים, Arbeiter'. šneiderše פּ, im Schneiderhandwerk Tätige'.

פּוֹנעל' *hd*, wirken, bewirken, durchsetzen' az, daß'.

פּוֹנעל יוצא *t*, Ergebnis, Resultat'.

פּוֹנעק, פּוֹפּעק, פּוֹפּעק 1, Nabel'; 2, Geflügel-

magen'. *r p*

פּוֹנעכק, Schmuck'.

פּוֹנעריים *h*, Purim' [Esther 9] am 14.

Adar. Im Schaltjahr wird P.

im Schaltmonat (zweiter Adar)

gefeiert, im Monat vorher

(erster Adar): Klein-Purim

פּוֹנעריים קטן.

פּוֹנעריש *h*. p. g. zein, die Mauer

niederreißen' insbes.: Gebote

übertreten.

פּוֹנעש *h* [Mw v. פּנשע], Frevler'.

פּוֹנעשקע, Büchse'. 1 Gewehr, 2 zum

Aufbewahren; insbes. Armen-

büchse. Mz ס; Vk פּוֹנעשקעלע.

פּוֹנעריש *h* [Mw v. פּנער] p. zein, er-

klären, auslegen'.

פּוֹנעריש *t* 1 Art synagogaler Lie-

der mit Wiederholungsvers;

2 scherzhaft wie, Litanei': der

alter deresener p., die alte ab-

gedroschene L. [risch'.

פּוֹנעריש *t*, freigebig; verschwende-

פּוֹנעריש *h*, Schrecken, Beben'.

פּוֹנעריש *t*, schreckhaft. [heit'.

פּוֹנעריש *t*, Beben, Erschrocken-

פּוֹנעריש *hd*, der Ängstliche'.

פּוֹנעריש *t*, wenig', פּ מן, weniger

als'; לְכַל־הֶפֶס, allerwenigstens'.

פּירן-פּיצלעך, kleine Stückchen'.
 פּיצלען, in kleine Stücke schneiden'.
 פּיצעל, ein wenig, ein Bißchen'.
 פּיק, Pik, Grün' im Kartenspiel.
 פּיק-האַלץ, Specht'.
 פּיראָג, Pirogge', Art Pastete. *p*
 פּישטשערוקע. a boikot mit alle
 p-s, mit allem Drum und Dran'
 (wörtl: mit allem Gepfeife). *p*
 פּישטשען, piepen' v. Vögeln. *p*
 פּישעכץ, Urin'.
 פּישען, harnen'.
 פּלאַי פּלאַים *h*, Wunder'; Mz פּלאַים
 ,Wunder über Wunder'.
 פּלאַגען, plagen'.
 פּלאַדזשען, Frucht hervorbringen,
 erzeugen'; *p*. zich ,sich
 vermehren'. *p*
 פּלאַט, Zaun, Hecke'. *p*
 פּלאַטניק, Zimmermann'. *r*
 פּלאַטפּאַרם 1 ,Bahnsteig'; 2, (po-
 litisches) Programm'.
 פּלאַטקע, Mz ס, u. פּלאַטקעריי, Ge-
 wäsch, Klatscherei'. *p*
 פּלאַטקעווען, Klatscherei machen,
 verleumden'.
 פּלאַטקע, Plötze'. *p*
 פּלאַטשענע(עצ)קע, feine Leinwand'.
 פּלאַטטע, Laken' aus grober Lein-
 wand. *p* plachta
 פּלאַן, Plan', Mz פּלענער'.
 פּלאַנטאַציע, Anpflanzung', Mz ס.
 פּלאַנטירען, ebnen und Promena-
 den herstellen' die fortwallen
 ,die Festungswälle'.
 פּלאַנטעווען, planieren' Weg. *p*

פּלאַנטען, verwirren' a bård wås
 plontet zich zuzammen mit
 di fedem fun der kapote. *p*
 פּלאַנטערן, verwirren, verwickeln';
p. zich ,sich v.'; beim Reden
 ,stocken'.
 פּלאַנטער, Wirrsal'.
 פּלאַנטערניש, Verwirrung'.
 פּלאַנען(ערו)ען, planen'.
 פּלאַץ, Platz', Mz פּלעצער'.
 פּלאַסטניק, grammophon-p. ,Gr.-
 platte'.
 פּלאַטשט, Mantel' für Männer,
 zum Umhängen. *p*
 פּלאַ(ר)ודערן, Hosen'.
 פּלוג, Pflug'.
 פּלוט, übereilt, unüberlegt'; *r*:
 ,Spitzbube' Schimpfwort.
 פּלוידערן, schwatzen'.
 פּלאַט, Umzäunung, Hecke'.
Vk Mz פּלעטלעך. *p*
 פּלומפּ, Pumpe' (Brunnen).
 פּ' בן-פ' *h*, irgendeiner',
 פּלונ' *w*, N Sohn des X';
 פּלונ' *טע*, meine Frau'.
 פּלונג, plötzlich';
 פּלונג, plötzliche probe.
 פּלונג, plötzlich' Eigw.
 פּלושקען זיך, plätschern'. *p*
 פּלושקעריי, Geplätscher'.
 פּלואַמע, Flecken, Stelle' v. ande-
 rer Farbe. *p*
 פּלו(ר)ודערן, (Pluder-)Hosen'.
 פּליווען, gießen, strömen' v.
 Regen. *p* plynąć
 פּליווקע, dünnes Häutchen, Mem-
 brane'. *p*

פליוש, Plüsch'.
 פליוטה *h* 1, 'Entrinnen', a p. ma-
 chen, 'entrinnen, entfliehen' |
 2, 'Bankrutt'.
 פליוטה הקולמס, 'Ausgleiten der
 Feder, Schreibversehen'; פ'
 הפה, 'ein Sich-versprechen, la-
 psus linguae'.
 פליוטה, 'Platte', 1, 'Steinplatte,
 Fliese'; 2, '(eiserne) Herd-
 platte'. *p* płyta
 פליוטע, 'Floß'. *p* pływ
 פליוצע, 'Schulter', Mz ס. *p*
 פליוצע, 'kahle Stelle, Glatze',
 Mz ען u. עס.
 פליוצערוואטע, 'kahlköpfig'.
 פליומעניק s. 'פלעמ'.
 פליושקען זיך, 'plät-
 schern'.
 פלעווע, 'Spreu; Wertloses', Mz ס. *p*
 פלעט, 'Billet', a p. auf šabbath
 ,Anweisung', wo ein Armer die
 Sabbatmahlzeiten bekommen
 פלעטלעך s. פליוט. [kann.
 פלעטען 1, 'plätten'; 2 (jmdm den
 Kopf), 'zerbrechen'; 3, 'würfeln'.
 פלעמעניק ('פלי'), 'Verwandter' zB
 Nefte; *w* 'ניצע'. *r*
 פלען, 'Gefangenschaft'. *r*
 פלעסק. a p. geben mit di hend
 ,mit den Händen klatschen'.
 פלעצעל, 'kleine Brezel', Mz עד.
 פלפול *t*, 'scharfsinniger Streit um
 Worte', Mz ים.
 פלפוליסט, 'Wortklauber'.
 פנויה *t*, 'unverheiratet, ledig'; *w*
 פנויה.

פנויה *t*, 'verborgene Absicht, Hin-
 tergedanke'.

פני *h*, 'Gesicht'. פ' אל-פ', von
 'Angesicht zu A.'; a p. haben
 bei, 'Ansehen haben bei'; es
 hat a p. gehabt az, 'den An-
 schein gehabt, daß'. פני העיר
 ,die Vorsteher, die Angesehen-
 sten der Stadt'. Mz *hd* פנימ'ער.
 Vgl. אפנים, אפנים.

פני *t*, 'das Inwendige'; ,der Text'
 im Unterschied von den Er-
 läuterungen am Rande.

פנקס *t* [griech.] 1, 'Schreibtabel';
 2, 'Protokollbuch' jüdischer
 Gemeinden.

פסול *t*, '(rituell) untauglich'; Ge-
 gensatz פשר.

פסוק *t* Vers (Satz) aus dem Alten
 Test. | wegen. . šweigt der p.
 ,davon weiß man nichts', Mz
 פסוקים.

פסח *h*, 'Passahfest'.

פסח'דיג *hd*, 'für das Passahfest
 bestimmt, zu ihm gehörig'.

פסיוא קרעור, 'Hundeblut' Schimpf-
 wort. *p*

פסלוח *t*, 'Untauglichkeit'.

פסלען *hd*, 'für untauglich er-
 klären'.

פסלוח *t*, 'Abfall', auch verächt-
 lich: wertloser Mensch.

פסק *t* 1, 'Entscheidung', פ' מקים
 ,der E. sich fügen';
 פסק דין, 'Urteil'; 2, 'Strafurteil',
 a p. chappen. Mz פסקים.

פסק(ענ)ען *hd*, 'entscheiden', ins-

bes. über Religionsgesetzliches (Speisegesetze usw.)
 פערלעך, hausieren'.
 פעהאטע, 'פועח', Infanterie'. *p*
 פעטליע, 'Schlinge'. *r*
 פענכער = פענכער.
 פֶּעַל יוצא *t*, Resultat, Ergebnis'.
 פֶּעַל *h*, Wirkung'.
 פעלץ, 'Pelz', Mz ען.
 פען, (Schreib-)Feder'.
 פענדזעל, 'Pinsel'. *p*
 פע(נ)דלער [engl. peddler], 'Hausierer'.
 פענטאָפּ, 'Töpel, Lämmel', Schimpfwort. *r pentjuch*
 פענטען, 'fesseln, binden' Pferde; gepentewet, unten eng' Kleid. *p*
 פענכער, 1 פֶּעַר, 'Harnblase; Fischblase', auch der daraus gefertigte Tabaksbeutel | 2, 'Blase auf der Haut'. *p*
 פענסיע, (regelmäßige) Bezahlung, Gehalt'. *p*
 פעסעטען, 1 פֶּעַשטשען, 'verzärteln'; 2 *p*. zich bei, 'zärtlich sein mit, sich einschmeicheln bei'.
 פעפעלניצע, 'Aschenurne'. *r*
 פעפער, 'Schläfer, Langschläfer'.
 פֶּאַפּען. Vgl.
 פעקלען, 1, 'schmuggeln', a gepekkelte סְחֹרָה ('Ware'); 2, 'pökeln'.
 פעקעל, 'Pack(en) zB von den Warenpacken des Hausierers, Mz פעקלעך.
 פעקעלמאַכער, 'Schmuggler'.
 פערשוין, 'Person'.
 פערעל, 'Perle', Mz לע(י)ל
 פֶּעַרסִיִּק, 'Pflirsich', Mz עס.
 פֶּעַרעוואָד, 'Übersetzung'. *r*
 פֶּעַרענע, 'Federbett'.
 פֶּעַרעסאַדקע, 'Wechseln der Plätze, W. des Wagens, Umsteigen';
 a *p*. hāben. *r*
 פֶּקָדָה *h*, 'Auftrag, Befehl'.
 פֶּקָדוֹן *h*, 'Depositum'.
 פֶּקִיחַ נֶפֶשׁ *t*, 'Rettung eines Lebens'. [witzt'.
 פֶּקָח *h* 1, 'sehend'; 2, 'klug, geklopft' *t*, 'Schwanken, Bedenken'.
 פֶּרָא *h*, 'Wildesel'; פֶּ אָדָם, 'W. von einem Menschen' [Gen. 16, 12].
 פֶּרָאבירען, 'prüfen'.
 פֶּרָאָבֶּע, 'Versuch; Probe' v. Waren.
 פֶּרָאָבֶּקָא, 'Stöpsel, Korkpfropfen'.
 פֶּרָאוּאָ, 'Recht', Mz פֶּרָאוּעס; bes. v. den bürgerlichen Rechten.
 פֶּרָאוּאָזשִׁיטעלסטוואָ, 'Wohnrecht'.
 פֶּרָאוּאָסלאָאוונע ('סלאָאוויש'), 'rechtgläubig, griechisch-orthodox'.
 פֶּרָאווען, 'zurechtmachen'; e. Fest, 'veranstalten, ausrichten'. *r*
 פֶּרָאָזשֶׁבֶּע, 'Bitte'. *p* prośba
 פֶּרָאָזשֶׁע, 'Garn'. *r* *prjaža*
 פֶּרָאָזשען, 'pregeln, schmoren'. *p*
 פֶּרָאָזשֶׁקטאַר, 'Scheinwerfer'.
 פֶּרָאַטשקע, 'Wäscherin'. *p*
 פֶּרָאַד, 'Pulver'. *p* proch [*p*
 פֶּרָאַלניע, 'Waschort, Waschhaus'.
 פֶּרָאַלניק, 'Holz zum Klopfen der Wäsche'. *p*
 פֶּרָאַלקע, 'Spinnrocken'. *r*
 פֶּרָאַסט, 'einfach'. *p*. unmöglich;
 a *proste judene* ('Jüdin'). *p*

- פראסטאק ,einfacher Mensch', ungebildet, einfältig oder ungeschliffen.
- פראסטקייט ,Schlichtheit'.
- פראסע ,Hirse'. *p* proso
- פראפארציע ,Verhältnis(zahl)'. *r*
- פראפארשטשוק ,Fähnrich'. *r*
- פראצע ,Arbeit, Mühe'. *p*
- פראצעווינק ,Werkstätte'. *p*
- פראצעווען ,(mühsam) arbeiten'. *p*
- פראצענטשוק ,Wucherer'.
- פראקוראָר ,Staatsanwalt, öffentlicher Ankläger'. *r*
- פראקטיק ,Praxis'. *p*
- פראקטיקירט ,erfahren', Arzt, Krankenwärter.
- פראשעניק ,Bittschrift'. *r p*
- פראשעק ,Pulver' aus der Apotheke, auch Insektenpulver, Mz פראשקעס. *p*
- פּרה *h* ,Kuh'; פ' אָדמָה ,die rote Kuh' Num. 19.
- פּרהסויא *t* [griech.] ,Öffentlichkeit, Offenheit'. 'בפּרה', öffentlich' (Ggsatz: heimlich).
- פּרובען mit Inf. ,versuchen'. *p*. zich šadt ništ.
- פּרויד *t* ,Scheidung, Trennung'.
- פּרוזדור *t* [griech.] ,Vorzimmer'.
- פּרוטטה *t* e. kleine Münze, etwa ,Heller'.
- פּרוש *t* ,Kommentar, Erklärung'.
- פּרוש *t* ,abgesondert'.
- פּרושי *t* ,Pharisäer', Mz פּרושיים.
- פּרושישע אידישקייט ,pharisäisches Judentum'.
- פּרושולעק ,Asyl'. *p*
- פּרושיסטאָנעק ,Haltestelle' der Eisenbahn. *p*
- פּרט *t* ,Einzelheit, Spezielles' Mz פּרטות ,insbesondere' | פ' גדול s. גפּרט.
- פּרטיע *t* ,speziell'. השגחה פּרטית ,spezielle Vorsehung'.
- פּרי *w (h m)* ,Frucht', Mz פּרות.
- פּריבאָווקע ,Zugabe, Zulage'. *r*
- פּריגאָוואָר ,Urteil, gerichtliches Erkenntnis' eines nichtjüdischen Gerichtshofes. *r*
- פּרייה הַרְבִּייה *t* ,Fruchtbarsein und Sich- Vermehren' [Gen.2,8].
- פּרויט ,Asyl, Obdach', Mz טאַג-פּרויטען.
- פּרוווען ,versuchen'.
- פּריזוויר ,Assentierung, Einberufung; der zur Einberufung kommende Jahrgang', Mz ען פּריזוויר.
- פּריזווירט ,der Einberufene', Mz עס.
- פּריחאָד ,Einnahme'. *r*
- פּריטוליען , (sanft) ansich drücken; behüten, sichern'. *p*
- פּריטוליע ,Behütung, Schutz'.
- פּריטראָווע ,Köder, Lockspeise'. *r*
- פּריטשינע ,Ursache'. *r*
- פּריטשעפּקע 1 ,das Anhaken'; 2 ,Anspruch, Anlaß oder Vorwand' zum Streiten. *p*
- פּרויס [Preuß'] ,Schwabe' Küchenschabe, Mz ען פּרויס.
- פּרינציפ ,Grundsatz', Mz ען פּרינציפּים.
- פּרינצעסין ,Prinzessin', Mz ס. פּרינצעסין.
- פּרויסאָק ,glühende Kohlen od. Asche'. *p* prysk

פריסוואַיִען ,sich etwas aneignen'. *p*

פריסטאַור ,Aufseher'; ,Polizeibeamter'. *r*

פריסטסטווע ,Anwesenheit, Sitzung einer Gerichtsbehörde'. *r*

פריסטראַיקע ,Anbau' an e. Gebäude'. *r*

פריסיאַזשנע ,vereidet; Geschworengericht'. *r*

פריסיאַזשני סוד ,Geschworenengericht'. *r*

פריעה *t* ,das Abreißen der Vorhaut' bei der Beschneidung.

פריפאַרקע ,heißer Umschlag'. *r*

פריפעטשאַק ,Ofenvorsprung', vorderster Teil am breiten russ. Ofen, wird geheizt, dient zum Wärmen u. Warmhalten.

פריפראַווע ,Würze'. *r*

פריפען ,zich *p*. mit z seinem ganzen כֹּחַ ,mit ganzer Kraft versuchen'.

פריץ *t* ,vornehmer (nichtjüdischer) Herr', insbes. ,Gutsbesitzer', *Vk* פריצ'ל.

פריצה *t* ,vornehme (nichtjüdische) Frau'. [*hof*].

פריצי'יש *hd* Eigw. *p*-er *hōf* ,Guts-

פריצי'עווען *hd* ,als Herr auftreten'.

פריקאַז , (behördlicher) Befehl'. *r*

פריקאַזעווען ,anordnen, befehlen'.

פריקאַשטיק (אַזשטיק) ,Handlungsgehilfe, Commis'.

פריקת עול *t* ,Abwerfung des Joches' des Gesetzes.

פריקלאַד , (Gewehr-)Kolben', *Mz* ען. *r*

פריקרע ,steil; lästig, beschwerlich'. *p* przykry

פרישווע ,Oberleder'. *p*

פרישטש ,פרישטיק ,Blase, Bläschen' (Leiden). *r*

פריכה *h* ,Vorhang' vor der heiligen Lade; *Mz hd* פריכה'.

פרינס *t* [eigtl: Pfleger], Gemeindevorsteher'.

פרינסה *t* ,Ernährung, Unterhalt'; *Mz* ורה ,Einkünfte, Einnahmen'.

פרינס *t* ,Bekanntmachung, Veröffentlichung'.

פרינגלען ,pregeln, schmoren', in Fett oder Honig kochen; *śmalz* ,auslassen'.

פריזשעניק ,Verbot'. *r*

פריזשענזע ,Anspruch, Forderung', *Mz* ס.

פריזשענע ,der Vorlesende, Vortragende'.

פריזשענה *t* ,Strafe'.

פריזשע ,Rute'. *p* *pręt*

פריזשעל ,Plätteisen'.

פריזשעלעך ,Preßkohlen'.

פריזשעלעך ,kantillierend vortragen' von dem halb singenden

Tone, mit dem der römisch-kathol. Geistliche die Liturgie

zum Vortrag bringt.

פריזשע *t* ,Gesichtszug, Physiognomie'.

פריק *t* ,Kapitel, Abschnitt' insbes. eines Talmudtraktats.

פרישה *t* ,Abschnitt' insbes. von den 54 Sabbathperikopen, in

welche die Tora eingeteilt ist.

- פֶּשׁוּר, vorher, zuerst'. *p* przódy.
 פֶּשׁוּט *t*, einfach'. Umstw: er kennt
 es *p.* gâr nit. Auch Eigw.
 פֶּשׁוּטוֹ כְּמִשְׁמַעוֹ *t*, die Bedeutung
 ist, wie es lautet'; ,wörtlich'.
 פֶּשׁוּט *t*, einfacher Wortsinn, ein-
 fache Erklärung'. *Vk* פֶּשׁוּט'על
 gekünstelte Auslegung eines
 einfachen Textes.
 פֶּשׁוּטוּת *t*, 'Einfachheit' des Wort-
 sinnes.
 פֶּשׁוּט'לען זיך *t*, sich in gekünstelten
 Deutungen gefallen'.
 פֶּשׁוּט'רושאַ *t*, 'Hundeseele' Schimpf-
 wort. *p*
 פֶּשׁוּט'א *t*, selbstverständlich, ohne
 Zweifel! 'פ' 'דף' ,ganz ohne
 Z.' | *a p.* ,und erst recht; um
 wie viel mehr!'
 פֶּשׁוּט'ולען *t*, 'Asyl', nacht-*p.*;
Mz לִקְעס *p*
 פֶּשָׁרָה *t*, 'Ausgleich, Vergleich,
 gütliche Beilegung', *Mz* רות.
 פֶּשָׁרָן *t* jmd der einen Ausgleich
 herbeiführt.
 פֶּשֶׁט *t*, 'Schweig!', *s.* שָׁט.
 פֶּשֶׁט'פֶּאָבְרִיק *t*, 'Fabrik-',
 פֶּשֶׁט'פֶּאָבְרִיק' ,F.-ware'.
 פֶּשֶׁט'פֶּאָדֵם *t*, 'Faden'. *Mz* eben-
 so, gew. פֶּשֶׁט'פֶּאָדֵם, auch פֶּשֶׁט'פֶּאָדֵם.
 alle fedimer fun der נְשָׁמָה
 ,alle Fasern der Seele'.
 פֶּשֶׁט'פֶּאָדֵרן *t*, 'fordern'.
 פֶּשֶׁט'פֶּאָדֵרשֶׁט *t*, 'vorderste'.
 פֶּשֶׁט'פֶּאָהָן *t*, 'Fahne', *Mz* עס u. פֶּשֶׁט'פֶּאָהָן.
 פֶּשֶׁט'פֶּאָהָרען *t*, 'fahren'; 2 ,reiten'.
 פֶּשֶׁט'פֶּאָגְרָאָה *t*, 'Photographie'.
- פֶּאָטֶגְרָאָפִיִּסט *t*, 'Photograph'.
 פֶּאָטֶר *t*, 'Vater', *Mz* ס.
 פֶּאָטֶר-שטוהל *t*, 'Großvaterstuhl',
Mz ען.
 פֶּאָטֶשׁוּילע *t*, 1 'Kopftuch', 2 ,Ta-
 schentuch'; *Vk* לִקְע *Mz* ס. *p*
 facelet
 פֶּאָיאַנט *t*, 'Fayence, Halbporzellan'.
 פֶּאָך *t*, 'Fach', *Mz* ען, 'Fächer' einer
 Tätigkeit | 3-פֶּאָכִיג *t*, 'dreifach'.
 פֶּאָכֶאָרוע *t*, f.-kommissies ,Fach-
 kommissionen'.
 פֶּאָכֶען *t*, 1 ,fauchen', vom Blase-
 balg, Stier; 2 ,fächern, wedeln'
 mit Feuerbränden; פֶּאָכֶענדיג
 mit di fligel.
 פֶּאָכֶער *t*, 'Fächer', *Mz* ס.
 פֶּאָל *t*, 'Fall'. *Mz* šreiendige fallen
 fun ,schreiende Fälle von..'.
 פֶּאָלֶב *t*, 'Falte'; פֶּאָלֶבען *t*, 'falten'.
 פֶּאָלֶבֶאָנע *t*, 'Falbel' am Kleid. *p*
 פֶּאָלֶד *t*, 'Falte', *Mz* ען. *p*
 פֶּאָלוואַרק *t*, 'Vorwerk, Meier-
 hof'. *p* folwark
 פֶּאָלֶיע *t*, 'Welle, Flut' *a f.* rôte
 hâr. *p* fala
 פֶּאָלֶקָם *t*, 'vollkommen, gänzlich'.
 פֶּאָלֶקָמע *t*, 'iberzeugung'.
 פֶּאָלֶשֶׁעווען *t*, 'fälschen', *Mw* gefelst.
 פֶּאָלֶשֶׁקײט *t*, 'Falschheit'. geld-f-en
 ,Ungehörigkeiten in Geldan-
 gelegenheiten'.
 פֶּאָן *t*, 'Pfanne', *Mz* ען; *Vk* *Mz*
 פֶּענדלעך.
 פֶּאָנֵד *t*, 'Fond'; hilfs-f., *Mz* ען.
 פֶּאָמיליע *t*, (פמיליא) ,Familie', *Mz* ס.
 פֶּאָנֵט *t*, 'Pfand'. *p* fant

פאַנטאַוויע, Pfand', f. loterie (geschenkte Gegenstände werden verlost).

פאַנטאַן, Springbrunnen', Mz ען פאַניע, das russische Volk', insbes. die russ. Soldaten.

פאַס, Faß', Mz פעסער; Vk פעסעל פאַסאַליע, (gewöhnliche) Bohne', Mz ס. p

פאַסטרוגע, Anschlags-, Anheftfaden' beim Nähen. p

פאַסקע, (kleines) Faß' für Butter. פאַטשיילע = פאַטשיילע.

פאַקוס, Gaukelei, Taschenspiele- פאַקוסניק, Gaukler'. [rei']

פאַקט m, 'Tatsache', Mz ען.

פאַקע, Seehund'. p foka

פאַקענע, aus Seehundsfell'.

פאַר 1, 'vor' אַ יאָהרען, vor einem Jahre' | 2, 'פאַר יאָהר', für ein Jahr'; far wås, 'weshalb?'. | 3 nach Kompar. 'als': klinger far ihr, 'als sie'.

פאַר als Vorsilbe nicht selten = פער, 'ver': פאַרקויפען, 'verkauften'.

פאַר-יאָהריג, 'vorjährig'.

פאַר-פול, 'vollständig' די שמחה (Freude) iz f.

פאַראיבעל האַבען, 'übel nehmen'.

פאַרהאַן = פאַרהאַן.

פאַרב, 'Farbe'.

פאַרבעדיונג m, 'Vorbedingung'.

פאַרבען, 'färben'.

פאַרבער, 'Färber'.

פאַרגיפטיונגען, 'vergiften' Wunden.

פאַרדאַרבען, 'verderben'.

Strack, Jüd. Wörterbuch.

פאַרהאַן, zuw. פאַרהאַנען, 'vorhanden'. f. noch allz menšen, 'es sind noch immer M. v.'

פאַר-השכ'ט hd, 'verfinstert, verdunkelt'. [noch']

פאַרט, 'immerzu, trotzdem, den- פאַרט, Fort, Befestigungswerk', Mz ען.

פאַרטאַגוג, f-e תפילות, 'Gebete vor Sonnenaufgang'.

פאַרטוך, [Vortuch] 'Schürze'. p fartuch

פאַרטויג, 'fertig, reif'.

פאַרטעל [Vorteilhaftes], 'Veranstaltung, Kunstgriff'.

פאַרטערמינונג Eigw, 'vor dem Termin, vorzeitig' Einberufung.

פאַרטקע 1, 'Tor' eines Gutshofes; 2, 'kleines Fenster (Türchen)' innerhalb eines großen F.(T.)

פאַרטראַכטען. er hãt zich fartracht, 'ist in Gedanken versunken'; fartracht, 'nachdenklich'.

פאַרטרוקענט, 'vertrocknet'.

פאַרונט, פאַרענט, פאַרינט, 'vorn'.

פאַרכט, 'Furcht'.

פאַרלויפֿיג, 'vorläufig'.

פאַרמע, פּורעם, 'Form', a puste f.

פאַרמ(עו)ען, 'formen'.

פאַרנאַכט, 'am Abend'; di freitagf-en, 'die Fr.-abende'.

פאַרנאַכטיג f-er tau, 'abendlich'.

פאַרנאַנדער, 'auseinander' s. פּונאַנ- דער.

פאַרניצען, 'ausnützen' di zeit.

פאַרסטריגעס = פאַסט.

פאַרענט, vorn' = פאַרינט.
 פאַרפאַהרען 1, vorfahren'; 2, hineinfahren' in e. Stadt, e. Gasthaus; ,einkehren'; er iz farfähren קיין N ,er ist nach . . fortgefahren'.
 פאַרפאַל, Vorfall, Geschehnis', Mz פאַרפאַלען.
 פאַרפּורקע, Teller aus Steingut', Mz ס. p farfurka
 פאַרפּעל, [Würfel?], Teigstückchen in der Suppe; Suppenflecken.
 פאַרצייטיש, 'טיג, altfränkisch'.
 פאַרקומען, [vorkommen], stattfinden, veranstaltet werden' v. Festlichkeiten usw.
 פאַרקעהרט, im Gegenteil'.
 פאַרשאַרצט, mit di poles f. ,mit aufgeschürzten (hochgebundenen) Rockschoßen'.
 פאַרשוויינען, verschwinden', Mw פאַרשוואונען.
 פאַרשטעהער, Vertreter', fun fersiedene gruppen.
 פאַרשלאַג, Vorschlag'; Strafantrag des öffentlichen Anklägers, Mz ען.
 פאַר-שפּל'ט, erniedrigt'.
 פּוהר w, Fuhrwerk'; Vk Mz פּוהרלעך.
 פּוטליאַר, Futteral'.
 פּוטער, Pelz', Mz ס. p futro
 פּוטערן, mit Pelz füttern'.
 פּויגעל, Vogel', a bleiener f. ,ein langsamer Geselle'; Mz פּויגלען u. פּויגעלע. Vk פּויגעלע.

פּויגעלדיג (wie e. Vogel) ,leicht, frei', Stimmung, Lage der Handwerker.
 פּויגעלמילך sprichwörtl. für besondere Leckerbissen.
 פּוילען זיך [faul sein] ,zu träge sein etwas zu tun'. זי האָט זיך ניט געפּולט אַיבער-האַרן ,sie ist nicht müde geworden zu wiederholen'.
 פּוילעניש s, Fäulnis'.
 פּוילקייט 1, Faulheit'; 2, Fäulnis, Verdorbenheit'.
 פּויסט, Faust', Mz ען.
 פּול, voll'.
 פּולוואַרעק s. פּאַל'.
 פּולען, füllen'.
 פּולקייט, Fülle'.
 פּון 1, von'; 2 nach Kompar. ,als'. hecher fun di helft ,mehr als'; mehr unglücklich fun.
 פּון דעסטוועגען, dennoch, trotzdem'.
 פּון דערווייטענס, aus der Ferne'.
 פּונאַנדער (פאַרנ'), voneinander'. In Vorsilben rückbezüglicher Zeitwörter oft = russ. *ras*, *raz*, poln. *roz*.
 פּונאַנדער-בילען זיך, heftig bellen'.
 פּונאַנדער-פּוילען 1, auseinanderblasen'; 2, aufblasen', f. zich.
 פּונאַנדער-פּוילען זיך, aufblühen', di kultur wett zich f.
 פּונאַנדער-פּוילען זיך, sich ergießen' in Tönen.
 פּונאַנדער-פּוילען, verteilen'; f. zich ,wiederhallen'.

פונאנדער-גרינגען זיך, grün werden'.
 זיך פֿיהולען, in Saus und Braus leben'.
 פֿוואַרמען, aufwärmen'.
 פֿוויינען זיך, heftig weinen'.
 זיך פֿרויצלען, sich in fröhlichen Scherzen ergeln'.
 פֿזאָגען, genau erzählen, darlegen'.
 פֿזיעגלען, entsiegeln'.
 פֿזיפצען זיך, stark seufzen'.
 זיך פֿטאַנצען, leidenschaftlich tanzen'.
 פֿטיילען, verteilen'.
 זיך פֿיאַמען, stark jammern'.
 זיך פֿיווען, wild, zornig, wütend werden'.
 פֿלאָזען, auflösen' Parlament; ,entfalten' Flagge; Mw f.-geläzt.
 זיך פֿלאַכען, herzlich lachen'.
 זיך פֿרעגען, genau fragen, nachforschen'.
 זיך פֿצאַהלען, sich mit seinen Gläubigern durch Zahlung auseinandersetzen, seine Gl. befriedigen'.
 זיך פֿרעצען, sich genau aussprechen'.
 פֿשיקען, versenden' Rundschreiben.
 פֿשנורעווען, aufschnüren'.
 פֿשפּילען, aufmachen' durch Entfernung der Nadeln, aufknöpfen.
 פֿשרויפען, aufschrauben'.
 זיך פֿשרייבען, quittieren; durch

Unterschrift mit jmdm für abgefunden sich erklären.
 זיך פֿונאַנדער-שרוייען, heftig, laut schreien'.
 פונד, פונט, Pfund'.
 פונק, פינק, fünf'.
 פונפצעהן u. פופ', fünfzehn'.
 פונפטע, fünfte'.
 פונק, Funke'.
 פוס, Fuß', Mz פיס; Vk פיסעל פוס פוסענס, zu f. dem barg, zu Füßen des Berges'.
 פופציג, fünfzig'.
 פוקס, Fuchs'.
 פוקסינע, Füchsin'.
 פוראַזשקע, Uniformmütze'. r
 פורעם, Form'; פורעמען, formen'.
 פושער, Pfuscher'.
 פואַלקע, Veilchen', Mz ס.
 פידעלע, Violine', Vk פידעלע.
 פיה, Vieh'.
 פיהלונג, Fühlen'.
 פיהלען, fühlen'.
 פיהרען 1, führen'. a fihir thun mit'n smik, einen Strich mit dem Fidelbogen tun'. a f. thun mit di akslen, mit den A. zucken' || 2 f. zich. wi es fihrt zich in R. ,wie es in Rußland zu geschehn pflegt'.
 פיהרעכץ, Führung; Aufführung, Verhalten', Mz ען.
 פיהרער, Führer'; ,Leiter' einer Schule.
 פיהרערין, Führerin', Mz ס.
 פיטער, zuw. = פוטער, Pelz'; fiterne hitele, mit P. besetzt'.

פיטערן füttern, (Vieh) weiden';

f. zich ,weiden' vom Vieh.

פוי [Feh], graues Eichhörnchen', Vk פויעלע פוי.

פויג a f. weizen, feigen arausstellen ,verhöhnén' indem man den Daumen zwischen Zeige- und Mittel-finger steckt.

פויגעלע ,Vögelchen'.

פויכטקייט ,Feuchtigkeit'.

פוייל ,Pfeil'.

פויילעכץ ,Feilspäne, Feillicht'.

פויילענבויען ,Bogen' mit Pfeilen, Mz ס.

פוינד (פוינט) haben: ,jmdn nicht leiden können'; zu geben ,nicht gern geben'.

פוינקייט ,Feinheit'.

פויער ,Feuer', Mz ן.

פויערדיג ,feurig'.

פויערן ,glühen, feurig sein'.

פויערונג ,die Feier, das Feiern'.

פויף w ,Pfeife' zum Pfeifen oder Rauchen, Vk פויפעלע.

פויפען ,pfeifen', Mw געפויפט; a feif geben.

פויפער ,Pfeifer', Mz ס. [עס]

פויין ,großer Uhu, Ohreule', Mz

פוייע ,Filiale, Tochtergeschäft'.

פויילעכץ ,Ausfüllung, Füllwerk, Füllsel'.

פוינגער 1 ,Finger'; 2 ,Zeh'.

פוינגער(ע)ל ,Fingerring', Mz לעך.

פוינסטער w ,Finsternis'.

פוינסטערקייט ,Dunkelheit', Gg-satz: Licht.

פוינף ,fünf'.

פוינקלען ,funkeln'.

פוינקעלדיג ,funkelnd'.

פויסטריט ,er wett eich (euch) nächgehen f. ,auf Schritt und Tritt'.

פויעל-דוועניג ,mehr oder weniger'.

פויעלפאכיג ,vielfach', f-e dokumenten.

פויעלקייט ,Vielheit, Häufigkeit'.

פוירהויז ,Vorhalle, Vorraum' eines Hauses.

פוירווארפען ,vorwerfen'.

פוירזאגען ,vorsagen'.

פוירנעהמען זיך ,sich vornehmen'.

wi men nehmt zich fir, azô helft Gott.

פויש ,Fisch', Mz ען.

פויש-קלוי ,Fischleim'.

פלאַט m ,Flotte'.

פלאַטערלעך ,Schmetterlinge'.

פלאַטערן [flattern] 1 vom Feuer: ,flackern'; 2 vom Herzen: ,lebhaft schlagen'.

פלאַכע ,Schnee-)Flocke', Mz עס.

פלאַם ,Flamme'.

פלאַנג ,Flanke'.

פלאַנדער ,Flunder' (Fisch).

פלאַנדערע ,schlampiges Weib'.

פלאַס ,Flosse'.

פלאַקען ,Flocke', Mz פלעקער.

פלאַקען 1 ,Pflock'; 2 ,Dummkopf', Mz פלעקער.

פלאַקען-שיעסער ,Renommist, Bra-marbas' (eigtl: Kinderpistole).

פלאַקע(ר) ,Flecke, Kaldaunen'.

פלאַש ,Flasche', Mz פלעשער; Vk פלעשעלע ,Medizinflasche'.

פלוג, Flug', in f. ,auf den ersten Blick, wie es zunächst scheint'.

פלוי, Floh', Mz פלוי.

פלויים, Pflaume'.

פּלויאַסק, (knallender) Schlag'.

פּלויאַסקען, (knallend) schlagen'.

פּלויאַקע 1, (Eingeweide, Kaldauenen', Mz ס | 2 unfähige energielose Person.

פּלויג, Fliege'; Vk Mz פּלויגעלעך.

פּלויגעל 1, Flügel', Mz גלען; 2

,Krempe' des Huts, Mz פּלויגעל.

פּלויגען, fliegen'; zei geben a flih-auf in der luft, sie fliegen in die Luft'.

פּלויגענדיג, fliegend'.

פּלויגער, Luftflieger'.

פּלויגעניש, das Geflüge'.

פּלויט, Flöte'.

פּלויטקייט, Fleiß'.

פּלויטען זיך, sich befließen'.

פּלויצען, fließen, fluten'.

פּלויצ-פּאַפּיר, Fließ-, Lösch-papier'.

פּלויש, Mz gešmakke f-en, wohl-schmeckende Fleischarten'.

פּלויסען, fließen', Mw געפּלויסט.

פּלויספּערער, Floßfeder', Mz ען.

פּלויקען 1, flicken'; 2, pflücken'. a flick geben, jmdm eins herunterhauen'.

פּלעגען, pflegen', gew. mit Infin. (ohne zu). Sehr oft vergangenheitlich: er flegt zägen, er pflegte zu sagen'.

פּלעם, schallender Schlag, Knallschote', Mz ען.

פּלעמען, e. schallenden Schlag geben'.

[Dübel'. פּלעקעל, kleiner Pflock, Zapfen, פ' שְׁלֵמָה t [familia]. פּלויאַ, die obere (himmlische) Rats-u. Gerichts-versammlung'.

פּע, pfui! p fe

פּעדער, Feder'; Mz ס, Schreibfedern'; פּעדערען, Bettfedern'.

פּעדערן זיך 1, federn' die Federn abwerfen; 2, früh sich erheben'.

פּעדערסטע פּיס, Vorderfüße'.

פּענער פּעלן פּיר = פּעה.

פּעהלער, Fehler', Mz ען.

פּעוואַל, Februar'. r

פּעט, fett', פּעטער, fetter'.

פּעטס, Fett', Mz ען.

פּעטער, Onkel, Vatersbruder'.

פּעטקייט, Fettigkeit'

פּעטשיילע, פּאַט, Kopftuch'. p

פּעל, Fell', Mz ען; Vk פּעלכען, Mz פּעלעכער]. פּעלדשער, Hülsarzt'.

פּעליג 1, völlig' f. gezond | 2, fällig, zahlbar'.

[דלעך] פּענדעל, (kleine) Pfanne', Mz פּענדעל.

פּענדען, pfänden'.

פּעסטקייט, Festigkeit'.

פּעפּער, Pfeffer'.

פּעפּערניצע, Pfefferbüchse'.

פּעראיבעל, פּאַר. kein f. haben, nicht übel nehmen'.

פּעראַפּירט, פּעראַפּירט hd [griech.] ,übelriechend' Fleisch.

פּעראומערן, verbittern' das Leben; פּעראומערט, traurig'.

פּעראומרייניגען, verunreinigen'.

- פּעראַייביגען, verewigen'.
- פּעראַיין, Verein', Mz ען.
- פּערבאַטען, verbieten'.
- פּער-באַליעווען, vergeuden, durchbringen'.
- פּער-באַלעמוטשען, jmdn durch Reden verwirren'.
- פּערבאַרגען, verbergen'.
- פּערבייגען (verbiegen), durch Biegen beseitigen' zB einen Abschnitt im Gebetbuch überschlagen; in maul wert (wird) ihr wasser, zi ferbeigt dās āber, sie überwindet das'.
- פּערבייטען, an die Stelle von . . . treten'; štinköhlen f. holz, ersetzen'; A hāt B ferbiten, abgelöst' in der Arbeit. Mw ferbiten mit (durch), ausgetauscht, weggegeben gegen (für)'.
- פּערבייסען 1, einen Imbiß nehmen' nach dem Trinken; 2 dem zung, sich auf die Zunge beißen'.
- פּער-בלאַטיגט, verschmutzt'. p
- פּער-בלאַנדזשען זיך ('אַנדזען), sich verirren, umherirren'.
- פּער-בלישטשען, blenden' v. hellem Lichte.
- פּערבעהאַלטען, verstecken', dās kleine geld.
- פּערבעטען, zu kommen bitten, einladen'; Mw ferbetene gest.
- פּערבענקעניש, Sehnsucht'.
- פּער-בראַקירען, ausmustern, ausrangieren, zurückstellen'.
- פּער-ברודזשען, beschmutzen'.
- פּער-ברודיגט, schmutzig (geworden)'. p brudny, schmutzig'.
- פּערברוהען, aufbrühen' Tee.
- פּערברעך, Verbrechen'.
- פּערברויטערן di tetigkeit, erweitern'.
- פּערברעכען di hend, die Hände ringen'.
- פּערברענגען 1, (Zeit) verbringen' a bissel, einige Zeit'; 2, sich vergnügen': A hāt mit B ferbracht, ferbrengt.
- פּערגאַלען [Galle], bitter machen, verbittern'. [ren'.
- פּערגאַלקעווען, hinausballotieren'.
- פּערגאַרטלען, gürtlen, umgürtlen'.
- פּערגיטיגען, begütigen' jmdn.
- פּערגינען, gönnen'. f. zich, sich (etwas) vergönnen' Mw fer-
gunnen.
- פּערגיסען auch, übergießen'.
- פּערגלאַצען, die augen f. ,stieren'.
- פּערגלויבען, anvertrauen'.
- פּערגלוסטען, gelüsten'. es hāt zich ihm ferglust, es hat ihn gelüstet'.
- פּערגלושען, betäuben' durch Rede oder Schlag.
- פּערגליווערן זיך, gerinnen, starr werden'. dās harz wert fergliwert; fergliwerte augen, starr'; fergliwerter teich, zugefrorener Fluß'.
- פּערגליווערונג, Erstarrung' vor Schreck.
- פּערגלײסט, f-e augen, verglast,

,starr' bei Ohnmächtigen, Sterbenden. [Pferdes. פּערגלעזערט ,glasig' Augen des פּערגלעטען ,glatt machen', a fehler ,gut machen, beschönigen'. זיך פּערגלעטען *hd* ,sich wohin stehen, einschleichen'. פּערגלעטען ,untergehn' v. der Sonne. פּערגלעט (gält) 1 ,gelb געל gemacht'; 2 ,vergilbt'. פּערגלעטען ,Vergnügen', Mz ס. פּערגלעטען an ,etwas vergessen'. פּערגלעטען ,Vergißmeinnicht'. פּערגלעטען 1 ,vergraben, verbergen'; 2 ,begraben'. פּערגלעטען ,quälen, peinigen'. פּערגלעטען 1 ,fehlerhaft machen'; ein wort ,falsch schreiben'. | 2 ,sündigen'. פּערגלעטען 1 ,verringern'; 2 ,erleichtern' die Lage jmds. פּערגלעטען ,grün werden'. פּערד ,Pferd'. זיך פּערגלעטען *hd* ,sich sorgen, sich ängstigen'. פּערגלעטען ,sorgenvoll' Gesicht. פּערגלעטען ,verderben'. פּערגלעטען ,Verderbtheit'. פּערגלעטען ,dürre, welk werden'. זיך פּערגלעטען ,in frommen Gedanken aufgehn' von Hasidim. פּערגלעטען ,ersticken' Feuer durch Asche; ,dämpfen, unterdrücken'. פּערגלעטען ,verdauen'.

פּערגלעטען זיך ,schwer atmen, keuchen'. *p* dyszec פּערגלעטען ,Dummheit'. פּערגלעטען 1 ,verdächtig'; 2 ,mißtrauisch' Blick. פּערגלעטען ,mit Draht befestigen'. פּערגלעטען ,Verdruß'. פּערגלעטען ,verdrießlich'. פּערגלעטען dem gazkran ,den Gashahn schließen'. פּערגלעטען ,in Gedanken versunken, innerlich stark in Anspruch genommen'. פּערגלעטען ,aufhalten'; ,festnehmen' Verbrecher. פּערגלעטען ,zurückhalten, hemmen'. [machen'. פּערגלעטען 1 ,hassen'; 2 ,verhaßt פּערגלעטען ,sich (beim Sprechen) unterbrechen'. פּערגלעטען 1 ,hart machen'; 2 ,verhärten'. פּערגלעטען 1 ,erarbeitet' šwer ferhorewete großen; 2 ,abgearbeitet' Hand. פּערגלעטען [Höcker], dem kerp ,krumm machen'. פּערגלעטען ,in lustigem Leben verbrauchen, verbummeln'. פּערגלעטען 1 ,behüten vor, sorgen für jmdn'; 2 ,verhüten'. פּערגלעטען ,für heilig erklären'. פּערגלעטען ,schallen machen, klingen machen' die Luft. פּערגלעטען ,verhöckern, in Kleinem verkaufen'.

- פּערוואַגלען זיך ,unstät umhergetrieben werden'. Mw ferwogelt, von Menschen (= נע נע) u. Wellen.
- פּערוואַלגען זיך ,abhanden kommen, verlegt werden'.
- פּערוואַל(ר)ען ,füllen, überladen, verstopfen'.
- פּערוואַלקענט ,bewölkt'.
- פּערוואַסערן 1, auflösen' Zucker in Wasser; 2, dünn machen, verdünnen' Suppe verlängern.
- פּערוואַרפּען ein Netz ,auswerfen'.
- פּערוואַרפּען Mw, 1 mit Arbeit ,überladen'; 2 Städtchen ,entlegen, ablegen'.
- פּערוואַינען u. פּערוואַינען ,welken, dahinschwinden'.
- פּערוואַיילען ,unterhalten, belustigen'.
- פּערוואַיילונג. Volks-f. ,Volks-unterhaltung, -belustigung'.
- פּערוואַייקען ,einweichen, etw. durchweichen lassen'.
- פּערוואַילדען ,wild machen'.
- פּערוואַיקלען di fähnen ,zusammenwickeln'.
- פּערוואַיטאַנט ,schmerzlich' mit'n kopp šoklen (schütteln).
- פּערוואַיטערען a zeitung ,verbieten'.
- פּערוואַיטען זיך ,wetten'.
- פּערוואַיעלען .es ferwellt sich mir reden ,mich gelüftet'; hāt zich ihm ferwollt jenes auch bekommen.
- פּערוואַינען ,anordnen' nit zu rauchern ,nicht zu rauchen'.
- פּערוואַרגט ,sorgenvoll, besorgt'.
- פּערוואַימען ,versäumen'; f. zich säumen, sich verspäten'.
- פּערוואַיי(ה)ען ,besäen'.
- פּערוואַיזערט ,rostig, verrostet'.
- פּערוואַיזערט mit Ein angel f. ,Ein Auge zgedrückt, mit Einem Auge blinzeln'.
- פּערוואַיזען ,nicht heiraten' v. Mädchen (,sitzen bleiben'), a ferzessenemaud; auch v. Männern.
- פּערוואַיפּען , (für sich) nehmen; erbeuten'. ferchappt weren ,eines plötzlichen Todes sterben'.
- פּערוואַיטען *hd* ,allzu gefühlvoll', f-e menšen.
- פּערוואַיטערען זיך *hd* ,sich wundern, erstaunt sein', Mw פּערוואַיטערען.
- פּערוואַיזערט *hd* ,beschmutzen'.
- פּערוואַיזערט *hd* ,vertiert'.
- פּערוואַיזערט *hd* ,verträumt' Augen.
- פּערוואַיזערט ,ganz beschmutzen'.
- פּערוואַיזערט זיך ,mit Mühe (aus dem Munde) hervorbringen'. r
- פּערוואַיזערט זיך ,schluchzen'. zi hāt zich ferchlippet in a gröss gewein. *p* chlipac
- פּערוואַיזערט *hd* ,ermatten, matt machen', Mw פּערוואַיזערט.
- פּערוואַיזערט ,bewölken, verdunkeln' Himmel.
- פּערוואַיזערט ,finster' Gesicht.
- פּערוואַיזערט ,bespucken, vollspeien'. [sicht.
- פּערוואַיזערט *hd* ,trüb, traurig' Ge-
- פּערוואַיזערט *hd* ,versiegeln'.

פערטאָיען ,verbergen, verheimlichen'.

[jmds.

פערטויבען ,übertäuben' die Stimme

פערטויליען ,einhüllen'.

[ben'.

פערטומלען ,verwirren; betäu-

פערטונקען f-e wolken ,regenschwere' [in Wasser eingetauchte].

פערטויטשען ,erklären, verdeutlichen'.

פערטוילען (mit Akkus.) ,jmdm

falsch zuteilen, zu wenig

geben'. di zun ferteilt di

šuhl ,die Sonne setzt die Syna-

goge zurück, gibt ihr zu wenig

Licht'; Gott hât ništ fer-

teilt ,mir nicht zu wenig ge-

geben'.

פערטויליגען ,vertilgen'.

פערטוינקעווען ,tünchen'.

פערטע ,vierte'; פערציג ,vierzig'.

פערטעל ,Viertel'.

פערטעמפט ,stumpfsinnig', f-e

מוחה (Gehirne').

פערטראַכט ,in Nachdenken ver-

sunken, nachdenklich'.

פערטראַכטען זיך ,in Nachdenken

versinken'.

פערטראַכטערהייט Umstw.

פערטרויטקייט ,Vertrautheit'.

פערטרוינקען זיך ,in חובות ,in

Schulden versinken'; der breg

iz gewēn f. ,überschwemmt'.

פערטרויקענען ,vertrocknen', Mw

פערטרויקענעט.

פערטרעטען ,ersetzen; zucker

känn men f. durch saharin.

פערטשאַדעט ,betäubt' durch den

Ofendunst (טשאַד).

פערטשעפען ,anheften, anhaken'

a hekele; zei f. di kotšere ,sto-

ßen an die Ofenkrücke, haken

mit den Kleidern an ihr an']

fertšeppe mich nor ,wage es

nur (nicht) mich anzurühren!'

פערטווישען ,wild werden, in hef-

tigen Zorn geraten'.

פער-יהומ'ט *hd* ,verwaist' Markt-

platz.

פער-כּשאַפ'ט *hd* ,verzaubert'.

פערלאַזען 1 ,verlassen', f. zich

,sich verl.; 2 ,wachsen lassen'

Haare, ich hâb mir ferläzt a

berdel.

פער-לאַטען ,flicken, ausbessern'.

פערלאַנג *m* ,Verlangen', Mz ען.

פערלוויפען Mw. ferlofene brillen

,angelaufene, beschlagene'.

פערלוויפען זיך ,sich ereignen, sich

begeben'.

פערלוסט ,Verlust', Mz ען.

פער-ליאַפען ,beschmutzen' durch

Verschütten v. Wasser usw.

פערלויכטערן ,erleichtern'.

פערלעגען ,di hend iber'n far-

tuch ,über der Schürze zus-

legen'; dem weidel ,an sich

ziehen'; di ôern (des Blinden)

f. zich bei a liade kleinigkeit

,legen sich zurecht, spitzen

sich bei jeder Kl.'; di fuhren

mit מַשאַ ferlegt ,beladen'.

פערלעגען Eigw f-e äbzählungen

,längst fällige'.

- פערלעשען ,auslöschen' e. Licht;
Mw פערלאָשען.
- פער-מאָיס'ען *hd* ,ekelhaft, widerwärtig machen'.
- פערמאַגען ('פערמע'), besitzen'. di štädt hât fermogt fiel fabriken.
- פערמאַטערן ,matt machen', dâs ferd hât zich fermatert ,überanstrengt'.
- פערמאַכען ,schließen, verschließen' Haus, Sitzung. [gen'.
- פער-מאַצווען ,stärken, kräftigen'.
- פער-מאַרען ,jmdn (durch Entbehrungen) ums Leben bringen'; f. zich. [quälen'.
- פער-מוטשען ,zu Tode martern,
- פער-מולירען ,zum Narren haben, hinhaltend täuschen'.
- פערמיסט'גען ,m. Unrat bedecken'.
- פערמעסטען , (aus Irrtum) falsch messen'.
- פער-מ'קר'ן *hd* ,anzeigen, denunzieren'.
- פערמעגל'ך ,bemittelt'.
- פערמעגען ,besitzen'.
- פערמעגען ,Vermögen', Mz ס.
- פער-מ'שכנ'ען *hd* ,verpfänden'.
- פער-מ'שפט'ען *hd* ,verurteilen'.
- פערמעקען ,wegwischen, austilgen'.
- פער-נאָדזען ,anlocken'; f. zich ,sich einschleichen' vom Diebe.
- פערנאָדער s. פונאָדער.
- פערנאָנט ,genannt, bekannt, im Rufe stehend' fir a חכם ,als ein Weiser'.
- פערנאָרען 1 ,überlisten' in a hauz ,hineinlocken'; 2 סחורה ,Ware unter dem Preise verkaufen'.
- פער-נודזשען bis aufs äußerste belästigen, quälen'.
- פערנויגען זיך ,sich verneigen'.
- פערניצען ,aufbrauchen'.
- פערנעהמען Festung ,einnehmen; Soldaten ,gefangen nehmen'; zein ort ,seinen Platz einnehmen' | f. zich mit ,sich mit etwas beschäftigen'.
- פער-סאָפעט ,atemlos'. *p* sapac (schnauben, schnaufen).
- פער-סאָרען ,verschütten, verstopfen'; di augen ,Staub in die A. schütten. *r*
- פער-סלינען זיך ,Speichel (*p* slina) ausfließen lassen'.
- פער-סמאָדערן ,beschmutzen, beschmieren'.
- פער-סמ'ען *hd* ,vergiften'.
- פער-ספ'ק'ט *hd* ,verzweifelt'.
- פערעלטערט ,veraltet'.
- פערענטפערן ,beantworten'; f. zich ,sich verantworten, sich rechtfertigen'.
- פערענטפערונג ,Beantwortung'.
- פערעסען ,verbissen, verbittert'.
- פער-עפיש'ט *hd* ,übelriechend, verfault' Fleisch.
- פער-עקשנט *hd* .zei hâben zich f. ,sich versteift, hartnäckig bestanden auf'.
- פערערגערן זיך u. פערערגערט ,schlimmer werden' Lage.
- פער-פאסקודזשען ('דיגען) ,be-

schmutzen, verunreinigen' di
 štub. *p* paskudny (unflätig).
 פערפארעט ,in Anspruch genom-
 men, beschäftigt', er iz ferp.
 arumgelofen ,geschäftig'.
 פערפוטען ,verwirren, ver-
 wickeln'. *r*
 פערפוליקן ,mit Staub bedecken'.
 פערפוטצט ,geputzt'.
 פערפלאנטערן (טען) ,verwirren';
 f. zich in ne₃ ,sich verstricken';
 a ferplonterte gešichte ,ver-
 wickelt'. *p* platać
 פערפלוטעווען זיך ,unüberlegt
 (s. פלוט) sein oder handeln'.
 פערפלאממען ,beschmutzen, be-
 sudeln'.
 פערפראווען ,zurechtmachen'
 Speisen.
 פערפראשען ,Staub (in Augen
 oder Nase) schütten'.
 פערפאלען Eigw. ,erledigt' zum
 Ungünstigen; f. weren ,zu-
 grunde gehn, untergehn'.
 פערפאלקאמט ,vervollkommnet'.
 פערפאסטען ,sich auf e. Fasttag
 vorbereiten' (genauer 'פארפ').
 פערפאסער ,Verfasser', Mz ס.
 פערפול = פארפול.
 פערפולט ,ganz voll'.
 פערפונדעווען [fundamentieren]
 ,Grund legen, feststellen'.
 פערפיהרען ,a pro₂ess ,(durch-
 führen, verhandeln'.
 פערפילען ,erfüllen, voll machen'.
 פערפלאמט Gesicht ,stark oder
 fieberhaft gerötet'.

פערפלאמטקייט ,Erregtheit'.
 פערפלויצען ,überschwemmen'.
 פערפלויצונג ,Überschwemmung'.
 פערצווגען ,überzogen'.
 פערצווימען ,einzäunen'.
 פערצווימונג ,Verzäunung'.
 פערצוקען ,zerreißen' ein Lamm;
 Mw פערצוקט u. פערצוקט.
 פערציג ,vierzig', פערצעהן ,vier-
 zeh'n'. [werden'.
 פערציטערט weren ,voll Zitterns
 פערצרה'ט *hd* ,verängstigt'.
 פערקאווען ,anschmieden, in Ket-
 ten legen'; di fenster mit eiz
 ferkowet ,bedeckt'.
 פערקאטעווען ,zu Tode martern'.
 פערקאטשען ,aufkrepeln' die
 Ärmel; di fatšeile (Kopftuch')
 unter di ôeren.
 פערקאכען ,ins Kochen bringen',
 Mw ferkocht ,leidenschaftlich
 erregt' | f. zich 1 ,ins Kochen
 kommen'; 2 ,sich verlieben'.
 פערקאנטשען ,beenden'.
 פערקארטשעט ,runzlig' Backen.
p kurczyć (zus. ziehen, krüm-
 men).
 פערקיהלען זיך ,sich erkälten'.
 פערקיהלט ,erkältet'.
 פערקירעווען ,umlenken'. er hât
 zich ferkirewet in dâs zeitige
 gessel ,ist in die Nebenstraße
 umgebogen'.
 פערקלאפען 1 ,festklopfen' mit
 Nägeln; 2 dem kopp ,durch
 Geräusch oder Reden wirr
 machen'.

- פערקליאקנעט, di finger zenen mir f. ,klamm geworden'.
- פערקלייבען זיך ,sich (heimlich oder still) wohin begeben'; insbes. ,sich verkriechen', in a winkele.
- פערקלעמענהייט, schwierige Lage, Verlegenheit'.
- פערקלעפערן (mit Brettern) ,verschlagen, versperren'.
- פערקלעקערן ,beklecksen'.
- פערקלערען זיך ,nachdenken'.
- פערקלערט Stirn ,nachdenklich'.
- פערקנייטשען ,verknautschen'; e. Buch ,knicken'; die Stirn ,runzeln'.
- פערקנייפערן ,zusammenknüpfen'.
- פערקניסען *hd* ,verloben'.
- פערקעהרט ,im Gegenteil, umgekehrt'; f. zu di beslussen ,im Gegensatz zu'.
- פערקעהרען ,ausfegen' die Stube.
- פערקרומען dem פנים ,e. schiefes, verdrießliches Gesicht machen'; ebenso: f. zich.
- פערקרויצען mit di zeihn ,mit den Zähnen knirschen'.
- פערקרעמפערען ,befestigen, zubinden'. [od. Pfeife.
- פעררויכערן ,anstecken' Zigarre
- פעררופען זיך ,sich berufen', az ,darauf daß'.
- פעררויסען dem ekk, dem weidel ,mit dem Schwanz, Schweif wedeln'; dem kopp ,den Kopf verrenken' um etwas zu sehn; dem nâz ,die Nase hoch tragen', stolz sein; Mw ferrissen ,stolz, hochnäsigt'.
- פעררעכטען ,פעררויכטען (wieder) gut machen, ausbessern, zu recht machen'.
- פעררעדען 1 ,jmdm etw. ausreden'; 2 ,besprechen, beschwören' a gešwir | f. zich ,sich herauszureden suchen'.
- פערשאלטען ,verflucht'.
- פערשארט ,aufgeschürzt'. er šteht f-e hend ,mit aufgekrempelten Hemdsärmeln'. [den'.
- פערשוואונדען ,פערשוואונדען (ד) ,verschwinden',
- פערשווארט ,schwarz, düster' (geworden) v. altem Gebäude.
- פערשווארצען di augen ,Schande, Leid antun'; zich dâs פנים f. ,sich die Schande antun, sich erniedrigen'.
- פערשולדיגען זיך 1 ,Schuld, Sünde auf sich laden'; 2 ,in Schulden geraten'.
- פערשולדיגונג .di f. fun di štedt ,di Schuldenlast der Städte'.
- פערשט ,Fürst'. [starre'.
- פערשטארונג fun'm kark ,Genick-
- פערשטארט ,erstarrt, erfroren'.
- פערשטויכען ,hât zich ferštochen a fuss ,verstaucht'.
- פערשטויסען 1 ,verstoßen'; 2 ,verdrängen', di trauer hât alle tåg-תאגות f. ,alle Tagessorgen zurückgedrängt'.
- פערשטופען ,weg-stoßen,-drängen'.
- פערשטיינערן ,נען ,jmdn mit Steinen (tot) werfen'.

פערשטינקען ,übelriechend werden' vom Ei. Mw ferštunken.
 פערשטעלען ,di brillen zollen di augen f. ,bedecken, schützen'.
 פערשטיפען זיך ,die Zeit über dem Spielen vergessen, sich verspielen'.
 פערשטעמפלען di brudersaft mit'n töt f. ,besiegeln'.
 פערשיטען ,verschütten'; mit fragen ,überschütten' Mw feršotten. [schieden'.
 פערשיידען ,feršiedēn Eigw, ver-
 פערשייט [ohne Scheu] 1 ,frech', f-e augen; 2 ,mutwillig', di wellen špielen zich f.
 פערשילטען ,verfluchen, verwünschen', Mw veršolten.
 פערשפורן 1 ,trunken machen, berauschen'; 2 ,vertrinken' das ganze geld. [werden'.
 פערשלאפן ,wären, schwach, krank
 פערשלאפען ,einschläfern'.
 פערשמאלצען ,fettig, schmierig', kapotte.
 פערשמעלען ,schmaler machen'.
 פערשמעקען ,dās hāt feršmekkt ,gut geschmeckt, gefallen'.
 פערשמעמען ,beschämen, machen daß jmd sich schämt'.
 פערשפארען ,versperren, zusperren' Tür; ,einsperren'.
 פערשפארען ,etwas sich ersparen können, nicht nötig haben'. ihr feršpärt šweren.
 פערשפונטעווען ,verspunden'.
 פערשפיצען ,anspitzen, zuspitzen'.

פערשפעטיגען u. f. zich ,sich verspäten; zurückbleiben'.
 פערשפרייטען ,verbreiten'; Flügel ,ausbreiten'; Mw feršpreit.
 פערשפרעכען ,versprechen'; feršprochēnes baumēl ,Öl über das ein Zauberspruch gesprochen ist'.
 פערשרייבען 1 ,nachschieben' di lekzies ,die Vorlesungen'; 2 f. zich ,sich einschreiben' zur Mitgliedschaft.
 פערשטעלען ,feršstellen' hd ,vergeuden'.
 פראגע (gew פראגע), Frage', Mz ס.
 פראנט ,Stutzer'. p frant
 פראנטעווען ,als f. auftreten'.
 פראנט m Front (milit.)
 פראנטעווען zimmer ,Vorderzimmer'. f-r areingang ,Eingang von vorn' (nicht über den Hof).
 פראנצען ,französische Krankheit, Syphilis'.
 פראנצעוואטע ,an S. leidend'.
 פראסט ,Frost', Mz פראסט.
 פרוכטען ,Frucht bringen, sich vermehren'. [Obst'.
 פרוכט ,Frucht'; Mz פרוכטען ,Früchte';
 פרוכטיג ,fruchtbar'.
 פרום ,fromm'.
 פרומאק ,Mann der Frömmigkeit zur Schau trägt'.
 פרומקייט ,Frömmigkeit'.
 פריה ,früh'; frih-frih ,sehr früh'.
 פריהערדיג ,ferihērdig Eigw. ,früher'.
 פריהרען ,frieren'.
 פרייד ,Freude'.

am Freitag stattfindend' Eigw; f-e zigung.
 פריינד ,Freund', auch Mz.
 פריינדין ,Freundin', Mz ס.
 פריעדען ,Friede', Mz ס ,Friedensschlüsse'.
 פריץ ,Neuling'. [legen'.
 פריצעווען ,einen Neuling hinein-
 פרישקייט ,Frische'.
 פריבעליטשקע ,Fröbellehrerin'.
 פריגע ,Frage', a f. thun.
 געפריעגט ,fragen', Mw
 פריהליך u. פרייליך ,fröhlich'.
 פרייען זיך u. פריעהען זיך ,sich
 freuen'.
 פריענזלעך ,Fransen' am Tuch.
 פריעסט ,Frist, bestimmte Zeit'.
 פריסט Mz v. פראסט.
 זילבער-פריעסטעלע ,Reif'.

צער בעלי היום = צבע"ח
 צריך להירוח = צ"ל
 (bei einer Verbesserung).
 צ. Hier Vermisstes suche man
 bei טש.
 צאהלען ,zahlen'.
 צאהן ,Zahn', Mz ציין, צייהן u.
 צייער; Vk צייער.
 צאיינה וראיינה [Hohesl 3, 11] e.
 Lieblingsbuch der jüdischen
 Frauen, haggadische Über-
 setzung des Pentateuchs.
 צאנקען, vom Licht: ,flackern'.
 צאפ ,Zopf', Mz צעפ.
 צאפ ,Ziegenbock', Mz צעפ p
 צאפעלדיג ,sich bewegend, zap-
 pelnd' Fisch; ,beweglich' Gräs-

lein im Winde; ,lebendig' Ein-
 druck.

צאפען ,zapfen'.

צאצקע 1 ,Spielzeug', 2 ,Verzie-
 rung'; Mz ס; Vk Mz קעלעך p
 צאצקע(ע)ען זיך 1 ,sich zieren' | 2
 ,mit Liebe, Liebhaberei sich
 mit etw. beschäftigen', zB in
 ספרים ,mit Büchern'.
 צאצקענדיג ,šreiben ,mit Verzie-
 rungen, Schnörkeln'.

צארטקייט ,Zartheit'.

צארנדיג ,zornig'.

צאר(ע)ן ,Zorn'.

צארנען ,zürnen'.

צאבייאק t, צאביע'ק u. צאבייאק hd [Ge-
 färbter] ,Heuchler'.

צאבור t ,Gemeinde', bes. als Re-
 ligionsgemeinschaft.

צאביעה t ,Heuchelei'.

צד h ,Seite'; מצד ,von seiten',
 על-צד ,auf seiten';
 צד שפנגדו ,Gegenpartei'; Mz צדדים ,Sei-
 ten, Parteien'.

צדה לדרך [Gen. 42, 25] ,Speise
 für den Weg, Proviant'.

צדוק הדיון t ,das Anerkennen
 (für gerecht Erklären) des
 (göttlichen) Gerichts', e. Ge-
 bet bei Beerdigungen.

צדיק 1 h ,gerecht' | 2 wunder-
 tätiger Rabbi bei den Hasi-
 dim | 3 Name des Buchstaben
 צ; šlechte zaddîq ,Schluß-צ' ק.
 צדקה [h Gerechtigkeit, vgl. Spr
 10, 2 'צ errettet vom Tode]

,Wohltätigkeit, Almosen'. צ' -
 חֲבֵרוֹת, W.svereine.
 צדקניה u. צדקה t, fromme Frau'.
 צד in Vorsilben insbes. bei Zeit-
 wörtern; 1 betont: ,zu-, hinzu' |
 2 unbetont: ,zer-,auseinander-';
 oft bei rückbezügl. Zeitwör-
 tern; genauer צע geschrieben.
 צד Verhw ,zu'. zu zatt essen
 ,bis zur Sättigung'; zu genau
 wissen ,genau'; zu nacht
 ,abends'.
 צד Fragewort = צי ,zu kummt
 er nit?'. p
 צוואגן, waschen und kämnen'.
 צוואה t, Testament'.
 צואיילען, beschleunigen', di ar-
 beiten; צ. zich ,sich beeilen'.
 צווענגעל Zange, Mz; Vk
 גלעך Mz. [ner צ.
 צוואק, Nagel'; a hilzer-
 צוואקערטע ('צע) felder ,bestellte',
 gepflügt usw.
 צו-באלעוועט ('צע), verwöhnt, ver-
 zogen' Kind. r
 צו-באמקען 1 ,den Gesang (eines
 andren) mit bom begleiten';
 2 ,zustimmen'.
 צו-בוטעווען זיך ('צע), meutern'.
 צו-בושעוועט ('צע-), wild, wütend'
 Kosaken, Meer. r (bušewati
 ,wüten, toben', vom Sturm).
 צו-בייזערן זיך ('צע), heftig werden,
 schelten'.
 צו-ביילען ('צע), zerbeulen, schla-
 gen daß Beulen bleiben'.
 צו-בייסען ('צע), zerbeißen'.

צו-בייסען ,nach dem Schnaps ein
 wenig' essen'.
 צו-בייסען ,Frühstück'.
 צו-בלאזען ('צע), zerblasen'.
 צו-בראכענקייט ('צע), Zerbrochen-
 heit'.
 צו-ברעכען ('צע), zerbrechen'.
 צו-ברענען זיך ('צע), sich verbren-
 nen, sich durch Feuer be-
 schädigen'.
 צוג (Eisenbahn-)Zug', Mz;
 שאך-צוגען auch.
 צוגיסען זיך ('צע), sich ergießen'
 a ziss gefühl zugisst zich mir
 in harzen.
 צוגליעדערן ('צע), zergliedern'.
 צוגעבורדענקייט ,Anhänglichkeit,
 Zuneigung'. [heiten.
 צוגעבען ,hinzufügen' friše einzel-
 צוגעבען ('צע), weggeben, verteilen'.
 צוגעהען ('צע), zergehn' vom
 Schnee; צ. zich ,auseinander-
 gehn, sich zerstreuen'.
 צוגעהען ,hinzu-gehn, -treten' zu
 der zach ,herantreten an'.
 צוגעפאסט zu ,geeignet für'.
 צוגראבען ('צע), ausgraben' Lei-
 צוגרייטען ,zubereiten'. [chen.
 צו-דולט ('צע), wirr gemacht, in
 Verwirrung gebracht'.
 צודעק m ,Decke'.
 צו-דראבען ('צע), klein hacken,
 zerstückeln'.
 צו-דראפען ('צע), zerkratzen, zer-
 zausen'. p drapać
 צו-דרוזגען ('צע), in Stücke schla-
 gen'.

צודריקען (צע) ,zerdrücken'.

צודריקען ,zu-, an-drücken' zum wand. [lumpt'.

צוהאָדערט (צע) [Hadern] ,zer-

צוהאַמפערן (צע) ,wissen sich ,mit-

einander streiten'.

צוהאַקען (צע) ,zer-hacken, -schla-

gen'.

צוהאַרעווען ,zuhören'.

צוהוליען זיך (צע) ,ausgelassen

sein, sich ausg. belustigen'. *p*

צוהוסטען זיך (צע) ,stark husten'.

צוהויצט (צע) ,erhitzt, aufgeregt'

Stimmung.

צוהערען זיך ,zu (aufmerksam)

auf etwas hören'.

צוהערסטו [hörst du wohl?]

,Frau, Gattin' familiär.

צוהוואַליען (צע) ,niederreißen,

zerstören'.

צוהוואַקסען ,auf-, heranwachsen'.

צוהוואַרעמען זיך (צע) ,warm wer-

den'; di zun (,Sonne') ,zuwaremt

sich šôn.

צוהוואַרפען (צע) ,auseinanderwer-

fen'. Mw צוהוואַרפען; di ba-

rakken liegen ,in wald, zer-

streut'. a ,*ḥ-e* סָפָה ,verfallene

Laubhütte', *ḥ-e* kleider ,nicht

ordentlich angezogene'.

צוהוויינען זיך (צע) ,sich zerwei-

nen, heftig weinen'.

צוהווייקען (צע) ,durchweichen'

vom Regen.

צוהוילדעוועט (צע) ,verwildert'

Menschen; ,scheu geworden'

Pferd.

צוהוועהטאַגט (צע); a ,*ḥ-e* נְשָׁמָה ,e.

schmerzdurchwühlte Seele'.

צוהוועהען (צע) ,auseinanderbla-

sen, zerstreuen'.

צוהווערטלען זיך (צע) mit ,in Wort-

streit geraten mit'.

צוהאַמען ,zusammen' neuere Bil-

dung für צונויף.

צוהאַמען-גראַבליען ,zus.-scharren'.

צוהאַרעווען (צע-טערקען) *hd* ,durch

Arbeit zus.-bringen'.

צוהאַקען ,etw. zus.-kleben'.

צוהאַרטאַליען ,zus.flicken' v. un-

ordentlicher Arbeit.

צוהאַהר (צוהר) *m* ,Zusammen-

kunft, Kongreß', Mz ען.

צוהאַטויס ,Zusammenstoß', Mz ען.

צוהאַטראַמען ,zus.-strömen, fließen'.

צוהווייהען (צע) ,auseinander-säen,

-werfen, zerstreuen', Mw

צוהווייהט.

צוהאַצען (צע) *zuzeḥ* ihr dem kopp

,zerschlage der Schlange den

Kopf'; *zuzeḥ* weren ,platzen'.

צוהאַצטערהייט (צע) ,im Zustande

der Entrüstung, des Außer-

sich-seins'; auch von dem der

zu viel (bis zum Platzen) ge-

gessen hat.

צוהאַצען ,hinzu-setzen, -fügen'; ,*ḥ-*

zich ,Platz nehmen, sich

setzen'.

צוהאַפען (צע) ,(etwas) wegneh-

men', an sich reißen.

צוהאַלופען זיך (צעכל') ,heftig

schluchzen'.

צוהאַטוליען ,(sanft) andrücken', ,*ḥ-*

zich ,sich anschmiegen'. Mw
צוגעטרליעט ,angedrückt' an
jmds Brust od. Kleid. *p*
צוטומעלט (צע') ,in Verwirrung
gebracht, aufgeregt'.

צוטיילען (צע') ,verteilen'.

צוטיילען ,zuteilen'.

צוטראָגען (צע') ,wegtragen, zer-
streuen, in Stücke hauen, zer-
stückeln'. Mw צוטראָגען zein
,außer Fassung sein'.

צוטראַכטען (צע') a nâmen ,aus-
denken'.

צוטראַווי (ען) ,Zu-, Ver-trauen'.

צוטריטליך. di listes (Listen) zol-
len zein *z. far* ,zugänglich für'.

צוטרייבען (צע') ,ver-, wegtrei-
ben'.

צוטערעטען (צע') ,zertreten'.

צוטערעטען ,hinzu-, heran-treten',
zu der entſcheidung.

צוטערענען (צע') ,auftrennen' Stiche,
Genähtes.

צוטשעפען ,anhaken, anfügen,
zB a ſluss-wort; *z. zich* ,sich
an jmdn herandrängen'.

צוואַגען (צע') ,auseinanderjagen',
di дума ,auflösen'.

צוואַק ,Nagel, Eisenstift'. *p*

צוויג ,Hündin', Vk צוויגעלע.

צווישען (צע') ,wütend machen';
z. zich ,w. werden'.

צוויט [Zotte] ,herunterhangender
Fetzen oder Lappen'.

צוויטש ,Zwitschern'.

צוויידיטליך ,zweideutig'; niſt *z.*
,unzweideutig'.

Strack, Jüd. Wörterbuch.

צווייטע. eins das *z.* ,eins das
andre'.

[halt.
צווייענדיג ,doppelt, zweifach' Ge-
וים, צאָם ,Zaun'.

צוימעל ,Zaum', Vk צוים.

צווימען 1 ,einzäunen'; 2 ,zäumen'.

צוויק ,Runkelrübe = burak. *p*

צוויקען ,zwicken'. halten in
zwickk ,in der Klemme' (Zwick-
mühle, Schach).

צווישען ,*z.* andern ,unter andrem'.

צוכט [Zucht] ,ordentliche, nette
Frau', Mz ען.

צולאָג ,Zugabe' beim Einkauf.

צולאָזט (צע') ,ausgelassen, sitten-
los'.

צולאָזען (צע') ,zerlassen', waks
,schmelzen', zal*z* ,auflösen',
kinder fun *קדר* ,entlassen aus
der Schule'. | Mw. *zulâzen* 1
,ausgelassen' Kinder; 2 ,sit-
tenlos, unsittlich' || *z. zich* 1
,sich zerstreuen, auseinander-
gehn' über die gassen | 2 ,sich
auslassen, sich äußern'.

צולאָזען ,zulassen, erlauben'; Mw
*z*ugelâzt ,leutselig'.

צולאָטען ,flicken'.

צולאָכען זיך (צע') ,laut, stark
lachen'. Mw צולאָכט.

צולאָקעיסניק *hd* ,boshafter
Mensch', vgl. 'לה'.

צולויפען זיך (צע') ,auseinander-
laufen, sich verteilen'. Mw *zei*
zenen zich צולאָפען.

צורלומען (צע') ,zerkrümeln, zu-
nichte machen'.

צור-לופען (צע), durch Abschälen vernichten' (*p lupac*).

צוליעב, infolge'; *z'n krieg*.

צור-ליקעפן, etw. ankleben'.

צולעגען (צע) 1, zerlegen'; 2, auseinanderlegen, ordnen'.

צולעגען, (hin)zulegen' hinzufügen.

צום, Fasten' *גְּדֻלָּה 'x* am 3. Tisri (2 Kön. 25, 25).

צומיש (ונג), Beimischung'.

צומישען (צע), vermischen', untereinandermischen'. Mw צומישט, verwirrt' durch einen Einwand. | *z*. zich, verwirrt werden' beim Lesen in eine falsche Zeile kommen.

צומישונג (צע), Verwirrung', di *z*. in der presse herršt noch.

צור-מקור' (צע) *hd*, angeben, denunzieren'.

צונג, Zunge', Mz ען, זונגער, Zunge.

צונד, jetzt'.

צולעגען, zusammen', zB צוננויף, zusammen.

צוננויף-ברעכען, zus.brechen'.

צוננויף-ברעכען, untereinandermischen'.

צוננויף-ברעכען, ineinanderwirren'.

צוננויף-ברעכען, Zus.fliegen'.

צוננויף-ברעכען, zus.kommen'.

צוננויף-ברעכען, Zus.-kunft', Mz ען.

צוננויף-ברעכען, zus.kleben' etwas.

צוננויף-ברעכען, sich verständigen, zus.kommen durch Reden'.

צוננויף-ברעכען, Zunder'.

צוננויף-ברעכען (צע), zunichte machen'.

צוננויף-ברעכען (צע), wegnehmen' di

meglichkeit iz zugenummen geworen; auch vom Diebe. zein šweigen hāt mich zugenummen, (zernommen) zerrissen, innerlich gequält'.

צוננויף-ברעכען, annehmen', hinnehmen' wās Gott git, (gibt)', Besuch.

צוננויף-ברעכען, zwölf'.

צוננויף-ברעכען זיך (צע), sich etwas zuwider essen'.

צוננויף-ברעכען (צע), geöffnet'.

צוננויף-ברעכען (צע), (schallend) schlagen'.

צוננויף-ברעכען (צע), (durch Menschen) verunstalten, entstellen'.

צוננויף-ברעכען, anpassen'.

צוננויף-ברעכען, pockennarbig'.

צוננויף-ברעכען (צע), in alle zeitungen, ausposaunen'.

צוננויף-ברעכען (צע), bersten, platzen'.

צוננויף-ברעכען (צע), di שונאים auf *z*. trotz den Feinden'.

צוננויף-ברעכען (צע), zerbröckeln, in kleine Stücke zerstückeln'.

צוננויף-ברעכען (צע). a *z-e bārd*, verweht'; ferd, durchgegangen';

zei laufen mit *z-e kapotes*, mit fliegenden Rücken'; *p*

rozploszyé (verscheuchen).

צוננויף-ברעכען, Geißel', *p* *dyscyplina*

צוננויף-ברעכען, zupfen', a צופ thun.

צוננויף-ברעכען (צע), צוננויף-ברעכען, verhätscheln'.

צוננויף-ברעכען, zurichten, veranstalten' e. Fest.

צוננויף-ברעכען (צע), entzündet' Haut.

צופאָהרען זיך (צע) in alle zeiten ,nach allen Seiten auseinanderfahren, sich trennen'.
 צופאַלען (צע) ,zerfallen'.
 צופאַלונג (צע) ,das Zerfallene'.
 צופאַלענקייט (צע) ,Zerfallenheit'.
 צופוילט (צע) ,verfault' Fleisch.
 צופוסענס ,zu Füßen'.
 צופיהר *m* ,Zufuhr'.
 צופלאַמט (צע) aufgeregt, δ -e פּאַנימ'ער ,von Leidenschaft, Zorn entflammte Gesichter'.
 צופלאַקערן (צע) ,aufflammen, entbrennen', a kampf hât zich zuflakkert. [gen'.
 צופליהען (צע) ,auseinanderfliegen'.
 צופלויסען Umstw ,mit Absicht' um auf Andre Eindruck zu machen.
 צופלועסען (צע) zer-, auseinander-fließen.
 צופריעדענקייט ,Zufriedenheit'.
 צוצאָהלעכץ ,Zuzahlung', Mz ען.
 צוצאָהלען (צע) ,(vollständig) auszahlen'.
 צו־ציליךווען ,stopfen' Loch, Riß.
 צו־ציעהען ,anziehen'.
 צוציעהונג ,Anziehung'; δ -skraft.
 צו־קאַווען ,anschmieden'. *š* stehen wi zugekowet. *p*
 צו־קאַטעווען (צע) ,zu Tode quälen'.
 צו־קאַכען זיך (צע) ,in Eifer geraten'. [p
 צו־קאַליעטשעט (צע) ,verstümmelt'.
 צו־קאַפענס ,zu Häupten'.
 צו־קוואַשען (צע) ,zerhauen', insbes. mit e. Rute.

צוקושען זיך (צע) mit ,sich mit jmdm küssen'.
 צוקייען (צע) 1 ,(gut) kauen'; 2 ,(langsam) begreifen od. verstehen'.
 צוקלאַפען (צע) [zerklopfen] ,besiegen, schlagen'.
 צו־קלאַפען ,fest-klopfen, -nageln'.
 צו־קלוייען ,etw. an etw. kleben'.
 צוקלעמט [zerklemmt] ,beklommen, betrübt'.
 צוקנייטשט (צע) ,gefurcht' Stirn.
 צוקנילען (צע) ,zerknüllen'.
 צוקנעפלען ,zuknöpfen'.
 צוקעהרען (צע) ,ausfegen'.
 צוקערניצע ,Zuckerbäckerei, Konditorei'. *p* cukiernia
 צוקערניצע ,Zuckerdose', *p*
 צוקערקעס ,Zuckerwerk'. *p*
 צוקריעגען זיך (צע) ,sich miteinander verzanken'.
 צוקריכען (צע) ,auseinanderfallen' auch durch Fäulnis; ,langsam auseinandergehn' von e. Versammlung.
 צוראַבעווען (צע) ,ausplündern'.
 צור *h* ,Fels'.
 צורה *h* ,Gestalt'. צורת־מַטְבֵּעַ ,G. eines Geldstücks'.
 צורודערן (צע) ,in Verwirrung bringen'; Mw צורודערט ,außer Fassung' im Gemüt.
 צורודערונג (צע) ,Verwirrung', 'נערווען־צ' ,Nervenzerrüttung'.
 צורויבען (צע) ,(aus)plündern' a gewelb.

- צורוקען ,heranrücken'; Ꝛ. zich ,näher kommen' an den Feind.
- צורויבען (צע) ,zerreiben'.
- צורויסען (צע) ,zerreißen', a brikk ,e. Brücke'.
- צורויצט (צע) ,gereizt, erregt'.
- צורויסען (צע) mit ,in unfreundlichem Verhältnisse zu..'
- צורויסענקייט (צע) ,Zerrissenheit'.
- צורויצען ,an-, auf-reizen'.
- צורוינען (צע) ,zerrinnen'.
- צוריק 1 ,zurück'; 2 ,wieder'.
- צוריקגעהאלטענקייט ,Zurückhaltung'.
- צוריקגעהרען ,zurück-,wieder-geben'.
- צוריקטופען (צטי) ,zurückdrängen'.
- צוריקטעלען dem ferkehr ,wiederherstellen'.
- צורעדען Ꝛ ,ureden'.
- צורעדען זיך (צע) ,viel reden'.
- צורעכט machen. er zägte ništ wer es hāt ihm Ꝛ. gemacht ,wer ihn (so übel) zurichtete'.
- צורעכענען זיך (צע) mit ,sich mit jmdm auseinanderrechnen od. berechnen'.
- צורר h ,Feind'; insbes. צ' הַיְהוּדִים u. צ' יִשְׂרָאֵל ,Antisemit'.
- צורשטאַקלען זיך (צע) ,sich stark bewegen', insbes. mit dem Kopfe beim Lernen.
- צורשוראומען (צע) weren ,sich auflösen, aufgehn in etwas'.
- צורשויעבען (צע) dem kopp ,das Kopfhaar wirr, struwelig machen'. צורשויערט v. einem Vogel: ,mit gesträubten Federn'.
- צושטאַנד ,Mz di zůstānden zenen ništ ginstig.
- צושטויבען (צע) ,zu Staub machen'; Ꝛ. zich ,in Staub zerfallen'.
- צושטוקעווען ,anstücken', etw. befestigend) anfügen.
- צושטעהען Ꝛu ,hinzutreten zu'. er iz zugeštānnen Ꝛu ihm.
- צושוידען (צע) ,trennen' Freunde; zich Ꝛ. mit ,sich trennen von'; Mw צושוידט.
- צושטעכען (צע) ,zerstechen'.
- צושיטען (צע) ,auseinanderschütten', Mw צושאַטען ,zerschüttet, zus.gefallen'.
- צושיקען (צע) ,(nach verschiedenen Seiten) fortschicken'.
- צושלאָגען (צע) ,zerschlagen'.
- צורשמעסען זיך (צע) ,eine längere Unterhaltung haben'.
- צורשמייכלען זיך (צע) ,herzlich, innig lachen'.
- צורשמעטערן (צע) ,zerschmettern'.
- צורשמעלצען זיך (צע) ,zerschmelzen' v. Eiszapfen.
- צורשלעפען (צע) ,wegschleppen'.
- צורשניידען (צע) ,zerschneiden', helzer ,Hälsa durchschneiden'.
- צורשעריגען (צע) ,beschädigen'.
- צורשפאַלטען (צע) ,zerspalten, zerschlagen', Mw צושפאַלשען.
- צורשפאַרען 1 ,zumachen,schließen' die Tür; 2 ,andrücken'. ich well zich mir Ꝛ. un a drimel thon ,mich hinlegen und ein Schläfchen machen'.

צור-שפיל(ר)ען 1 ,mit einer Stecknadel, špilke, befestigen'; 2 ,an-, zu-knöpfen'.
 צושפיעלען (צע) in מלחמה-zeiten zušpielet zich štark di fantazi ,ergeht sich stark'.
 צושפליטערט (צע) ,zersplittert'.
 צושפליטערקייט (צע) ,Zersplitterung'.
 צושפרייטען (צע) ,auseinanderbreiten' die Flügel. zei haben zich zušpreit ,zerstreut'.
 צושראַקען (צע) ,erschrocken'.
 צושרייען זיך (צע) ,laut aufschreien'.
 צי 1 Fragewort ,ob'; auch in direkter Frage | 2 ,oder'; .. צי צי ,sei es.. sei es, ob.. oder'. p
 ציבור ,Pfeifenrohr'. p cybuch
 ציבולניק 1 ,Zwiebelhändler'; 2 geschmortes Fleisch mit Kartoffeln u. Zwiebeln. p
 ציבעל- ,Zwiebel', Vk Mz ציבעלע p cebula
 ציקעלע ,Ziege'; Vk ציגעלע u. ציקעלע.
 ציגענער ,Zigeuner'. p
 ציגעל ,Ziegel', Mz ציגעלע.
 ציגעלניק ,Ziegelei', Mz ס.
 צידה s. צידה לידה.
 ציה a žih bei der nāz thun; a ž. geben far der pole ,am Rockschoß ziehen'; nehmen a ž. (beim Rauchen) ,einen Zug tun'.
 ציזיג ,Zeisig'.
 ציטערדיג ,zitternd'.

ציטערן ,zittern'; a ציטער thun.
 ציטערניש ,Zittern'.
 צייגניש ,Zeugnis, Bescheinigung', [Mz ען.
 צייגערן ,zögern'.
 צייהנדלען ,zähneln, Zähne (Einschnitte) machen'.
 צייט ,seit'; žeit di מלחמה hät ausgebrochen.
 צייט ,Zeit'; far der woch žeit ,vor einer Woche'.
 צייטיג ,reif; mannbar'.
 צייטיגקייט ,Reife', politiše.
 צייכען ,Zeichen', Mz ס.
 ציילע ,Zeile, Reihe', Mz ן.
 ציילען ,zählen'.
 צייהן s. צייהן.
 ציד [Zieche] , (Kissen-)Überzug'.
 ציליעווען ,einfädeln'. [Mz ען.
 צימעס [Zugemüse] e. meist am Freitag Abend gegessene Speise (Dunstobst, Gemüse).
 צימבריק ,Zimmet, Kanel'.
 צימער ,Zimmer', Mz (ע) ן.
 צינדער ,jetzt'.
 צינקעווען ,verzinken'.
 ציעמנע ,finster, dunkel'. p
 ציעקאווע ,ציעקאווע , 'neugierig' | 2 ,seltsam, wunderlich'. p
 ציעקאוועס 1 ,Neugierde' | 2 ,merkwürdige Sache'. [p
 ציערפען ,leiden, dulden, ertragen'.
 ציעשען ,erfreuen, erquicken'; ž. zich ,seine Freude an etw. haben'. p
 ציפיק ,Haube'. p czepek
 ציפסקעלעך ,Teigbrocken' gern mit Bohnen gegessen.

צײַץ, Zitz, Kattun'.
 צײַצע, Zitze', צײַצקע, צײַץ.
 צײַצת *h* [Num. 15, 38] Schaufäden
 am Tallith. Einz.: *t* צײַצה.
 צײַק, Schnörkel' beim Schreiben.
 צײַקלען זײַד 1, junge Ziegen wer-
 fen' | 2, trällern' bei Beglei-
 tung des Vorsängers durch
 Chorknaben.
 צײַקלעלע, Zicklein'.
 צײַרולניק, Barbier'. *r*
 צײַרונג, Zierat', Mz ען.
 צײַרקעל, Polizei(revier)büro'. *p*
 צײַלאָפּ spöttische Bezeichnung der
 Hasidim, aus: katšlap
 צײַלם 1 *h*, Ebenbild' [Gen. 1] | 2
 ,Kreuz, Kruzifix'. V*k* צײַלמ'על.
 צײַלמ'ען זײַד, sich bekreuzen'.
 צײַמאַקען, schmatzen'. *p*
 צײַמוקים *h*, Rosinentrauben'. \mathfrak{z} -
 wein *hd*, Rosinenwein'.
 צײַמנשאַ(רז)ש, Friedhof'. *p*
 צײַנע *h*, bescheiden', sittsam'. Oft
 צײַנע אַשׁה אַנױע, achtbare Frau'.
 צײַנעווער *t*, Bescheidenheit, Sitt-
 samkeit'.
 צײַנעווער'דיג *hd*, bescheiden, sitt-
 sam'.
 צײַ as Vorsilbe, zer-, ausein-
 ander'. Sehr häufig ist jetzt
 die minder genaue Schreibung
 צײַ (s. dort), also צײַגעווען usw.
 צײַבער, Zuber', Mz ס.
 צײַגעלניק, Ziegelei', Mz ס.
 צײַלען, zählen'.
 צײַהן, zeh'n', \mathfrak{z} -er tauzender, Zehn-
 tausende'.

Zehnheit, Zehner'.
 itliche \mathfrak{z} , 'einige Zehner'; \mathfrak{z} -
 tauzende u. \mathfrak{z} -er tauzender
 ,Zehntausende'. jäh- \mathfrak{z} -er, Jahr-
 zehnte'. \mathfrak{z} -er \mathfrak{z} -er, zu Zehnern
 beisammen'.
 צײַהנער'ל, Zehnerl'; *a* weiss \mathfrak{z} .
 ,silbernes Zehnkopekenstück'.
 צײַך [Zeche], Zunft, Innung'.
 צײַכאווע Eigw, \mathfrak{z} . *zi* \mathfrak{z} ung.
 צײַלאַכעס verstümmelt aus צײַ-
 לַחֲכָעִים.
 צײַנע, Preis'. *p* cena.
 צײַעסלויאַר, Zimmermann', Mz עס. *p*
 צײַעפּקעס, Frauenhaube', Mz עפּקעס.
 צײַעפּלעך Mz, Zäpfchen'.
 צײַער *h*, Schmerz'.
 צײַער בײַעלי חַיִּים [Schmerz leben-
 diger Wesen] *t*, Tierquälerei'.
 צײַערטליך, zart, schwach'.
 צײַערקווע, (griechisch-kathol.) Kir-
 che'. *r p* cerckiew
 צײַפּון *h*, Norden'. צײַ-מַעֲרָב, Nord-
 westen'; צײַ-ים, Nordsee'.
 צײַה *h*, Bedrängnis, Not', Mz ור.
 צײַה'דיג *hd* \mathfrak{z} -e lage, bedrängte
 Lage'.
 צײַהרות צײַהרות *t*, große Leiden'.
 צײַה *h*, Bedürfnis'; gehn auf'n \mathfrak{z} .
 ,sich erleichtern'.
 צײַע *h*, Aussatz'.
 קל = קו"ח = קל
 קהלה קדושה = ק"ק
 קריאה שׁמע = ק"ש
 קאָאָפּעראַטיר, Genossenschaft'.

קאַבאַק, Branntweinschenke'. *p*
 קאַבילע, Stute'. *p*
 קאַבקע (קאַפקע) [Kappe], Spitze'
 eines Schuhs od. Stiefels.
 קאַגאַניץ, קאַגאַניק, קאַנעץ, klei-
 nes Lämpchen' bei sehr Armen
 u. im Trauerhause.
 קאַדענץ, (zeitlich bestimmte)
 Amtsdauer'. *p* kadencya
 קאַדערן, zerfetzen'.
 קאַדקע, kleiner Zuber, Bottich'. *p*
 קאַוואַדלע, Ambos'. *p*
 קאַוואַל, Schmied'. *p*
 קאַוואַרניץ, Kaffeehaus'.
 קאַווע, Kaffee'.
 קאַווען, קאַן, Wassermelone'. *p*
 קאַווען, schmieden'; e. Pferd, be-
 schlagen'; Mw געקאַוועט übr.
 (gut) beschlagen'.
 קאַווענטשען זיך, beständig über
 etw. sitzen, Mühe verwenden'.
 קאַזאַרמע, Kaserne', Mz ס. *p*
 קאַזוריק, קאַזרק, Mützenschirm'. *r*
 קאַזור, Trumpf'. *p*
 קאַזנאַ, (Staats-)Kasse'. *r*
 קאַזנאַטשוי, Kassierer'. *r*
 קאַזנאַטשויסטוואַ, Rentei'. *r*
 קאַזע, Ziege'. *p* koza
 קאַזעל, Bock; 1, Ziegenbock', Mz
 קאַזלעס; 2, Kutscherbock'. *p*
 קאַט, Henker'. *p* kat
 קאַטאַרגע, Kerker(strafe)'. *r*
 קאַטאַוועס, Scherz, Spaß', 'ק' trei-
 קאַטוד, Hühnerstall'. *r* [ben.
 קאַטלער, Kupferschmied'. *p*
 קאַטעדראַ, Lehrstuhl' an einer
 Hochschule.

קאַטעווען, martern, peinigen'. *p*
 קאַטערוינקע, Drehorgel'. *p*
 קאַטש, Kutsche'.
 קאַטשאַווען rollen = קאַטשען.
 קאַטשעלאַפּ u. זלאַפּ spöttische
 Bezeichnung der Ḥasidim.
 קאַטשעלקע, קאַצ, Walgerholz'
 zum Rollen des Teiges. *r*
 קאַטשען זיך, sich hinundherbe-
 wegen, sich schaukeln', far
 gelechter, sich wälzen vor
 Lachen'.
 קאַטשערע, Ofenkrücke, Feuer-
 haken'. *p* koczerga
 קאַטשקע, Ente'; k-s machen (im
 Wasser durch hineingewor-
 fene Steine). *p* kaczka
 קאַכעדיג, kochend'.
 קאַכען, kochen', di arbeit kocht
 ,ist lebhaft im Gange'; es
 kocht ,ist in Bewegung, Er-
 regung'. Mw gekocht ,erhitzt,
 heiß' wi fun a båd | k. zich
 ,warm werden, sich ereifern'. |
 ånmachen a koch(eniš) ,e. Er-
 regung hervorrufen'.
 קאַכעניש, Erregung'.
 קאַלאַראַווע, bunt'. *p*
 קאַלאַש, Gummischuh', Mz ען.
 קאַלבאַס u. סע, Wurst', bes.:
 nicht rituell zubereitete; Vk
 קאַלבאַסקע. *r*
 קאַלד(ע)רע, Decke, Bettdecke',
 Mz ס. *p* kołdra
 קאַלוזשע, קאַלי, Pfuhl, Pfütze'.
 Mz ס. *p* kałuża
 קאַלטאַן, 'טון, Weichselzopf'. *p*

- קאַלטונערואַטע ,weichselzopfig',
bård ,Bart'. *p*
- קאַלירטע ,Pforte' neben dem
Haupttor. *r* [iz mein k.
קאַלירע ,Reihe' beim Spiel: izt
באַהן) קאַלירקע (קאַלע'), Kleinbahn'
Eisenbahn, טראַמװײַ elektri-
sche Straßenbahn). *p*
- קאַלירע machen ,verderben, mut-
willig zerstören'. *p*
- קאַלירטשען ,verstümmeln'. *p*
- קאַלירקע ,Krüppel', Mz
ס. *p* kaleka
- קאַלירקאַטע ,קאַלע', Klapper'. *p*
- קאַליר ,Farbe', Mz ען.
- קאַלד ,Kalk'.
- קאַלנער ,Kragen' zB an der Uni-
form. *p* kohnierz
- קאַלע ,Eisenbahn'; mir häben
feršpetigt zum k. ,wir sind zu
spät zur E. gekommen'. *p*
- קאַלעמוטע ,trüb, melancholisch',
ihm wert k. auf'n harzen; k.
wasser ,trübe W.'
- קאַלפּאַק tschako-ähnliche Mütze,
von unverheirateten jungen
Männern an Sabbaten u. Feier-
tagen getragene hohe Pelz-
mütze (meist Zobel). *p*
- קאַם ,Kamm'; Vk Mz קעמעלעך.
קאַמאַנדיר ,der Kommandierende'.
קאַמאַנדע ,Mannschaft, Besatzung'
eines Schiffes.
- קאַמאַנדעווען ,kommandieren'.
קאַמאַר ,Mücke', Mz ען u. עס. *p*
- קאַמאַרניק 1 ,Mieter'; 2 ,Gerichts-
k. ,Gerichtsvollzieher'.
- קאַמאַרנע ,Mietgeld'. *p*
- קאַמאַש ,Gamasche', Mz ען.
- קאַמירטע *m* ,Komitee', Mz ען *p*
- קאַמיש ,Rohr, Schilf'.
- קאַמעזעלקע ,Kamisol, Wams'.
- קאַמפּע ,Kampf', Mz ען u. קעמפּע.
- קאַן ,Kanne'; Vk קענדעל.
- קאַן 1 ,Kreis' beim Tanzen, Rei-
gen; 2 ,Einsatz' beim Karten-
spiel.
- קאַנאַווע ,Graben'. *r*
- קאַנאַפּע *w* ,Kanapee'.
- קאַנאַפּקע ,belegtes Brötchen'.
- קאַנאַרעק ,Kanarienvogel'. *p*
- קאַנוריקען ,miauen' v. der Katze.
- קאַנווערט ,Briefumschlag', Mz ען.
- קאַנורע ,Hundestall'. *r*
- קאַנט [Kant] 1 ,Spitze, Ecke';
2 ,Gegend, Seite', kanten wäs
zenen bezežt fun juden.
- קאַנטעט ,zufrieden'. *p* kontent
- קאַנטראָל ,Kontrolle'.
- קאַנטשיק ,רױג ,Peitsche aus Rie-
men'. *p*
- קאַנטשען ,קאַנצען ,beendigen, vol-
lenden'. *r p*
- קאַניאָק ,Steckenpferd'. *r*
- קאַניורשניק ,Pferdestall'. *r*
- קאַניטשינע ,Klee'. *p* koniczyna
- קאַנע ,Klistier(spritze)'.
- קאַנען ,קענען ,können'.
- קאַנעפלעס ,Hanf'. *p* konopie
- קאַנעץ = קאַנאַניעץ.
- קאַנצעלאַרע ,Kanzlei'. *p*
- קאַנצערט *m* ,Konzert', Mz ען.
- קאַסאַקי ,schielend'. *r*

קאסט. es iz a zu grösser k. ,es kostet zu viel'.

קאסטיום ,Anzug'.

קאסטען ,Kasten', Mz ס.

קאסע ,Sense'. p kosa

קאסען ,mähen'.

קאסענירער ,der die Preise her-
unterdrückt'.

קאסציואל ,קאסציואל (polnische)
Kirche'. p kościół

קאסקע ,Helm'. r

קאפ ,Kopf', Mz קעפ; Vk קעפעל,
Mz קעפלעך.

קאפענס ,zu Häupten'.

קאפ ,Tropfen'; ich well nor a
kapp zizzen ,nur einen Augen-
blick'. p [dienst.

קאפ-קאפ ,tropfenweise' zB Ver-
קאפאטע , (langer) Männerrock';

Vk קאפאטקע u. קעלע'. p

קאפדארעניש ,Kopfdürre' von
schweren Gedanken.

קאפדרעהעניש ,Verwirrung' bei
unklarer Sachlage.

קאפויר ,umgekehrt, auf den Kopf
gestellt'. der teich (,Fluß') hat
ibergekehrt allz k.

קאפויער' דוג. k-e zirkularen ,ent-
gegengesetzten (einander wi-
dersprechenden) Inhalts'.

קאפול ,Leisten' des Schuh-
machers.

קאפוליער ,k. anzuhärenißen, Grob-
heiten', zB daß man sich fort-
scheren solle. Die Bewohner
von K. gelten als sehr grob.

קאפוסטע ,Kohl'. p

קאפטשען ,blaken' v. der Lampe. p

קאפיטע 1, Schusterleisten'; 2, Huf'
des Pferdes, auch gespaltene
(Klaue) des Rindes, Mz ס. p

קאפיטאל ,Kapital', Mz ען.

קאפיקע ,Kopeke', Mz ס.

קאפליצע ,Kapelle'. p

קאפע ,Spreitdecke' über dem Bett.

קאפעטשקע ,Tröpfchen'. p

קאפעלוש ,ליוש ,Hut', Mz ען, Vk

שעל', | 'ק'-macher, Hutmacher';

übtr.: aus k.-m. ,nicht mehr
Leiter'.

קאפען ,zuw. קאפייען ,tropfen'.
zi hât gekappet mit trehren
,stark geweint'. p kapac

קאפען 1 ,graben', di alte fiss k.
zich arein (in den Schnee) un
araus. | 2 ,mit den Füßen aus-
schlagen, löcken, Fußtritt
geben', vom Pferde, auch v.
zänkischer Frau.

קאפערט ,Umhüllung', insbes.
,Briefumschlag', Mz ען. p

קאפקע ,קובקע ,Kappe', Kopfbe-
deckung für jüdische Frauen
über dem Haarband (ältere
Sitte statt des ,Scheitels'). p

קאפענטיכעל ,Kopftüchlein'.

קאפריזנע ,launisch'.

קאפטאניק ,Kaftan' Gala-
rock der Männer; Vk קאפטעל
kürzerer Männerrock.

קאפליעס ,קאפלעס , (Ofen-)Ka-
cheln'. p

קאפעע ,Kaffeewirtschaft', Mz ך.

קאץ ,Katze', Mz קעץ; Vk קעצעלעך.

Wu nehmt men die kaž? ,Wo nimmt man das Nötige her?'
 קאַצאָפּ Spottnamen für ,Russe',
 Mz ען (u. עס).

קאַציל קומט s. סקאַ

קאַציעס (וואָ) ,Ferien'. p

קאַצער ,Kater'.

קאַראַוואַל ,Wache', bes. v. Soldaten. r

קאַראַבעלניק ,Hausierer'.

קאַראַבקע 1 ,Körbchen'; 2 ,Fleischsteuer' bei den Juden. r

קאַראַבקען זיך ,klettern'. r

קאַראַנע ,Krone' beim Zahn, Mz ס. p

קאַראַנקעס ,Spitzen' (Putz). p

קאַראַפּין ,Karaffe'.

קאַראַקול ,Persianer', Lammfell, bes. v. schwarzen Lämmern (die namentlich in Buchara gezüchtet werden). karakulene hitlen ,Hüte aus schwarzem Lammfell'.

קאַרב 1 ,Kerbe, Einschnitt'; 2 ,Rubel' s. קערבעל.

קאַרב ,Korb', Mz קערבער.

קאַרבוניעס ,Rubel' (Mz) s. קערבעל.

קאַרג ,geizig'; karge 3 wochen ,knappe'.

קאַרגען ,jmdm gegenüber mit etwas) karg sein', zi flegt ihm k. dem bissen.

קאַרד ,Strick'. r p

קאַרט ,Karte' (geogr.), Mz ען.

קאַרט (Spiel-)Karte', Mz korten warfen ,K. legen' | wås in k. šteht ,das ganze Register, alles Böse'.

קאַרטאָפּעל ,Kartoffel', Mz עס(ר)פּל'.

קאַרטוז ,Mütze' mit Schirm'. r

קאַרטע פּאַביט(ר) ,Aufenthaltskarte', Mz פּאַביטען. p

קאַרטען ,Kattun', k-e šichlech ,K.-schuhe'.

קאַרטש ,Baumstumpf', Mz עס. p

קאַרטשען ,zus.-ziehen, krümmen'; k. zich (vor Kälte).

קאַרטיע ,Futtertrog, Tränkrinne; Dachrinne'. p

קאַריש ,Karausche' (Fisch); Vk קאַרעסעל. p karaś

קאַרליק ,Zwerg'. p

קאַרמען ,füttern' Tiere; ,stillen' e. Kind. r p

קאַרנודעל 1 ,Korn'; Vk קערנודעל, Mz קערנודלעך | 2 ,Roggen'.

קאַרענע מעהל w ,Roggenmehl'.

קאַרע ,Rinde, Kruste'; a korene puške ,Dose aus Baumrinde'. p

קאַרעהאָד ,קאַראַ ,Reigen, Reihentanz'. me tanzt a k.; di bienen hāben auf'n feld ihre k-en gefihrt. r p

קאַרעטע ,Kutsche'. p

קאַרעל ,Koralle', Mz ען.

קאַרען ,Wurzel'.

קאַרעניעניען [auswurzeln'] ,zu grunde richten, jmdm stark zusetzen' bes. mit Worten.

קאַרעץ ,קערץ, קאַרץ, קאַרעץ ,Scheffel' (Getreidemaß). p

קאַרעק ,קאַרק, קאַרק ,Kork'. p korek

קאַרעפּ ,Karpfen'.

קאַרפּוס ,Korps', zB Armeekorps.

קאַרק ,Nacken, Genick'. p

קארש, Kirsche'; קארשען-בוים, קארש
קאשולקע, Hemd', Mz ס. menske
,für Männer', damske ,für
Frauen'. *p* koszulka

קאשטאן 1, Kastanienbaum', auch
ק'בוים; 2 kastanienfarben
(Pferd: ,Brauner').

קאשמאר [cauchemar], Mz ען, Alb-
drücken'. *r*

קאשע, Grütze'. gretšene kaše
,Buchweizengrütze'.

קאשע-בולבע, Quetschkartoffeln'.
קאשקעט, Mütze' mit Schirm'. *p*
קאשיק, Korb'. *p* koszyk
קאסציאל s. קאסציאל.

קב הישר [das rechte Maß'] beim
Volk beliebtes Moralbuch von
Zebi Kaidenower, erschien
zuerst Frankf. a. M. 1705/6.

קבוץ *t* 1 ,Schar, Volksmenge';
2 ,Versammlung, Gemeinde'
(sofern sie aus vielen besteht).

קבורה *h* ,Bestattung'.

קבלה *t* ,Überlieferung'; 2 ,Kab-
bala' Mystik der Juden; 3
,Empfang, Empfangschein';
4 ,קבלת פנים', Begrüßung', auch
durch e. Telegramm; 5 ,ק' שבח'
,Begr. des Sabbats' am Frei-
tag Abend; 5 ,Bestätigung,
Approbation' des Schächters.

קבלו דעתי *h* ,nehmt meine An-
sicht an'.

קבלן *t* ,(Almosen-)Empfänger'.

קבצן *t* ,Bettler, armer Kerl'.

קבצניש *hd* ,k-e augen.

בית קברים *h* ,Grab', Mz. קברות
,Friedhof'.

קברות-בלעטעל ,graues Haar'
Vorzeichen des Todes.

קברות-יוד u. קברן ,Totengräber'.

קדוש *h* ,heilig'; insbes.,Märtyrer'.

ק. špringen ,bei den Worten
„Heilig, heilig, heilig“ in der
קדשה springen'.

קדיש *t* ,Heiligung' 1 ,ק' השם'
H. des Gottesnamens' durch Zeug-
nisleiden oder durch e. gutes
Tun, sofern es gesetzlich nicht
geboten ist. | 2 Lobsagung zur
,Einweihung' von Sabbat u.
Festtag über Wein oder Brot.

קדישין *t* ,Antrauung' (zu unter-
scheiden von קדישין ,Heim-
führung').

קדחה 1 *h* ,(hitziges) Fieber' 'ק'
,רביעית', viertägiges'. 2 ,Elend'.

קדיש [heilig'] *t* ,Gebet für das
Seelenheil' der Eltern oder
anderer naher Verwandter von
männlichen Personen während
des ganzen ersten Jahres u.
später am Todestage gesagt. |
Das 'ק' דרבנן (für unsre Leh-
rer') enthält am Schluß einen
Wunsch für die Gelehrten u.
ihre Schüler. Vgl. רבנן.

קדישניק *hd* , Einer der Kaddiſ
sagt'.

קדם *t* ,vorher, vorweg, erstens',
ק' כל ,vor allem' | 2 ,ehe'.

קדמון *h* 1 ,östlich' | 2 ,der Vor-

- zeitangehörig'; unzere קדמונים
,unsere Vorfahren'; fun קרים
(ån) ,seit uralten Zeiten'.
אוצר הקדש *h* ,Heiligtum';
,der heilige Schatz'.
קדשה *t* ,Heiligung'; ein beim 3.
Absatz des Achtzehn-gebets
stehend gesprochenes Gebet.
קהל *h* ,Gemeinde' als Institu-
tion. a kähäl'se zach ,e. Ge-
meindeangelegenheit'.
קהלה *h* ,Gemeinde' sofern sie
aus Personen besteht.
קוואטער ,Gevatter', der bei Be-
schneidungen das Kind hält.
קוואל 1 ,Quell'; 2 ,Qual', Mz
קוואס ,Kwaß', säuerliches Ge-
tränk aus Roggenmehl u. Malz.
r p [Äpfeln.
קוואסניצע Gericht von gesäuerten
זיד קוואסען auf ,eifrig hinter etw.
her sein'. *p*
קוואקען ,quaken' v. Enten, Frö-
schen.
קוואקע ,Gluckhenne'. *p*
קוואקען ,glucken'. *p*
קווארט ,Quart' Maß für Flüssig-
keiten, Vk קווארטירעל *p*
קווארטאל ,Quartier, (Stadt-)Vier-
tel', Mz ען.
קווארען ,ausgemergelt, abge-
zehrt werden'.
קובע *t* [Mw v. קבע | קבוע ,be-
stimmen, festsetzen'.
קאפקע = קובקע.
קוגעל e. Sabbatspeise, Art Pud-
ding.
- קודלא (ווא) טע ,zottig', Hund. *p*
קודלע (קודרע) ,Locke', Mz ס auch:
,Zotten, zottiges Haar', *p*
קוה ,Kuh', Mz קיה.
קוזניע ,Schmiede'. *p* kuźnia
קוטאס ,Quaste, Troddel' am
Gürtel. *p* kutas
קוטשמע ,Mütze' mit Ohrenklap-
pen. *p*
קויבער [Kober] ,Korb' (nur in
Polen, nicht in Litauen).
קויהל (קויל) ,Kohle', Mz ען.
קויט ,Kot'.
קויטיג ,schmierig, schmutzig'.
קויט ,Quittung'.
קוויטעל ,beschriebener Zettel'.
1 ,Anweisung' auf Brot; 2
,Quittung', lombard-kwitten
,Pfandscheine'; 3 ,Wechsel';
4 dem hasidischen Wunder-
rabbi gegebener ,Bittzettel';
Mz קוויטען u. קוויטלעך.
קוויטעל ,Blüte', Mz ען; Vk
קוויטעלע *p* kwiat
קווינקלען זיד (קווע) ,zaudern,
zögern'.
קויל ,Kugel', Vk קוילכעל.
קוילען-ווארפער ,Maschinenge-
wehr' = פולעמיאטע.
קוילעטש ,geflochtenes Weißbrot'
für Sabbat u. Festtage.
קוילען זיד ,sich kugeln' vor Ver-
gnügen.
קויל(ען)ען [keulen'] 1 ,schlachten,
insbes. rituell; 2 ,hinmorden'.
קוילערן זיד [kollern'] ,sich wäl-
zen'.

קוימען ,Schornstein', Mz ס; Vk קוימענדעל *p*

קוינט ,Quentchen', ein bißchen. קויפ ,runde Erhöhung'; bes. das bei gutem Messen mit einem Trockenmaß Überstehende.

קויציע ,Kaution, Sicherheitsleistung'.

קויקלען s. קויקלען.

קויקען ,erquicken'.

קויש ,Korb', Mz ען; Vk על' u. קוישעל *p* kosz

קוד ,Küche'.

קוכינע ,Köchin'.

קוכען ,Kuchen', Mz ס.

קוכער ,Koch'. *p* kucharz

קול *h* ,Stimme'; auf'n קול ,laut'; Mz ורת; Vk קול'על *p*

קול *h* [Stimme eines Rufenden'] ,Aufruf, Proklamation'; Mz ס'.

קול(י)אורע ,lahm, hinkend'. *p*

קולאק 1 , (geballte) Faust, Faustschlag'; 2 ,Wucherer' in Dörfern. *p* קולבע

קוליע 1 ,Ball'; 2 ,Krücke', Mz ס auch ,Stelzen'. *p* kula

קוליען זיד ,einen Purzelbaum schlagen'. *p* kulać

קוליש ,Kartoffelsuppe', in Kleinrußland beliebt.

קולקע ,Kügelchen'; Mz ס, Vk קולקעלעך *p*

קומ'מייח *h* ,emporgerichtet' štel-len zich *k.* ,sich bäumen' v. Pferden. [mend'.

קומען ,kommen'; קומענדיג ,kom-

קונדיס ,wilder mutwilliger Junge, Schlingel', Mz קונדיס *p* kundys (kleiner Haushund).

קונה *h* [Mw v. קנה] ,Käufer', Mz קונים; *k.* zein ,kaufen', *k.* šem zein zich ,sich einen Namen erwerben'.

קונטרס [commentarius] 1 ,Bro-schüre'; 2 ,gedruckter Bogen' aus e. Buche.

קונע ,Halseisen'. *p* kuna

קונץ ,Kunst'; gew. Mz ען ,Künste, Kunststücke'.

קונציג ,künstlich, kunstvoll'.

קוסט ,Busch, Strauch', Mz עס u. ען. *r*

קוסטארניק ,Gebüsch'. *r*

קוסען ,küssen'. gew. קושען *p*

קועטשען ,drücken, quälen'; mit di pleizes ,die Achseln zucken' (auch: a kwetšeniš mit di pl.); a kwetš thun bei der hand ,die Hand drücken'.

קועלען [quellen'] ,sich sehr freuen'; er hât gekwollen.

קוויילען זיד ,sich quä-len', bes. v. körperlicher Arbeit. [dern'.

קוענקלען זיד ,sich sträuben, zau-ropע ,Haufe', Mz ס; Vk קופקע, Mz קופקעלעך *p*

קופער ,Kupfer'.

קופעל [Vk v. ,Kufe'] ,Trinkge-fäß, Trinkglas'.

קופלעק ,Bierkanne'. *p*

קופערט ,Koffer'.

קויציע 1 ,Hirse mit Honig ge-

- kocht' bei den Ruthenen beliebt u. den Juden zur Weihnachtszeit geschenkt | 2, Heilig-Abend'.
- קוצעניו-מוצעניו zein mit ,sehr intim sein mit', scherzhaft.
- קוקאוקע ,Kuckuck'.
- קוקורוזע ,Mais'. *p* kukurudza.
- קוקלע ,Puppe'.
- קוקען ,kucken, blicken, sehen'; a kukk thun (oder: chappen) auf ,einen Blick werfen auf'.
- קוראָלאַפּניק ,Hühnerdieb' (Ausdruck der Geringschätzung).
- קוראַציג ,Heilung'.
- קורווּע , (öffentliche) Dirne', auch Schimpfwort. *p* kurwa
- קורטקע ,Jacke' für Männer u. für Frauen. *r p*
- קורע *h* [Mw v. קרע] *k*. zein ,einreißen' das Kleid als Zeichen der Trauer.
- קורצקייט ,Kürze'.
- קוש ,Kuß', Mz קיש .
- קושװאָד ,Flitterwoche'.
- קושען ,küssen'.
- קושאַק ,Strauch'. *p* krzak
- קטיגור *t* [griech.] ,Ankläger', insbes. der anklagende Engel.
- קטן *h* ,klein, minderjährig'.
- קטיני אַמנה ,kleingläubige'.
- קטרת *h* ,Räucherwerk'.
- קידער ווידער ,gespanntes Verhältnis, Gegensatz'.
- קידיה *t* ,das Sich-hinstrecken, Niederfallen'.
- קיהלקייט ,Kühle'.
- קייט *t* ,Bestand, dauernde Existenz', kamf far'n *k*. ,Kampf ums Dasein'.
- קיטעווען ,kitten, zementieren'.
- קיטעל [Kittel] langes weißes ,Leinenhemd', bei feierlichen Gelegenheiten über die Kleider gezogen; auch vom ,Leichenhemd', Mz קטלען .
- קיי און שפיי [gekaut] ,wertlos, unbedeutend'.
- קייט ,Kette'; Vk קייטעלע , Mz ד . קייטלען ,anketten'.
- קיילעכדיג ,rund'; geld iz *k*, a *k-e* יתומה ,eine Vollwaise'.
- קייין ,kein'.
- קייין [gen] ,nach' örtlich.
- קייען ,kauen', Mw געקייט .
- קייקלען ,rollen, drehen', a papiros ,e. Zigarette drehen' | *k*. zich ,sich wälzen' auf der Erde; *zei k*. zich aráb fun barg; trehren (,Tränen') haben zich gekeikelt auf di bakken.
- קיישעל ,Körbchen', Vk v. קייש , Mz קיישלעך .
- קיד ,Küche'.
- קיכעל ,kleiner Kuchen'.
- קילע (לאָ) ,Bruch' (Leiden). *p*
- קיהלע ,Kühle'.
- קילקע ,Kielke' kleiner heringsartiger Fisch, wohl nach der Stadt Kiel genannt, Mz ס .
- קיימאָלן *t* 1, ,das uns Feststehende'; 2, (Geld-)Betrag'.
- קימעל ,Kümmel'.
- קינפעט ,Kindbett'.

קימפעטאָרין, Kindbetterin'.
 קין, Kinn'; Vk קינדעל.
 קינד, Kind'; zu k. gehn, nieder-
 kommen'; k. un קייט, Kind
 und Kegel'; Vkmz קינדערלעך.
 קינדווויז, in der Kindheit', fun
 k. an, von K. an'.
 קינדיש, kindlich, nach Art eines
 Kindes'.
 קינדישקייט, Kindlichkeit'.
 קינדלעך, e. Kind bekommen, ge-
 bären'.
 קינדעריש 1, kindlich, Kinder-';
 k-e šich, Kinderschuhe' | 2, kin-
 disch', שׂכָּל, k. Verstand'.
 קינה h, Klagelied', Mz וּת.
 קינזשאַל, Dolch'. r p
 קיניגעל, Kaninchen', Mz גלעך.
 קיניגען, König sein, herrschen'.
 קיסר t [griech.], Kaiser'.
 קיסרות t, Kaisertum'.
 קיצעלדיג, k-e geſeften, kitzlig'
 (bedenklich, wenig sauber).
 קירבעס, Kürbis'.
 קירזשנער, Kürschner'.
 קירעווען, lenken'. p kierowac
 קירזליד, in Kürze, bald'.
 קישען, Kissen', Vk קישעלע.
 קישקע 1, Darm'; 2, Schlauch';
 gummene, Gummischlauch'. p
 קל, leicht', vgl. לַקָּלָא; קל
 רְחֹמֵר; לַקָּלָא, קל
 Schluß vom Leichten auf
 Schweres, vom Schw. auf L.
 קלאַג, Klage, Beschwerde', Mz עס.
 קלאַגעדיג, kläglich' Verdienst.
 קלאַגען זיך, klagen, sich beklagen'.

קלאַדקע, Steg, Brücke für Fuß-
 gänger'.
 קלאַווישען, Klaviertasten'. p
 קלאַטניץ, Zank'. p
 קלאַטקע, Käfig'. p
 קלאַנג, Gerücht', Mz ען.
 קלאַניצען זיך, sich (demütig) ver-
 beugen'. r p
 קלאַפּ, Schlag' auch der Uhr,
 ,Hieb', a töt k. ,tödlicher Hieb',
 Mz קלעפּ.
 קלאַפּאַט, Sorge, Kummer'. p
 קלאַפּאַטשען זיך, besorgt sein,
 sich beunruhigen'.
 קלאַפּסערדע (p klepsydra, Was-
 seruhr, Sanduhr), Plakat, öf-
 fentlicher Anschlag' (vom Volk
 als Zus.setzung von ,klappen'
 u. סְדָרָה gedeutet).
 קלאַפּען, klopfen' in šuhl arein
 ,zum Gottesdienst rufen'; m'
 hāt geklappt trewoqe, man hat
 Aufruhr verkündet'; ,schlagen'
 vom Herzen.
 קלאַפּענדיג, klopfend' Herz.
 קלאַפּעניש, Schlagen, Klopfen' an
 e. Tür.
 קלאַץ 1, Klotz'; 2, Balken', Mz
 קלעצער; Vk קלעצעל.
 קלובניק, (große) Gartenerdbee-
 re'. r
 קלויבען 1, sammeln' | 2, aus-
 wählen', gekliebene šriften fun
 NN, ausgewählte' || k. zich. er
 klaubt zich הַחַנּוּה (Hochzeit)
 zu häben ,trifft Anstalten, be-
 reitet sich vor'.

- קלויז ,Klaus', Betstube bes. der Hasidim; Vk קלויזעל.
- קלויס ,Kloß', קלויסקע, קלויס.
- קלומאַק ,Bund, Bündel', Mz קלומאָק. *p* tlomok
- קלונג ,Klang, Ton' mit'n glekkel. בָּק' ר' ,Leichtsinn', קלונה ראַשׁ oft ,barhäuptig'.
- קל(ר)אַטקע ,Käfig'. *p*
- קלויאַטשע ,Stute'. *p* klacz
- קלויאַמקע ,Klinke' an der Tür; קהה'שע ק' ,Gemeindebeamter'.
- קלויאַן ,Ahorn', Mz עס. *p*
- קל(ר)אַפע ,Klappe, Scheuklappe, Ohrenklappe'.
- קלויאַש (franz. cloche) ,glockenförmiger (Frauen-)Rock'.
- קלויגען זיך [klügeln] ,angestrengt nachdenken'.
- קלויסקע ,Klößchen' zur Suppe. *p*
- קלע ,Leim'. *p* klej
- קלויבען s. קלויבען.
- קלויד ,Kleid'; Vk קלוידעלע.
- קלויזעל Vk v. קלויז.
- קלויט ,kleiner Laden, Bude', Mz ען. *p* kleta
- קלענער ,klein', Kompar. קלויז; Vk Mz קלוינינקע u. קלויניטשקע.
- קלוינערהייט ,klein' Umstw.
- קלוינוואַרג ,Schar von Kindern'; עסענוואַרג vgl.
- קלויניטשעדיטעלדיג ,kleinstädtisch'.
- קלוייען ,leimen'.
- קלוייען ,Kleie'.
- קלוימאַט *m* ,Klima'.
- קלוי 1 ,Keil' (längliches Dreieck); 2 ,Zwickel, Einsatz' im
- Kleide, um es weiter zu machen. Mz עס. *p* klin
- קלוינג ,Klinge' des Messers; Vk קלוינגעל.
- קלוינגען ,klingeln, läuten', Mw geklungen.
- קלויסקעלע ,Klößchen', Mz ד. *p*
- קלויפּעקע , (Faß-)Daube'. *p* klepka.
- קללּה *h* ,Verwünschung, Fluch', Mz תּוּתה ,starke Verwünschungen' für: טויט-ק' die jmdm den Tod wünschen.
- קללּה'ן *hd* ,fluchen'.
- קלע ,gew. קלוי ,Leim'. *p*
- קלעזמער [s. בּלוי] ,Musiker', Mz מאַריום.
- קלעמפע 1 ,Märe'; 2 ,böartige Frau, Megäre'.
- קלעפּיג ,klebrig'.
- קלעפּען ,kleben'. *p* klepać
- קלעק ,Klecks, Fleck', Mz ען. špeien k-en [auf etw. spucken] ,verzichten'.
- קלעקען [klecken] 1 ,etwas helfen od. ausmachen', di zapasen wellen kl. auf 6 הַדָּשִׁים ,die Vorräte werden für 6 Monate ausreichen' | 2 ,beklecksen, beflecken'.
- קלע(ה)רען ,sinnen, nachdenken', a klēr thun ,nachdenken'.
- קלפּה *t* 1 ,Schale', קלפּה ,Knoblauchschale' Wertloses; 2 ,böse Macht, unreiner Geist', Mz זח.
- קלפּי *t* [griech.] ,Urne, Wahlurne'.

קלוקיל *t*, Versündigung'.
 קמח *h*, Mehl'.
 קמיע *t*, Amulett', Mz קמיעות.
 קמיעה *t*, der vierte Finger'.
 קמץ *t*, karg, Geizhals'.
 קנא *h*, Eiferer', Mz ים.
 קנאבעל, Knoblauch'.
 קנאיש, eifernd, fanatisch'.
 קנאה *h*, Eifersucht'.
 קנאפ, Knopf'; Vk קנעפעל, Mz
 קנעפעלעך.
 קנאפ־וואָס, ganz wenig, kaum'.
 קנאפעל, Absatz' an Schuhen od.
 Stiefeln, Mz פלען'.
 קנאק 1, Knacken'; 2, Sensation';
 3, Trinken' scherzhaft: ma-
 chen a guten k.
 קנאקערויג, Aufsehen erregend;
 hochtrabend', werter, Worte'.
 קנאקען, knistern' von Papier;
 2, knallen' mit der Peitsche.
 קנוט *m*, קרוטע *w*, Knute'.
 קנוטערווען, (jmdn) knuten'.
 קנויט 1, Docht'; 2, Lunte, Zünd-
 schnur' (brenn-k.), Mz קנויטען;
 Vk קנויטעל.
 קנויל, Knäuel', Vk קנוילכעל.
 קנופ, Knoten', Mz ען u. קנעפ.
 קנור, Brumbär', Mz ען.
 קניה *t*, Kauf', Mz רות.
 קניידעל, Knödel', Mz קניידעלעך.
 קנייטש, Runzel, Falte', Mz ען.
 קנייטשען, zuw. קנייצען, in Fal-
 ten legen, zusammendrücken';
 die Stirn, runzeln'. zich k. wi
 a wärim, sich krümmen wie
 ein Wurm'.

קנייפען, kneifen'; a knipp thun
 (geben) in bekkel, in die Backen
 kneifen'.
 קנין *h*, Erwerbung'.
 קניפ, Knoten'. bahn-k., Knoten-
 punkt'.
 קניפעל, Knoten' des Schneiders.
 קנייפען, knüpfen'.
 קניוש, קניוזש e. Art, Pastete' bei
 den Kleinrussen, Mz עס.
 קנס *t* [latein.], Geldstrafe'.
 קנס־מאָהל, Verlobungsfest'.
 קנס' (ענ)ען, G. verhängen'; פער-
 קנס'ען, verloben' wegen der
 bei Zurücktreten zu zahlen-
 den Geldstrafe.
 קנעטען, kneten', Mw געקנאָטען
 ('עטען).
 קנעלען, einpauken, einrichtern'
 von der mühsamen Arbeit des
 Elementarlehrers; auch von
 angestregtem eigenem Ler-
 nen.
 קנעפעל, Knopf', Mz פלעך'.
 קסוואַנדז, katholischer Geistli-
 cher', Mz עס. *p* ksiadz
 קעגען, gegen'.
 קעגענאויבערויג, gegenüber (auf
 der andren Seite) befindlich'.
 קעהרען. däs redel hāt zich a
 kehr gegeben, das Rad hat
 sich gewendet'.
 קעז, Käse'.
 קיכען, Küche', Mz קוד, קעד.
 קעכין, Köchin', Mz ס.
 קעלביג, trächtig' Kuh.
 קעלבען זיך, kalben'.

קעלט, Kälte', Mz ען.
 קעלעך, (Maurer-)Kelle'.
 קעלנ(י)ז, Kutscher-sitz, -bock'.
 קעלנער, Kellner', Mz ס.
 קעלנערקע, Kellnerin'.
 קעלער, Keller', Mz ס.
 קעלעשיק, קעלישאַק, p, Gläschen,
 Spitzglas', Mz קעלישאַקע.
 קעמעל, Vk v. קאַם, Kamm'.
 קעמעל, m, Kamel', Mz קעמלען.
 קעמעפּ, trockne Stelle' in e. Teich
 oder Bach. p
 קענטיג, erkennbar, deutlich'.
 קענטליך, ersichtlich'.
 קענטעלע, Vk v. קאַנט, Kante'.
 קיניגען = קעניגען.
 קענען, können'; er kenn
 ,kann', gekennt, gekannt'.
 קענען, kennen'; er kenn, kennt'.
 קעסט, Beköstigung' im Gast-
 haus; insbes. ,Kost' des jungen
 Ehepaars im Elternhause;
 daher: kest-eidem.
 קעסטניק, Kostgänger, der Kost
 bei jmdm erhält'.
 קעסטעלדיג, k-e hōzen, karierte'.
 קעסטעל, Kästchen', Mz טלעך'.
 קעסעל, Kessel', Mz סלען'.
 קעפעל, Vk v. קאַפּ, Kopf', auch:
 ,Überschrift'.
 קערבעל, 1 (קאַרב) ,kleiner Korb';
 2 ,Silberrubel' (von dem ge-
 kerbten Rande), Mz בלעך'.
 קערה, Schale', insbes. für den
 Seder-(Passah-)abend.
 קערמעש, Kirmeß', Vk קערמעשלעך.
 קערנערדיג, körnerreich' Ähre.

קערעל, Kern', Mz קערעלעך.
 קערענדעל, Körnlein'.
 קערפּער, Körper', Mz ס.
 קערץ = קאַרעץ, Scheffel'.
 קעשענע, Tasche' insbes. für Geld.
 קעשען, t, aufbrausend'.
 קעשענע, t, aufbrausendes Wesen'.
 קען, h, Ende'.
 קעב, t, (jüdischer) Fleischer, Metz-
 ger'; Mz רם.
 קעב, t [Bestimmtes], regelmä-
 ßige Unterstützung' aus der Ge-
 meindekasse für verschämte
 Arme.
 קעציר, t, Kürzung', בּק, in Kürze,
 kurz'; der 'ק fun'm bešuldi-
 gungsakt, Auszug'.
 קעציר, h, reicher Mann, vornehmer
 [Herr].
 קראַגען, Kragen', Mz ס.
 קראַהען, Mz קראַע, Krähe',
 קראַוויאַנקע, Pockenimpfstoff'.
 קראַוויאַרש, Milchhändler, der
 selbst Kühe besitzt', Mz עס.
 p (krowa, Kuh').
 קראַש, Maulwurf'. r [ster. p
 קראַטע, Gitter' insbes. am Fen-
 קראַטען, karriert' Jacke.
 קראַמאַל, Stärkemehl'. p
 קראַליק, 1 קרוי, Kaninchen'; 2, Gän-
 seblümchen', Mz עס. p
 קראַם [Kram] Waren u. Geschäft
 des Krämers, Mz ען; Vk קרעמעל.
 קראַמאַלע, Aufruhr, Empörung'. r
 קראַנק, 1 ,krank'; 2 ,schwach'.
 קראַנקערהייט, Umstw.
 קראַפּעל, 1 Krapfen' Vk קראַפּעל;

- 2 ‚Dreispitz‘, Hut von Beamten.
- קראָפּ, Kropf‘.
- קראָפּיווע, Brennessel‘. *r*
- קראָק, ‚Schritt‘, Stelle wo die Beine (Beinkleider) zus.treffen. *p*
- קראָקווע, ‚Dachsparren‘, Mz ס. *p*
- קראָקען, ‚krächzen, krähen‘.
- קראָן *h*, ‚Opfer‘, Mz קראָנוח oft von Erschlagenen, im Kriege Gefallenen.
- קראָן מינהה Name eines bei Frauen sehr beliebten Gebetbuches mit jüdischer Übersetzung, Amsterdam 1725 u. oft.
- קראָב 1, ‚Verwandter‘, Mz קראָבִים | 2 ‚nahe‘, ק 9000 zekk ‚annähernd 9000 Säcke‘.
- קראָבִיה שאַפט ‚Verwandschaft‘.
- קראָטשען (durch Winkelzüge) täuschen‘. *p* kryé
- קראָטשעק, ‚kleiner Haken, Karabinerhaken‘, Mz טשאַקעס. *p*
- קראָוויג, ‚kraus‘ hērlech.
- קראָוין, ‚Krone‘; als Anrede ‚Liebster!, Bester!‘
- קראָווינען, ‚krönen‘.
- קראָוין, ‚Kaninchen‘. *p*
- קראָם, ‚krumm‘; k. kukken ‚schel sehn‘; a krumme עצה ‚schlechter Rat‘ | zi (die Ermordete liegt in der k. fun‘m bett ‚querüber‘.
- קראָם יבֿלאָה [vgl. Jos 9, 4; 2 Sam. 15, 32] ‚zerrissen und zerlumpt‘.
- קראָפּניק, ‚Graupensuppe‘. *p*
- קראָק, ‚Haken‘.
- קראָשאַק, ‚Busch, Strauch‘, Vk על. *p* krzak
- קראָזח התורה *t*, ‚das Lesen‘, das gottesdienstliche Vorlesen aus der Tora.
- קראָזח שְׁמַע das Rezitieren des Glaubensbekenntnisses ‚Höre, Israel‘ (Deut. 6, 4 ff.) mit den dazu gehörigen Gebeten.
- קראָוודע, ‚Kränkung, Beeinträchtigung‘. *p* krzywda
- קראָוודע(ז)ען, ‚kränken, beeinträchtigen‘.
- קראָוויזם *m*, ‚Krisis‘.
- קראָוויז, ‚Kreuz‘ am Leibe.
- קראָוויקירען, ‚kritisieren‘.
- קראָווייען, ‚krähen‘; a kreih geben.
- קראָוויז, ‚Kreis‘, Mz ען.
- קראָוויזלען, ‚kräuseln‘ die Haare.
- קראָוויטעכץ u. Mz ער, ‚Kräuter‘.
- קראָווינק = קראָענק.
- קראָוויצער, ‚Kreuzer‘ Kriegsschiff, Mz ס.
- קראָוויכען, ‚klettern‘, krich arauf auf dem baum.
- קראָווימען, ‚krümmen‘. k. zich ‚Grimassen machen, das Gesicht verziehen‘ vor Lachen od. vor Verdruß.
- קראָווי, ‚Eisstück, Eisscholle‘, Mz קראָוויס. *p* kra
- קראָוויגען [kriegen] ‚bekommen, erhalten‘, Mw gekrogen u. gekriegen. [ken‘.
- קראָוויגען זיך, ‚sich streiten, zan-

קריעה *t*, das Zerreißen, der Riß';
a k. reissen, einen Riß in das
Kleid machen' als Zeichen der
Trauer. ק' בְּלִיָּה gehen, ab-
gerissen und zerlumpt', vgl.
קריע.

קריעה ים-סוף, Spaltung des
Schilfmeers' sprichwörtl. für
etwas sehr Schweres.

קרייען 1, einritzen, eingravieren';
2 mit di zainer, knirschen'.

קָרָן *w* 1 *h*, Horn'; 2, Kapital',
קָרָמָת ק' 'eiserner Fond'.

קרעדעניץ, Anrichtetisch, Büffet'.
קרעט, Maulwurf'. *p* kret
קרעטשמע, Schenke, Dorfschenke'.
p karczma

קרעכץ, Jammern'.

קרעכצען 1, seufzen', a k. geben
,wehklagen' nach dem Tode
jmds; 2, jubeln'.

קרעלען, aufwallen, schäumen'.

קרעמעל V_k zu קראָם.

קרעמען, Kiesel'. *p* krzemień

קרעמפעווען, fesseln'. *p*

קרעמפען, Krämpfe'.

קרעניצע, Quell'. *r*

קרענק 1 (קריינק) Krankheit'; 2
,Leiden, Übel'; 3, Unbedeuten-
des, Nichts', k. zollst du keien
,nichts sollst du essen' (vgl.
מָכָה).

קרענקען, krank werden od. sein'.

קרעסלע, Armsessel'. *p* kresło

קרעפינקע 1, Tüpfel' auf Kleider-
stoffen; 2, Teigfleckchen'. *p*

קרעפעל, Krapfen', mit Fleisch
oder Käse gefüllt, Mz פֿלעך.
קרקע *h*, Platz, Stück Erdboden'.
קרשנים *h*, Bretter', insbes. zur
Beerdigung.

קָשָׁה *h*, 'schwierig'.

ניש-קשה, 'schwer'; s. קשה-דיג.

קשיות *t* [Schwierigkeit]
,Frage, Einwand'; ק' קלֶאָץ-ק'
hd, 'schwere Frage'; Mz קשיות.

קשוודען, 'beeinträchtigen,
Unrecht zufügen'. *p*

קָשָׁר *h*, Knoten; Verknüpfung'.

רָבִי = ר'.

רבונו של עולם = רבש"ע,
Herr der Welt' Gott.

ראש השנה = ר"ה, Neujahr'.

רוח הקודש = רה"ק,
der heilige Geist'.

רובעל כֶּסֶף = רו"כ,
Rubel Silber'.

ראש חודש = ר"ח,
Neumondstag'.

רה"ח Abgabe für, Rabbi, Hazzan,
Šammaš' bei Familienfesten.

רוצה לומר 1 = ר"ל,
das heißt' | רחמנא לְאַלְן 2,
Gott behüte uns!'

רמב"ם = Rabbi Mose ben Maimon.

רש"י = Raši, R. Salomo Isaaki,
Ausleger des Alten Test. u.
des Talmuds.

ראשי תיבות = ר"ת [Anfänge
von Worten], Abkürzungen'.

ר' האט [ihr]. ר' [ihr habt].
ראב(ע), Rabe'.

ראבאוויען, ausrauben,
plündern'. *p* rabowac

רב-הכולל, Ober-Rabbiner' über eine Anzahl von Gemeinden.
 משה *t* 1, Rabbiner, Lehrer', משה רבנו, Mose unser Lehrer'; Mz רבנים | 2 in Anrede: 'Herr', an unbekannte Glaubensgenossen: ר' קרוב, Herr Verwandter'; Mz רבותים, 'meine Herren' רבותי.
 רבנים *t* die Wunderrabbis der Hasidim. [Mehrzahl: רב *h*, zahlreich', Mz רבים, viele; רב *h*, Menge'; דאס רוב, die Mehrzahl' | רב מנן ורב בנן |, die Majorität der Zahl ('מ') und der Bedeutung ('ב' eigtl: Gebäude).
 רבון *t*, Herr, רבוננו של עולם, Herr der Welt' Gott (oft als Ausruf).
 קדחת רביעית *h*, vierter'; קדחת רביעית, viertägiges Fieber'.
 רבי'ציון *hd*, Frau des Rabbiners'.
 רבנות *t*, Rabbiner-amt, -stelle'.
 רבניש *hd*, zum Rabbiner (od. zu seiner Tätigkeit) gehörig'.
 רבנן *z* אגן, unsre Lehrer'. רבנן זאגן, jede Hoffnung aufgeben', weil dies 'ק' gew gesagt wird, wenn man mit dem Lernen eines Stücks Talmud fertig ist.
 רבן *h*, Zorn'; בר', in Zorn'.
 רבן *t*, jähzornig'.
 רגילות *t*, Gewohnheit'.
 רגל *w*. 1 *h*, Fuß'; 2, Wallfahrtsfest'. Die שלש רגלים sind: Pas-sah, Wochenfest, Laubhütten.

רְגֵל-גְּעוּלָה *hd* Spenden, die an den W. gegeben werden.
 רדיפה *t*, Verfolgung', Mz רות.
 הרובע, Ofenloch'. *p* gruba.
 ראג, Horn; Ecke, Kante'.
 רודערן, mit Geräusch sich bewegen' v. der Nadel.
 רודפ'ען *h* [רדף] r. zein, רודף, Ruhe'. [verfolgen].
 רווח *t* 1, Gewinn, Nutzen' beim Handel; 2, Zins'; Mz רווחים.
 רווחי'דיג *hd*, vorteilhaft'.
 רוח *h*, Geist', oft, böser Geist', ר' הקדוש, der heilige Geist'; Mz רוחות.
 רוחי'ני *t*, geistig, geistlich', ר' רוחי'ני, geistlicher Trank'.
 רוחי'ני *t*, etwas Geistiges, ätherisches Wesen'; די נשמה (Seele) iz a r. [רוטער].
 רוט, Rute, Besenreis', Mz רוטער.
 רויב, Raub', ר' חיה, Raubtier'.
 רויג (ען), Rogen' vom Fisch.
 רויהע מאטעריאלען, Rohmaterialien'.
 רוזע, Rose', Mz רוזען; Vk רוזעלע.
 רוט (ה), rot' (Rote' und Gelbe' gelten als verschlagen und tückisch); Vk rôtinke epelech.
 רויטליך, rötlich'; זי wert rôtlicher, errötet'. [den'.
 רויטלען זיך, sich röten, rot werden.
 רוט, Herz, Coeur' Karte.
 רויד, Rauch', Mz עס. [werk'.
 רויכווארג, Rauchwaren, Pelz-sah, Wochenfest, Laubhütten. רויכערדיג, qualmend', lempel.

רויכערן ,rauchen' Pfeife, Ziga-
rette. רוים ,Raum'.
רוימען ,räumen'.
רוימען ,raunen, leise sprechen';
zi raumt ihm in ôer arein.
רוישיג ,geräuschvoll, lärmend',
ferzammlung.
רומפעל ,Morgen nach der Hoch-
רופא *h* ,Arzt'. [zeit'.
רופען ,nennen'.
רוצח *h* ,Mörder; gewalttätiger
Mensch', Mz רוצחים.
רוקען ,Rücken' Mz ס.
רוקען ,rückén'. zei r. zich weiter
foraus ,sie rücken weiter vor-
wärts'. Auch: zich a rukk
foraus thun.
רורקע ,Röhre'.
רוז(ש)אנדצע ,Verwalter', Mz ס;
רוזאווער ,Rost'. [*p* rzadca.
רוזאווערן ,rosten'.
רחבית *t* 1, Geräumigkeit, Weite';
2 ,Behaglichkeit' der Lebens-
רחם *h* ,barmherzig'. [führung.
רחמן *t* ,barmherzig', Mz רחמים
בני־רחמים ,Barmherzige, Söhne
von B.' d. h. Israeliten.
רחמנא לצלן *t* ,Gott behüte uns!'
רחמנית *t* ,Erbarmen, Barm-
herzigkeit'; a r. auf dir ,es
ist zum E. mit dir'.
רחמנות'דיג *hd* 1 ,barmherzig'
r-e augen; 2 ,erbärmlich, Mit-
leid erweckend'.
רטיבית *t* ,Feuchtigkeit'.
ריאדאוואי ,gemeiner Soldat'. *r*
ריאה *t* ,Lunge'.

ען ,Rübe', Mz ריב.
ריב-אויזען ,Reibeisen'.
ריבא ,Fisch'. *p*
ריגעווען [פאסט], mit losen Stichen
anheften'.
ריגעוואניק ,loses Anheften'.
רידעל ,Spaten', Mz רידעלן. *p*
רידעל ,mit dem Spaten graben'.
ריהרען 1 ,rühren'; a rihr thun
mit a brem ,eine Bewegung
machen mit der Wimper' | 2
,sich rühren', der wägen rihr
,bewegt sich'.
ריהרעוודיג ,rührig, emsig' Biene.
ריהרעוודיגקייט ,Rührigkeit'.
ריהרענדיג ,rührend' Anblick.
ריהרעניש ,Gerühre, schnelles
Sichbewegen vieler'.
רינה ,Gewinn' s. רנה.
ריזיקאליש ,riskant'.
ריזעדיג ,riesig' Krieg,
Unternehmung.
ריח *h* ,Geruch'. ר' ניהח ,wohl-
gefälliger G.' [Gen. 8, 21]; Mz
ריחות-ה' ,Fr.düfte'.
ריטשען ,brüllen' v. Löwen, Rind,
רייב ,Reibung'. [Esel.
רייבעק ,Geriebenes'; torf-r.,
Torfmull'.
רייבען 1 ,reiben'; 2 ,(stark) essen'
רייד ,Rede'. [gew. רעד (familiär).
רימאשין ,Phonograph'.
ריידעוודיג ,beredt'.
רייזע ,Reise', Mz ס. [fahren'.
רייטען ,reiten', auch ,(im Wagen)
רייטערקע ,Reiterin'; scherzhaft:
die im Hause befiehlt.

ריוכקייט, Reichtum'.
 ריונדעל, flache Schüssel'; Vk ריונדעל ריון.
 ריונקייט, Reinheit, Reinlichkeit'.
 ריוסטער, Register, Liste'. *p*
 ריוסעניש, Zerwürfnis; Hinund-
 her'; Mz ען.
 ריוענט, Notar'; *p* rejent.
 ריוטשקעלע, Flüschen' Mz ך. *r*
 ריומפלען [rumpeln], ein Geräusch
 machen' zB auf e. Instrument.
 ריונטשאַק, Marktplatz'. *p* rynecek.
 ריונען, rinnen'; Mw גערונען.
 ריונטשאַק, Rinnstein, Gosse'. *p*
 ריוס (ריועז), Rieß' Papier, Mz ען
 ריוסונעק, Zeichnung'; Mz נקעס. *r*
 ריוסעווען, zeichnen'. *r*
 ריוען, graben'.
 ריוקשטעלונג, rückständig, zurück-
 geblieben' in Bildung.
 ריופ, Rippe'.
 ריוקע, Fluß. *p*
 ריוולונג, Verleumdung'. *t*
 ריוולונג'דיג, verleumderisch'. *hd*
 ריוולונדער, Verleumder'.
 ריוולונג'דיק, betrügerisch'. *t*
 ריוולונג, Wink, Hindeutung'; Mz
 ריוולונג.
 ריוולונג'דיק [Einz.], Kriechtiere'; Mz
 ריוולונג, auch v. Ungeziefer.
 ריוולונג'דיק, Zermalmung'; *t*
 ריוולונג, der Glieder'.
 ריוולונג, schlecht'; Mz ריוולונג.
 ריוולונג, Regen'; Mz ריוולונג.
 ריוולונג, regnerisch'.
 ריוולונג, redigieren' aufrufen
 ,Aufrufe'.

רעדאקטאָר, Schriftleiter'.
 רעדאקטורען, redigieren'.
 רעדלעך, mit einem Rädchen (das
 Spitzen hat) Punkte od. Löcher
 machen' s. מַצְהָר־רעדעל.
 רעדע (ריוי'), Rede'; Mz רעדע.
 רעדעוויג, der reden kann'.
 רעדעל 1, kleines Rad'; 2, Kreis'
 von Menschen.
 רעדלעכווייז *r.*; *r.* zenen zich alle
 zegangen, in kleinen Trupps
 od. Abteilungen sind alle aus-
 einandergegangen'.
 רעדע, Bosheit; Unglück', Mz רעדע.
 רעוויראָווע, Revierbeamter'.
 רעווען, brüllen, laut schreien'. *r*
 רעוויצע, Schlachthaus'. *r p*
 רעטיך, Rettich'. | Vk
 ראש ה'דש | כלעך, Mz רעטעכעל
 'ר, Radischen'.
 רעטעניש, Rätsel'; *r-ful*, rätsel-
 haft, problematisch' Mensch.
 רעטשעניק, Buchweizenpudding';
 er kummt mit'n heißen *r.*, ist
 aufbrausend, jähzornig'.
 רעטשעניק קאַשע, B.grütze'.
 רעטשקע, Buchweizen'. *p*
 רעיון, Gedanke'; Mz רעיון.
 רעוועל, reell'.
 רעכט, Recht'; Mz רעכט u. רעכט.
 רעכנען, rechnen'; zich a rechnen
 geben, nachrechnen'.
 רעלסען (רעס), Schienen'. *r*
 רעמעל, Rahmen'; Vk רעמעל,
 רעמעלע. [herstellung'.
 רעמאנט, Ausbesserung, Wieder-

רענדאר (jüdischer) Pächter u. Schankwirt' bei poln. Gutsbesitzern. *p* arendarz
 רענדארקע ,Frau des Rendar'.
 רענדעל ,Dukaten' (vom gekerbten Rande, s. קערבעל), Mz דלעך'.
 רעסטאראן ,Mz ען; רעסטאראן Mz ס ,Restaurant'.
 רעעסטער ,Register'. *p* רעטשקע s. רעטשקע.
 רעקוויזירען ,requirieren'.
 רעש *h* ,Getöse'. [voll'.
 רעש'דיג *hd* ,lärmend, geräusch-
 רעש'ען *hd* ,lärmend, Getöse ma-
 chen', auch v. Kindern.
 רעשט *w* ,Rest', Mz ען; Vk לעך'.
 רעשעטע ,Sieb'. *p* rzeszoto
 רעשענוע ,Entscheidung, Urteil'
 zB des Senats in Rußland. *r*
 רפואה *h* 1 ,Heilung'; ר' שלמה ,voll-
 kommene Genesung!' Wunsch
 an einen Kranken. | 2 ,Heil-
 mittel'.
 רצה *h* ,in Gnaden wollen'. רצה
 (Aufforderungsform)Anfangs-
 wort vieler Gebete, bes. eines
 am Sabbat im Tischgebet ein-
 geschobenen.
 רצון *h* ,(guter) Wille'.
 רצועה *t* ,Riemen', bes. v. den Ge-
 betriemen (תְּפִלִּין), aber auch
 zum Strafen. [Mensch.
 רצחן *t* ,Mörder' gewalttätiger,
 רציחה *t* ,Mordtat; Gewalttat'.
 רק *h* ,nur'.
 רשות *t* 1 ,Bereich, Gebiet'; alle
 הרבים'ס ,alle öffentlichen

Plätze' | 2 ,Erlaubnis, Voll-
 macht'; di polizei iz unter der
 r. (Kontrolle, Aufsicht') der
 macht (,der Staatsgewalt').
 רשימה *t* ,Verzeichnis, Liste'.
 רשם *t* ,Eindruck'.
 רשע *h* ,Frevler, Gottloser', ins-
 bes. ,Judenfeind'.
 רשע מרשע *t* ,sehr schlechter
 Mensch'.
 רשעות *t* ,Bosheit, Schlechtigkeit',
 insbes. Antisemitismus.
 שה *h* ,Lamm'.
 שונא *h* ,Feind', ש' ישראל ,Anti-
 semit', משגע מיינע שונאים ,ver-
 rückt mögen meine Feinde
 sein!' häufiger Fluch.
 שטן *h* ,Satan, Teufel'.
 שיחת חלין *t* ,Unterhaltung über
 Profanes'.
 שכיר *h* ,Lohnarbeiter'; שכיר יום
 ,Tagelöhner'.
 שכירות *t* ,Gehalt, Lohn'.
 שכל *h* ,Verstand'. di red hāt
 zich ihm nit auf'n 'ש' gelegt
 ,ist ihm nicht richtig erschie-
 nen'; der שכל'סטרען plan ,der
 klügste Plan'.
 שכל'ען זיך *fun hd* ,sich durch
 Klugheit frei machen von,
 sich geschickt herausziehen'.
 שכל'דיג *hd* ,verständlich, klug'.
 שכר *h* ,Lohn, Vergeltung'; שכר
 טרחה ,Lohn für gehabte
 Mühe'; שכר למיד ,Lehrgeld,
 Schulgeld'.

שְׂמֵחָה *h*, 'Freude', Mz שְׂמֵחָה!
שְׂמֵחָה הַיּוֹרָה Fest der 'Gesetzes-
freude' am letzten Tage des
Laubhüttenfestes.

שְׂנֵאָה *h*, 'Haß'; שְׂנֵאָתָה הַנֶּחֱם, grund-
loser Haß; Gegenstand sol-
ches Hasses'; שְׂנֵאָתָה מָוֹת, töd-
licher Haß'.

שְׂעִיר *h*, 'Bock'; ש' לַעֲזָאזֵל, 'Sün-
denbock'.

שְׂפָה *h*, 'Lippe; Sprache'; ש' בְּרוּרָה, 'S.
[Zeph. 3,9], reine, korrekte S.'

שָׂק *h*, 'Sack, Trauerkleid'.

שָׂר *h* 1, 'Fürst'; שָׂר צָבָא, Ober-
befehlshaber' | 2, 'Schirmherr,
Schutzengel'.

שָׂרִיד *h*, 'entronnen'. kein וּפְלִיט
'kein Entronnener und Ent-
kommener'.

שָׂרֵפָה *h*, 'Feuersbrunst', Mz וָה.

שָׂרֵפ' (ענ) *hd*, 'abbrennen'.

שָׂרָה *t*, 'Herrschaft'; gew: Herr-
scher, Gebieter, vornehmer
Herr', Mz וָה.

ש"ב = שָׂר בְּשָׂר = (ש"ב) 'ein Ver-
wandter'.

ש"ב = שוֹחֵט וּבֹדֵק = 'Schäch-
ter', welcher das Fleisch auch
auf Erlaubtsein des Genusses
untersucht.

ש"ת = שְׂאֵלוֹת וְהַשְׂוֵבָה = 'Frage', Mz שְׂאֵלוֹת
וְהַשְׂוֵבָה, s. שְׂאֵלוֹת.

ש"א = שְׂיִתְרָה לְיָמִים טוֹבִים אָמֵן = 'möge er gute Jahre erleben'
'ehrender Wunsch bei Nen-

nung eines bedeutenden Man-
nes.

ש"ס s. ש"ס.

ש"ץ = שְׂלִיחַ צְבוּר = 'S. שליח s.

ש"ת = שְׁבֵת הַשְׂוֵבָה = 'Bußsabbat'
der Sabbat zwischen Neujahr
und Versöhnungstag.

שָׂא, 'Ruhe! schweig!' *p* *sza*. In
Anrede an Mehrere: שָׂאָם.

שָׂאֲבֵלע, 'Säbel'. *p* *szabla*

שָׂאֲבֵעַן, 'schaben' Fische, Mw ge-
šāben.

שָׂאָד, es iz mir gewēn a grösse
šād, es ist mir sehr leid ge-
wesen'.

שָׂאָדַעַן, 'Schaden', Mz ס; Vk שְׂעוּדַעַל.

שָׂאָדַעַן, 'schaden'.

שָׂאָם a šott thun, 'schütten'; wun-
šen häben zich a šott gethān
'Wünsche sprudelten hervor'.

שָׂאָטַעַן, 'Schatten', Mz ס.

שָׂאָטַקַע, 'Strumpf' für Glühlicht,
גָּאָד-שָׂאָטַקַעס. *p* *siatka*

שָׂאָיַקַע, 'Bande, Trupp'. *p*

שָׂאָכַטַע, 'Schacht'.

שָׂאָכַטַעַל, 'Schachtel', Mz טַלַעַן;

Vk Mz שָׂאָכַטַעַךְ.

שָׂאָכַעַרַן, 'handeln, feilschen'.

שָׂאָל, 'Schale'; Vk Mz שְׂעֵלַעַכַלַעַךְ.

שָׂאָל, 'Shawl', Mz עַן.

שָׂאָלָה, 'Frage' ('שָׂא' gesprochen).

שָׂאָלוֹת וְהַשְׂוֵבָה, 'Fragen und Ant-
worten; Responsen' wegen des
Religionsgesetzes.

שָׂאָלַעַכַךְ ('שוי'), 'Schalen, Schoten'
v. Bohnen usw.

שָׂאָם, 'Schaum'.

שאנדער-באדער ,schlimme Menschen, Bande' [verstümmelt aus: Gendarmen u. Panduren].
 שאנערוען ,schonen'.
 שאנק *w* ,Schrank', Mz (ען) שנק.
 שאס ,Schuß', Mz ען.
 שאסטען ,verschwenden, vergeuden'. *p*
 שאסעי ,Chaussee'.
 שאפע ,Schuppen' (nur durch Dach geschützt), Mz ס. *p*
 שאפע *w* ,Schrank'; Mz ען; Vk שאפעלע *p*
 שאף ,Schaf', Mz שאף; Vk Mz שעפעלעך.
 שאפען-פעלץ ,Schafpelz'.
 שאפענער קעז ,Schafkäse'.
 שאפען ,zu š. haben, zu sagen (befehlen) haben'.
 שאקלען [schaukeln] mit'n kopp ,mit dem Kopf wackeln'; er git a šokl mit'n kopp ,er schüttelt den Kopf'. | š. zich ,wackeln'; di ôern (Ohren') š. zich.
 שאר *h* ,Rest; übrige'.
 שארבען 1 ,Scherben'; Vk Mz שערבעלעך. | 2 ,gebrechlicher Mensch'. | 3 ,Schädel'.
 שארא (א) ,leises Geräusch'. *r*
 שארכען ,leise, schlurrende Bewegung machen'.
 שארע ,grau' Asche. *p* szary
 שארען ,scharren'.
 שארף ,scharf', Kompar. šarfer; š. lezen ,deutlich'.
 שארפקייט ,Schärfe'.

שאַ t [welches in'] dient zur Hervorhebung: fein šebb^efein ,hochfein'; gârništ šebb^eg. ,ganz und garnichts'; dāslezzte šebb^elezzte ,das allerletzte'.
 שאַיעה *h* ,Schwur, Eid', Mz יוה.
 שאַיעות *h* ,Wochenfest'.
 שאַיש *t* [Fehler'] ,Lappalie'.
 שאַה *t* ,Lob', Mz שאַהים.
 שאַבט *h* ,Stamm'.
 שאַביל *h* ,Pfad'; ש' הַהַב ,goldne Mittelstraße'.
 שאַיעי *h* ,siebenter'. שאַיעות *w* siebentes od. Sabbats-Jahr.
 שאַע *h* ,sieben'. שאַע בַּרְכוּת ,die 7 Lobsagungen' die nach der Mahlzeit während der Hochzeitswoche im Hause der Neuvermählten gesagt werden.
 שאַע *h* ,sieben'. di š. teg ,die 7 Tage' der ersten schweren Trauer um einen nahen Verwandten, während derer man auf einem niedrigen Schemel zu Hause sitzt; daher: š. zizzen.
 שאַע *s* ,שַׁעַר מְדוּרֵי גֵיהֶנָם'.
 שאַר *h* ,Bruch' als Leiden; Mz שאַר קַלִּי ,zerbrochenes Gefäß'.
 שאַר הַלֵּב *t* ,Herzbrechen, Herzeleid'.
 שאַר לַחֲוֹת *t* ,die (Buchstaben der) zerbrochenen Gesetzestafeln' (Exod. 32); auch: heruntergekommener Gelehrter.
 שאַר *h* ,Sabbat', Mz שאַר! ש' הַגְּדוּל ,der S. vor Passah';

שַׁבַּח שִׁירָה, der S. an welchem das Meerlied Exod. 15 gelesen wird; שַׁבָּת (ת) שׁוּבָה, 'Bußsabbat' zwischen Neujahr und Versöhnungstag.
 שַׁבְת־גוי der nichtjüdische Diener, der am Sabbat für den Juden arbeitet.
 שַׁבְת־דיג *hd*, sabbatlich' Kleider.
 שַׁבְת־ניק, großer Prunkleuchter für den Sabbat'.
 שַׁבְת־צְבִי־ניק, Anhänger des (falschen Messias) Šabbathai Zebi'.
 שַׁגְעוֹן *h*, Verrücktheit, sonderbarer Einfall'.
 שַׁד *h*, Dämon, böser Geist'.
 שַׁדְדָּה *t*, Heiratspartie'; a š. thun mit, sich verschwägern mit'.
 שַׁדְדָּן *t*, Ehevermittler'; *w* שַׁדְדָּנִי. שַׁדְדָּת *t*, Honorar für die Ehevermittlung'.
 שַׁדְדָּת־עַנְנָן *hd*, e. Heirat vermitteln'.
 שַׁדְדָּה *t*, Rückgrat', הַטְּ הַשֵּׁי, שַׁדְדָּה.
 שַׁהֲחִינָה *t*, der uns hat erleben lassen', Danksagung zB bei Wiederkehr der Feste, beim Anlegen eines neuen Kleides.
 שַׁהֲחִינָה (Abkürzung von שַׁבְתָּ הַיּוֹם פָּסַח הַיּוֹם, Sabbath ist heut, Passah ist heut') von Faulenzern: leben fun š. ,von der Hand in den Mund'; zei ferdigen di willes far š. ,die Landhäuser um ein Spottgeld'; mit š. הַיּוֹם זַיִן, mit fauler

Gleichgültigkeit zurückweisen'.
 שַׁהֲחִינָה *t*, Verzögerung, Säumen', Mz רַת.
 שַׁהֲחִינָה *t*, denn alles' ist durch Sein Wort geworden. Lobsagung vor Genüssen verschiedener Art, s. Berakhoth 6, 3.
 שַׁהֲלֵךְ לְעוֹלָמוֹ *t*, welcher zu seiner Welt gegangen (gestorben) ist'.
 שַׁוְא וְשֶׁקֶר *h*, unwahr und Lüge'.
 שׁוּאָגֶר, Schwager', Mz ס.
 שׁוּאָךְ, schwach', שׁוּאָכֶר, schwächer'.
 שׁוּאָכֶיט, Schwäche'.
 שׁוּאָם 1, Schwamm'; 2, Pilz', Mz עַן; Vk שׁוּאָמֶלֶךְ.
 שׁוּאָלֶב, Schwalbe', Mz שׁוּאָלֶבֶלֶךְ.
 שׁוּאָלֶנִיץ, Nähstube' bes. für Weißwäsche. *p* szwalnia
 שׁוּאָרֶץ־אֶפֶל, Augapfel'.
 שׁוּאָרֶץ־יָאָהָר s. jährl.
 שׁוּאָרֶץ־קִיט, Schwärze'.
 שׁוּבְעֵנִיק, Galgenstrick'. *p*
 שׁוּגָג *h* [שׁוּגָג], einer der aus Irrtum, versehentlich sündigt'.
 שׁוּדָד *h* [שׁוּדָד], Gewalttätiger'.
 שׁוּהָ *h*, gleich' פְּרוּטָה, im Wert einer Peruta, Kleinigkeit'; שׁוּהָ, gleich zu gleich'; nit zein š. b. mit, nicht in gutem Verhältnis stehn mit'.
 שׁוּהָל (שׁוּל), Bethaus, Synagoge', wo man auch Altes Test. u. Talmud studiert.

שוהט [Mw v. *h* שְׁהַט] ,Schächter' jüdischer Schlächter.
 שוהט'קע *hd* ,Frau des Sch.'
 שוט ,Spaßmacher, Narr', Mz
 ען *r*.
 שוטה *t* ,einfältiger Mensch
 Narr', š. ben pikholz, großer N.'
 שוויבלען ,š. un gribblen ,wimmeln'.
 שויבע ,Scheibe', Mz ן; Vk שויבלעך
 u. שויבלעך ,kleine (Fenster-)
 Scheiben'.
 שויבע ,Schaube' Kopfbedeckung
 der Frauen, Mz ן.
 שויבערן ,verwirren und auflösen'
 die Haare.
 שוויגער ,Schwiegermutter'.
 שוויזשבעס ,Hautjucken'. *p* šwierzby
 ,Krätze'.
 שויטען ,Schoten' bei Erbsen usw.
 שווייג ,wegen N *hât* men gemacht
 a š. ,davon hat man geschwiegen'.
 שויט ,Schote'.
 שויס (שאַס) ,Schaum'.
 שוימען ,schäumen'.
 שווימען ,schwimmen' Mw, gešwimmen
 u. gešwummen.
 שווינדלערן ,Schwindelei', Mz ען.
 שוינען ,שאַנעווען ,schonen'.
 שויס ,Schoß'.
 שווישט'שערן ,Gezwitscher'.
 שוך ,Schuh', Mz שיד; Vk שוכעל(ע)
 Mz שוכלעך.
 שוכוואַרג ,Schuhzeug'.
 שוכען ,beschuhen'.
 שוכני ע' [Jes. 26], Mz שוכני עָפָר

(im Staube liegend) ,verstorben'.
 שוהל 1 ,Synagoge' gew. שוהל;
 2 ,Schule'.
 שוילט *h* [שְׁלַט] š. zein ,herrschen'.
 שויס *h* ,Knoblauch'.
 שויס *t* ,irgendein' in negativen
 Sätzen.
 שויס ,Geräusch'. *r p*
 שוימען ,geräuschvoll'.
 שווימר *h* [שְׁמַר] ,Hüter, Wächter',
 ש' הָנָם ,einer der umsonst
 hütet'; ש' שָׂכַר ,einer der für
 Lohn hütet'; ש' פְּהָאִים ,der die
 Einfältigen behütet' d. i. Gott,
 Psalm 116, 6 | ש' רַמְצִיל | zein
 ,behüten und erretten'.
 שויסטער ,Schuster', Mz ס.
 שוועבעל ,Schwefel'.
 שוועבעלע ,Zündhölzchen', Mz ן.
 שוועבען ,schweben'; a šweb thun
 ,(herbei) schweben'.
 שוועהר ,Schwiegervater'.
 שוועכען ,schwächen, schänden'.
 שוועסטער ,Schwester', Mz ebenso.
 שווערד *w* ,Schwert, Säbel', Mz ען.
 שווערקייט ,Schwere; Schwierigkeit'.
 שוועריגקייט ,שוויר' ,Schwierigkeit'.
 שווערליך ,beschwerlich'; es
 kummt zeî ân a bissel š. ,etwas
 schwer'.
 שווערען ,schwören'.
 שופ ,Schuppe'.
 שופט *h* ,Richter', Mz שופטים.
 שופֶךְ *h* [Mw v. שִׁפֵּךְ] š. dām zein

- 1 ,Blut vergießen'; 2 ,beschämen, beleidigen'.
- שופלאָד Schublade.
- שופּר *h* ,Posaune', insbes. das am Neujahrsfest geblasene Widderhorn | ש' של מְשִׁיחַ die P. die beim Kommen des Messias ertönen wird.
- שופּ-גריבער ,Schützengräben'.
- שור *h* ,Stier'; שור הנסקל das stöbige Rind, das gesteinigt werden muß. | שור הבר ,der wilde Stier' und der Leviathan sind Speisen der Frommen im künftigen Leben.
- שורה *h* ,Reihe, Zeile', Mz רת. Vgl. לפנים.
- שוסן פורים ,Susa-Purim', Esth 9, 16, der zweite Purimtag, der noch jetzt an manchen Orten gefeiert wird.
- שושקען ,flüstern'; š. zich ,miteinander fl.' *r*
- שושקעריי ,Geflüster'.
- שׂתה usw s. שתה.
- שׂחד *h* ,Bestechung'.
- שׂחיתה *t* 1 das rituelle ,Schlachten', 2 das Hinschlachten von Menschen bei Verfolgungen.
- שׂחריית *t* ,Morgengebet'.
- שטאַבע *w* ,Barren' od. ,Stange' v. Metall.
- שטאַדט ,Stadt', Mz שטעדט; Vk שטעדטעל(ע).
- שטאַהל ,Stahl'.
- שטאַהלען ,stählen'.
- שטאַהלעווען ,stählen, härten'.
- שטאַט ,Stadt, Stätte', insbes.: Platz in der Synagoge; Mz שטעט [Vk zein שטעדטעל allein bestehen ,seinen Platz selbständig behaupten'.
- שטאַטיג ,ge- (סטאַ) ,gesetzt, manierlich, anständig' im Benehmen.
- שטאַטקעווען , (סט) ,sich ordentlich, gesetzt, manierlich benehmen'. *p* statkować
- שטאַך ,Stich', Mz שטעך; ohn a š. arbeit ,ohne auch nur die mindeste Arbeit'.
- שטאַכעטען ,Stacket, Einfassung'. *p* sztachety
- שטאַל ,Stall', Mz ען; Vk שטעלכעל.
- שטאַלצע ,Stelze'; Mz ן von den Beinen des Storchs.
- שטאַלצקייט ,Stolz'.
- שטאַם ,Stamm', Mz ען.
- שטאַנד ,Mz ען ,Stände' (Bürger, Bauer usw)
- שטאַפען ,stopfen'.
- שטאַפעל ,Stöpsel'.
- שטאַף ,Stoff', Mz ען.
- שטאַפעל *m* ,Sprosse, Stufe' einer Leiter.
- שטאַר ,Star' (Vogel u. Augenleiden).
- שטאַרבען ,sterben'; machen a שטאַרב.
- שטאַרד ,Storch', Mz ען.
- שטאַר(ע)ם ,Sturm'.
- שטאַרק ,stärker'.
- שטאַרקען ,stoßen'.
- שטאַרק(ק)ייט ,Stärke'.

שָׁטָה *t* 1 ,Reihe, Linie'; 2 ,Ord-
nung, System'.

שטוב 1 ,Stube'; 2 ,Haus, Häus-
chen', Mz שטיבער.

שטוב-מענטש ,Hausfreund', der viel
bei jmdm verkehrt.

שטוהל ,Stuhl', Mz ען; Vk
שטוהלכעלע.

שטויג ,Heu-haufen,
-schober'. *p* stog

שטויסעל ,Mörser'; 2 ,Mör-
serkeule'; dās oberste fun št.
,die Mörserkeule' scherzhaft
= ,die wichtigste Person'.

שטויסען ,stoßen'. men kenn zich
š. ,man kann spüren, be-
greifen'.

שטויסעניש ,Stoßerei, Gedränge'.
שטומען ,schweigen, sich stumm
verhalten'.

שטומפ ,stumpf'; di
hakk iz שייג; er iz שייג auf..
,er ist ein Stümper'.

שטופע ,Mörser'.

שטופעל ,Grübchen', insbes., ,Narbe'
v. Pocken im Gesicht.

שטופען ,stoßen, drängen', a štupp
thun ,einen Stoß geben' | š.
zich ,sich stoßen, sich drän-
gen', areinš. zich ,sich ein-
drängen'.

שטופעניש ,Gedränge'.

שטוקע ,Streich', machen š-s
,Streiche spielen'.

שטוקעווען ,anstücken, anflicken'.
שטורכען ,stoßen' (mit etwas

Spitzen); in tinter ,mit der
Feder ins Tintenfaß'. *p*

שטור(ע)מדיג ,stürmisch' Wind,
Meer.

שטורמירען ,stürmen' vom Winde;
auch: e. Festung st.

שטורמען ,stürmen' vom Winde.

שטורקאצען (שטאָלק) ,Fackeln',
brennendige š.

שטוה *t* ,Dummheit, Sinnlosig-
keit', Mz ים.

שָׁטָה *t* ,(Flächen-)Raum'.

שָׁטָה *t* ,Närrin, Törin'.

שטיבעל (Vk v. שטוב) oft v. den
Betstuben der Hasidim.

שטיורעל ,Stiefel', Mz עך.

שטייג ,Käfig' für Vögel; Vk על'.

שטייגען ,steigen', Mw געשטייגען;
di zunn hāt a שטייג gethun
,ist gestiegen'.

שטייגער ,Art und Weise'; frum
(,fromm') auf zein št. | der št.
wollt gewēn az ,das Übliche
wäre gewesen' man könnte
erwarten daß | a št. ,zum Bei-
spiel'.

שטיינדעל ,Stein', Mz ער; Vk שטיינדעל.

שטיין-אוייל ,Petroleum'.

שטייער *m* ,(die) Steuer', Mz ן.

שטיל ,still'; Vk שטילונק, a št-er
,der öffentlich nicht hervor-
tritt'.

שטיל(ענק)ערהייט Umstw ,in der
Stille'.

שטילקייט ,Stille'.

שטיפעריש ,mutwillig, aus-
gelassen', Junge.

- שטרפען ,mutwillig, ausgelassen sein'; a štif thun ,einen mutw. Streich ausüben'.
- שטיצע ,Stütze; Unterstützung'.
- שטיק 1 ,Stück', Mz ער, in š-er zureissen ,zerreißen'; Vk על; 2 (dreister) ,Streich'; 3 verächtl. Bezeichnung einer weibl. Person. | reissen in שטיק-שטי- קעלעך ganz kleine Stücke'.
- שטיק ,Bajonett'. r
- שטיקער ווייז ,שטיקלעכ ווייז Umstw ,in Stücken'.
- שטיקלעך ,anstückeln'.
- שטיקען ,würgen' jmdn bei e. Raubanfall.
- שטיקעניש ,erstickendes Gedränge' in Versammlungen.
- שטירענען ,stieren' mit den Augen.
- שטעהען . ich štehe nit in ,ich mache mir nichts aus...'
- שטעהענדיגערהייט ,stehend' Umstw.
- שטעכערטעל ,Stichelei'.
- שטעכעלדיג . št-e baumelech ,mit Dornen' v. Stachelbeerbäumchen.
- שטעלען ,stellen'; zei giben zich a štell ,sie stellen sich hin, stehen auf'.
- שטענדער ,Gebetpult' in der Synagoge; ,Pult' der Abgeordneten, Mz ס.
- שטעקען ,stecken'.
- שטעקען ,Stecken, Stock', Mz ס; Vk שטעקעלע u. שטעקענדעל ,Mz שטעקלעך.
- שטער(ע)ן ,Stern', Mz שטער(ר)ן; Vk שטערנדעל.
- שטער(ע)ן m ,Stirn'.
- שטערנטיכעל ,Stirnband' der verheirateten jüd. Frauen (mit Perlen bestickt).
- שטערען ,stören'.
- שטערצעל ,Topfdeckel'.
- שטער t ,Dokument, Schriftstück'.
- שטר-חוב ,Wechsel'.
- שטראם ,Strom', Mz ען.
- שטראמען ,strömen, fließen'.
- שטראף ,Strafe'.
- שטרודעל ,Strudel' e. Art Kuchen.
- שטרוי(ה) ,Stroh'.
- שטרויענעס דאך ,Strohdach'.
- שטרויך ,Strauch', Mz ען.
- שטרויכלען . menšen weren geštrauchelt ,werden zu Falle, zum Sündigen gebracht' (hd נכָּשַׁל weren).
- שטרויכען אונטער ,betonen, nachdrücklich hervorheben'.
- שטרוימעל ,Mütze' für Sabbate u. Festtage, mit Pelz verbrämt.
- שטרויצעל ,Striezel' e. Art Kuchen.
- שטרעבונג ,Streben, Bestreben'.
- שטרענגקייט ,Strenge'.
- שטרעק-אויס er hāt gegeben a št. di hend ,hat die Hände ausgestreckt'.
- שטשאַבען ,große Stiche machen, schlecht nähen'.
- שטשאַו ,Sauerampfer'. p
- שטשאַט 1 ,Abrechnung, Rechnung'; 2 ,Rechenbrett'. r

שטשוּפּלע ,dünn, zart, schwäch-
tig'. *p*

שטשוּפּען ,שטשױ, kneifen, zwicken'
dem gráz mit di zeh'n ,knab-
שטשױר ,שטשאַר ,Ratte'. *p* |bern'.

שטשוּפּאַר ,Schnittlauch'. *p*
שטשױרען ,שצױ (mit) di zeh'n ,die
Zähne zeigen, fletschen'. *p*
szczyrzyć zęby

שטשעפּען 1 ,impfen' Pocken; 2
,pfropfen' bei Pflanzen.

שטשערב 1 ,Kerbe, Einschnitt';
2 ,Scharte' am Messer. *p*

שטשערבען ,kerben, Einschnitte
machen'.

שױטען ,schütten', einen Weg
,aufschütten', Mw געשאַטען.

שױטער ,spärlich, dünn gesät';
der עולם iz šitterer geworen
,die Menschenmenge ist spär-
licher geworden' | in der elter
šitteren zich di hâr fun kopp
,werden spärlicher'.

שױטקאָווען ברויט ,Roggenbrot'.
p żyto

שױבלעך Mz ,Scheibchen'.

שױגעץ [aus שַׁקָּץ] 1 ,nichtjüdi-
scher Junge' niedriger Her-
kunft; 2 ,frecher, unverschäm-
ter Bengel oder Kerl'.

שױדעל ,Futtermal, Hülle';
,Scheide' des Degens.

שױדען ,scheiden', š. zich mit
,sich trennen von'.

שױטעל (Holz-)Scheit'; Vk שױטעל
auch: ,Tüttelchen'.

Strack, Jüd. Wörterbuch.

שױטעל ,Perücke' der verheira-
teten Jüdinnen, Mz שױטלעך.

שױלעך ,schälen'.

שױן Schein' zB רױזע-ש'; Mz ען.
שע(ה)ן ,שױן ,schön'.

שױנדעל ,das Hervor-leuchtende,
-stechendste', fun sein סביבה
,unter seiner Umgebung'.

שױנען ,scheinen', Mw געשױנט.

שױנענדיג ,glänzend, leuchtend'.

שױנק ,שענק , (Stadt-)Schenke'.

שױנקייט ,Schönheit'.

שױען ,scheuen'.

שױער ,Scheuer, Scheune'.

שױך Mz v. שױך: š.-gešeft ,Schuh-
geschäft'.

שױך t ,Beziehung habend, ge-
hörig zu'.

שױכּה ,Zugehörigkeit, Beziehung
zu'; alle dokumenten wâshâben
a š. zu ,welche sich beziehen
auf . . .'

שױלד ,Schild', Mz ען.

שױלדקרעט ,Schildkröte'.

שױלטען ,verwünschen'.

שױלערין ,Schülerin', Mz ס.

שױמעל ,Schimmel' (Pferd), Mz
שױמלעך.

שױמעל ,Schimmel' (Kahm).

שױנעל ,Mantel' eines russ. Sol-
daten; Mz שױנעלעך.

שױנע ,Schiene'. *p* szyna

שױסעל ,Schüssel', Mz שױסלעך.

שױער ,שױר [schier], gew (ש)ט
,beinahe'.

שױפען ,Schuppen' vom Fisch.

שױף ,Schiff', Mz ען; di luft-šif.

שיפלאד, Schieblade'; Vk שיפ־לעדעל.
 שיפ־לעדעל, im Botsitzen, rudern'.
 שיפ־לעדעל, Bot', Mz שיפ־לעדעל.
 שיפ־לעדעל 1, nichtjüdisches Mädchen'; 2, freches Mädchen'; Mz שיפ־לעדעל. Vk שיפ־לעדעל.
 שיפ־לעדעל, schicken', a šikk thun nâch, nach jmdm schicken'.
 שיפ־לעדעל h, Gesang'. שיפ־לעדעל, Einheitsgesang', vielleicht von Samuel Hasid (im täglichen Gebetbuch); שיפ־לעדעל, Wallfahrtslied', Bezeichnung der Psalmen 120—134.
 שיפ־לעדעל h, Lobgesang', insbes. שיפ־לעדעל t, Karawane'. [Exod. 15.
 שיפ־לעדעל t, Überbleibsel', von der Mahlzeit.
 שיפ־לעדעל (ע), Schirm'.
 שיפ־לעדעל, Zapfen' der Fichte usw, bildl. für Wertloses, Mz שיפ־לעדעל.
 שיפ־לעדעל t, Nachbarschaft'.
 שיפ־לעדעל h, 'trunken'; שיפ־לעדעל, trunkenene Bauern'.
 שיפ־לעדעל hd, 'saufer'.
 שיפ־לעדעל hd, 'in trunkenem Zustande'.
 שיפ־לעדעל hd, 'Trunkenheit'.
 שיפ־לעדעל h, 'das Vergessen, Vergeßlichkeit'.
 שיפ־לעדעל t, '(häufig) sich vorfindend, anzutreffen'; שיפ־לעדעל, 'vorhanden sein'.
 שיפ־לעדעל t, 'die göttliche Gnadengegenwart'.
 שיפ־לעדעל h, 'Nachbar'.

שיפ־לעדעל hd, 'benachbart' felker.
 שיפ־לעדעל h, 'Nachbarin'; שיפ־לעדעל hd, Mz שיפ־לעדעל.
 שיפ־לעדעל t, 'Nachbarschaft'.
 שיפ־לעדעל hd 1, 'benachbart' | 2, 'nachbarlich' bezihungen.
 שיפ־לעדעל t, 'Trinkerei, Trunkenheit'.
 שיפ־לעדעל h Zeichen des Genetivs.
 שיפ־לעדעל t, 'unverhältnismäßig'.
 שיפ־לעדעל t, 'nicht nach Gebühr, ungebührlich'.
 שיפ־לעדעל t [Aboth 1, 3], 'uneigennützig'.
 שיפ־לעדעל, 'Schlagbaum'; Mz שיפ־לעדעל p.
 שיפ־לעדעל, 'Schlag, Plage'; auch Schimpfwort: 'lästiger Mensch', Mz שיפ־לעדעל.
 שיפ־לעדעל, 'heftiger Regen'.
 שיפ־לעדעל, 'schlagen'.
 שיפ־לעדעל, 'Spur'. שיפ־לעדעל p ślad
 שיפ־לעדעל, 'Adel, Edelleute'. שיפ־לעדעל p
 שיפ־לעדעל, 'schluchzen'. שיפ־לעדעל p
 שיפ־לעדעל, 'Schloß' (zum Verschließen), Mz שיפ־לעדעל; Vk שיפ־לעדעל.
 שיפ־לעדעל, 'schlurfend, langsam gehn'; שיפ־לעדעל im Schnee waten. שיפ־לעדעל p.
 שיפ־לעדעל, 'schlaff'.
 שיפ־לעדעל, 'Schlaf'.
 שיפ־לעדעל, 'schlafen'; שיפ־לעדעל, 'er iz gešläfen'.
 שיפ־לעדעל, 'Schlaffheit'.
 שיפ־לעדעל = שיפ־לעדעל.
 שיפ־לעדעל, 'Schlagregen'.
 שיפ־לעדעל h, 'Ruhe', oft mit שיפ־לעדעל.
 שיפ־לעדעל h, 'Friede בֵּית שְׁלוֹם, 'Friede im Hause'. | שיפ־לעדעל, 'Friede

euch! ist gewöhnliche Begrüßung, Antwort שְׁלוֹמְכֶם. Daher: š. äbgeben, begrüßen'. שְׁלוּמֵי אֵל [Num. 1, 6], unfähiger Mensch'.

שְׁלוֹם, Schluß', Mz עַן.

שְׁלוּק עֵקֶץ, Schluckauf.

שְׁלוּשׁ *t*, Dreifaltigkeit, Dreieinigkeit'.

שְׁלַח-מִנּוֹת *t* [das Schicken von Geschenken, zum Purimfeste], Purimgeschenk' s. מִשְׁלוּחַ.

שְׁלֹחַן *h*, Tisch'; ש' עֲרוּךְ, gedeckter Tisch', Sammlung der Ritualgesetze von Josef Karo (16. Jahrh.)

שְׁלִיחַ, Weg, betretener Pfad'.

שְׁלִיחַת, Hut'. *r* [Kleide. *p* שְׁלִיחַת, Kante, Rand, Saum' am שְׁלִיחַ *t*, Abgesandter'; שְׁלִיחַת מִצְוָה, zur Ausübung einer religiösen Pflicht entsandt'.

שְׁבִיב, Vorbeter'.

שְׁלִיחוֹת *t*, Sendung, Botschaft'.

Mz ζ wei š-n, zwei Botschaften, Aufträge'. [auf.

שְׁלִיטָה *t*, Macht, Einfluß'; š. hāben

שְׁלִיטָען, Schlitten', Mz ס; Vכלל'.

שְׁלִידֵרען, schleudern'. er thut ihm a šleider-āb fan zich, stößt ihn weg von sich'.

שְׁלִיף, Knoten, Seemeile'(1852 m).

שְׁלִיפֵען, Schläfen'.

שְׁלִיפֵקע, Tragband'.

שְׁלִיפָה *t*, Verneinung'.

שְׁלִימֵ-מִזְל *t* 1, Unglück' es geht unz š. š.-m. ,sehr schlecht' |

2 ,Pechvogel', š. meiner ,du Pechvogel!'

שְׁלִימֵ-מִזְלֵנוּק, Pechvogel'.

שְׁלִימֵ-מִזְלֵנוּצַע *w*.

שְׁלִימָאק, Schnecke'. *p*

שְׁלִינֵג-אוֹרֵ-שְׁלֵאֵנֵג gehn ,ohne Verdienst und ohne Essen, müßig gehn, ohne Beschäftigung sein'.

שְׁלִיפֵע, Achselstück' zur Kennzeichnung von Offizieren; ,Schleife, Rosette' für Beamte'.

שְׁלִיך, Schluck'. | *p*

שְׁלִישׁ *h* [gesprochen 'ש], Drittel'.

שְׁלִישׁ *t*, Obmann', der über den von den beiden Parteien Gewählten steht. Depositar, sofern bei ihm ein Geldbetrag für den Ausgleich niedergelegt ist.

שְׁלִישֵׁי ת 1, Amt des Obmanns'; 2 der bei ihm niedergelegte Geldbetrag.

שְׁלֵל [*h*, Beute'], sehr viel Geld'.

שְׁלֵמִות *t*, Vollkommenheit'; der wunš wert 'ב'š erfüllt ,vollständig'.

שְׁלֵכט(ס) קוּיט, Schlechtigkeit'.

שְׁלֵסער, Schlosser'.

שְׁלֵפערן, es šlefert mich ,ich möchte schlafen'.

שְׁלֵשׁ *h*, drei'; ש' סְעֵדוֹת, die drei Mahlzeiten', die man am Sabbat haben soll; ש' רְגָלִים, die drei Wallfahrtsfeste', s. רְגָל.

שְׁלֵשׁוֹל *t*, Durchfall'.

שְׁלֵשִׁים *h*, dreißig', oft von der 30 tägigen Trauerzeit.

שם *h* ,Name'. e. *הַבֵּר* ,e. berühmte Sache, etwas Berühmtes'; שם טוב ,guter Ruf'; שם כבוד ,Ehrenname' (Gegensatz: שם גנאי ,Schimpfname') | שם *הַקֹּדֶשׁ* der für religiöse Zwecke gebrauchte ,heilige Name' wie שם *מֹרִיץ* für ,Moritz', שם *פֵּיבֵל* für ,Feibel' | שם *הַמְּפָרָשׁ* der ausgezeichnete, der Gott eigentümliche Name, d. i. *יְהוָה*.
 השם ,Gott', *הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ* ,Gott, gebenedeit sei er!'; למען השם ,um Gottes willen'.
 שמאטע (סמ') ,Lappen, Fleck', auch Schimpfwort, Mz ס u. Vk שמאטקעס ,Fetzen, Lappen', auch v. zerrissenen Wolken. *p* szmata
 שמאנטע ,Plunder, Wertloses'.
 שמאנט ,Schmand, Sahne'.
 שמאצקען [schmatzen] e. Bewegung mit den Lippen machen.
 שמד *t* 1 ,Religionsverfolgung'; 2 ,Abfall vom Judentum, Taufe'.
 שמד'לניק ,verdorbenener Mensch'.
 שמד-שטיק *hd* ,gemeiner, hinterlistiger Streich'.
 שמד'ען *hd* ,taufen'; š. zich ,sich taufen lassen'.
 שמויש Pelze u. Mützen aus feinen Lammfellen; š-ene hitlen.
 שמונה-עשרה *t* ,Achtzehngebet', die täglich dreimal zu sagenden 18 Benediktionen, die Tephilla.

שמועה *h* ,das Gehörte, Neuigkeit, Nachricht'.
 שמועס *hd* ,Unterhaltung', Mz ען שמועסען *hd* ,reden, plaudern'.
 שמוצערן [schmatzen] e. Bewegung mit den Lippen machen, insbes. um Teilnahme auszudrücken.
 שמוקלער ,Posamentier, Bortenwirker'; zuw ,Betrüger'. *p*
 שמור לי ראשם לך *h* ,hüte für mich, und ich werde für dich hüten', Ausdruck für gegenseitige Dienstleistung.
 מצה ש' = שמורה.
 שמשנה *h* ,Jahr der Schuldenstundung, Sabbatsjahr', das je siebente Jahr. einmal in a š. ,sehr selten'.
 שמייכלען ,lächeln'.
 שמייכעל ,Lächeln'.
 שמייכעלנדיג ,lächelnd'.
 שמייסען ,schlagen'; ein Kind ,züchtigen'; Pferd ,peitschen'.
 שמייסער ,Kutscher'.
 שמיעס = שמיעס.
 לשם ש' *h* ,Himmel; Gott', um Gottes willen'.
 שמיני עֶצְרָה [Lev 23,36] der achte Tag des Laubhüttenfestes.
 שמיעה *t* ,Gehör'.
 שמיערעכץ , (Stiefel-)Schmiere'.
 שמיר(ע)רען 1 ,schmieren'; nit a šmir (zur Bezeichnung von etwas sehr Geringem); ein šmir mit der Feder ,ein Strich mit

der Feder'; 2 ,färben, malen' vom Frühling; 3 ,bestechen'.

שמיר [Schmitz] ,Schläge, Prügel', a š. thun ,einen Schlag geben'.

שמירען ,peitschen' v. Regen.

שמירה t 1 ,Bewachung, Überwachen', ש-פאסטען ,Wachposten' | 2 Talisman; Mz שמירה לעד hd.

שמיר h Öl; זית ,Olivenöl'.

שמע [Deut. 6, 4] ,Höre, Israel' das Glaubensbekenntnis Israels.

שמעטענע ,Sahne', gew 'סמ. [š. שמעלכעכץ ,Schmalziges', a leffel שמעלעך ,schmälern'.

שמעלקע ,Koseform für: Samuel) ,Vertrauter'; Steigerung ,ש' שבש' ,sehr vertraut' mit jmdm.

שמ'ען hd ,in einem Rufe stehn'. עברי שמ'ט šôn far a grôssen ,gilt für ein großes Talent'.

שמעקטאבאק ,Schnupftabak'.

שמעקען [schmecken] 1 ,riechen' mit'n nâz šmekkt men; zi hât gešmekkt gleich mit rôzen ,geduftet wie Rosen' | 2 (Tabak) ,schnupfen'; nit a šmekk ,keine Prise (Tabak), nichts'.

שמעקעריג 1 ,duftend, wohlriechend'; 2 ,wohlschmeckend'.

שמערץ s ,Schmerz'.

שמץ [h ,Geflüster'] kein š. nit ,kein Wort, keine Spur, nicht das Geringste'.

שמ' h ,Sonne'.

שמ' t 1 ,Gemeinde-, Synagogen-diener'; 2 das Licht zum Anzünden der (Tempelweihfest-)Lichter.

שמעבלעך ,Schnabel', Mz שמעבלעךען ,schnarchen'.

שמארער ,Bettler', Mz שמארערען u. ס. שמארערקע Bettlerin, Mz ס.

שמאר'ען hd [שמאר' ,der gelobt hat'] ,spenden'.

שמ' h ,Jahr' ,שמ'ת הגאולה ,das Jahr der Erlösung'.

שמ' t ,Veränderung'.

שמירען ,Docht' eines Lichts oder einer Lampe, bes. die verkohlte Spitze.

שמירען ,Schnauze'.

שמירען ,Schwiegertochter'.

שמירען ,Schnürbänder'.

שמירען ,Schnürleibchen, Korsett', Mz ס.

שמירען ,schnüren'.

שמיר h ,zweiter'; w שמיר ,zweite; zweitens'.

שמיר בשלישי [Zweiter im Dritten] Ausdruck weitläufiger Verwandtschaft.

שמיר-סוהר u. š.-kremer ,Schnittwarenhändler'.

שמיר ,Schnee', Mz ען.

שמירדיג ,schneidig'; Schnee, schneidend kalt'.

שמירדיג ,schneidender Schmerz'.

שמירדיג ,Frau des Schneiders'.

שמירדיג ,schneeig' a š-e winternacht.

- שנייצער, Lichtputze'.
 שניפס, Shlips'.
 שניפען [schnappen] אַראָב-ש', mit
 schneller Bewegung wegneh-
 men, wegschnappen'.
 שנעלען, a šnell (שנאַל),
 in der nâz geben, Nasenstü-
 ber' geben.
 שנעלקייט, Schnelligkeit'.
 ש"ס = ש"ס סדרים = ש"ס t [die
 6 Ordnungen], der Talmud',
 weil aus 6 Teilen bestehend.
 ש"ס' u. Klein Šas' scherzhaft =
 'ein Spiel Karten'.
 שערדעל Vk v. שאַדען.
 שעה h, Stunde', בְּשֵׁעָה [gew.
 בְּשֵׁעָה gesprochen], während';
 שעה' hd, stundenlang'.
 שעה' 2 hd, zweistündig'.
 שעהן, schön', Vk שנינקע
 kinder, a šenitšker gešank.
 שעה(ה)נקייט, Schönheit'.
 שער t, Maß', ohn a š.
 שערטען (rituell) schlachten' (h
 שְׁחַט), Mw געשאַכטען.
 שערטען-הויז, Schlachthaus'.
 שעל, Schellen, Karo' im Karten-
 spiel.
 שעלמאַק, Schuft, Schurke'.
 שעלעכלעך, kleine Schalen'.
 שעמעדיג, שעמערודיג, schamhaft,
 sich scheuend, zurückhaltend'.
 שעמערויען, schimmern, glänzen'.
 שעניק, Strohsack'. p siennik.
 שענק, (Stadt-)Schenke, Kneipe'.
 געשאַנקען, schenken'; Mw געשאַנקען
 (in Litauen) u. געשענקט.
- שענקער-קאַנזעסיע, Schankkon-
 zession'.
 שעפטשע(ר)ן, flüstern', š. zieh, mit
 einander flüstern'. p
 שעפטשעריי, Flüsterei'.
 שעפס, Schaf', Mz ען; Vk שעפסעל.
 שעפען, schöpfen'.
 שעפעל, Scheffel', Mz פלען.
 שעפעלדיג, scheffelweise'.
 שעפעל, Schöpfgefäß' [,Schaffe'
 mittelhochdeutsch]'.
 שער, Schere', Mz ען.
 געשערט, scherem', Mw שערען.
 שער, das Tor'; Mz שעררים, vor
 Genet. שעררי.
 שערענגע, Reihe' v. Bäumen. p
 שערץ, Schürze', Mz ען.
 שפאַגאַט, Bindfaden'. p
 שפאַגעל; š-nei, ganz neu'.
 שפאַדע, Degen'. p szpada
 שפאַדעל, Spaten', Mz דלעס.
 שפאַלט, Spalt'; Vk Mz שפאַלעך.
 שפאַן, Span', Mz שפענער; Vk
 דלעך, Mz שפענדעל.
 שפאַן, Spanne'.
 שפאַנגע, שפאַנקע, Spange'.
 שפאַנען, kräftig ausschreiten'; zu
 zieh aheim.
 שפאַציר, Spaziergang', Mz ען. p
 שפאַצירען זיך, spazieren gehn'.
 שפאַקולען, Brille'. [Mz ען.
 שפאַקטיוו, Perspektiv, Fernglas',
 שפאַרבער, Sperber'.
 שפאַרוקעלע, kleine Spalte, Ritze'.
 שפאַרע 1, Sperrung, Riegel', di
 š. fun thir (,Tür') hât zich zu-
 brochen | 2, Spalte, Ritze', fer

štuppt in a š. ,weggedrängt in eine enge Stelle'. p

שפארען [sperren] ,drücken, pressen'; a fôgel šparrt (,arbeitet sich durch') durch di šwere luft, di heizer šparren in himmel arein ,ragen in den H. hinein'; zei hâben a šparr gethun fun štub ,haben sich hinausgedrängt'; zich zum fenster š. ,sich hinauslehnen', a šparr thun di lâden ,die Fensterlâden öffnen (aufsperrern)' | š. zich ,sich drängen' von Mehreren; ,streiten' mit Worten.

שפארעוודיג ,sparsam' beim Gebrauch, ,ausgiebig' zB Fett, wenn man viel damit machen kann.

שפארען ,sparen'.

שפארען ,Sporen' des Reiters.

שפולקע ,שפול, Spule'. [den'.

שפונט, Spund'; שפונטעווען, spun-

שפיטאל, Spital', Mz ען.

שפיין, Speien'; a špei thun auf (Ausdruck der Verachtung).

Vgl. קיי. [געשפויט].

שפוייען, speien'; Mw געשפויגען u.

שפויז, š.-händler, š.-kroger, š.-kremmer ,Viktualien-, Lebensmittel-Händler'.

שפויזער, Ernährer'. [ס.

שפויכלער, Speicher, Scheune', Mz

שפוייעכץ, Speichel, Spucke'; verächtlich: ,was man ausspeit'.

שפיליטער, Spediteur'.

שפיליקען ,zu-stecken, -knöpfen, -haken'.

שפילקע ,Stecknadel', Mz ס. p

שפענדלעך ,Spinne', Vk Mz

שפינוועבס ,Spinnengewebe'.

געשפינט ,spinnen', Mw

שפייען ,Spieß', Mz ען.

שפיעזעל ,Stricknadel'.

שפיעזען ,spießen'.

שפיעל ,Spiel', Mz ען; Vk שפיעלכעל.

שפיעלען ,spielen' in korten; oft š. zich: mit feier, in damkes ,Dame', in zelner ,Soldat'.

שפיץ ,Spitze', š. barg ,Gipfel', gehen auf di špiž finger ,auf den Zehen'.

שפיעל ,a š. âbthun ,Streich, Schabernackspielen', Mz צלען'.

שפיצעדיג ,spitz' Dorn, Dach.

שפירט ,Spiritus'.

שפעטיג ,spät'; š-e špažiren ,späte Spaziergänge'.

שפעטערדיג ,alle š-e teg ,alle folgenden Tage'.

שפענדלעך s. שפאן, שפין.

שפענזער ,Spencer' kurzer Rock ohne Schöße, auch für Mädchen.

שפראצען ,sprossen'.

שפרייז ,großer Schritt'; men tor (,darf') kein grösse š-en ništ machen.

שפרייזען ,große Schritte machen'; lange šättens (,Schatten') hâben gešpreizet fâraus.

שפרינגער ,Springer', Mz ס.

- שפריצען ,spritzen', v. den Augen:
,sprühen'.
- שפרענקעלדיג ,gesprenkelt'.
- שפּחָה *h* ,Magd'.
- שפּיכּוּת דָם *t* ,Morden, Blutver-
שפּל *h* ,niedrig'. [gießen'.
- שפּל *h* ,Niedrigkeit', הַמְדָרָה
,auf niedriger Stufe'.
- שפּלוּת *t* ,Niedrigkeit, Demut'.
- שפּע *h* ,Fülle, Reichlichkeit'.
- שקאַלָא ,Schule'. *p* szkola.
- שקאַפּע ,Märe, altes abgetriebenes
Pferd'. *p* szkapa
- שקאַרפּעטע ,Socke', Mz ון ;
Vk טקע'. *p*
- שקיעָה *t* ,Untergang' der Sonne.
- שקל *h* ,Sekel' e. Silbermünze.
ש'טאַג Tag an dem die Zio-
nisten ihren Beitrag abliefern;
'ש zahlen ,Zionist sein'.
- שקלים-געבֿה die am Purimfeste
beim Eintritt in die Synagoge
gespendete Gabe.
- שקלאַ וְטראַ *t* [,Nehmen und
Geben'] ,Disputieren, sorg-
fältiges Erwägen'.
- שקץ *t* (vgl. שייגעץ) 1 ,nicht-
jüdischer junger Mensch'; 2
auch v. jüd. Knaben: ,mut-
williger Knabe, Schlingel',
auch in scherzender Abwei-
sung. Mz שקצים, Vk שקצים
לעד | 3 שקצים mit mohn, kleine
Teigstücke mit Mohn und
שקצה s. שיקסע. [Honig'.
- שָקֶר *h* ,Lüge', פֿלֶבּוּל ,ש', Verleum-
dung'.
- שקראַב ,ausgetretner Schuh'; übtr.
,alter gebrechlicher Mensch'
oder ,Knirps'. *p* szkrab.
- שקָרן *t* ,Lügner', Mz ים.
- שקנא (*t* Leuchte) im Kartenspiel
Abkürzung für die 4 Farben
Sch(ellen)R(ot)G(rün)E(ichel).
שרויפּעל ,Schraube', Vk שרויפּעל
שרויפּען ,schrauben'.
- שרוּת *t* ,Aufwartefrau'.
- שרויבעכץ ,Geschriebenes'.
- שרויפּעל ,Schraubchen', Vk v.
שרוּה.
- געשרוי(ע)גען ,שרויפּען
שרינט ,Scheitel' (die beim Kämmen
gebildete freie Linie
zwischen den Haaren).
- שרעטעווען ,שראַ', schroten'.
- שרעטעלע [Schratl], Wichtelmänn-
chen, (harmloser) Kobold'.
- שרענגע s. שערענגע.
- שָרֵשׁ *m. h* ,Wurzel'.
- ששִי *h* ,Sechster'; der als Sechster
zum Vorlesen aus der
Tora Aufgerufene (gilt als
Ehre).
- שַתְדָלָן *t* ,Sachwalter, Anwalt';
bes. der jüd. Gemeinde bei der
Regierung.
- שַתְדָלְנוּת *t* ,das Sich-bemühen für'.
- שַתְדָל'ען זיך *hd* ,sich bemühen'.
- שתיָה *h* ,das Trinken; Trunk'.
- שתיקָה *t* ,Schweigen'.
- שתיָה *t* ,Genosse'.
- שתיפּטע ,Genossin'.

שְׁתַּפּוּחַ ,Gesellschaft, Kompagnie'.

תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֶן בְּמַהֲרָה = חוֹבֵב אֵא
בְּיָמֵינוּ אָמֵן ,sie möge gebaut
und aufgerichtet werden bald,
in unsren Tagen! Amen'.
Wunsch bei Erwähnung Jeru-
salems.

תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב = תּוֹי"ט
des Jom Tob [Lipmann Heller]'
sehr geschätzter Kommentar
zur Mischna.

תִּבְבֶּה יָמֶיךָ = תּוֹמ"ר

תִּלְמִיד הָכֵם = ת"ח

תּוֹרָה נְבוֹיָאִים כְּתוּבִים = תנ"ך
Gesetz, Propheten, Hagiographen'
das hebräische Alte Test.

תְּהִי נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בְּצִרוֹר = תַּנְצַב"ה
[1 Sam 25, 29] ,seine
Seele sei eingebunden in dem
Bündel des Lebens!' Grab-
aufschrift; auch in kurzen
Lebensbeschreibungen eines
unlängst Verstorbenen.

תַּאֲוָה *h* ,Begierde, Leidenschaft';
Mz תו.

תִּבְבֶּה *h* ,Kasten, Arche';
תִּבְבֶּה *h* ,Getreide';
תִּבְבֶּה *h* ,Garten'.

תְּבִיעָה *t* ,Forderung, Anspruch';
Mz ות.

תְּהוֹם *h* ,(Meeres-)Tiefe, Ab-
grund'.

תְּהִלָּה *h* ,Psalm'; Mz תְּהִלָּה
זָגֵן ,die Psalmen' der Reihe

nach ,rezitieren' (gilt als heil-
bringend); ת-זָגֵן (bei Toten
vor der Beerdigung). | Vk
תְּהִלָּה מִעַל ,Psalmenbüchlein'.

תְּבִיעָה *t* [תְּבִיעָה] ,der Fordernde, der
einen Anspruch erhebt'.

תְּבִיעָה *t* ,Inhalt, Kern'; der תְּבִיעָה fun
der freg ,der Kern der Frage';
zei bleiben in תְּבִיעָה ,im wesent-
lichen, in der Hauptsache'
was sie sind | תְּבִיעָה דְּבִיר
,noch während der Rede, au-
genblicklich, sogleich'.

תְּבִיעָה *h* ,Strafrede'; mehrfach
תְּבִיעָה קְלָלוֹת ,Strafrede-Flüche'
bes. v. Lev. 26 u. Deut. 28.

תּוֹסֵפוֹת *t* [Hinzufügungen] Tal-
mudkommentare aus dem 12.
u. 13. Jahrhundert.

תּוֹעֵלָה *t* Nutzen'.

תּוֹפֵס *t* [תּוֹפֵס] . 'ת' zein ,begreifen,
fassen'.

תּוֹקַע *h* [תּוֹקַע] der das Widder-
horn in der Synagoge bläst.

תּוֹרָה *h* ,Anweisung'; insbes. das
von Gott dem Mose gegebene
Gesetz, die fünf Bücher Mose;
תּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה ,die heilige Tora'.

תּוֹרָה שְׂפָכָתָב ,die geschriebene
Tora, der Pentateuch'.

תּוֹרָה שְׂפָעֵל-פֶּה ,die mündlich
überlieferte Tora' im Talmud
enthalten.

תְּהוֹם *t* ,Grenze'; תְּהוֹם שַׁבָּת ,Sabbat-
grenze' 2000 Ellen; תְּהוֹם מוֹשֵׁב
,Ansiedlungsgebiet's.

תְּחִיבָה *h* ,leben soll sie' oft in

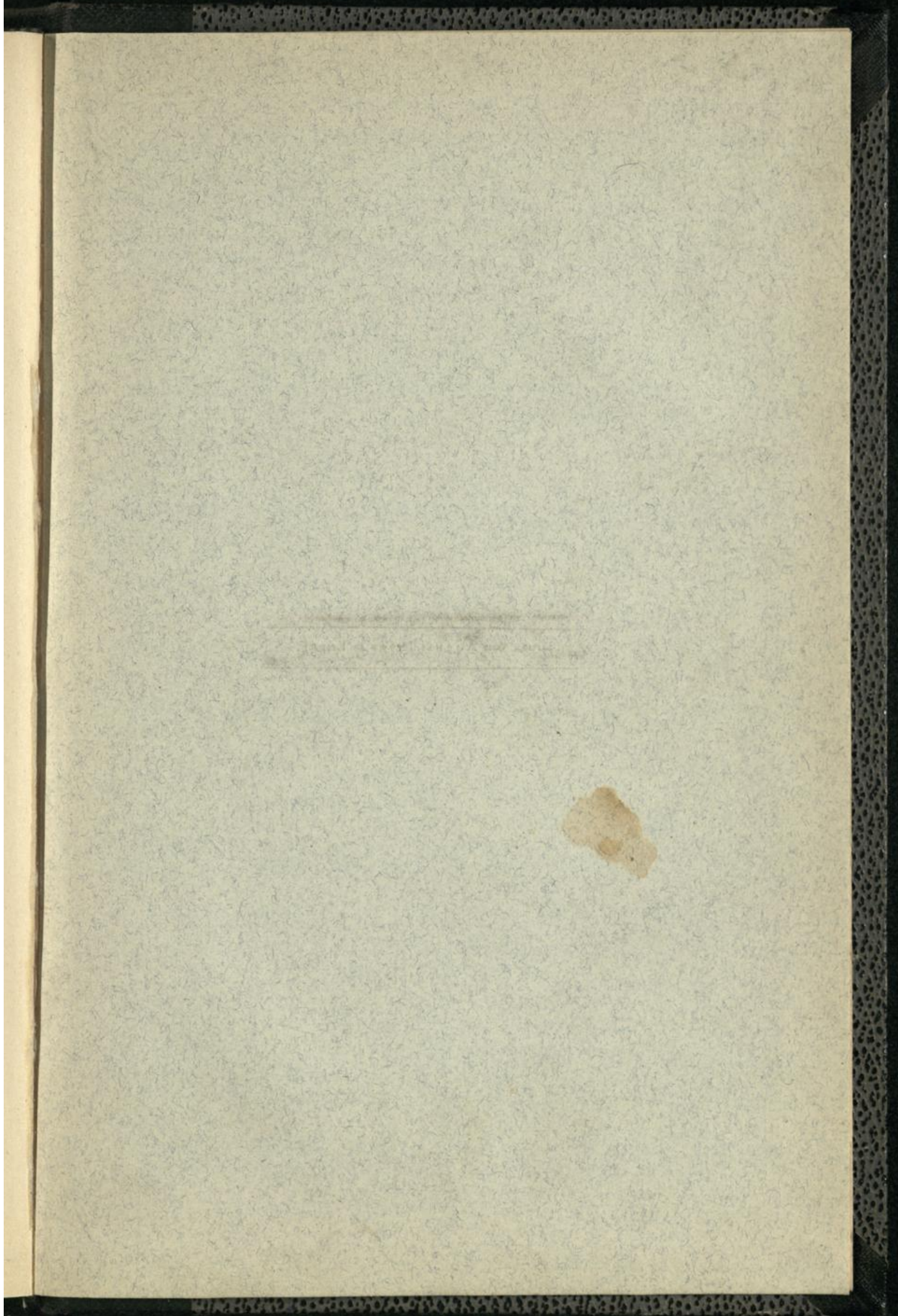
- Briefen nach dem Namen einer Frau.
- תְּהִיִּת הַמָּתוּיִם *t*, 'Wiederbelebung der Toten' beim Kommen des Messias.
- תְּהִיִּת *h*, 'Anfang'. לְבַתְּהִיִּת, von vornherein'. תְּהִיִּת, 'anfangs', fun 'ת' an, von Anfang an'.
- תְּהִיִּת 1 *h*, 'Gebet'; 2, Gebetbuch für Frauen'.
- תְּהִיִּת *t* e. an den Wochentagen, bes. morgens und abends, gesprochenes 'Bußgebet', bei dem man den Kopf zum linken Ohr neigt; daher: 'ת' fallen.
- תְּהִיִּת *h*, 'Bitten, Flehen'; t-dig, 'flehend'.
- תְּהִיִּת *t*, 'Hinterer, Gesäß'.
- תְּהִיִּת, (Unter-)Beinkleider'.
- תְּהִיִּת *t*, 'Schulkinder'.
- תְּהִיִּת *t*, 'die Frage bleibt stehn', d. h. unbeantwortet.
- תְּהִיִּת 1 *h*, 'das Äußerste', 'ת' äußerste Vollkommenheit', 2, 'Resultat, (erstrebtes) Ziel', a 'ת' zuchen, 'Stellung, Beruf'.
- תְּהִיִּת *hd*, 'ein Ende machen', 'geld, verschwenden, vergeuden'.
- תְּהִיִּת, 'Purpurblau', Num 15, 38 für die Zizith.
- תְּהִיִּת *t*, 'Inhalt' eines Briefes.
- תְּהִיִּת *t*, 'Kriegs-methoden, -mittel'.
- תְּהִיִּת, ומְקִיד, *t*, 'sogleich', 'sogleich und sofort'.
- תְּהִיִּת *t*, 'Totengewänder' aus weißer Leinwand.
- תְּהִיִּת *t*, 'Zierat, Putzsache'; auch v. Menschen (wohlgeratenen, aber auch ironisch).
- תְּהִיִּת *h*, 'Schutthaufe'; תְּהִיִּת-עוֹלָם, 'ewiger Sch.'.
- תְּהִיִּת *h* [Mw v. תְּהִיִּת], 'gehenkt'.
- תְּהִיִּת *t*, 'Galgen', Mz רת.
- תְּהִיִּת *t*, 'Henker'.
- תְּהִיִּת 1 *t*, 'Studium'; 2, 'Talmud'.
- תְּהִיִּת תוֹרָה, öffentliche einfache Religionsschule, bes. für Arme.
- תְּהִיִּת *h*, 'Schüler', Mz ים.
- תְּהִיִּת *t*, 'Schülerin'.
- תְּהִיִּת תְּהִיִּת *t* [Jünger eines Weisen], (im Rabbinischen) gelehrter Mann', Mz תְּהִיִּת תְּהִיִּת חֲכָמִים.
- תְּהִיִּת [h vollkommen, fromm], 'naiv, einfältig'.
- תְּהִיִּת תְּהִיִּת, 'naiv, einfältig'; a 'ת' meidel; 'ת' augen (von Schafen).
- תְּהִיִּת *h*, 'beständig'; 'ת' נֶר, 'das beständige Licht' in der Synagoge.
- תְּהִיִּת תְּהִיִּת, 'Einfalt'.
- תְּהִיִּת תְּהִיִּת *hd*, 'naiv'.
- תְּהִיִּת תְּהִיִּת, 'Quintessenz, das Wesentliche', der 'ת' fun dem äbmach.
- תְּהִיִּת *t*, 'jüdischer Gelehrter' der ersten zwei Jahrhunderte n. Chr., Mz ים || תְּהִיִּת [Gelehrter von draußen', in der Mišna nicht genannt], ironisch: a šener t. b., 'ein Nichtstuer'.
- תְּהִיִּת, תְּהִיִּת *t*, 'Bedingung'; Mz תְּהִיִּת,

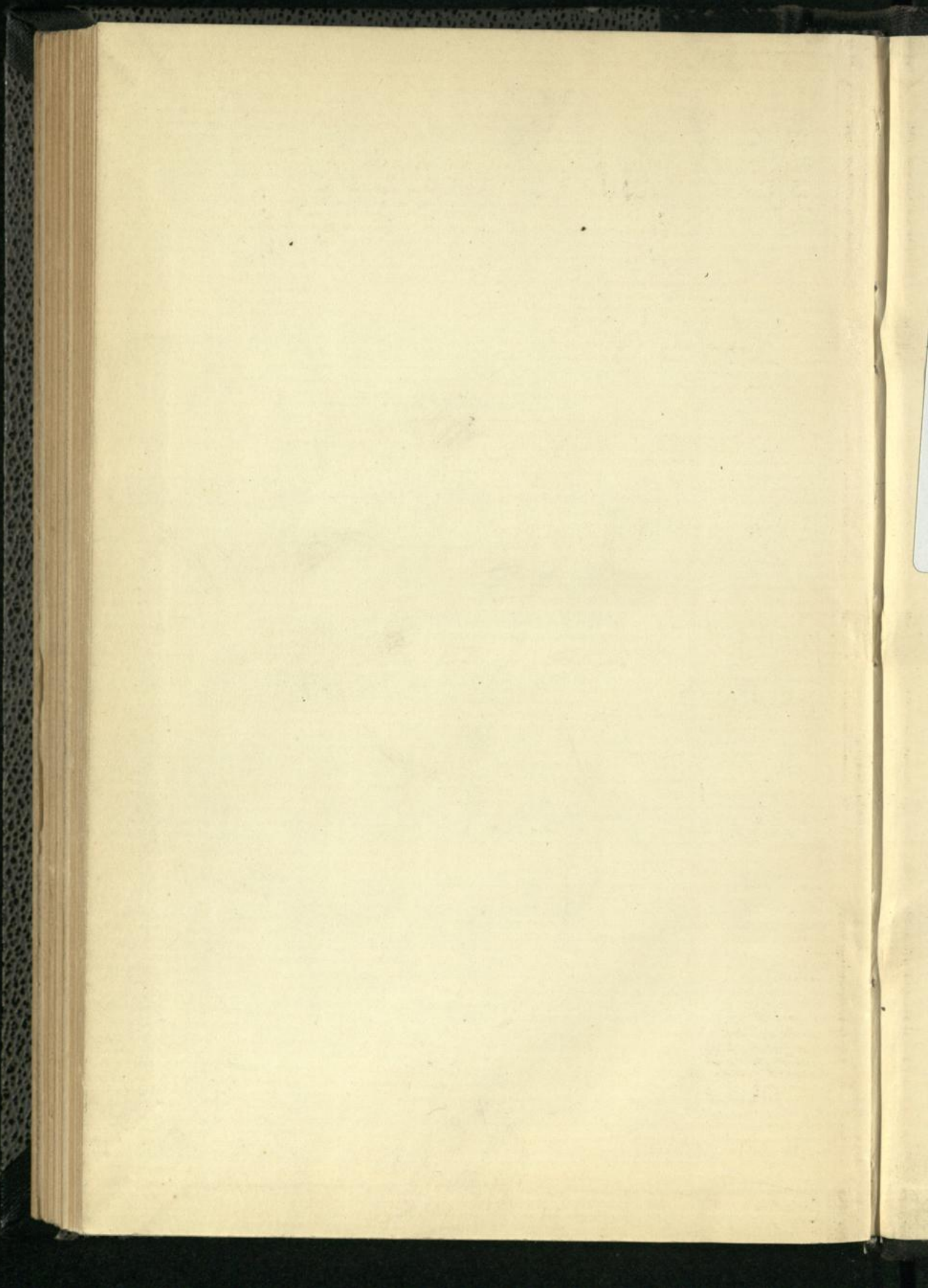
- תְּנָאִים, ,Verlobungs-vertrag, -feier'.
- תְּנוּעָה *t* 1 ,Bewegung, Miene'; faule תְּנוּעוֹת machen ,faule Ausreden' | 2 ,Vokal'.
- תְּסוּסָה *t* ,Gärung'.
- תְּעֵנוּג *h* ,Vergnügen'.
- תְּעִיבָה *m* [*h* weibl.] ,Fasten', Mz תְּעִיבוֹת.
- תְּעִיבוֹת [Jer 10, 15 'ת' מַעֲשֵׂה ת' ,מעשה ת' ,wahnsinnige tadelnswerte Taten'. [Mz רת. תְּפֹצָה *h* ,Zerstreuung; Diaspora'. תְּפִיסָה *t* ,Gefängnis'. [liches'. תְּפֵל *t* ,Anhängsel, Nebensächliche'. תְּפִלָּה 1 *h* ,Gebet' | 2 ,das Achtzehngebet' s. שְׁמוֹנֵה עָשָׂרָה | 3 זְכוּה 'ת' e. Gebet am Vorabend des Versöhnungstages.
- תְּפִלִּין *t* ,Gebetsriemen' an Wochentagen an der Stirn und am linken Oberarm getragen. geschliffene ת' ,deren Gehäuse (Kapseln) glänzen wie poliert (gelten als bes. wertvoll).
- תְּקוּהָה *h* ,Hoffnung'.
- תְּקוּמָה *t* ,Auferstehung'.
- תְּקוּן *t* ,Berichtigung', ת' טְעוּת ,B. eines Irrtums, Fehlers'.
- תְּקוּפָה *h* 1 ,Zeitenwende, Periode'; a neie 'ת' in der gesichte. | 2 ,Sonnenwende, Tag- und Nacht-gleiche'. תְּקוּפַת תְּמוּזָה ,Sommer-Sonnenwende', ת' טְבֵת ,Winter-S.'; ת' נִיסָן ,Frühlings-Tag und Nacht-gleiche', ת' תְּשֵׁרִי ,Herbst-T.'
- תְּקִיעָה *t* das ,Blasen des Šōfar', bes. beim Neujahrsfest, Mz רת.
- תְּקִיעַת כַּף *t* ,Handschlag' zur Bekräftigung von etwas Gesagtem.
- תְּקוּהָה *h* 1 ,stark, einflußreich'; 2 ,rechthaberisch, rücksichtslos'. תְּקִיפוֹת *t* ,Macht, Gewalt'. [los'. תְּקִיפוֹת' דִּיג Eigw.
- תְּקִנָּה *t* ,Satzung', von einflußreichen Männern im Hinblick auf die Gegenwart getroffene Einrichtung, auch von den Satzungen eines Vereins, Mz רת.
- תְּרִבּוּת *t* [,Anwuchs, Zucht'], ,Manieren, Lebensart'; wir zollen ništ araus רְעָה לְת' ,schlechter Sitte od. Art verfallen'.
- תְּרִגּוּם ,Übersetzung'; insbes. von den seitens der Juden beim Gottesdienst benutzten aramäischen Übersetzungen.
- תְּרִגּוּם לְשׁוֹן *t* [eigtl.: targumisch'] ,unverständlich' Gegensatz zu: Jüdisch.
- תְּרִוּץ *t* ,Beantwortung'; oft: ,spitzfindige Erwiderung, Entschuldigung, Scheingrund'; unter'n 'ת' fun ,unter dem Vorwande'.
- תְּרִיחַ 1 Abrahams Vater; 2 ,alter Sonderling'.
- תְּרֵעִימָה *t* ,Murren', Mz רת.
- תְּשֻׁבָּה *t* ,Lob', Mz רת.
- תְּשִׁבֵי יְהוֹרָץ *t* ,der Tisbite, Elias, wird es beantworten' vor dem Kommen des Messias.
- תְּשֻׁבֶרֶת *t* ,gebrochne Zahl, Bruch'.

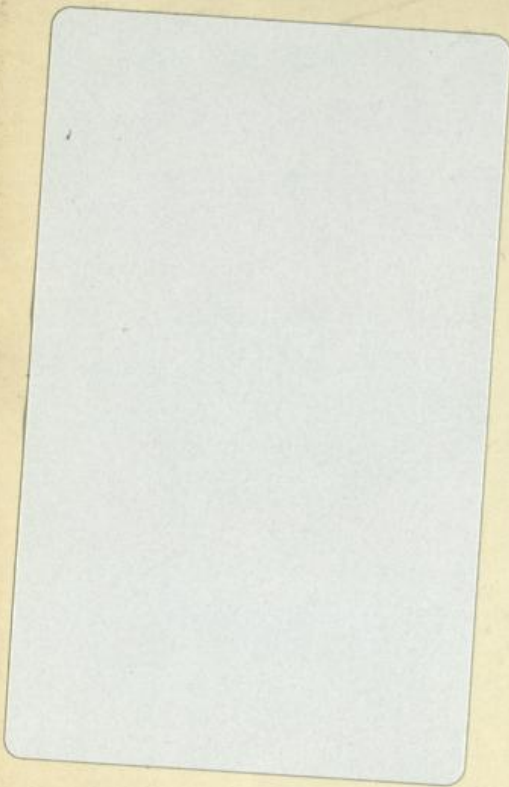
- תשובה *h* 1, 'Antwort'; 2, 'Buße'.
 תשובה *h*, 'Verlangen, Begierde'.
 תשלה [Micha 7, 19], 'Du wirst werfen' (unsre Sünden in die Tiefen des Meeres) Gebet um Sündenvergebung am 2. Neujahrstage.
- תשמיש *t*, stets ת המטה [Benutzung des Lagers], 'Beischlaf', auch v. Tieren, zB vom Hahn.
 תשעה באב, 'der neunte Ab' Tag der Zerstörung Jerusalems.

Nachträge.

- אגולני קאטע, 'gemeinsame K.'.
 אמת als Umstw, 'zwar'.
 אקרענג, 'Kreis, Bezirk'. *p*
 בירדעל 2, 'kleiner Wagen'.
 בירן קה וברין קה, 'so oder so, auf diese oder jene Weise'.
 גאסוד (ארסטוועני) סאוויטע, 'Reichsrat'. *r*
 גוט, 'der mit guter', 'Teufel'.
 דיבאם, 'das ferd stellt sich d.', 'sträubt sich, will nicht von der Stelle'.
 דערגעהען די יאהרען, 'das Leben verbittern, zur Qual machen'.
 דריסח הרגל, 'Zugang, Eintrittsrecht'.
 הכנסה פלה, 'das einem Mädchen zur Heirat Verhelfen', durch Beschaffung der Mitgift.
 הנהגה, 'Führung, Leitung'.
 העצקען, 'hetzen, aufreizen'.
 התר עסקא, 'Geschäftserlaubnis', E. in einem gegebenen Falle Zinsen zu nehmen.
 וויבאלד, 'da nun einmal'.
 ווערדע, 'Würde'.
 וועשרן, 'Wäscherin'.
 חברן זיך, 'Genosse werden, in Verbindung treten'.
 חדנה, 'Freude, Fröhlichkeit'.
 טאטע, 'in taten arein siltan', durch Verwünschung des Vaters (be)schimpfen'.
 טוחלע, 'muffig, verdorben' Mehl, Fleisch.
 טונקעוואניע, 'Tünche'.
 יוצא מן הכלל, 'Ausnahme'.
 ביהומה, 'dergleichen'.
 ביהנה וכהנה, 'dergleichen und noch dergleichen'.
 כפרות, 'auf ב' taugen, sehr wenig'.
 בנפרא, 'Versammlung, Gesellschaft'.
 מתלב, 'der שכל iz m.', 'verständige Überlegung beweist'.
 מילב, 'Milbe, Made' in Obst, in Büchern.
 משום, 'wegen'.
 סבר פנים ופוח, '(Zuwendung) freundliches Gesicht(s)'.
 סטוסאקעס, 'Rippenstöße'. *p*
 פאטרול, 'Patrouille', Mz. *p*
 פאטעמקע, 'Fortschritt', Mz. *p*
 פארבאק, 'Knecht, Mietling'. *p*
 פארעל, 'weibliche Hälfte eines Pares'; zelner (Soldaten) mit pärlech.
 פוטערפאס, 'Butterfaß' scherzhafte Bezeichnung des Behälters, aus dem Gott für große Hitze die Sonne herausnimmt.
 פויקפוייער, 'Trommelfeuer'.
 פשעפוסטקע, 'Passierschein'. *p*
 צאן קדשים, 'heilige Schafe' Volk Israel.
 צוכען זיך, 'sich aufraffen' vom Schlaf.

Universität
Potsdam

Universitäts-
bibliothek

Inventarnr.

06009094

Universitätsbibliothek Potsdam

06901996

Ausl.-Nr.

